

UNIwersytet
Warszawski

UW

PISMO UCZELNI
NR 3 (120) 2026

210 LAT UW

UNIwersytet, który patrzy w przyszłość

s. 2

19 listopada Uniwersytet Warszawski skończy 210 lat. O jubileuszu, największych osiągnięciach i planach uczelni na przyszłość rozmawiamy z prof. Alojzym Z. Nowakiem, rektorem UW.

UW liderem grantów ERC w Polsce

s. 14

Uniwersytet Warszawski jest liderem w Polsce w pozyskiwaniu grantów ERC. We wrześniu do grona ich laureatów na UW dołączyli dr Agnieszka Radziwiłowiczówna i prof. Michał Parniak.

210 lat historii, nauki i wolności

s. 62

Historia Uniwersytetu Warszawskiego od ponad 200 lat spleta się z dziejami Warszawy i Polski. To historia nauki i ludzi, ale także dążenia do wolności i niezależności akademickiej.

**REDAKCJA
BIURO PRASOWE UW**

Katarzyna Jäger
Jakub Kujalowicz
Daiwa Maksimowicz (zastępca redaktor
naczelnej, sekretarz redakcji)
Anna Modzelewska (redaktor naczelna)
Olga Najfeld
Karolina Zylak

FELIETONIŚCI

Marianna Darżynkiewicz-Wojcieszka
Monika Kresa
Marcin Trepczyński
Marcin Zych

ADRES REDAKCJI

Biuro Prasowe
Uniwersytetu Warszawskiego
Krakowskie Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa
tel. (+48 22) 55 20 661, 55 20 990
e-mail: pismo-uczelni@uw.edu.pl
www.uw.edu.pl/pismo-uczelni/

ZDJĘCIA

(jeśli nie zaznaczono inaczej)
Miroslaw Kaźmierczak

PROJEKT GRAFICZNY, SKŁAD

Yulia Negrych

OKŁADKA

Na okładce przedniej:
Jubileuszowa grafika. Oprac. Michał Szewczyk
Na okładce tylnej:
Jubileuszowe wydarzenia.
Oprac. graficzne tła: Michał Szewczyk

Redakcja zastrzega sobie prawo do redagowania, dokonywania skrótów oraz odmowy publikacji nadesłanych materiałów.
Redakcja nie odpowiada za treść reklam.

WYDAWCA

Wydawnictwa UW
ul. Smyczkova 5/7, 02-678 Warszawa

NAKŁAD

1500 egz.

DRUK

Drukarnia
POZKAL

Słowem wstępu

210
LAT
UW

Szanowni Państwo,

w powietrzu czuć już jesienną aurę, a wraz z nią – przedsmak uniwersyteckich urodzin. 19 listopada będziemy obchodzić 210. rocznicę powstania naszej Alma Mater. Z tej okazji oddajemy w Państwa ręce specjalne wydanie naszego pisma, opisujące najważniejsze osiągnięcia Uniwersytetu Warszawskiego oraz strategiczne obszary jego działalności.

Na początek zapraszamy do rozmowy z prof. Alojzym Z. Nowakiem, rektorem UW, który mówi m.in. o wyzwaniach stojących dziś przed szkolnictwem wyższym, o tym, jak odpowiada na nie Uniwersytet Warszawski, oraz o swojej wizji uczelni za 90 lat (*Uniwersytet, który patrzy w przyszłość*, s. 2–7).

Już od 1 października na UW można oglądać jubileuszowe wystawy, a także uczestniczyć w koncertach i spektaklach przygotowanych przez uniwersyteckie zespoły artystyczne. Co szykują Chór Akademicki, Teatr Hybrydy i Teatr Tańca „Warszawianka”? Harmonogram wydarzeń publikujemy na s. 8–13 (*Program jubileuszu 210-lecia Uniwersytetu Warszawskiego*).

„210 lat UW. Tworzymy przyszłość” to hasło tegorocznego jubileuszu, które odwołuje się do misji realizowanej każdego dnia przez wspólnotę akademicką. Efekty tej pracy prezentujemy na kolejnych stronach wydania. Przedstawiamy najnowszych laureatów prestiżowych grantów ERC (*UW liderem grantów ERC w Polsce*, s. 14–19), przybliżamy rozwój infrastruktury uczelni (*Nowe inwestycje, nowe możliwości*, s. 20–23) oraz jej międzynarodowy charakter (*Uniwersytet otwarty na świat*, s. 24–27). Podsumowujemy również dotychczasową realizację Programu „Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza” (*Uniwersytet badawczy*, s. 28–31), sprawdzamy, które kierunki najchętniej wybierają kandydaci na studia (*Kierunki przyszłości*, s. 32–35), oraz przedstawiamy strategię UW na najbliższą dekadę (*Strategia na lata*, s. 38–41).

Nie mogło zabraknąć również spojrzenia w przeszłość. Przypominamy historię największej uczelni w kraju (*210 lat historii, nauki i wolności*, s. 62–65), prezentujemy sylwetki Noblistek i Noblistów związanych z UW (*Noblowska szóstka*, s. 56–61), a także przenosimy się na boiska, maty i trasy, by opowiedzieć o sportowych tradycjach Uniwersytetu (*Sportowa tradycja*, s. 50–55).

Z okazji 210. urodzin Uniwersytetu Warszawskiego życzymy wszystkim naszym Czytelnikom nieustającej inspiracji, twórczych pomysłów oraz wytrwałości w realizacji pasji.

Twórzmy razem przyszłość!
Redakcja

W numerze

210 LAT UW. TWORZYMYS PRZYSZŁOŚĆ

- 2. UNIwersYTET, KTÓRY PATrzy W PRZYSZŁOŚĆ**
wywiad z prof. Alojzym Z. Nowakiem, rektorem UW
Anna Modzelewska
- 8. PROGRAM JUBILEUSzu 210-LECIA UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO**
Kinga Jaźwińska
- 14. UW LIDEREM GRANTÓW ERC W POLSCE**
Olga Najfeld, Karolina Zylak
- 20. NOWE INWESTYCJE, NOWE MOŻLIWOŚCI**
Karolina Zylak
- 24. UNIwersYTET OTWARTY NA ŚWIAT**
Daiwa Maksimowicz
- 28. UNIwersYTET BADAWCZY**
Maria Golińska-Wapińska
- 32. KIERUNKI PRZYSZŁOŚCI**
Anna Modzelewska
- 36. MEDYCINA NA UW – TRADYCJA I NOWOCZESNOŚĆ**
Anna Modzelewska
- 38. STRATEGIA NA LATA**
Daiwa Maksimowicz
- 42. „HR EXCELLENCE IN RESEARCH” – WIĘCEJ NIŻ WYRÓŻNIENIE**
Daiwa Maksimowicz
- 44. JAK BUDUJEMY RÓWNOŚCIOWY UNIwersYTET**
Anna Grędzińska
- 46. UW W RANKINGACH**
Olga Najfeld
- 47. DLA ZIELONEJ PRZYSZŁOŚCI**
Aleksander Hebda, Mateusz Staniak, Mikołaj Chmielak,
Dominik Jabłoński
- 50. SPORTOWA TRADYCJA**
oprac. AZS UW
- 56. NOBŁOWSKA SZÓSTKA**
Marta Piszczatowska
- 62. 210 LAT HISTORII, NAUKI I WOLNOŚCI**
Paulina Paul
- 66. GODŁO UW**
Łucja Lompart

WYDARZENIA

- 68. KALEJDOSKOP**
- 75. NOMINACJE PROFESORSKIE**

BADANIA

- 76. W SOCZEWCE**

ACADEMIC MATTERS

- 80. RÉSUMÉ**
oprac. Katarzyna Boch

FELIETONY

SZCZYPTA ZIELENI

WARSZAWSKIE OGRODY BOTANICZNE

Marcin Zych

S. 81

URODZINOWE BABECZKI MARCHEWKOWE

Marianna Darżynkiewicz-Wojcieszka

S. 83

MOŻEMY PROŚCIEJ

„ZMIANY, ZMIANY, ZMIANY...” – O JĘZYKU REGULAMINÓW UNIwersYTECKICH NA PRZESTRZENI WIEKÓW

Monika Kresa

S. 84

CAMPO DE’ FIORI

WRZUCENI W UW ŚWIAT

Marcin Trepczyński

S. 86

WSPOMNIENIE

- 87. DR KRZYSZTOF NOWIŃSKI –
NAUKOWIEC, INFORMATYK,
WSPÓŁTWÓRCA ICM**
oprac. pracownicy ICM UW

88. ODESZLI

A close-up portrait of a middle-aged man with short, dark hair, looking directly at the camera with a slight smile. He is wearing a dark suit jacket over a light blue button-down shirt. The background is a soft, out-of-focus grey.

Uniwersytet, który patrzy w przyszłość

W 2026 roku Uniwersytet Warszawski obchodzi 210-lecie istnienia. O znaczeniu jubileuszu, historii i przyszłości uczelni, sukcesach studentów, rozwoju medycyny, nowych inwestycjach, sztucznej inteligencji oraz planach na kolejne dekady z prof. Alojzym Z. Nowakiem, rektorem UW, rozmawia dr Anna Modzelewska, rzeczniczka prasowa uczelni.

Źródło: archiwum prywatne

Anna Modzelewska: Uniwersytet Warszawski ma 210 lat. Czym dla Pana jako rektora jest ten jubileusz?

Alojzy Z. Nowak: Jubileusz 210-lecia jest wyjątkowym momentem dla całej naszej społeczności akademickiej. To okazja, by przypomnieć dorobek wielu pokoleń ludzi związanych z Uniwersytetem, ale także zwrócić uwagę na sposób, w jaki uczelnia zmieniała się wraz z otaczającym ją światem. W swojej historii UW przechodził przez okresy dynamicznego rozwoju, ale spotykał się również z trudnymi wyzwaniami. Niezmiennie jednak jest miejscem nauki, kształcenia kolejnych pokoleń studentów i ważnej debaty o sprawach istotnych dla społeczeństwa. Ta ciągłość i siła naszej wspólnoty akademickiej są dla mnie szczególnie ważne.

Uniwersytet Warszawski powstał w 1816 roku. Od tamtej pory zmienił się świat, zmieniła się Polska, zmieniła się nauka. Nie zniknęła natomiast potrzeba poszukiwania prawdy, prowadzenia niezależnych badań, rzetelnego nauczania i odpowiedzialności za otoczenie, w którym funkcjonujemy.

Dlatego chciałbym, aby 210-lecie nie było wyłącznie okazją do patrzenia wstecz. Historia jest niezwykle ważna, ponieważ buduje naszą tożsamość. Ale najlepszym sposobem uczczenia dorobku poprzednich pokoleń jest rozwijanie Uniwersytetu i tworzenie warunków, dzięki którym ci, którzy przyjdą po nas, będą mogli osiągać sukcesy. Jubileusz powinien więc łączyć pamięć i teraźniejszość z pytaniem o przyszłość.

A gdyby miał Pan wskazać jedną cechę, która przez te 210 lat najlepiej definiowała i nadal definiuje Uniwersytet Warszawski, to co by to było?

Powiedziałbym, że jest nią zdolność do łączenia tradycji z otwartością na zmianę. Uniwersytet musi chronić swoją tożsamość, autonomię i podstawowe wartości akademickie, ale nie może zamykać się na świat. Gdybyśmy przez 210 lat wyłącznie powtarzali to, co robili nasi poprzednicy – bez reakcji na zmieniające się otoczenie – nie byłibyśmy dziś nowoczesnym uniwersytetem badawczym.

Zmieniają się metody prowadzenia badań, sposób kształcenia, technologie, oczekiwania studentów, charakter rynku pracy i relacje społeczne. Dzisiaj rozmawiamy o sztucznej inteligencji, medycynie cyfrowej, analizie ogromnych zbiorów danych, cyberbezpieczeństwie czy nowych technologiach. Jeszcze kilkanaście lat temu część tych zagadnień nie

była obecna w debacie akademickiej w takim stopniu jak obecnie.

Jednocześnie podstawowe wartości Uniwersytetu, wyznaczone przez jego założycieli, pozostają wciąż aktualne: prawda, wolność badań, odpowiedzialność, tolerancja, otwartość, szacunek i dialog. Nowoczesność nie może oznaczać rezygnacji z tych wartości. Przeciwnie – w świecie, w którym coraz trudniej odróżnić informację od dezinformacji, wiedzę od opinii, a treści tworzone przez człowieka od generowanych przez algorytmy, znaczenie Uniwersytetu jako miejsca rzetelnej wiedzy jeszcze bardziej wzrasta.

Czyli jubileusz jest opowieścią bardziej o przyszłości niż o przeszłości?

Powiedziałbym, że jedno nie może istnieć bez drugiego. Nie można budować przyszłości bez świadomości własnej historii. Uniwersytet Warszawski ma ogromne dziedzictwo i powinniśmy je pokazywać, szczególnie młodym ludziom, którzy rozpoczynają u nas studia. Wchodząc na kampus przy Krakowskim Przedmieściu, stają się częścią wspólnoty, która istnieje od ponad dwóch stuleci.

Ale nie chciałbym, żebyśmy traktowali jubileusz jak zamknięcie pewnego rozdziału. Wręcz przeciwnie – 210 lat to dobry moment, żeby zadać sobie pytanie: jaki Uniwersytet chcemy przekazać następnym pokoleniom?

Dlatego w obchodach ważna jest dla mnie zarówno historia, jak i współczesność: nauka, studenci, absolwenci, rozwój nowych dyscyplin, inwestycje, współpraca międzynarodowa, kultura i sport akademicki. Uniwersytet to przecież nie budynki i daty. Uniwersytet to ludzie.

Właśnie – studenci. Tegoroczna rekrutacja ponownie pokazała bardzo duże zainteresowanie kształceniem na UW. Ponad 43 tys. kandydatów dokonało 85 tys. rejeestracji. Jak Pan odczytuje te wyniki?

Odbieram je przede wszystkim jako wyraz zaufania. Młody człowiek, wybierając uczelnię, podejmuje jedną z ważniejszych decyzji na początku dorosłego życia. Wybiera nie tylko konkretny kierunek, ale również środowisko, w którym spędzi kilka kolejnych lat, ludzi, których spotka, i możliwości, z których będzie mógł korzystać.

Bardzo cieszy mnie, że tak wiele osób wybiera Uniwersytet Warszawski. W tegorocznej rekrutacji największe zainteresowanie dotyczyło m.in. ekonomii, finansów

i rachunkowości, ekonometrii i Data Science, zarządzania oraz psychologii. Jednocześnie ogromną konkurencję obserwowaliśmy na kierunku lekarskim, gdzie na jedno miejsce przypadało niemal 33 kandydatów.

Te wybory wiele mówią również o zmianach zachodzących w społeczeństwie. Młodzi ludzie interesują się nowymi technologiami, analizą danych, ekonomią, zarządzaniem, medycyną, ale także językami, kulturami czy naukami społecznymi. Uniwersytet powinien odpowiadać na te potrzeby, nie rezygnując przy tym z szerokiego, akademickiego modelu kształcenia.

Nie chcemy uczyć wyłącznie fachu w konkretnym zawodzie, ale przede wszystkim samodzielnego i świadomego myślenia, rozwiązywania problemów, współpracy, odpowiedzialności i krytycznego podejścia do informacji. Rynek pracy będzie się bardzo szybko zmieniał. Wiedza specjalistyczna jest istotna, ale równie ważna jest umiejętność uczenia się przez całe życie.

“**Podstawowe wartości Uniwersytetu, wyznaczone przez jego założycieli, pozostają wciąż aktualne: prawda, wolność badań, odpowiedzialność, tolerancja, otwartość, szacunek i dialog. Nowoczesność nie może oznaczać rezygnacji z tych wartości. Przeciwnie – w świecie, w którym coraz trudniej odróżnić informację od dezinformacji, wiedzę od opinii, a treści tworzone przez człowieka od generowanych przez algorytmy, znaczenie Uniwersytetu jako miejsca rzetelnej wiedzy jeszcze bardziej wzrasta.**

Często podkreśla Pan, że Uniwersytet powinien kształcić nie tylko przyszłych pracowników, ale także przyszłych pracodawców. Co to oznacza w praktyce?

“ Historia jest niezwykle ważna, ponieważ buduje naszą tożsamość. Ale najlepszym sposobem uczczenia dorobku poprzednich pokoleń jest rozwijanie Uniwersytetu i tworzenie warunków, dzięki którym ci, którzy przyjdą po nas, będą mogli osiągać sukcesy. Jubileusz powinien więc łączyć pamięć i teraźniejszość z pytaniem o przyszłość.

Uniwersytet musi tworzyć warunki do rozwijania przedsiębiorczości i innowacyjności. Naszym podstawowym zadaniem pozostają badania naukowe i dydaktyka – to się nie zmienia. Ale wiedza powstająca na uczelni powinna również służyć społeczeństwu i gospodarce.

Dlatego wspieramy start-upy, spółki spin-off, inkubatory przedsiębiorczości, transfer technologii i współpracę nauki z biznesem. Chcemy, żeby studenci i doktoranci wiedzieli, że mogą nie tylko szukać zatrudnienia, ale również tworzyć miejsca pracy, rozwijać własne przedsięwzięcia i komercjalizować wyniki badań.

Bardzo ważne jest przy tym zachowanie równowagi. Uniwersytet nie jest przedsiębiorstwem czy korporacją. Mamy więcej przestrzeni na refleksję, na prowadzenie badań, których rezultat nie zawsze jest natychmiast możliwy do zastosowania. To jest ogromna wartość. Jednocześnie nie możemy ignorować świata zewnętrznego. Dobre relacje uczelni z biznesem są korzystne dla obu stron.

Przykładem jest współpraca rozwijana przez UW z partnerami z sektora nowych technologii czy branży farmaceutycznej. Studenci mogą dzięki niej zdobywać doświadczenie, a naukowcy realizować projekty odpowiadające na realne wyzwania. Biznes z kolei zyskuje dostęp do wiedzy, talentów i zaplecza badawczego.

W ostatnich latach jednym z najbardziej symbolicznych przedsięwzięć było przywrócenie kształcenia medycznego na

Uniwersytecie Warszawskim po ponad 70 latach. Jak dziś ocenia Pan tę decyzję?

To była decyzja strategiczna i jestem przekonany, że bardzo ważna dla przyszłości Uniwersytetu. Powrót medycyny na UW nie oznaczał jedynie uruchomienia kolejnego kierunku studiów. Chodziło nam o stworzenie nowoczesnego, interdyscyplinarnego modelu kształcenia lekarzy, wykorzystującego potencjał całej uczelni.

Uniwersytet Warszawski ma znakomitych biologów, chemików, fizyków, informatyków, psychologów, prawników, etyków i specjalistów nauk społecznych. Mamy m.in. Centrum Nowych Technologii czy Centrum Nauk Biologiczno-Chemicznych. Naturalne było pytanie, czy możemy ten potencjał wykorzystać również w medycynie.

Dzisiaj Wydział Medyczny kształci kolejne roczniki studentów, rozwija działalność naukową i współpracę z partnerami klinicznymi i badawczymi. Kierunek lekarski jest realizowany we współpracy z naszym strategicznym partnerem, Wojskowym Instytutem Medycznym – Państwowym Instytutem Badawczym, i ta współpraca układa się doskonale.

Program uzyskał pozytywną ocenę Polskiej Komisji Akredytacyjnej, a zainteresowanie kandydatów jest bardzo wysokie. W tegorocznej rekrutacji, jak i w latach ubiegłych, kierunek lekarski miał najwyższy na UW wskaźnik liczby kandydatów na jedno miejsce.

Przed nami kolejne etapy rozwoju Wydziału Medycznego. Chcemy konsekwentnie wzmacniać zarówno kształcenie, jak i działalność

naukową oraz współpracę z partnerami klinicznymi. Zależy nam na stworzeniu silnego ośrodka medycznego, który będzie w pełni wykorzystywał interdyscyplinarny potencjał Uniwersytetu Warszawskiego.

Co wyróżnia studenta kierunku lekarskiego na Uniwersytecie Warszawskim?

Na pewno to, że łączymy bardzo dobre przygotowanie medyczne z doświadczeniem badawczym, znajomością nowych technologii i szeroko rozumianą humanizacją medycyny.

Medycyna rozwija się dzisiaj niezwykle szybko. Coraz większe znaczenie mają diagnostyka molekularna, analiza danych, sztuczna inteligencja, nanotechnologie czy medycyna cyfrowa. Przyszły lekarz powinien rozumieć te procesy i umieć korzystać z nowych narzędzi.

Ale jednocześnie lekarz pracuje z człowiekiem. Żadna technologia nie zastąpi empatii, rozmowy, odpowiedzialności czy rozumienia sytuacji pacjenta. Dlatego interdyscyplinarność UW jest w tym przypadku ogromną wartością. Możemy łączyć nauki medyczne i przyrodnicze z psychologią, etyką, prawem czy naukami społecznymi.

Zależy nam również na tym, aby studenci od początku mieli kontakt z nauką. Założeniem programu jest włączanie ich w projekty badawcze, działalność kół naukowych i przedsięwzięcia międzywydziałowe. Chcemy kształcić lekarzy, którzy nie tylko korzystają z wiedzy, ale potrafią ją również tworzyć i krytycznie oceniać.

Mówiąc o rozwoju UW, trudno nie zapytać o inwestycje. W ostatnich latach mapa

Uniwersytetu wyraźnie się zmienia. Dlaczego infrastruktura jest tak ważna?

Rozwój Uniwersytetu wymaga również tworzenia nowoczesnych warunków do studiowania, prowadzenia badań i pracy. Dlatego w ostatnich latach bardzo intensywnie rozwijamy infrastrukturę uczelni. Nowe i modernizowane budynki mają przede wszystkim odpowiadać na potrzeby naszej społeczności oraz umożliwiać prowadzenie badań i kształcenia na najwyższym poziomie.

W ostatnich latach oddaliśmy do użytku nowe obiekty, a wiele istniejących przeszło gruntowną modernizację. Mamy nowy budynek Wydziału Psychologii, Dom Studenta nr 7 „Sulimy”, gmach przy ul. Dobrej 55, nowe przestrzenie na Kampusie Głównym, zmodernizowane budynki zabytkowe, takie jak Budynek Chopinowski. Rozwijamy infrastrukturę na Powiślu, Ochocie, Służewie i na kampusie przy Krakowskim Przedmieściu.

Każda z tych inwestycji odpowiada na konkretne potrzeby. Nowe laboratoria pozwalają prowadzić bardziej zaawansowane badania. Nowoczesne sale zmieniają sposób prowadzenia dydaktyki. Akademiki poprawiają warunki życia studentów. Przestrzenie wspólne sprzyjają integracji i współpracy między osobami z różnych dyscyplin.

Bardzo zależy mi też na tym, żeby Uniwersytet był dostępny. Nowoczesna infrastruktura musi uwzględniać potrzeby osób z niepełnosprawnościami, kwestie środowiskowe, energooszczędność i jakość przestrzeni. Uczelnia powinna być miejscem, w którym dobrze się studiuje, prowadzi badania, pracuje i po prostu przebywa.

Czy 210-letni Uniwersytet nie ma czasem problemu z pogodzeniem dbałości o zażytkową infrastrukturę z potrzebami nowoczesnej uczelni?

To rzeczywiście jest wyzwanie, ale także ogromny atut. Kampus przy Krakowskim Przedmieściu jest jednym z najbardziej rozpoznawalnych miejsc akademickich w Polsce. Musimy chronić jego historyczny charakter, a jednocześnie sprawić, aby odpowiadał potrzebom współczesnej społeczności akademickiej.

Dlatego planowanie inwestycji wymaga dialogu z konserwatorami, architektami, władzami miasta, ale przede wszystkim z użytkownikami – studentami, doktorantami i pracownikami.

Chcemy, żeby kampus był bardziej otwarty, dostępny i przyjazny. W kolejnych latach będziemy kontynuowali modernizację przestrzeni, ale z pełnym szacunkiem dla historii tego miejsca. Jubileusz 210-lecia skłania nas

również do myślenia o odpowiedzialności za historyczne dziedzictwo Uniwersytetu. Chcemy, aby te wyjątkowe miejsca służyły kolejnym pokoleniom studentów i pracowników, dlatego tak ważne jest dla nas ich zachowanie i odpowiedzialna modernizacja.

Uniwersytet przyjął Strategię na lata 2023–2032. Gdyby miał Pan powiedzieć najprościej, dokąd zmierza UW, jaka była-by odpowiedź?

Chcemy być uczelnią bardzo silną naukowo, nowoczesną w kształceniu, coraz bardziej umiędzynarodowioną i jednocześnie odpowiedzialną zarówno za własną społeczność, jak i otoczenie.

Nasza strategia opiera się na kilku podstawowych obszarach: wszechstronnym kształceniu, doskonałości badawczej, odpowiedzialnym zarządzaniu, rozwoju infrastruktury oraz tworzeniu przyjaznego i aktywizującego środowiska pracy. Bardzo ważne są także cyfryzacja, umiędzynarodowienie, budowanie wspólnoty i zwiększanie wpływu Uniwersytetu na społeczeństwo.

Nie chciałbym jednak, żeby strategia była dokumentem, który po przyjęciu odkłada się na półkę. Powinna ona pomagać podejmować decyzje. Kiedy tworzymy nowe kierunki, inwestujemy w infrastrukturę, rozwijamy współpracę międzynarodową, wspieramy badania czy zmieniamy administrację – powinniśmy wiedzieć, jakiemu długofalowemu celowi to służy.

Uniwersytet jest ogromną organizacją i jego zmiana wymaga czasu. Dlatego potrzebujemy zarówno wizji, jak i konsekwencji w jej realizowaniu.

Podczas Europejskiego Kongresu Gospodarczego mówił Pan o „Uczelni 2035”. Jak wyobraża Pan sobie Uniwersytet Warszawski za mniej więcej dekadę?

Uniwersytet będzie z pewnością coraz bardziej interdyscyplinarny i otwarty na nowe technologie. Już dziś widzimy, jak sztuczna inteligencja zmienia sposób prowadzenia badań, kształcenia i funkcjonowania uczelni. Te zmiany będą postępować, dlatego chcemy nie tylko korzystać z nowych możliwości, ale również aktywnie uczestniczyć w ich tworzeniu. Uniwersytet powinien być miejscem, w którym nowe rozwiązania powstają, są rozwijane i poddawane krytycznej ocenie.

Jednocześnie nie sądzę, aby technologia zmieniła istotę uniwersytetu.

Uczelnia jest miejscem spotkania – ludzi, idei, myśli. Nauka rozwija się dzięki ciekawości, dyskusjom, stawianiu pytań i współpracy. Tego nie da się sprowadzić do algorytmu.

Sztuczna inteligencja jest faktem. Możemy ją wykorzystywać albo współtworzyć – i Uniwersytet Warszawski powinien robić jedno i drugie. Już dzisiaj nasi badacze rozwijają rozwiązania z zakresu AI, a jednocześnie wykorzystujemy nowe narzędzia w badaniach i dydaktyce.

Najważniejsze jest to, abyśmy zachowali krytyczne myślenie. Technologia ma wspierać człowieka, a nie zwalniać go z odpowiedzialności.

Czy sztuczna inteligencja może zagrozić uniwersytetom? Skoro teraz każdy ma dostęp do ogromnej ilości informacji i może w kilka sekund wygenerować tekst, analizę czy rozwiązywanie problemu, to po co mu uczelnia?

Właśnie dlatego uniwersytet może być jeszcze bardziej potrzebny. Dostęp do informacji nie jest tym samym co wiedza. Możemy w ciągu kilku sekund otrzymać odpowiedź, ale nadal musimy umieć ocenić, czy jest ona prawdziwa, na jakich źródłach się opiera, czy metodologia jest właściwa i jakie są ograniczenia przedstawionego rozumowania.

Sztuczna inteligencja jest bardzo dobrym narzędziem, a będzie coraz lepszym. Nie powinniśmy udawać, że jej nie ma ani próbować tworzyć świata wolnego od AI. Powinniśmy natomiast nauczyć studentów mądrego i odpowiedzialnego korzystania z tych narzędzi.

Pandemia bardzo wyraźnie pokazała nam, jak ważny jest bezpośredni kontakt i jak bardzo potrzebujemy siebie nawzajem. Nowe technologie mogą nas w tym wspierać, ale nie zastąpią relacji między studentem a nauczycielem ani doświadczenia bycia częścią wspólnoty akademickiej. Myślę, że właśnie ten wymiar uniwersytetu będzie w przyszłości jeszcze ważniejszy.

Temat sztucznej inteligencji pojawił się również podczas tegorocznego Forum Ekonomicznego w Karpaczu. UW był partnerem akademickim wydarzenia i miał tam bardzo silną reprezentację. Pan Rektor również występował w kilku ważnych panelach. Dlaczego obecność Uniwersytetu w takich miejscach jest ważna?

Uniwersytet nie może funkcjonować w izolacji. Powinien uczestniczyć w najważniejszych debatach dotyczących przyszłości państwa, gospodarki i społeczeństwa. Forum Ekonomiczne w Karpaczu gromadzi przedstawicieli nauki, administracji publicznej, biznesu, organizacji społecznych i mediów. To naturalna przestrzeń do wymiany wiedzy i przedstawiania perspektywy akademickiej.

W tym roku przedstawiciele Uniwersytetu Warszawskiego uczestniczyli w wielu

panelach dotyczących m.in. sztucznej inteligencji, bezpieczeństwa, gospodarki, zdrowia, społeczeństwa, dezinformacji i nowych technologii. Mieliśmy również własną Strefę UW.

Sam uczestniczyłem w sesji poświęconej międzynarodowej współpracy cyfrowej wobec globalnych zagrożeń technologicznych. Zwracałem uwagę na potencjał kapitału ludzkiego w Polsce i Europie. Stany Zjednoczone mają ogromny kapitał inwestycyjny, ale my mamy bardzo dobrze wykształconych młodych ludzi i ogromny potencjał intelektualny. Naszym zadaniem jest stworzenie takich warunków, aby chcieli oni ten potencjał rozwijać tutaj.

Do tego potrzebna jest współpraca uczelni, państwa i biznesu. I właśnie takie spotkanie jak Forum w Karpaczu pozwalają o tym rozmawiać.

Czy Uniwersytet powinien zabierać głos w debacie publicznej również wtedy, gdy tematy są trudne albo wywołują spory?

Tak, ale powinien robić to w sposób właściwy dla Uniwersytetu – opierając się na wiedzy, badaniach i argumentach.

Żyjemy w epoce ogromnego przyspieszenia informacyjnego. Dezinformacja, *fake newsy* i treści wywołujące silne emocje rozprzestrzeniają się bardzo szybko. W takiej rzeczywistości szczególnego znaczenia nabiera rola ekspertów i instytucji, które potrafią weryfikować informacje.

Nie oznacza to, że naukowcy zawsze będą zgodni. Nauka rozwija się poprzez dyskusję opartą na metodologii, dowodach i wzajemnym szacunku.

Uważam, że Uniwersytet Warszawski ma obowiązek uczestniczyć w debacie publicznej. Mamy znakomitych ekspertów z bardzo wielu dziedzin – od prawa, ekonomii i stosunków międzynarodowych po klimat, medycynę, fizykę czy sztuczną inteligencję. Ta wiedza powinna być dostępna dla społeczeństwa.

Wróćmy do studentów. Często w rozmowie o pozycji uczelni skupiamy się na rankingach, publikacjach i grantach. A co uważa Pan za największy sukces studentów UW?

Największym sukcesem jest to, że nasi studenci wykorzystują możliwości, jakie daje im Uniwersytet, i często sami tworzą kolejne.

Bardzo cieszę mnie ich nagrody w konkursach naukowych, sukcesy sportowe, stypendia, udział w międzynarodowych projektach czy publikacje. Reprezentanci Uniwersytetu Warszawskiego odnieśli w ostatnim czasie

kolejne sukcesy, np. podczas International Mathematics Competition czy konkursu RoboSub w Kalifornii.

Ale sukces studenta nie zawsze musi oznaczać medalu albo pierwszego miejsca w konkursie.

Dla jednego będzie nim publikacja pierwszego artykułu naukowego, dla innego założenie start-upu, udział w projekcie społecznym, wyjazd na zagraniczną uczelnię czy zorganizowanie wydarzenia dla społeczności akademickiej.

Bardzo ważna jest aktywność kół naukowych, samorządu, organizacji studenckich i sportu akademickiego. To właśnie tam studenci uczą się współpracy, odpowiedzialności i zarządzania projektami. Te doświadczenia często okazują się równie ważne jak wiedza zdobywana podczas zajęć.

Chcemy stwarzać studentom przestrzeń do rozwoju. Uniwersytet powinien pomagać młodym ludziom odkrywać ich możliwości, a nie wyłącznie realizować program studiów.

A czy dzisiejsi studenci są inni niż ci, których uczył Pan, rozpoczynając pracę na UW?

Każde pokolenie jest inne, ponieważ dorasta w innych warunkach. Dzisiejsi studenci mają dostęp do narzędzi i informacji, o których wcześniejsze pokolenia nie mogły nawet marzyć. Są bardziej mobilni, bardzo szybko komunikują się ze światem, często już podczas studiów zdobywają doświadczenie zawodowe i międzynarodowe.

Jednocześnie stoją przed nowymi problemami. Tempo zmian jest ogromne. Młodzi ludzie wiedzą, że zawód, który wybierają dzisiaj, za kilkanaście lat może wyglądać zupełnie inaczej. Muszą funkcjonować w świecie permanentnej zmiany, ogromnej liczby informacji i presji związanej z podejmowaniem decyzji.

Dlatego zadaniem Uniwersytetu jest nie tylko przekazywanie wiedzy, ale także dawać pewnego intelektualnego fundamentu. Jeżeli nauczymy studentów analizować, zadawać pytania, współpracować i odpowiedzialnie podejmować decyzje, będą potrafili odnaleźć się również w rzeczywistości, której dzisiaj jeszcze nie znamy.

Mówi Pan o międzynarodowej konkurencji o talenty. Co musi zrobić Uniwersytet Warszawski, aby najlepsi chcieli studiować i prowadzić badania naukowe właśnie w Warszawie?

Musimy zapewnić jakość na każdym poziomie – od kształcenia i badań po warunki życia i pracy.

Najlepszy student czy młody naukowiec porównuje dzisiaj Warszawę nie tylko z Krakowem, Poznaniem czy Wrocławiem, ale również z Berlinem, Paryżem, Amsterdamem, Londynem czy uczelniami amerykańskimi i azjatyckimi.

Dlatego potrzebujemy dobrych programów studiów, znakomitych nauczycieli, nowoczesnych laboratoriów, możliwości udziału w projektach badawczych, stypendiów, mobilności międzynarodowej i odpowiedniej infrastruktury.

Bardzo ważna jest współpraca w ramach Sojuszu 4EU+ i naszych partnerstw z uczelniami na całym świecie. Chcemy, aby studenci i naukowcy UW funkcjonowali w międzynarodowym obiegu wiedzy i mogli realizować wspólne projekty z najlepszymi ośrodkami.

Ale rywalizacja o talenty ma również wymiar finansowy. I tutaj dochodzimy do jednego z największych wyzwań polskiej nauki – stabilnego finansowania.

Od kilku lat mówi Pan o potrzebie stworzenia kapitału żelaznego polskich uczelni. Dlaczego właśnie teraz ten temat jest tak ważny?

Jeżeli chcemy konkurować z najlepszymi uniwersytetami świata, musimy myśleć o finansowaniu w perspektywie wielu lat, a nie tylko jednego roku budżetowego.

Kapitał żelazny to fundusz, którego środki są profesjonalnie inwestowane, a wypracowane dochody mogą wspierać działalność uczelni. Tak funkcjonuje wiele najlepszych uniwersytetów amerykańskich i brytyjskich.

Nie chodzi o zastąpienie finansowania publicznego. Ono nadal powinno odpowiadać za stabilne funkcjonowanie uczelni. Kapitał żelazny byłby dodatkowym źródłem, zwiększającym bezpieczeństwo i niezależność finansową oraz pozwalającym planować rozwój w znacznie dłuższej perspektywie.

Takie środki mogłyby wspierać stypendia dla najlepszych studentów, zatrudnianie wybitnych naukowców, prowadzenie ambitnych projektów badawczych, międzynarodowie nie czy rozwój infrastruktury.

Budowanie takiego kapitału wymaga jednak odpowiednich regulacji prawnych i stworzenia kultury współpracy uczelni z absolwentami, darczyńcami, fundacjami i biznesem. To proces na lata, ale uważam, że polskie uczelnie powinny go rozpocząć.

Czyli absolwenci powinni aktywniej uczestniczyć w życiu Uniwersytetu również po zakończeniu studiów?

Zdecydowanie tak. Najlepsze uniwersytety świata są silne również dzięki swoim absolwentom. Nie chodzi tylko o wsparcie finansowe. Absolwenci mają ogromne doświadczenie, kontakty, wiedzę o gospodarce, administracji, kulturze czy organizacjach międzynarodowych. Mogą być mentorami dla studentów, partnerami projektów i ambasadami uczelni.

Uniwersytet Warszawski ma setki tysięcy absolwentów. Są wśród nich naukowcy, przedsiębiorcy, prawnicy, lekarze, artyści, nauczyciele, dziennikarze, przedstawiciele administracji i wielu innych środowisk. To ogromny kapitał społeczny.

Jubileusz 210-lecia jest bardzo dobrym momentem, aby tę wspólnotę wzmacniać. Chciałbym, żeby absolwent nie myślał o Uniwersytecie wyłącznie jako o miejscu, w którym kiedyś studiował, ale jako o instytucji, z którą nadal może być związany.

Jak w takim razie chciałby Pan, żeby społeczność akademicka przeżywała 210-lecie?

Bardzo chciałbym, abyśmy ten jubileusz przeżywali razem. Uniwersytet tworzą przecież ludzie – studenci, doktoranci, pracownicy, absolwenci, a także wszyscy ci, którzy przez lata byli i nadal są związani z naszą uczelnią. Każdy z nich jest częścią jej historii i każdy na swój sposób buduje Uniwersytet Warszawski.

Chcemy oczywiście przypominać o ponad dwóch wiekach naszej historii i o ludziach, którym zawdzięczamy dzisiejszy Uniwersytet. Ale równie ważne jest dla nas pokazanie tego, czym UW jest dzisiaj – miejscem pełnym młodych ludzi, ciekawych pomysłów, ważnych badań, odkryć i inicjatyw, które rodzą się każdego dnia.

Dlatego zależy nam, aby jubileusz był czasem spotkań. Będą wystawy, debaty, wydarzenia naukowe i kulturalne, ale przede wszystkim okazje do bycia razem, rozmowy i wspólnego świętowania. Chcemy też zaprosić do tego świętowania mieszkańców Warszawy i wszystkich, którzy czują się związani z Uniwersytetem.

Uniwersytet Warszawski od 210 lat jest ważną częścią Warszawy i życia jej mieszkańców. Chcemy, aby jubileusz był okazją do wspólnego świętowania i spotkania – nie tylko naszej społeczności akademickiej, ale wszystkich, którzy są ciekawi Uniwersytetu, chcą go lepiej poznać i razem z nami przeżyć ten wyjątkowy czas.

Gdy patrzy Pan na Uniwersytet dzisiaj – co uważa Pan za największe osiągnięcie ostatnich lat?

Trudno wskazać jedną rzecz. Najbardziej cieszę mnie to, że rozwój odbywa się jednocześnie w wielu obszarach.

Wzmacniamy badania i współpracę międzynarodową. Realizujemy Program „Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza”. Rozwijamy nowe kierunki. Przywróciliśmy kształcenie medyczne. Powstają nowe budynki i laboratoria. Wspieramy przedsiębiorczość oraz transfer technologii. Jesteśmy aktywni w Sojuszu 4EU+. Rozwijamy współpracę z biznesem i instytucjami publicznymi. Nasi naukowcy i studenci odnoszą sukcesy w Polsce i za granicą. Mamy najwięcej grantów ERC spośród polskich instytucji.

Ale chyba najważniejsze jest to, że Uniwersytet ma ambicję dalszego rozwoju. Nie możemy uznać, że osiągnęliśmy już wystarczająco dużo. W nauce zatrzymanie się oznacza tak naprawdę cofanie.

Musimy stale pytać, co możemy zrobić lepiej – jak poprawić warunki prowadzenia badań, jak lepiej kształcić, jak przyciągać najlepszych studentów i naukowców, jak zwiększać umiędzynarodowienie i jak skuteczniej wykorzystywać wiedzę tworzoną na UW.

“**Nauka rozwija się dzięki ciekawości, dyskusjom, stawianiu pytań i współpracy. Tego nie da się sprowadzić do algorytmu.**

Uważam, że Uniwersytet Warszawski ma obowiązek uczestniczyć w debacie publicznej. Mamy znakomitych ekspertów z bardzo wielu dziedzin – od prawa, ekonomii i stosunków międzynarodowych po klimat, medycynę, fizykę czy sztuczną inteligencję. Ta wiedza powinna być dostępna dla społeczeństwa.

A co jest dzisiaj największym wyzwaniem?

Jednym z najważniejszych jest zapewnienie stabilnych warunków rozwoju nauki. Konkurencja międzynarodowa jest ogromna. Najlepsi naukowcy i studenci mogą wybierać spośród uczelni na całym świecie. Musimy być

w stanie zaoferować im warunki pozwalające realizować ambitne projekty właśnie tutaj.

Drugim wyzwaniem jest tempo zmian technologicznych. Sztuczna inteligencja zmienia sposób prowadzenia badań, uczenia się i pracy. Musimy uczestniczyć w tej zmianie, ale jednocześnie zachować odpowiedzialność i krytyczne podejście.

Trzecim jest budowanie wspólnoty. Uniwersytet Warszawski jest bardzo duży i różnorodny. Mamy przedstawicieli nauk humanistycznych, społecznych, ścisłych, przyrodniczych i medycznych. Ta różnorodność jest naszą siłą pod warunkiem, że potrafimy ze sobą współpracować.

Wiele najważniejszych problemów współczesnego świata nie mieści się już w granicach jednej dyscypliny. Zdrowie, klimat, bezpieczeństwo, sztuczna inteligencja czy przemiany społeczne wymagają współpracy ekspertów z różnych dziedzin. Uniwersytet Warszawski ma wyjątkowy potencjał, aby takie zespoły tworzyć.

Za 90 lat Uniwersytet będzie obchodził 300-lecie. Jakich słów życzyłby Pan sobie wówczas o obecnym okresie jego historii?

Chciałbym, żeby powiedziano, że był to czas odważnych i odpowiedzialnych decyzji. Że potrafiliśmy wykorzystać potencjał Uniwersytetu, rozwijać nowe obszary nauki, inwestować w ludzi i infrastrukturę, otworzyć się jeszcze bardziej na świat i jednocześnie zachować wartości, które stanowią fundament akademickiej wspólnoty.

Chciałbym, żeby powrót medycyny, rozwój badań interdyscyplinarnych, inwestycje, umiędzynarodowienie czy wejście w epokę sztucznej inteligencji były oceniane jako decyzje, które przygotowały Uniwersytet do kolejnych dekad.

Ale przede wszystkim chciałbym, aby za 90 lat Uniwersytet Warszawski nadal był miejscem wolnego myślenia, ambitnej nauki i dobrej edukacji.

Technologie będą inne, świat będzie inny, kierunki studiów zapewne także będą inne. Jeżeli jednak kolejne pokolenia studentów będą przychodziły tutaj z ciekawością świata, a naukowcy będą mogli swobodnie zadawać trudne pytania i poszukiwać na nie odpowiedzi, to znaczy, że Uniwersytet pozostanie wierny swojej misji.

210 lat historii daje nam powody do dumy. Ale to również zobowiązanie. Następnym pokoleniom musimy pozostawić Uniwersytet silniejszy, bardziej otwarty i jeszcze lepiej przygotowany na przyszłość.

Program jubileuszu 210-lecia Uniwersytetu Warszawskiego

Kinga Jaźwińska

Uniwersytet Warszawski od 210 lat jest nie tylko miejscem prowadzenia badań naukowych oraz kształcenia kolejnych pokoleń studentów, ale również ważnym ośrodkiem życia kulturalnego Warszawy i Polski. Z uczelnią swoje losy związali wybitni twórcy literatury, muzyki, teatru i sztuk wizualnych. Jest ona też miejscem, w którym rodzą się idee, inicjatywy oraz ruchy wpływające na rozwój polskiej kultury. Z okazji jubileuszu UW zespoły artystyczne uczelni przygotowały cykl specjalnych koncertów i spektakli.

SCENA UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO

Ważnym punktem jubileuszowych obchodów 210. rocznicy powstania Uniwersytetu Warszawskiego będzie cykl wydarzeń prezentujących dorobek kulturalny osób związanych z uczelnią. Czekają nas jego cztery odsłony z udziałem trzech zespołów artystycznych UW: Chóru Akademickiego, Teatru Hybrydy oraz Teatru Tańca „Warszawianka”. Nie zabraknie także gościa specjalnego – zespołu Poparzeni Kawą Trzy, współtworzonego przez absolwentów Uniwersytetu Warszawskiego.

Zespoły przygotowały autorskie występy ukazujące historyczne etapy współtworzenia kultury i oddziaływania na nią przez Uniwersytet: narodziny polskiej kultury akademickiej, muzyczne dziedzictwo UW oraz kulturę studencką XX wieku. Punktem kulminacyjnym cyklu będzie koncert finałowy w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie (19 listopada), dokładnie w rocznicę utworzenia Uniwersytetu Warszawskiego.

Wydarzenia cyklu będzie współtworzyć około 450 wykonawców – studentów, doktorantów, pracowników i absolwentów

Uniwersytetu Warszawskiego. Wszystkie zostaną zorganizowane w przestrzeniach uczelni i będą dostępne nieodpłatnie dla społeczności akademickiej.

Cykl popularyzuje historię Uniwersytetu Warszawskiego, przybliża sylwetki wybitnych postaci związanych z uczelnią oraz ukazuje miejsca, które odegrały istotną rolę w polskiej kulturze. Każde wydarzenie stanowi odrębny rozdział, a wszystkie razem tworzą spójną opowieść o Uniwersytecie jako instytucji mającej niebagatelny wpływ na dziedzictwo kraju od początku XIX wieku po współczesność.

22 października, godz. 19.00 | Aula im. Jana Baszkiewicza, Gmach Audytoryjny na Kampusie Głównym UW

„ŻYCIE TO JEST TEATR. KULTURA STUDENCKA UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO”

Teatr Hybrydy Uniwersytetu Warszawskiego

Spektakl dotyczy fenomenu Teatru i Klubu Hybrydy – miejsca, które w latach 60. XX wieku stało się jednym z najważniejszych ośrodków kultury studenckiej w Polsce i przestrzenią rozwoju wielu wybitnych twórców.

Program przedstawienia jest poświęcony twórczości artystów związanych z Hybrydami oraz środowiskiem uniwersyteckim. W nowych aranżacjach instrumentalnych wykonywanych na żywo zabrzmiały utwory Jonasza Kofty, Wojciecha Młynarskiego, Andrzeja Kreczmara, Edwarda Stachury, Agnieszki Osieckiej i Ernesta Brylla.

Publiczność usłyszy również kompozycje twórców legendarnego Hot Club Hybrydy – miejsca narodzin polskiego jazzu nowoczesnego – w tym Jerzego „Dudusia” Matuszkiewicza, Krzysztofa Komedy, Andrzeja Trzaskowskiego i Włodzimierza Nahornego. Program uzupełnią dzieła artystów, którzy współtworzyli historię tego środowiska, m.in. Urszuli Dudziak, Wandy Warszawskiej, Ewy Bem czy Wojciecha Trzcńskiego.

Warstwa teatralna spektaklu inspirowana jest tekstami Stefanii Grodzkiej oraz Juliana Tuwima – wybitnego

poety i absolwenta Uniwersytetu Warszawskiego. Dzięki temu wydarzenie przybliży nie tylko dorobek artystyczny środowiska Hybryd, ale również atmosferę intelektualną i społeczną, która przez lata kształtowała kolejne pokolenia studentów.

Spektakl otwierający jubileuszowy cykl przypomina, że historia Uniwersytetu Warszawskiego to także niezwykle bogate dziedzictwo kultury studenckiej. Właśnie w takich miejscach jak Hybrydy rodziły się idee, przyjaźnie i inicjatywy artystyczne, które wywarły trwały wpływ na kulturę współczesnej Polski.

4 listopada, godz. 19.00 | Auditorium Maximum na Kampusie Głównym UW

„MAGICZNA MOC UW – UNIwersYTECKA EPOKA PROFESORA BRODZIŃSKIEGO”

Teatr Tańca Uniwersytetu Warszawskiego „Warszawianka”

Wydarzenie pozwoli przenieść się do pierwszych dekad działalności Uniwersytetu, kiedy uczelnia stawała się jednym z najważniejszych ośrodków życia intelektualnego i kulturalnego Królestwa Polskiego. Spektakl o walorach edukacyjnych przygotowany we współpracy z Muzeum Uniwersytetu Warszawskiego oraz Instytutem Muzykologii UW, będzie poświęcony postaci Kazimierza Brodzińskiego – poety, historyka literatury, tłumacza, publicysty, profesora i sekretarza Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego. Brodziński należał do

grona najwybitniejszych przedstawicieli polskiego życia intelektualnego pierwszej połowy XIX wieku. Interesował się szczególnie kulturą narodową, w tym polskimi tańcami ludowymi i salonowymi. Jego refleksje nad znaczeniem tańca jako elementu narodowej tożsamości należą do pionierskich osiągnięć polskiej humanistyki.

Punkt wyjścia dla widowiska stanowią teksty Brodzińskiego, jego poglądy na kulturę i taniec oraz wspomnienia współczesnych mu osób. W spektaklu

zostaną wykorzystane materiały archiwalne, muzyka Fryderyka Chopina i Ignacego Feliksa Dobrzyńskiego oraz autorskie choreografie inspirowane tańcami epoki Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego.

Widowisko ukaże Uniwersytet Warszawski jako miejsce, w którym rodziły się idee kształtujące polską kulturę XIX wieku. Jednocześnie przypomni znaczenie kultury ludowej i narodowej w procesie budowania nowoczesnej tożsamości Polaków.

13 listopada, godz. 19.00 | Auditorium Maximum na Kampusie Głównym UW

„BLIŻEJ, NIŻ MYŚLISZ. MUZYCZNE POCZĄTKI UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO”

Chór Akademicki Uniwersytetu Warszawskiego

W trakcie koncertu Chóru Akademickiego UW zostaną zaprezentowane dzieła najwybitniejszych twórców polskiej kultury muzycznej, których działalność była związana z Uniwersytetem. Wpłynęli oni na kształtowanie intelektualnego i artystycznego krajobrazu Warszawy XIX i początku XX wieku.

Program obejmuje dzieła kompozytorów reprezentujących kolejne pokolenia twórców związanych bezpośrednio lub pośrednio z Uniwersytetem Warszawskim oraz instytucjami, które wyrosły z jego tradycji.

Szczególne miejsce zajmuje wśród nich Józef Elsner – pedagog, organizator życia

muzycznego i twórca Szkoły Głównej Muzyki związanej z Uniwersytetem Warszawskim. To właśnie pod jego kierunkiem kształcił się Fryderyk Chopin, którego geniusz muzyczny Elsner dostrzegł i wspierał od najwcześniejszych lat.

Koncert przypomni również postać Franciszka Lessla – jedynego polskiego ucznia Josepha Haydna – którego twórczość stanowi ogniwo łączące tradycję klasyczną z rozwojem polskiej kultury muzycznej. Symboliczny charakter będzie miało wykonanie fragmentów *Msy polskiej* tego kompozytora, której odkrycie na nowo i współczesne opracowanie było związane z badaniami prowadzonymi przez pracowników Uniwersytetu Warszawskiego.

Program zamknie wspomnienie twórczości Karola Szymanowskiego – jednego z najwybitniejszych polskich kompozytorów XX wieku i rektora warszawskiego konserwatorium, będącego spadkobiercą tradycji instytucji muzycznych wywodzących się ze Szkoły Głównej Muzyki.

Organizatorzy koncertu chcą dzięki niemu pokazać, że wpływ Uniwersytetu Warszawskiego na rozwój kultury muzycznej wykracza daleko poza historię samej uczelni. To opowieść o środowisku, które od ponad dwóch stuleci inspirowało twórców, kształciło artystów i współtworzyło fundamenty polskiej kultury muzycznej.

„210 LAT UW. KONCERT GALOWY”

Chór Akademicki Uniwersytetu Warszawskiego, Teatr Hybrydy Uniwersytetu Warszawskiego,
Teatr Tańca Uniwersytetu Warszawskiego „Warszawianka”

gość specjalny: zespół Poparzeni Kawą Trzy

Spółeczność akademicka Uniwersytetu Warszawskiego co roku spotyka się na koncercie galowym, by wspólnie celebrować urodziny uczelni. Nie zabraknie go również i tym razem.

W pierwszej części koncertu zespoły uczelniane przedstawią najciekawsze elementy całego jubileuszowego cyklu.

W drugiej natomiast wystąpi gość specjalny – zespół Poparzeni Kawą Trzy, który współtworzą absolwenci Uniwersytetu. To jeden z najbardziej rozpoznawalnych przedstawicieli współczesnej estrady i polskiej sceny muzycznej, łączący energię muzyki rockowej i popu z inteligentnym humorem oraz charakterystycznym, dziennikarskim spojrzeniem

na rzeczywistość. Formację w 2005 roku utworzyli dziennikarze największych polskich mediów, w tym Radia ZET i RMF FM. Początkowo projekt miał charakter towarzyski, jednak szybko przekształcił się w profesjonalny zespół koncertowy i zdobył popularność w całym kraju.

CHÓR AKADEMICKI UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO

Dyrektor artystyczna: Irina Bogdanovich

Chór Akademicki UW powstał w 1921 roku. Skupia studentów i absolwentów Uniwersytetu Warszawskiego oraz innych warszawskich uczelni.

W repertuarze Chóru można znaleźć muzykę *a cappella* różnych epok, od renesansu po utwory współczesne. Są to utwory klasyczne, folklorystyczne oraz rozrywkowe, jak również wielkie formy wokalne-instrumentalne. Dorobek obejmuje takie dzieła, jak: *IX Symfonia* Ludwiga van Beethovena, *Wielka Msza h-moll* Jana Sebastiana Bacha, *Requiem* Giuseppe Verdiego, *Carmina Burana* Carla Orffa, oratorium *Eliasz* Feliksa Mendelssohna, a także arcydzieło muzyki chóralnej *a cappella* – *Całonocne czuwanie* Sergiusza Rachmaninowa.

Działalność Chóru obejmuje zarówno projekty własne, jak i współpracę z innymi instytucjami w Polsce i za granicą. Zespół bierze udział w festiwalach chóralnych, chętnie angażuje się także w nietypowe przedsięwzięcia. Wśród nich warto wymienić występ na ceremonii otwarcia EURO 2012 na Stadionie Narodowym, galę rozdania nagród Teraz Polska czy uroczystość otwarcia drugiej linii warszawskiego metra. Zespół nagrał muzykę do filmu animowanego *Świtez*,

uczestniczył w kampaniach społecznych oraz licznych wydarzeniach charytatywnych i happeningach artystycznych.

W ostatnich latach Chór zdobył pięciokrotnie Grand Prix oraz liczne nagrody w konkursach chóralnych w kraju i za granicą. W 2006 roku zespół został laureatem Fryderyka jako wykonawca *Dies Irae* Mariana Borkowskiego w albumie *Baird, Łukaszewski, Błazewicz, Borowski*, a w 2019 roku nominowano go do tej nagrody za album *Całonocne czuwanie op. 37* Sergiusza Rachmaninowa w kategorii „Album Roku, Muzyka Chóralna, Oratoryjna i Operowa”.

Z okazji 100-lecia działalności Chór Akademicki UW został nagrodzony przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Złotym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”, otrzymał również Medal za Zasługi dla Uniwersytetu Warszawskiego.

Od ponad 20 lat artystyczny kierunek zespołu wyznacza jego dyrektor artystyczna Irina Bogdanovich – dyrygentka, pianistka i kompozytorka, laureatka indywidualnych nagród polskich i zagranicznych festiwali chóralnych. Od 2008 roku jest członkinią Polskiej Akademii Fonograficznej. Otrzymała odznakę honorową „Zasłużony dla Kultury Polskiej”.

TEATR TAŃCA UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO „WARSZAWIANKA”

Dyrektor: Jan Łosakiewicz

Teatr Tańca Uniwersytetu Warszawskiego „Warszawianka” od ponad pół wieku tworzy przestrzeń spotkania tradycji z nowoczesnością. Działa w kilku grupach dziecięcych, młodzieżowych i studenckich oraz ma własne zespoły artystyczne. Wielu spośród jego członków przyjeżdża do Warszawy z różnych regionów Polski, wnosząc do zespołu doświadczenie i znajomość lokalnych tradycji. Ta różnorodność znajduje odzwierciedlenie w repertuarze, obejmującym tańce narodowe, pieśni i tańce regionalne, a także rozbudowane widowiska sceniczne inspirowane m.in. epoką Księstwa Warszawskiego, międzywojenną Warszawą czy tradycjami bożonarodzeniowymi.

Źródłem nieustającej inspiracji pozostaje polska kultura ludowa. Zespół nie traktuje jej jednak jako zamkniętego zbioru historycznych form. Z folkloru wyrastają kolejne artystyczne poszukiwania prowadzące ku tańcowi współczesnemu, teatrowi i nowym sposobom scenicznej opowieści. Efektem tej drogi są spektakle, w których tradycja spotyka się ze współczesnym językiem sztuki. Naturalną konsekwencją rozwoju zespołu stało się także stworzenie musicalu – formy łączącej taniec, muzykę, śpiew i teatr w jedno widowisko.

„Warszawianka” wyróżnia się szczególną dbałością o stronę muzyczną i choreograficzną swoich przedstawień. Autorskie opracowania są przygotowywane z myślą o rozbudowanym składzie instrumentalnym, a tradycyjne formy taneczne otrzymują atrakcyjną, często niekonwencjonalną oprawę sceniczną. Wysokie oceny ekspertów i uznanie środowiska artystycznego

otworzyły zespołowi drogę do prestiżowych scen i festiwali w Polsce oraz za granicą.

Jedną z najważniejszych idei działalności zespołu pozostaje zasada „Edukacja przez folklor”. „Warszawianka” należy do najbardziej aktywnych członków Polskiej Sekcji Międzynarodowej Rady Stowarzyszeń Folklorystycznych, Festiwali i Sztuki Ludowej – CIOFF®. Za różnorodność programu oraz konsekwentne propagowanie polskiej kultury ludowej zespół został w 2002 roku uhonorowany Nagrodą im. Oskara Kolberga, jednym z najważniejszych polskich wyróżnień w dziedzinie kultury tradycyjnej.

Członkowie zespołu odnoszą także sukcesy w Tańcach Polskich w formie towarzyskiej, zdobywając najwyższe laury, w tym tytuły mistrzów Polski. Jednocześnie „Warszawianka” pozostaje silnie związana z Warszawą i społecznością Uniwersytetu. Organizuje koncerty tematyczne, jubileuszowe i okolicznościowe, uczestniczy w wydarzeniach akademickich oraz przedsięwzięciach charytatywnych. Szczególne miejsce w działalności zespołu zajmuje organizowana od 1998 roku akcja „Podaj Serce” na rzecz osób chorych na stwardnienie rozsiane.

Dyrektorem zespołu, niemal od początków jego istnienia, jest Jan Łosakiewicz – znakomity tancerz, wybitny choreograf, reżyser, animator i organizator kultury, pedagog, wychowawca młodzieży. Został uhonorowany nagrodami indywidualnymi Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministra Edukacji, Prezydenta m.st. Warszawy oraz Rektora Uniwersytetu Warszawskiego.

TEATR HYBRYDY UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO

Dyrektor: Maciej Dzięciołowski

Teatr Hybrydy Uniwersytetu Warszawskiego jest jednym z najstarszych teatrów studenckich w Polsce, istnieje od końca lat 50. XX wieku. Na UW reaktywowano go w 2005 roku. Jest kontynuatorem legendarnych Hybryd założonych w 1957 roku, z których wywodzą się tacy artyści, jak Wojciech Młynarski, Jonasz Kofta, Urszula Dudziak, Krzysztof Komeda i wielu innych.

W zespole działają głównie studenci i doktoranci Uniwersytetu Warszawskiego, którzy zdobywają wiedzę i umiejętności artystyczne w ramach całorocznego przedmiotu ogólnouniwersyteckiego. W repertuarze Teatru jest kilkadziesiąt spektakli i koncertów z tekstami najlepszych polskich poetów i dramaturgów, autorskie kompozycje muzyczne, lekkie formy komediowe, kryminały, dramaty psychologiczne, wieczory poetyckie i pokazy choreograficzne. Wyróżnikiem zespołu są spektakle dramatyczno-muzyczne poświęcone ważnym wydarzeniom historycznym i społecznym Polski.

Teatr Hybrydy kilkakrotnie gościł na scenach w kraju i za granicą, występuje w teatrach i ośrodkach kultury, bierze udział w festiwalach i przeglądach, zdobywając nagrody i wyróżnienia, w tym te najcenniejsze, od publiczności.

W 2025 roku zespół obchodził 20-lecie reaktywacji Teatru Hybrydy przy Uniwersytecie Warszawskim, jak również 65-lecie działalności Studenckiego Teatru Hybrydy w przestrzeni akademickiej i warszawskiej. Z tej okazji otrzymał Odznakę Honorową Zasłużonego dla Warszawy.

Dyrektorem teatru jest Maciej Dzięciołowski – reżyser, aktor, scenograf i menedżer kultury, wyróżniony stypendiami Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a także nagrodami za scenariusze i reżyserię na festiwalach teatralnych. Jest członkiem Sekcji Reżyserów Związku Artystów Scen Polskich. Otrzymał również Odznakę Honorową Zasłużonego dla Warszawy.

WYSTAWY JUBILEUSZOWE

od 1 do 31 października | ul. Krakowskie Przedmieście 32

„UNIwersYTET WARSZAWSKI. 210 LAT BUDOWANIA TOŻSAMOŚCI”

wystawa Muzeum UW

Wystawa planszowa przed wejściem do Pałacu Tyszkiewiczów-Potockich opowiada o Uniwersytecie Warszawskim kiedyś i dziś. Narracja dzieli się na różne obszary działalności uczelni: od dokonań wybitnych uczonych, przez kolekcje artystyczne i gabinety naukowe, po zabytkową i nowoczesną architekturę.

Ekspozycja pokazuje, że oświeceniowa idea Uniwersytetu – niezależnego ośrodka badawczego, popularyzującego naukę na świecie – jest widoczna również dziś.

Wystawa jest podsumowaniem dotychczasowych osiągnięć Uniwersytetu w obszarach nauki i kultury oraz

zaznaczeniem wysokiej pozycji uczelni w kraju i na świecie. Naukową, kulturalną i artystyczną tradycję Uniwersytetu Warszawskiego kontynuują kolejne pokolenia międzynarodowej społeczności akademickiej.

KURATORKA: Paulina Paul

od 1 października | Parter Pałacu Kazimierzowskiego na Kampusie Głównym UW

„UNIWERSYTET WARSZAWSKI: 210 LAT ROZWOJU”

Wystawa ukazuje historię i współczesne osiągnięcia naszej uczelni, a także kierunki dalszego rozwoju w obszarze dydaktyki, badań, infrastruktury oraz środowiska pracy.

„Uniwersytet Warszawski ma już 210 lat. Za nami ponad dwa wieki rozwoju, w trakcie których Uniwersytet kształcił pokolenia, rozwijał naukę, służył państwu i społeczeństwu. Dzisiaj stajemy przed nowymi wyzwaniami. Obserwujemy głębokie zmiany społeczne, przeobrażenia klimatu oraz dynamiczny postęp technologiczny, który zmienia także gospodarkę i nasze otoczenie. Celem Uniwersytetu nie jest jedynie dostosowywać się do tych procesów – chcemy je wyprzedzać i współtworzyć kierunki zmian” – pisze we wprowadzeniu do ekspozycji prof. Alojzy Z. Nowak, rektor UW. Cel aktywnego współtworzenia zmian widać już w Strategii Uniwersytetu Warszawskiego na lata 2023–2032, opracowanej kilka lat temu w porozumieniu z całą wspólnotą

akademicką. Strategia ustanowiła cztery filary rozwoju uczelni, które ukształtowały też cztery perspektywy obecne na ekspozycji: „kształcenie”, „doskonałość badawcza”, „odpowiedzialny rozwój” oraz „wspólnota i środowisko pracy”.

Wystawa operuje zarazem na trzech poziomach: przeszłości, współczesności i przyszłości. Ukazuje dziedzictwo uczelni, w tym sylwetki związanych z Uniwersytetem Noblistów, a także najważniejsze programy i projekty uczelni badawczej dnia dzisiejszego. Prezentuje rozwiązania, które wzmacniają dostępność i otwartość wspólnoty UW, pogłębiają jego wkład w rozwój technologii i gospodarki kraju, wreszcie w promocję postaw obywatelskich i ochronę środowiska przyrodniczego.

Wszystkie plansze łączy etos Uniwersytetu, daleko przekraczający ramy nauki. Chodzi o służbę na rzecz bliższego i dalszego otoczenia w obliczu starych i nowych wyzwań. Bo jak przypomina nam jedno z haseł powtarzających się na wystawie: „Uniwersytet bada świat, ale także bierze za niego odpowiedzialność”.

Wystawę *Uniwersytet Warszawski: 210 lat rozwoju* opracował zespół Centrum Współpracy i Dialogu UW pod kierownictwem prorektor UW ds. rozwoju prof. Ewy Krogulec

KURATORZY: dr hab. Aleksandra Jakóbczyk-Gola, Jan Czempiński

od 16 grudnia | Muzeum UW, Pałac Tyszkiewiczów-Potockich, ul. Krakowskie Przedmieście 32

„UNIWERSYTET WARSZAWSKI. PASJA, NAUKA I TOŻSAMOŚĆ”

wystawa stała Muzeum UW

Wystawa prezentuje najcenniejsze zbiory ze zbiorów Muzeum Uniwersytetu Warszawskiego. Ponad dwa wieki temu wiele z nich tworzyło uniwersyteckie, nowoczesne gabinety dydaktyczno-naukowe oraz zbiory artystyczne na najwyższym, europejskim poziomie.

Do najciekawszych prezentowanych obiektów należą m.in.: zdobione jaspisami

insygnia rektorskie, XIX-wieczne dokumenty uniwersyteckie, XVIII-wieczne odlewy gipsowe, korkowy model Łuku Konstantyna Wielkiego pochodzący z dawnej kolekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego oraz preparaty zwierzęce z dawnego gabinetu zoologicznego.

Wystawa opowiada zarówno o historii, jak i o współczesnym Uniwersytecie. Jej

celem jest prezentacja naukowego i artystycznego dziedzictwa uczelni oraz ciągłości tradycji, która od ponad dwóch wieków kształtuje tożsamość społeczności akademickiej.

Kinga Jaźwińska
jest koordynatorką UW
ds. artystycznych.

UW liderem grantów ERC w Polsce

Olga Najfeld, Karolina Zylak

Wśród projektów finansowanych w ramach programów ramowych Unii Europejskiej na szczególną uwagę zasługują prestiżowe granty Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych – European Research Council (ERC). Laureaci realizujący swoje projekty na UW zdobyli je już 43 razy. Najnowsze prowadzone są przez dr Agnieszkę Radziwinowiczównę i prof. Michała Parniaka.

GRANICE DEPORTACJI

Dlaczego państwa decydują o powrocie deportacji do krajów, które jeszcze niedawno uznawały za zbyt niebezpieczne? Co sprawia, że działania budzące poważne zastrzeżenia prawne i etyczne ponownie zyskują polityczną legitymizację? I czy deportacja rzeczywiście jest dowodem siły państwa, skoro jej wykonanie zależy od współpracy innych rządów i instytucji? Na te pytania odpowie dr Agnieszka Radziwinowiczówna z Ośrodka Badań nad Migracjami UW, laureatka prestiżowego *Starting Grant* Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych. To pierwszy grant ERC na badania dotyczące współczesnych migracji, który będzie realizowany w Polsce.

Przez lata wydawało się oczywiste, że człowieka nie powinno się odsyłać tam, gdzie grożą mu wojna, prześladowania albo poważne niebezpieczeństwo. Właśnie dlatego deportacje do części państw były wstrzymywane lub uznawane za niedopuszczalne. Dziś ta granica zaczyna się jednak przesunąć. Kraje demokratyczne coraz częściej wracają do pomysłu przymusowego odsyłania migrantów także do miejsc, które jeszcze niedawno uznawano za zbyt niebezpieczne. W debacie publicznej takie działania przedstawiane są często jako dowód odzyskiwania kontroli nad granicami i skuteczności państwa.

Czy jednak deportacja rzeczywiście jest prostą manifestacją jego siły? A może państwo, które chce pokazać swoją niezależność, w rzeczywistości musi uzależnić się od decyzji innych rządów, organizacji międzynarodowych i szeregu partnerów? Ten paradoks stanie się przedmiotem badań dr Agnieszki Radziwinowiczówny z Ośrodka Badań nad Migracjami UW.

Badaczka otrzymała 1,5 mln euro w ramach prestiżowego *Starting Grant* Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych. Jej pięcioletni projekt pt. *RE-legitimised Deportations to Insecure countries: Redefining the Concept of The deportation regime* (Redefinicja pojęcia reżimu

deportacyjnego: Ponownie legitymizowane deportacje do krajów niebezpiecznych) rozpocznie się w lutym 2027 roku.

NIEDOPUSZCZALNE STAJE SIĘ MOŻLIWE

W projekcie REDIRECT w centrum zainteresowania znajdzie się szczególny proces – powrót do praktyk deportacyjnych, które wcześniej zostały zawieszone albo poważnie ograniczone z powodu sytuacji w państwie docelowym. Dobrym przykładem są tu Afganistan czy Wenezuela, gdzie kryzysy polityczne, wojny i łamanie praw człowieka sprawiały, że deportowanie do takich miejsc budziło poważne zastrzeżenia prawne i etyczne. Mimo to niektóre państwa, m.in. Niemcy i Stany Zjednoczone, zaczynają ponownie decydować się na takie kroki.

Dr Agnieszka Radziwinowiczówna określa to zjawisko mianem „ponownie legitymizowanych deportacji”. Projekt REDIRECT ma pokazać, jakie mechanizmy sprawiają, że praktyka uznawana wcześniej za zbyt ryzykowną lub trudną do zaakceptowania odzyskuje status możliwego narzędzia polityki migracyjnej.

– To pytanie wykracza daleko poza samą migrację. Dotyczy również tego, jak współczesne demokracje rozumieją prawa człowieka, bezpieczeństwo, odpowiedzialność państwa i zakres jego władzy – wyjaśnia badaczka.

DOWÓD SUWERENNOŚCI?

W politycznych sporach deportacja bywa przedstawiana jako jeden z najbardziej wyrazistych dowodów suwerenności: państwo decyduje, kto może przebywać na jego terytorium, a kto musi je opuścić. Z takiej perspektywy wydalenie cudzoziemca wydaje się niemal podręcznikowym przykładem sprawowania kontroli.

Naukowcy wychodzą jednak od założenia, że relacja między deportacją a suwerennością jest znacznie bardziej skomplikowana.

– Punktem wyjścia mojego projektu jest paradoks dotyczący deportacji i suwerenności. Chciałabym przekierować interpretację deportacji z założenia, że umacnia ona suwerenność, na bardziej otwarte, wskazujące, że ta relacja nie musi być tak prosta, a wręcz, że

w niektórych sytuacjach może stanowić zagrożenie dla suwerenności państwa deportującego – mówi dr Radziwinowiczówna.

Samo wydanie decyzji o deportacji nie oznacza jeszcze, że można ją wykonać. Państwo docelowe musi dać osobę przyjąć. Niekiedy konieczne są dokumenty potwierdzające jej obywatelstwo, zgoda miejscowych władz, ustalenie trasy transportu lub współpraca państwa trzeciego. W proces mogą być zaangażowane również organizacje międzynarodowe, służby konsularne, sądy i podmioty pozarządowe.

Powstaje więc sytuacja pozornie sprzeczna. Władze chcą pokazać społeczeństwu, że samodzielnie decydują o własnej polityce migracyjnej, ale osiągnięcie tego celu wymaga wejścia w sieć negocjacji i zależności. Możliwość wykonania decyzji podjętej w Berlinie, Warszawie czy Waszyngtonie może zależeć od stanowiska władz znajdujących się tysiące kilometrów dalej.

Właśnie dlatego deportacja ma być w projekcie analizowana jako proces transnarodowy, a nie jednostronny akt administracyjny. – Taka zmiana perspektywy pozwala postawić nowe pytanie: czy państwo staje się bardziej suwerenne dzięki deportowaniu cudzoziemców, czy czasem płaci za możliwość ich odesłania ograniczeniem własnej swobody działania? – wyjaśnia badaczka.

SZEROKIE PODEJŚCIE

Aby znaleźć odpowiedź, zespół REDIRECT porówna sytuację w Polsce, Niemczech i Stanach Zjednoczonych. Są to państwa o odmiennych systemach prawnych, doświadczeniach migracyjnych i położeniu geopolitycznym. Dzięki zestawieniu ich ze sobą naukowcy będą mogli sprawdzić, czy za powrotem deportacji stoją podobne mechanizmy, czy też w każdym przypadku prowadzi do nich inna kombinacja czynników.

Analizowane będą przymusowe powroty do czterech krajów: Afganistanu, Syrii, Ukrainy i Wenezueli. Każdy z tych kierunków wiąże się z innym rodzajem niestabilności politycznej, konfliktu lub zagrożenia, dlatego porównanie może pokazać, w jakich okolicznościach dotychczasowe bariery zaczynają tracić znaczenie.

DR AGNIESZKA RADZIWINOWICZÓWNA

- › Ośrodek Badań nad Migracjami UW
- › **Projekt:** *Redefinicja pojęcia reżimu deportacyjnego: Ponownie legitymizowane deportacje do krajów niebezpiecznych (REDIRECT, ang. RE-legitimised Deportations to Insecure countries: REdefining the Concept of The deportation regime)*
- › **Kwota dofinansowania:** 1,5 mln euro

Badania będą prowadzone równocześnie na kilku poziomach. – Prześledzimy zmiany w prawie i praktykach administracyjnych, stanowiska władz, publiczne uzasadnienia decyzji oraz społeczne reakcje na deportacje – mówi naukowczyni i dodaje: – Przyjrzymy się również relacjom międzynarodowym umożliwiającym albo blokującym wykonanie przymusowych powrotów.

Tak szerokie podejście jest potrzebne, ponieważ zmiana polityki deportacyjnej rzadko ma jedną przyczynę. Nowelizacja prawa może otworzyć możliwość działania, ale nie oznacza jeszcze, że władze z niej skorzystają. Presja polityczna może skłaniać do zaostrzenia kursu, lecz przeszkodą pozostają sądy albo brak współpracy z państwem docelowym. Z kolei zmiana opinii publicznej może ułatwiać politykom podejmowanie decyzji, które wcześniej wiązałyby się ze zbyt wysokim kosztem społecznym. – REDIRECT ma odtworzyć właśnie takie ciągi zdarzeń i zależności – wyjaśnia laureatka.

OD ARCHIWÓW PO MEDIA SPOŁECZNOŚCIOWE

Do zbadania tak wielowymiarowego procesu nie wystarczy jedna metoda. Projekt połączy podejście jakościowe i ilościowe. Zespół przeanalizuje statystyki dotyczące deportacji, dokumenty prawne i archiwalne, wypowiedzi polityków oraz przekazy medialne. Osobnym obszarem badań będą media społecznościowe i sondaże opinii publicznej.

Pozwoli to sprawdzić nie tylko częstotliwość i kierunek deportacji migrantów, lecz również sposób, w jaki zmieniały się uzasadnienia tych działań. Naukowcy będą mogli obserwować, kiedy w debacie zaczyna dominować argument bezpieczeństwa, kiedy pojawia się odwołanie do ochrony granic, a kiedy kwestie humanitarne schodzą na dalszy plan.

Ważną częścią projektu będą też pogłębione wywiady. Badacze porozmawiają zarówno z przedstawicielami instytucji państwowych i organizacji uczestniczących w procesie deportacji, jak i z osobami, którym grozi wydalenie.

Część badań zostanie przeprowadzona we współpracy z organizacjami migranckimi.

Naukowcy wykorzystają też m.in. analizę dyskursu, analizę prawną, badania archiwalne, *process tracing*, czyli szczegółowe odtwarzanie przebiegu procesów prowadzących do określonego rezultatu, oraz jakościową analizę porównawczą QCA. Ta ostatnia metoda umożliwia sprawdzenie, jakie kombinacje warunków są związane z pojawieniem się badanego zjawiska.

– Chcemy ustalić nie jeden uniwersalny „powód deportacji”, lecz zestawy okoliczności prawnych, politycznych, społecznych i dyplomatycznych, które sprawiają, że przymusowe powroty do niebezpiecznych państw znów stają się możliwe – wyjaśnia dr Radziwinowiczówna.

ZNACZENIE POPULIZMU

Jednym z najważniejszych wątków REDIRECT będzie zmiana znaczenia norm, które jeszcze niedawno stanowiły istotną barierę przed deportacją. Standardy ochrony praw człowieka przez lata wyznaczały granice dopuszczalnych

działań państwa. Projekt ma zbadać, czy granice te są obecnie interpretowane inaczej, a jeśli tak, to co powoduje tę zmianę.

Jednym z analizowanych czynników będzie rosnące znaczenie populizmu. Partie i politycy budujący przekaz wokół sprzeciwu wobec migracji często przedstawiają kontrolę granic jako test skuteczności całego państwa. W takim ujęciu możliwość wydalenia osoby, która nie ma prawa pobytu, nabiera znaczenia symbolicznego: ma pokazywać obywatelom, że władza „odzyskała kontrolę”.

Taki komunikat może być politycznie skuteczny, ale nie odpowiada jeszcze na pytanie o rzeczywiste konsekwencje tej polityki. Jeśli wykonanie deportacji wymaga negocjowania z niedemokratycznym rządem, zawierania nowych porozumień albo uzależnienia się od współpracy innych państw, obraz pełnej niezależności zaczyna się komplikować.

– REDIRECT proponuje nowe, transnarodowe i wieloskalowe ujęcie, które pozwala umiejscowić deportację w przecinających się geografiach władzy – podkreśla badaczka, dodając: – Projekt może też zmienić sposób, w jaki myślimy o samym pojęciu kontroli granic. Deportacja z zewnątrz wygląda jak jednoznaczna decyzja państwa: ktoś otrzymuje nakaz wyjazdu i zostaje przymusowo odesłany. Gdy jednak przyjrzymy się całemu procesowi, za tą decyzją pojawia się rozbudowana sieć instytucji, przepisów, negocjacji i zależności.

To właśnie ta niewidoczna na pierwszy rzut oka część systemu interesuje badaczkę najbardziej.

SPEŁNIENIE NAUKOWYCH MARZEŃ

Zdobycie *Starting Grant* ERC jest ważnym etapem kariery dr Agnieszki Radziwinowiczówny. Socjolożka od lat zajmuje się migracjami, politykami migracyjnymi i doświadczeniami osób poddawanych przymusowemu powrotom. Ukończyła studia magisterskie i doktoranckie w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, oba z wyróżnieniem.

Jest laureatką dwóch konkursów Narodowego Centrum Nauki, w których otrzymała granty SONATA i OPUS na realizację własnych projektów badawczych. W latach 2018–2020 była stypendystką *Marie Skłodowska-Curie Individual Fellowship* na University of Wolverhampton, otrzymała także stypendium Fundacji Kościuszkowskiej na pobyt na University of Michigan oraz stypendium Ministra Nauki dla wybitnych młodych naukowców. Jest autorką i współautorką publikacji poświęconych migracjom i deportacjom oraz redaktorką książki

Research Methods in Deportation: The Power-Knowledge Approach.

Do konkursu ERC przygotowywała się przez kilka lat. – Włożyłam bardzo dużo pracy w przygotowanie tej aplikacji grantowej. Właściwie przez pięć lat przygotowywałam się do złożenia wniosku do Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych, uczestnicząc w wielu kursach i szkoleniach dotyczących ERC – mówi.

Zdobycie grantu już przy pierwszym podejściu określa jako spełnienie naukowych marzeń. Realizacja projektu REDIRECT potrwa do stycznia 2032 roku.

KWANTOWA REWOLUCJA

– Dotychczasowa elektronika oparta na klasycznych metalowych antenach zbliża się do swoich fizycznych limitów czułości i pasma. W projekcie QURA proponujemy zmianę paradygmatu: zamiast mierzyć fale za pomocą metalu, używamy atomów rydbergowskich, które pełnią funkcję naturalnych i niezwykle czułych sensorów kwantowych – mówi prof. Michał Parniak z Wydziału Fizyki UW oraz Centrum Nowych Technologii UW, drugi laureat wrześniowego rozdania *Starting Grant* Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych.

W projekcie *Quantum Rydberg Antenna Systems* (Kwantowe rydbergowskie systemy antenowe) naukowiec wraz z zespołem opracuje przełomowe czujniki kwantowe do pomiaru pól elektromagnetycznych w zakresie mikrofal, fal milimetrowych i fal terahercowych. Badania będą prowadzone w kierowanym przez prof. Michała Parniaka Quantum Optical Devices Lab (QODL). Laboratorium to działa w ramach Centrum Optycznych Technologii Kwantowych (QOT) w Centrum Nowych Technologii UW. Zespół specjalizuje się w hybrydowych układach kwantowych, pamięciach kwantowych, optyce atomowej i technologiach fotonicznych.

ZMIANA PARADYGMATU

Projekt QURA dotyczy kwantowej detekcji fal elektromagnetycznych w zakresie mikrofal i fal milimetrowych oraz fal terahercowych przy użyciu wzbudzonych atomów rydbergowskich. Naukowcy chcą przekroczyć

fundamentalne ograniczenia szumowe i czułościowe klasycznej elektroniki poprzez użycie metod optyki kwantowej i fizyki atomowej.

– Dotychczasowa elektronika oparta na klasycznych metalowych antenach zbliża się do swoich fizycznych limitów czułości i pasma. W projekcie QURA proponujemy zmianę paradygmatu: zamiast mierzyć fale za pomocą metalu, używamy atomów rydbergowskich, które pełnią funkcję naturalnych i niezwykle czułych sensorów kwantowych – mówi prof. Michał Parniak.

Wysokość finansowania w ramach grantu ERC wynosi 2 mln euro. Kwota ta obejmuje m.in. dedykowane środki na aparaturę w wysokości 400 tys. euro, przeznaczone na zakup optycznego grzebienia częstotliwości oraz mobilnego zestawu laserowego. Realizacja projektu ma się rozpocząć na początku 2027 roku i potrwa pięć lat.

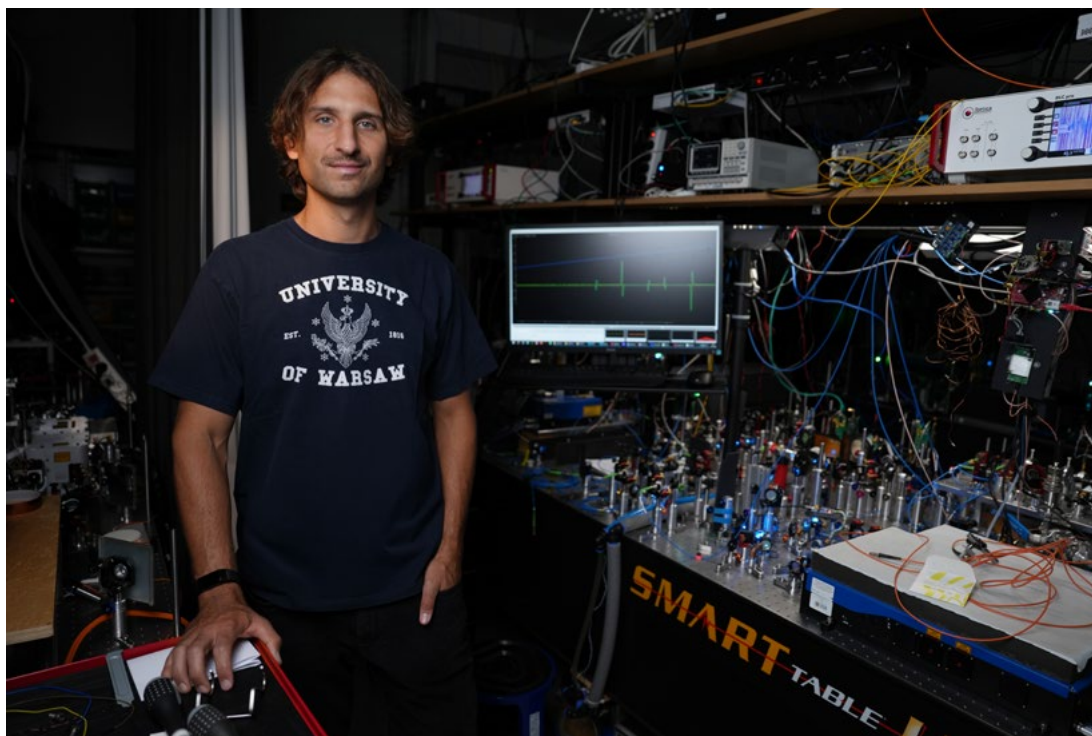
INNOWACYJNE ANTENY KWANTOWE

Badacze będą analizować oddziaływanie fal elektromagnetycznych z gazami atomowymi wzbudzonymi do stanów rydbergowskich o olbrzymich momentach dipolowych. Wykorzystają metody optyki kwantowej i laserowej, takie jak detekcja superheterodynowa, przezroczystość indukowana elektromagnetycznie (EIT) oraz bezpośrednie zliczanie fotonów mikrofalowych. Badania będą prowadzone równolegle na komórkach z gorącą parą atomową oraz na ultrzimnych atomach schwytych w pułapkach optycznych.

– Innowacyjność projektu polega na odejściu od klasycznych metalowych elementów odbiorczych na rzecz „anten kwantowych” opartych na zbiorczych wzbudzeniach atomowych. Pozwala to na osiągnięcie czułości na poziomie pojedynczych fotonów mikrofalowych w temperaturze pokojowej, bez konieczności chłodzenia kriogenicznego – podkreśla prof. Parniak.

Naukowcy planują opracować technologię, która pozwoli zastąpić metalowe anteny całkowicie szklanymi i zasilanymi wyłącznie laserem komórkami zawierającymi atomy. Zamierzają przeanalizować, w jaki sposób przygotować i kontrolować takie zespoły atomów, aby anteny rydbergowskie mogły być w przyszłości bardziej efektywne od anten konwencjonalnych.

– W ramach badań, które prowadziliśmy wcześniej wraz z zespołem na Uniwersytecie Warszawskim – na Wydziale Fizyki oraz w Centrum Nowych Technologii – odkryliśmy

PROF. MICHAŁ PARNIAK

- › Wydział Fizyki UW, Centrum Nowych Technologii UW
- › Projekt: *Kwantowe rydbergowskie systemy antenowe* (QURA, ang. *Quantum Rydberg Antenna Systems*)
- › Kwota dofinansowania: 2 mln euro

m.in., że atomy zawarte w komórkach próżniowych, w których występują atomy rubidu, mogą służyć do odbioru zewnętrznych sygnałów mikrofalowych. W projekcie QURA planujemy pokazać, że atomy nie tylko mogą odbierać takie sygnały, ale są w stanie również robić to lepiej niż klasyczne – często znacznie większe – metalowe anteny. Takie komórki z atomami są w pewnym sensie zasilone wyłącznie światłem laserowym, dzięki czemu istnieje możliwość, że staną się całkowicie optyczne i będą stanowić zupełnie niewykrywalne anteny – wyjaśnia naukowiec.

PRZEŁOMOWE TECHNOLOGIE

Projekt dostarczy nowej wiedzy z zakresu metrologii kwantowej i fizyki układów atomowych. Badacze planują stworzenie mobilnego kwantowego radiometru do pomiarów nieba oraz demonstratorów kwantowych macierzy antenowych gotowych do testów aplikacyjnych.

Efekty projektu mogą w przyszłości znaleźć zastosowanie w takich obszarach, jak sieci bezprzewodowe 6G o wysokiej przepustowości,

ultraczułe i trudne do wykrycia pasywne systemy radarowe, radiometria kosmiczna, w tym precyzyjne pomiary mikrofalowego promieniowania tła, oraz interfejsy kwantowe do łączności w sieciach kwantowych.

– Planujemy m.in. próby zastosowania nowych anten rydbergowskich do odbioru sygnałów telekomunikacyjnych, jak również do obserwacji kosmosu, w tym promieniowania mikrofalowego. W projekcie wychodzimy od fundamentów fizyki, a staramy się kończyć na zaawansowanych urządzeniach, które mogą być przełomowe właśnie w zakresie inżynierii systemów telekomunikacyjnych, a następnie prowadzić do powstawania technologii o coraz wyższym poziomie gotowości technologicznej. To otwiera drzwi do przełomowych wdrożeń w komunikacji 6G, radarach oraz astronomii – podsumowuje prof. Parniak.

Laureat jest liderem grupy badawczej w Centrum Optycznych Technologii Kwantowych UW. Stopień doktora fizyki (2019) oraz doktora habilitowanego (2023) uzyskał z wyróżnieniem na Uniwersytecie Warszawskim.

Doświadczenie międzynarodowe zdobywał m.in. w ośrodku QUANTOP w Niels Bohr Institute na Uniwersytecie Kopenhaskim oraz w hiszpańskim The Institute of Photonic Sciences (ICFO). Jest laureatem m.in. Nagrody im. Franka Wilczka (2022), Nagrody im. Rubinowicza PTF (2023), Nagrody KCIK (2020), Nagrody Rektora im. Pieńkowskiego (2025), stypendium START Fundacji na rzecz Nauki Polskiej z wyróżnieniem oraz Diamentowego Grantu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Zainteresowania naukowe prof. Parniaka dotyczą przede wszystkim optyki kwantowej. Badacz kieruje licznymi projektami finansowanymi ze środków Narodowego Centrum Nauki oraz międzynarodowym projektem RYDAR nagrodzonym przez Europejską Agencję Kosmiczną (ESA). Prof. Parniak jest autorem kilkudziesięciu publikacji w czołowych czasopismach naukowych (m.in. „Nature Physics”, „Nature Photonics”, „Nature Communications”, „Physical Review Letters”, „Optica”) oraz współtwórcą czterech udzielonych patentów.

43 PRESTIŻOWE GRANTY

Uniwersytet Warszawski jest krajowym liderem pod względem liczby przyznanych prestiżowych grantów Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych (European Research Council, ERC). Naukowcy związani z UW zdobyli je już 43 razy – to najlepszy wynik w Polsce.

Szczególne miejsce w tym gronie zajmuje prof. Piotr Sankowski, który jako jedyny naukowiec w Polsce otrzymał aż cztery granty ERC. Trzy z nich realizuje na Uniwersytecie Warszawskim, a czwarty – w Instytucie Badawczym IDEAS.

Siedmioro badaczy z UW może pochwalić się podwójnym sukcesem w konkursach ERC. Są to: prof. Katarzyna Marciniak z Wydziału „Artes Liberales”, prof. Artur Obłuski z Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej im. Kazimierza Michałowskiego, prof. Justyna Olko z Wydziału „Artes Liberales”, a także czworo naukowców z Wydziału Matematyki, Informatyki i Mechaniki: prof. Mikołaj Bojańczyk,

prof. Wojciech Czerwiński, prof. Stefan Dziembowski i prof. Michał Pilipczuk.

Sukcesy badaczy UW w konkursach ERC potwierdzają silną pozycję Uniwersytetu Warszawskiego na europejskiej mapie badań naukowych i jego znaczącą rolę w rozwoju ambitnych, pionierskich projektów badawczych.

Europejska Rada ds. Badań Naukowych to agenda Unii Europejskiej, która wspiera najbardziej ambitne i przełomowe projekty naukowe w różnych obszarach badawczych. Powstała w 2007 roku. Organem zarządzającym ERC jest Rada Naukowa (Scientific Council), której członkowie są powoływani przez Komisję Europejską. Granty ERC przyznawane są w pięciu kategoriach:

- *Starting* – wspiera wybitnych badaczy, którzy rozpoczynają lub niedawno rozpoczęli tworzenie własnego, niezależnego zespołu lub programu badawczego;

- *Consolidator* – przeznaczony dla naukowców, którzy na obecnym etapie kariery umacniają działalność niezależnej grupy badawczej lub projektu;

- *Advanced* – przyznawany doświadczonemu naukowcom z ugruntowaną pozycją badawczą;

- *Synergy* – przeznaczony dla naukowców, którzy chcą realizować interdyscyplinarne projekty wymagające zaangażowania więcej niż jednego zespołu badawczego;

- *Proof of Concept* – przeznaczony dla badaczy, którzy już realizowali grant badawczy Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych. Dotyczy komercjalizacji wyników badań osiągniętych w poprzednim projekcie lub wykorzystania ich społecznego potencjału.

Laureatki i laureaci grantów ERC realizowanych na UW:

- **prof. Michał Parniak (Wydział Fizyki, Centrum Nowych Technologii)**
2026 – *Starting Grant*, projekt: *QURA: Quantum Rydberg Antenna Systems*

- **dr Agnieszka Radziwiłowiczówna (Ośrodek Badań nad Migracjami)**
2026 – *Starting Grant*, projekt: *REDIRECT: Redefining the concept of the deportation regime: Deportations to dangerous countries re-legitimised*

- **prof. Maria Nowak (Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej im. Kazimierza Michałowskiego)**
2025 – *Consolidator Grant*, projekt: *A provincial capital polis at the end of the Roman era. Periphery or a center of power?*

- **prof. Dominika Zgid (Wydział Fizyki)**
2025 – *Advanced Grant*, projekt: *Correlated_Disorder: Modelling disorder in crystalline materials using systematically improvable correlated methods*

- **prof. Joanna Mizielińska (Wydział Socjologii)**
2025 – *Advanced Grant*, projekt: *QUEERSHIP: Rethinking Queer Kinship: LGBTIQ* Families with Children in Central and Eastern Europe*

- **prof. Małgorzata Kot (dawniej Wydział Archeologii, obecnie w Centrum Nowych Technologii)**
2024 – *Consolidator Grant*, projekt: *INASIA: Were They Modern Humans? The Problem of the Initial Upper Palaeolithic in West Central Asia*

- **prof. Adam Izdebski (Wydział „Artes Liberales”)**
2024 – *Synergy Grant*, projekt: *EUROpest: A Novel Understanding of Pandemic Disease in Preindustrial Europe (1300–1800): Combining History, Machine Learning and Natural Sciences*

- **prof. Grażyna Jurkowlaniec (Wydział Nauk o Kulturze i Sztuce)**
2023 – *Advanced Grant*, projekt: *Scholars, Animals, Images, Geographies, and the Arts: De-exoticizing Eastern Europe in the Early Modern Period*

- **prof. Emanuel Gull (Wydział Fizyki / Uniwersytet w Michigan)**
2023 – *Advanced Grant*, projekt: *Predictive algorithms for simulating quantum materials*

- **prof. Ewa Szczurek (Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki)**
2023 – *Consolidator Grant*, projekt:

Deep optimised generation of antimicrobial peptides

- **prof. Szymon Toruńczyk (Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki)**
2023 – *Consolidator Grant*, projekt: *Limits of structural tractability*

- **prof. Paweł Caputa (Wydział Fizyki)**
2023 – *Consolidator Grant*, projekt: *Quantum complexity from quantum field theories to quantum gravity*

- **prof. Magdalena Wojcieszak (Ośrodek Badań nad Migracjami)**
2023 – *Consolidator Grant*, projekt: *Incentivizing citizen exposure to quality news online: framework and tools*

- **prof. Katarzyna Marciniak (Wydział „Artes Liberales”)**
2023 – *Proof of Concept Grant*, projekt: *The Modern Argonauts: A Multicultural Educational Programme Preparing Young People for Contemporary Challenges through an Innovative Use of Classical Mythology*; 2015 – *Consolidator Grant*, projekt: *Our mythical childhood... The reception of classical antiquity in children's and young adults' culture in response to regional and global challenges*

- **dr Agnieszka Brylak (Wydział Neofilologii)**
2023 – *Starting Grant*, projekt: *The concept of teotl: a complex approach to the principal religious category of pre-Hispanic Central Mexico*
- **prof. Piotr Skowron (Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki)**
2023 – *Starting Grant*, projekt: *PRO-DEMOCRATIC: Proportional Algorithms for Democratic Decision*
- **prof. Artur Obłuski (Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej im. Kazimierza Michałowskiego)**
2023 – *Consolidator Grant*, projekt: *Afropolis Tungul: Urban biography of a cosmopolitan African capital*;
2017 – *Starting Grant*, projekt: *Urban Metamorphosis of the community of a Medieval African capital city*
- **prof. Marta Bucholc (Wydział Socjologii)**
2021 – *Consolidator Grant*, projekt: *Using Human Rights to Change Abortion Law: Involvement Patterns and Argumentative Architectures in the Global Figuration of Human Rights*
- **prof. Piotr Garbacz (Wydział Chemii)**
2021 – *Starting Grant*, projekt: *NMER: Chirality-sensitive Nuclear Magneto-electric Resonance*
- **prof. Michał Tomza (Wydział Fizyki)**
2021 – *Starting Grant*, projekt: *QuantMol: Ultracold polyatomic molecules for controlled chemistry and precision physics*
- **prof. Dorota Skowron (Obserwatorium Astronomiczne)**
2021 – *Starting Grant*, projekt: *LSP-MIST: A MISTery of Long Secondary Periods in Pulsating Red Giants – Traces of Exoplanets?*
- **dr Paweł Nowakowski (Wydział Historii)**
2021 – *Starting Grant*, projekt: *STONE-MASTERS: Masters of the stone: The stonecutters' workshops and the rise of the late antique epigraphical cultures (third–fifth century AD)*
- **prof. Justyna Olko (Wydział „Artes Liberales”)**
2020 – *Consolidator Grant*, projekt: *MULTILING-HIST: Multilingual worlds – neglected histories. Uncovering their emergence, continuity and loss in past and present societies;*

2012 – *Starting Grant*, projekt: *Europe and America in contact: a multidisciplinary study of cross-cultural transfer in the New World across time*

- **prof. Michał Pilipczuk (Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki)**
2025 – *Consolidator Grant*, projekt: *WYDRA: Towards a unified structure theory for dense graphs*;
2020 – *Starting Grant*, projekt: *Decomposition methods for discrete problems*
- **prof. Wojciech Czerwiński (Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki)**
2025 – *Consolidator Grant*, projekt: *POLARIS: Reachability in Infinite Systems at High Resolution*;
2020 – *Starting Grant*, projekt: *INFSYS: Challenging Problems in Infinite-State Systems*
- **prof. Anna Matysiak (Wydział Nauk Ekonomicznych)**
2019 – *Consolidator Grant*, projekt: *LABFER: Globalization- and Technology-Driven Labour Market Change and Fertility*
- **prof. Piotr Sankowski (Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki)**
2017 – *Consolidator Grant*, projekt: *TUgbOAT: Towards Unification of Algorithmic Tools*;
2015 – *Proof of Concept Grant*, projekt: *Practical Approximation Algorithms*;
2010 – *Starting Grant*, projekt: *Practical Approximation Algorithms Library*
- **prof. Marcin Pilipczuk (Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki)**
2016 – *Starting Grant*, projekt: *Cuts and decompositions: algorithms and combinatorial properties*
- **prof. Marek Cygan (Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki)**
2015 – *Starting Grant*, projekt: *Technology transfer between modern algorithmic paradigms*
- **prof. Piotr Sułkowski (Wydział Fizyki)**
2013 – *Starting Grant*, projekt: *Quantum fields and knot homologies*
- **prof. Natalia Letki (dawniej Wydział Filozofii i Socjologii, obecnie na Wydziale Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych)**
2009 – *Starting Grant*, projekt: *Public*

Goods through Private Eyes. Exploring Citizens' Attitudes to public goods and the state In Central Eastern Europe

- **prof. Mikołaj Bojańczyk (Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki)**
2015 – *Consolidator Grant*, projekt: *A unified theory of finite-state recognisability*;
2009 – *Starting Grant*, projekt: *Expressive power of tree logics*
- **prof. Andrzej Udalski (Obserwatorium Astronomiczne)**
2009 – *Advanced Grant*, projekt: *Optical Gravitational Lensing Experiment: New Frontiers in Observational Astronomy*
- **prof. Stefan Dziembowski (Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki)**
2019 – *Advanced Grant*, projekt: *Smart-Contract Protocols: Theory for Applications*;
2007 – *Starting Grant*, projekt: *Cryptography on non-trusted machines*

UW uczestniczył w dwóch projektach ERC jako partner instytucjonalny:

- › 2008 – koordynator projektu: Polska Akademia Nauk, *Advanced Grant*, 2,44 mln euro, projekt: *Functionalization of diluted magnetic semiconductors*; ze strony UW: prof. Jacek Majewski (Wydział Fizyki);
- › 2013 – koordynator projektu: Uniwersytet Oxfordzki, *Advanced Grant*, 157 tys. euro, projekt: *The Cult of Saints: a christendom-wide study of its origin, spread and development*; ze strony UW: dr (obecnie prof.) Robert Wiśniewski (dawniej Wydział Historyczny, obecnie Wydział Historii).

European Research Council
Established by the European Commission

Nowe inwestycje, nowe możliwości

 Karolina Zylak

Uniwersytet Warszawski konsekwentnie rozwija swoją infrastrukturę, realizując wiele inwestycji z myślą o studentach, doktorantach i pracownikach. Nowoczesne przestrzenie dydaktyczne, badawcze i wspólne tworzą lepsze warunki do nauki, pracy, prowadzenia projektów naukowych oraz integracji. Te działania nie tylko zmieniają przestrzeń uczelni, ale przede wszystkim otwierają nowe możliwości dla Uniwersytetu oraz całej społeczności akademickiej. Budynek Wydziału Psychologii UW, Dom Studenta nr 7, budynek naukowo-dydaktyczny przy ul. Dobrej 55, gmach na Górnym Dziedzińcu Kampusu Głównego, w którym znajdują się jednostki zajmujące się wsparciem kandydatów na studia. To tylko wybrane, duże inwestycje uczelni zrealizowane w latach 2020–2026.

Uniwersytet Warszawski od lat systematycznie realizuje inwestycje, które mają na celu stworzenie jak najlepszych warunków do pracy i studiowania dla społeczności UW. Powstają nowe budynki i kompleksowo modernizowane są istniejące już gmachy. Inwestycje te dotyczą m.in. infrastruktury wydziałowej, domów studenckich, przestrzeni administracyjnych, obiektów sportowych czy ośrodków wypoczynkowych uczelni.

Nowe gmachy i modernizacja tych już istniejących umożliwiają realizację nowoczesnych interdyscyplinarnych badań, prowadzenie dydaktyki na najwyższym poziomie oraz stworzenie komfortowych i funkcjonalnych przestrzeni dla pracowników uczelni.

Działania te są doceniane w konkursach społecznych, architektonicznych i branżowych. Inwestycje UW otrzymały liczne nagrody i wyróżnienia, takie jak tytuł „Lider Dostępności”, Nagroda Architektoniczna Prezydenta m.st. Warszawy, Nagroda Architektoniczna „Polityki”, Nagroda Stowarzyszenia Architektów Polskich (SARP), Grand Prix w plebiscycie Polska Architektura XXL 2025 czy wyróżnienie „Złoty Kompas”.

Działania inwestycyjne są m.in. częścią Strategii UW na lata 2023–2032, Programu Wieloletniego „Uniwersytet Warszawski 2016–2027” oraz programu „Inteligentny Zielony Uniwersytet”.

Inwestycje UW są projektowane w sposób sprzyjający większej elastyczności, interdyscyplinarności i otwartości uczelni, realizowane z myślą o potrzebach osób z niepełnosprawnościami oraz przy uwzględnieniu rozwiązań na rzecz ekologii i energooszczędności.

W tworzeniu koncepcji architektonicznych budynków biorą udział ich przyszli użytkownicy. Dla poszczególnych przedsięwzięć są powoływane zespoły, które zgłaszają potrzeby jednostek i opiniują funkcjonalność rozwiązań.

Dzięki temu inwestycje nie ograniczają się wyłącznie do rozbudowy infrastruktury, ale realnie odpowiadają na potrzeby społeczności, wspierając zmianę sposobu pracy, studiowania i prowadzenia badań na Uniwersytecie Warszawskim.

KOMPLEKSOWY PLAN ROZWOJU

Od 2016 roku Uniwersytet Warszawski realizuje Program Wieloletni „Uniwersytet Warszawski 2016–2027”, kompleksowy plan rozwoju uczelni. Jego główną funkcją jest wsparcie potencjału nauk humanistycznych i społecznych, a także ich włączenie do innowacyjnych, eksperymentalnych programów. Program ma również na celu wzmocnienie międzynarodowej pozycji uczelni oraz zwiększenie jej roli we wspieraniu przemian społecznych i gospodarczych. Obejmuje on budowę nowych oraz rozbudowę lub przebudowę istniejących budynków.

W latach 2016–2027 realizowane są projekty na trzech uniwersyteckich kampusach: przy Krakowskim Przedmieściu, na Ochocie oraz na Służewie. Nowe inwestycje powstają także na warszawskim Powiślu.

Zakończono już dziewięć z 14 planowanych inwestycji będących częścią Programu Wieloletniego.

W latach 2024–2025 łącznie zakończono pięć inwestycji: siódmy dom studencki UW („Sulimy”), budynek administracyjno-dydaktyczny na Górnym Dziedzińcu kampusu UW przy Krakowskim Przedmieściu, przebudowę zabytkowego budynku Porektorskiego (obecnie Chopinowskiego), przebudowę poddasza Pałacu Kazimierzowskiego oraz nowy budynek Wydziału Psychologii UW. W 2022 roku otwarto budynek przy ul. Dobrej 55 na Powiślu, gdzie swoje siedziby mają Wydział Neofilologii oraz Wydział Lingwistyki Stosowanej.

Na zaawansowanym etapie prac budowlanych znajduje się gmach przy ul. Bednarskiej 2/4. Z budynku UW na Powiślu będą korzystać studenci, doktoranci i pracownicy Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii oraz Wydziału Nauk Ekonomicznych. Swoją siedzibę będzie tu także miała uniwersytecka rozgłośnia – Akademickie Radio Kampus. W kolejnych latach rozpocznie się realizacja ostatnich czterech inwestycji Programu Wieloletniego, w tym m.in. budowy Centrum Sportu i Rekreacji na Ochocie.

DEKADA PROGRAMU WIELOLETNIEGO

2016–2027 – lata realizacji inwestycji objętych programem

14 inwestycji ujętych w programie

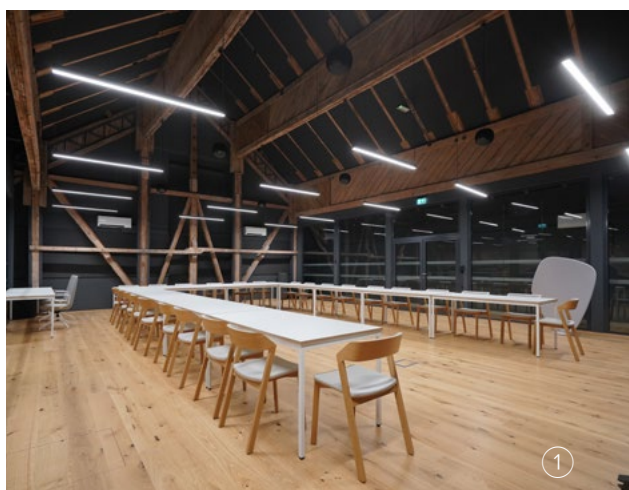
ponad **1,51 mld zł** – aktualny łączny budżet inwestycji

9 inwestycji zakończonych do końca 2025 roku

85,9 tys. m² – łączna powierzchnia zakończonych inwestycji

CZAS NA REMONT!

Oprócz działań związanych z budową i przebudową budynków na uczelni są realizowane także liczne remonty, które mają na celu poprawę funkcjonalności obiektów uniwersyteckich. Prace te obejmują m.in. modernizację sal wykładowych, remonty pomieszczeń mieszkalnych i wspólnych w domach studenckich oraz obiektach hotelowych uczelni, montaż wind, modernizację instalacji, rewitalizację elewacji budynków i pokrycia dachowego. Jednym z najważniejszych przykładów tego rodzaju działań są inwestycje realizowane w ramach dofinansowania z programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko (FENIKS).

Środki zostaną przeznaczone na poprawę efektywności energetycznej i dostępności budynków przy ul. Żwirki i Wigury 93, Nowy Świat 69, Hożej 69, a także gmachu Wydziału Chemii przy ul. Pasteura 1 w Warszawie.

INWESTYCJE POZA WARSZAWĄ

Inwestycje Uniwersytetu Warszawskiego nie dotyczą wyłącznie Warszawy. Uczelnia buduje, rozbudowuje i modernizuje także obiekty znajdujące się w innych częściach Polski. W maju 2024 roku została zakończona przebudowa Domu Pracy Twórczej i Wypoczynku UW „Wrzos” w Kościelisku, położonego 8 km od Zakopanego. Ośrodek ten oferuje 28 miejsc wypoczynkowych, z których mogą korzystać wszyscy pracownicy, doktoranci oraz emeryci i renciści UW. Budynek był nominowany w finale X edycji konkursu „Lider Dostępności” w kategorii „Obiekt mieszkalny/hotelowy”.

W 2023 roku w Urwitalcie, 7 km od Mikołajek, powstało Mazurskie Centrum Bioróżnorodności i Edukacji Przyrodniczej KUMAK, centrum dydaktyczno-badawcze, które zajmuje się

także ochroną przyrody. Od lat 70. XX wieku mieściła się tu Stacja Terenowa UW im. prof. Kazimierza Albina Dobrowolskiego. W związku z realizacją projektu *Mazurskie Centrum Bioróżnorodności i Edukacji Przyrodniczej w Urwitalcie* dotychczasowy ośrodek Uniwersytetu Warszawskiego został zmodernizowany.

KOLEJNE ZMIANY W PLANACH

Uniwersytet Warszawski wyznacza dalsze kierunki rozwoju. Ich częścią są kolejne planowane inwestycje. W 2025 roku został rozstrzygnięty nieograniczony, dwuetapowy konkurs architektoniczno-urbanistyczny na opracowanie koncepcji zagospodarowania terenu Kampusu Głównego Uniwersytetu Warszawskiego przy Krakowskim Przedmieściu 26/28 w Warszawie. Celem konkursu było uzyskanie najlepszej koncepcji zagospodarowania terenu najstarszego kampusu UW pod względem urbanistyczno-architektonicznym, przestrzennym, funkcjonalno-użytkowym i ekonomiki użytkowania. Zwycięski projekt cechuje się poszanowaniem dla historycznego układu komunikacyjnego oraz zastosowaniem

rozwiązań przyjaznych pieszym. Rozpoczęcie realizacji założeń projektowych jest planowane jeszcze w 2026 roku.

W kolejnych latach przy ul. Szturmowej 4 na warszawskim Służewie powstanie obiekt, którego przeznaczenie będzie zbliżone do funkcji akademika. W połowie marca 2026 roku zakończyła się realizacja całkowitej rozbiorki znajdującego się tu budynku UW, w którym do 2022 roku mieścił się Wydział Lingwistyki Stosowanej. Budynek będzie przeznaczony dla doktorantów oraz młodych pracowników naukowych. Zamieszka w nim około 430 osób. Obiekt będzie miał sześć kondygnacji nadziemnych zrealizowanych w technologii budownictwa modułowego oraz jedną kondygnację podziemną wykonaną w technologii monolitycznej, przeznaczoną m.in. na garaż podziemny. Zakończenie inwestycji jest planowane na przełomie 2028 i 2029 roku.

W naszym piśmie oraz na stronie www.uw.edu.pl na bieżąco informujemy o realizowanych i planowanych inwestycjach Uniwersytetu Warszawskiego.

ZDJĘCIA

- ① Poddasze Pałacu Kazimierzowskiego (kampus przy Krakowskim Przedmieściu)
- ② Dom Studenta nr 7 UW (kampus na Służewie)
- ③ Budynek UW na Górnym Dziedzińcu (kampus przy Krakowskim Przedmieściu)
- ④ Dom Pracy Twórczej i Wypoczynku UW „Wrzos” w Kościelisku. Źródło: UW
- ⑤ Budynek Wydziału Psychologii UW (kampus na Ochocie)
- ⑥ Budynek UW przy ul. Dobrej 55 na warszawskim Powiślu
- ⑦ Budynek Chopinowski, dawniej Prorektorski (kampus przy Krakowskim Przedmieściu)

Masz zajęcia na Ochocie, a za godzinę łączysz się online na kolejne, prowadzone przez nauczycieli z Pragi lub Mediolanu. Wchodzisz na ćwiczenia do budynku przy Krakowskim Przedmieściu, a w przyszłym tygodniu wybierasz się z gościnnym wykładem do Japonii. Otwierasz „Science” i widzisz swój artykuł napisany wspólnie z brytyjskimi i francuskimi badaczami. Wyjeżdżasz na praktyki Erasmus+ do Hiszpanii. Dla studentów, doktorantów i pracowników Uniwersytetu Warszawskiego umiędzynarodowienie to już nie tylko statystyki, strategie i liczby. To codzienność.

Zycie akademickie jest dziś siecią powiązań, dla której nie liczą się granice. Działalność uczelni wykracza poza własne kampusy, miasta i państwa. Zagraniczni partnerzy, mobilność studentów, doktorantów i pracowników, międzynarodowe zespoły badawcze, studia prowadzone po angielsku, wspólne programy kształcenia i projekty naukowe – lista jest długa.

Na Uniwersytecie Warszawskim, dla którego umiędzynarodowienie jest jednym z priorytetów, widać to niemal na każdym kroku.

CZTERY TYSIĄCE HISTORII

W 2025 roku na UW studiowało 39 620 osób na studiach pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiach magisterskich.

Kolejnych 1769 kształciło się w szkołach doktorskich. Wśród studentów i doktorantów było 4078 obcokrajowców, a w liczącej ponad 8 tys. osób społeczności pracowników – ponad 430 osób z zagranicy.

To spora grupa. Ale sama liczba zagranicznych studentów czy pracowników nie przesądza jeszcze o tym, czy uczelnia rzeczywiście jest międzynarodowa. Ważniejsze jest to, czy osoby przyjeżdżające z innych krajów stają się pełnoprawnymi uczestnikami życia akademickiego – uczą się, prowadzą badania, pracują i współtworzą Uniwersytet razem z pozostałymi członkami jego społeczności.

Na UW mają one do dyspozycji ponad 50 programów kształcenia prowadzonych w języku angielskim oraz sześć programów

studiów wspólnych przygotowanych we współpracy z zagranicznymi instytucjami. Uniwersytet wprowadza również system mikropoświadczeń.

Skala umiędzynarodowienia jest jeszcze bardziej widoczna w badaniach i współpracy instytucjonalnej. W 2025 roku pracownicy UW uczestniczyli w około 300 projektach naukowych finansowanych ze źródeł międzynarodowych. Uniwersytet współpracuje z ponad tysiącem uczelni, instytucji badawczych, instytucji kultury i innych organizacji. Tylko w 2025 roku UW realizował umowy o bezpośredniej współpracy z ponad 400 partnerami z 78 państw, a w roku akademickim 2024/2025 w wymianie w ramach programu Erasmus+ wzięło udział ponad 2 tys. stypendystów.

Przyjazd do obcego kraju oznacza nie tylko nowe możliwości, lecz także konieczność odnalezienia się w nieznanym systemie prawnym, administracyjnym, językowym i kulturowym. W przyszłym roku minie dekada działalności Welcome Point – miejsca pierwszego kontaktu dla zagranicznych członków społeczności UW. Zespół pomaga odnaleźć się w strukturze Uniwersytetu i polskich instytucjach publicznych, wspiera w kwestiach związanych z legalizacją pobytu, zatrudnieniem czy podatkami, a jednocześnie organizuje działania ułatwiające integrację ze społecznością akademicką.

Welcome Point działa obecnie w dwóch lokalizacjach: na kampusie przy Krakowskim Przedmieściu oraz na Kampusie Ochota. Na początku każdego roku akademickiego uruchamiany jest także pawilon powitalny, w którym pracowników wspierają studenci (w tym roku można z niego korzystać do 16 października).

Od 2021 roku, wspólnie z Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców Polonium, Welcome Point organizuje kursy języka polskiego dla zagranicznych pracowników. Z początkowych dwóch grup oferta rozrosła się do pięciu, na poziomach od A1 do C1. Od początku programu wykorzystano już ponad 450 miejsc.

Do tego dochodzą *Welcome Meetings* dla nowo zatrudnionych, anglojęzyczny przewodnik *Starter Kit for UW Employees*, spacer po Warszawie, warsztaty i inne inicjatywy integracyjne. Uczelnia przystąpiła także do europejskiej sieci EURAXESS, wspierającej mobilność i rozwój karier naukowców.

EUROPEJSKI KAMPUS

Gdy mówimy o umiędzynarodowieniu uczelni, jednym z pierwszych skojarzeń jest mobilność. A jeśli mobilność – to Erasmus+. Ten program Unii Europejskiej umożliwia studentom, doktorantom i absolwentom odbycie części studiów lub praktyk za granicą. Dzięki niemu też nauczyciele akademicki prowadzą zajęcia na uczelniach partnerskich, a pracownicy administracji uczestniczą w szkoleniach, poznając rozwiązania stosowane w innych instytucjach.

Program Erasmus powstał w 1987 roku. Polska dołączyła do niego 1 marca 1998 roku, ale na Uniwersytecie Warszawskim przygotowania rozpoczęły się wcześniej – decyzję w tej sprawie Senat UW podjął już w lutym 1997 roku.

W roku akademickim 1998/1999 na UW przyjechało pierwszych 23 studentów. Z Warszawy

wyjechało wówczas 176 studentów i 37 nauczycieli akademickich. Budżet projektu wynosił 442 tys. euro. Od tego czasu Uniwersytet zrealizował około 50 tys. wyjazdów i przyjazdów, a budżet pojedynczego projektu oscyluje dziś wokół 5 mln euro.

UW należy do europejskich uczelni wysyłających za granicę największą liczbę studentów i realizujących programy mobilności o najwyższych funduszach. Jego działalność w ramach Erasmusa była wielokrotnie wyróżniana przez Komisję Europejską, m.in. Złotym Erazmem za liczbę mobilności i wpływ programu na zmiany instytucjonalne oraz wizerunek uczelni.

Erasmus przyczynił się również do powstania nowego sposobu myślenia o europejskim uniwersytecie. Jednym z najważniejszych przykładów jest Sojusz 4EU+, strategiczna inicjatywa UW, w ramach której osiem uczelni badawczych tworzy wspólną przestrzeń akademicką. W jego skład, poza Uniwersytetem Warszawskim, wchodzi: Uniwersytet Karola (Czechy), Uniwersytet w Heidelbergu (Niemcy), Uniwersytet Paris-Panthéon-Assas (Francja), Uniwersytet Sorboński (Francja), Uniwersytet Kopenhaski (Dania), Uniwersytet w Mediolanie (Włochy) i Uniwersytet Genewski (Szwajcaria). Współpraca obejmuje projekty naukowe, wspólne programy studiów, kształcenie doktorantów, innowacje, transfer technologii i działania związane ze społeczną odpowiedzialnością uczelni.

Działalność Sojuszu koncentruje się wokół czterech *flagshipów*: zdrowia i zmian demograficznych w środowisku miejskim; europejskości, wielojęzyczności, różnorodności i obywatelskości; danych, modeli i transformacji oraz przemian środowiskowych.

Trwają też prace nad połączeniem systemów cyfrowych uczelni i utworzeniem jednego międzynarodowego kampusu oraz nad wspólnym dyplomem *European University 4EU+*. Już teraz dostępne są cztery programy studiów wspólnych, w których UW jest partnerem: M3EP – *Erasmus Mundus Joint Master's in European Environmental Economics and Policy*, MERGED – *Erasmus Mundus Joint Master's in Global Environment and Development, Migration Studies and New Societies* oraz QuBiD – *Quantitative Biodiversity*.

Z oferty *shared courses*, czyli zajęć hybrydowych i online przygotowywanych przez uczelnie członkowskie, może korzystać łącznie ponad 350 tys. studentów i doktorantów Sojuszu. Można więc studiować w Warszawie

i jednocześnie uczestniczyć w zajęciach prowadzonych setki kilometrów dalej.

Co roku na innej uczelni Sojusz organizuje zakrojone na szeroką skalę wydarzenia podsumowujące – *Annual Meeting*. W 2025 roku odbyło się na Uniwersytecie Genewskim, a dwa lata temu na UW. Od tego momentu UW sprawował najdłuższą w historii Sojuszu prezydencję w 4EU+ (od września 2024 roku do listopada 2025 roku). Okres ten zbiegł się z rozpoczęciem dziesięcioletniej strategii 4EU+ na lata 2025–2035 oraz realizacją projektu 1CORE – *One Comprehensive Research-Intensive European University*. Powołano również grupę 4EU+ RESEARCH, której przewodniczy prorektor UW ds. badań prof. Zygmunt Lalak.

ZASIĘG GLOBALNY

Sieć powiązań Uniwersytetu Warszawskiego nie kończy się jednak na Europie. Tylko w 2025 roku uczelnia zawarła ponad 100 umów o bezpośredniej współpracy akademickiej z instytucjami z niemal 40 państw.

UW uczestniczy w licznych organizacjach, stowarzyszeniach i sieciach działających na rzecz współpracy akademickiej, mobilności oraz wspólnych przedsięwzięć naukowych i dydaktycznych. Należy m.in. do European University Association, European University Foundation, Network of the Universities from the Capitals of Europe czy grupy Central European Universities – CE7. Poszczególne wydziały i jednostki reprezentują uczelnię w około 90 polskich i międzynarodowych sieciach naukowych.

Jedną z nowych inicjatyw jest *Poland in Silicon Valley Center for Science, Innovation and Entrepreneurship*. Realizowany wspólnie z innymi polskimi uczelniami projekt służy m.in. promocji wyników badań prowadzonych w Polsce, prezentowaniu innowacji akademickich i wymianie wiedzy dotyczącej technologii rozwijanych w Dolinie Krzemowej.

W ostatnich miesiącach przedstawiciele UW rozwijali relacje m.in. z uczelniami w Japonii i Ukrainie. Szczególnym przedsięwzięciem jest odbudowa przedwojennego Obserwatorium Astronomiczno-Meteorologicznego na szczycie Pop Iwan w Karpatach, realizowana wspólnie z Karpackim Narodowym Uniwersyteciem im. Wasyła Stefanyka. W sierpniu 2025 roku zakończono trzeci etap projektu i otwarto Międzynarodowe Centrum Wspólnego Użytkowania Aparatury Naukowej. Zainstalowane tam urządzenia mają służyć nie tylko naukowcom obu partnerskich uczelni, lecz także innym zespołom badawczym.

Wizyta delegacji z Litwy, z ówczesną przewodniczącą parlamentu litewskiego Viktoriją Čmilytė-Nielsen

Spotkanie z przewodniczącą Parlamentu Europejskiego Robertą Metsolą na UW

ŚWIATOWE LABORATORIUM

Mówiąc o umiędzynarodowieniu, nie sposób pominąć miejsca UW w światowej nauce. Badacze Uniwersytetu realizują ponad 130 projektów finansowanych w ramach programów „Horyzont 2020” i „Horyzont Europa”, w tym projekty wspierane prestiżowymi grantami Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych – ERC (więcej na ten temat na s. 14–19).

UW jest polskim liderem wśród instytucji naukowych korzystających z programu „Horyzont Europa”. Dotychczas uczelnia uzyskała ponad

65,7 mln euro netto dofinansowania na realizację 135 projektów, z których 37 koordynuje.

Naukowcy z UW obserwują niebo z chilijskich Andów, odkrywają zabytki w Peru, Egipcie, Sudanie i na Cyprze. W warszawskich laboratoriach rozwijają technologie związane z mRNA i badają zjawiska kwantowe. Uniwersyteckie laboratorium ma dziś rozmiary świata.

Jednym z najbardziej spektakularnych przykładów jest astronomia. Tysiące kilometrów od Warszawy, w Obserwatorium Las Campanas

w Chile, prowadzone są obserwacje w ramach projektu OGLE – *Optical Gravitational Lensing Experiment*, rozpoczętego w 1992 roku i kierowanego przez prof. Andrzeja Udalskiego.

W ciągu ponad trzech dekad naukowcy prowadzili regularne obserwacje około dwóch miliardów gwiazd Drogi Mlecznej i Obłoków Magellana. Ogromna baza danych OGLE pozwoliła odkryć setki tysięcy gwiazd zmiennych i około 20 tys. zjawisk mikrosoczewkowania grawitacyjnego.

W 2019 roku dane projektu posłużyły do stworzenia unikatowej trójwymiarowej mapy Drogi Mlecznej. Pokazała ona, że dysk naszej Galaktyki nie jest płaski – jego zewnętrzne obszary są wyraźnie zakrzywione.

Dane z obserwacji wykonanych w 2024 roku stały się z kolei podstawą odkrycia ogłoszonego na początku 2026 roku na łamach „Science”. Międzynarodowy zespół, w którym ważną rolę odegrali astronomowie projektu OGLE oraz *Gaia Science Alerts*, przedstawił bezpośredni dowód istnienia planety swobodnej – świata niezwiązanego grawitacyjnie z żadną gwiazdą.

Z Chile przenieśmy się na pustynne wybrzeże Peru. Zamiast gwiazd odkrywane są tam fragmenty tkanin, ceramika, ludzkie szczątki i pozostałości budowli sprzed ponad tysiąca lat. W ostatnich latach w Castillo de Huarmey na przykład polsko-peruwiański zespół kierowany

przez prof. Miłosza Giersza dokonał jednego z najgłośniejszych polskich odkryć archeologicznych ostatnich dekad – odnalazł pierwszy nienaruszony królewski grobowiec cywilizacji Wari.

Niedawne badania przyniosły kolejne odkrycia. Podczas prac w rejonie kompleksu Machu Picchu archeolodzy natrafili na nieznane wcześniej drogi z epoki Inków. Znaczący udział w badaniach ma Centrum Badań Andyjskich UW.

Szczególne miejsce na naukowej mapie Uniwersytetu zajmuje także region śródziemnomorski. Tradycja Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej im. Kazimierza Michałowskiego (CAŚ) sięga 1959 roku, kiedy w Kairze powstała polska stacja archeologiczna.

Jednym z symboli tej tradycji pozostaje Faras na terenie dzisiejszego Sudanu. To tam ekspedycja kierowana przez prof. Kazimierza Michałowskiego odkryła w latach 60. średniowieczną katedrę ze znakomicie zachowanym zespołem malowideł ściennych.

Dziś UW kontynuuje badania w regionie i rozwija obecność w kolejnych miejscach. W czerwcu 2025 roku w Pafos otwarto Stację Badawczą CAŚ UW. Stało się to dokładnie 60 lat po rozpoczęciu badań polskich archeologów w Nea Pafos – jednym z najważniejszych stanowisk archeologicznych Cypru, wpisanym na listę światowego dziedzictwa UNESCO.

W sezonie 2025 archeolodzy związani z UW odkryli tam m.in. stęplowane imadło z II wieku p.n.e., fragment nieznanego wcześniej styloblatu oraz około 350 elementów dekoracji architektonicznej. CAŚ dysponuje również stacjami badawczymi w Kairze i Chartumie.

Ważne archeologiczne odkrycia są również zasługą m.in. Ośrodka Badań nad Antykem Europy Południowo-Wschodniej UW.

NA WAGĘ ZŁOTA

Nie wszystkie badania o światowym znaczeniu wymagają jednak wyprawy na inny kontynent. Dobrym przykładem są prace dotyczące informacyjnego RNA, czyli mRNA. Jeszcze kilka lat temu skrót ten był znany głównie specjalistom. Pandemia COVID-19 sprawiła, że wszedł do języka codziennego, ale badania nad możliwością wykorzystania mRNA w medycynie rozpoczęły się znacznie wcześniej. Naukowcy UW zapisali w ich historii własny, ważny rozdział.

Badacze związani z Uniwersytetem od lat pracują nad zwiększaniem stabilności mRNA i poprawianiem jego właściwości. Rozwiązania

Umieźdzynarodowienie UW w liczbach

ponad **1000** partnerów krajowych i zagranicznych

ponad **1400** partnerów współpracujących z UW w ramach umów o bezpośredniej współpracy

około **90** polskich i międzynarodowych sieci naukowych, których członkiem jest Uniwersytet

2,6 tys. zagranicznych kandydatów na studia

3,6 tys. zagranicznych studentów i doktorantów

50 programów studiów w języku angielskim

około **300** prowadzonych w 2025 roku projektów finansowanych z grantów w ramach programów międzynarodowych (NCN, NCBR, MNiSW, H2020 i innych)

opracowywane przez zespoły związane m.in. z prof. Jackiem Jemielitym i prof. Joanną Kowalską rozwijano również we współpracy z zagranicznymi partnerami.

W 2025 roku naukowcy UW wraz z międzynarodowym zespołem opisali na łamach „Nature” mechanizm, który może zwiększać skuteczność terapii mRNA. Badali procesy wpływające na stabilność cząsteczki, w szczególności rolę jej tzw. ogona poli(A).

Światowy wymiar mają również badania fizyków UW nad technologiami kwantowymi, optyką kwantową i ultrazimną materią. Jednym z ważnych osiągnięć ostatnich lat było pierwsze zaobserwowanie rezonansów Feshbacha między pojedynczym jonem a ultrazimnymi atomami. Badania przeprowadzili fizycy UW pod kierunkiem prof. Michała Tomzy we współpracy z grupą eksperymentalną Uniwersytetu we Fryburgu, a ich wyniki opublikowano w „Nature”.

Jednym z ważnych obszarów światowej nauki rozwijanych przez badaczy z Uniwersytetu Warszawskiego jest także sztuczna inteligencja. Naukowcy z UW zajmują się samymi podstawami uczenia maszynowego, tworzeniem i doskonaleniem algorytmów, dużymi modelami językowymi, a także wykorzystywaniem sztucznej inteligencji do rozwiązywania problemów z innych dziedzin nauki.

Jednym z przykładów takiego połączenia informatyki z naukami o życiu jest HydrAMP – generatywny model głębokiego uczenia rozwijany przez badaczy związanych z UW. Jego zadaniem jest projektowanie peptydów przeciwdrobnoustrojowych, czyli niewielkich cząsteczek mogących pomagać w zwalczaniu bakterii.

Na UW prowadzone są również badania dotyczące dużych modeli językowych, a metody uczenia maszynowego znajdują zastosowanie w coraz większej liczbie dyscyplin – od biologii i medycyny po nauki społeczne. Rozwijaniu takich projektów ma służyć Centrum Sztucznej Inteligencji, Informatyki i Nauk Matematycznych UW, działające w ramach Instytutu Badań Zaawansowanych UW.

Mamy również Centrum Uczenia Maszynowego UW, którego zadaniem jest udostępnianie kompetencji z zakresu *machine learning* zespołom reprezentującym różne dziedziny nauki.

Działania związane z AI są rozwijane także we współpracy z innymi instytucjami. W maju Uniwersytet Warszawski, Politechnika Warszawska i Instytut Badawczy IDEAS podpisały porozumienie dotyczące badań nad sztuczną inteligencją, rozwijania nowych technologii i kształcenia specjalistów.

Przełomowe odkrycia nie zdarzają się jednak często, a nauka na UW rozwijana jest właściwie każdego dnia. Dorobek naukowców Uniwersytetu Warszawskiego zwiększa się każdego roku o około 6–7 tys. pozycji: artykułów, monografii, podręczników, recenzji i innych publikacji.

W 2025 roku UW wprowadził także Politykę Otwartej Nauki, obejmującą m.in. dostęp do publikacji i danych badawczych, dzięki któremu również zwiększa się międzynarodowy zasięg uniwersyteckich osiągnięć badawczych.

Umieźdzynarodowienie nie oznacza już tylko wyjazdu „za granicę”. Coraz częściej jest po prostu sposobem, w jaki działa współczesny uniwersytet.

W 2019 roku Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego przeprowadziło konkurs, którego celem było wyłonienie uczelni o największym potencjale badawczym, zdolnych do skutecznego konkurowania z najlepszymi ośrodkami akademickimi w Europie i na świecie. Uniwersytet Warszawski zajął w nim pierwsze miejsce, uzyskując dodatkowe finansowanie na realizację zaplanowanych działań rozwojowych i badawczych. Tak rozpoczęła się realizacja Programu „Inicjatywa Dokończoności – Uczelnia Badawcza” (IDUB) na Uniwersytecie Warszawskim. I tak położyliśmy pierwszą cegielkę, budując nowoczesny ekosystem badawczy.

IDUB to pierwszy w historii Uniwersytetu Warszawskiego tak kompleksowy i szeroko zakrojony program rozwojowy skoncentrowany na działalności badawczej. Obejmuje on nie tylko realizację konkretnych projektów naukowych, lecz także tworzenie warunków sprzyjających prowadzeniu badań: doskonalenie ich organizacji, rozwój zespołów i indywidualnych karier naukowych, umiędzynarodowienie działalności badawczej, zakup i modernizację infrastruktury, rozwój zaplecza administracyjnego oraz wdrażanie narzędzi wspierających zarządzanie uczelnią.

Realizacja Programu przypadła na lata 2020–2026, przy czym rok 2026 służy utrwaleniu rezultatów osiągniętych w ciągu pierwszych sześciu lat wdrażania IDUB na UW. Obejmowała 70 działań podzielonych na dwie kategorie. Na pierwszą złożyły się działania realizowane bezpośrednio w ramach Priorytetowych Obszarów Badawczych (POB). Były one skupione na wybranych problemach naukowych. Ich celem był rozwój współpracy między jednostkami i dyscyplinami oraz testowanie nowych modeli organizacji badań. Drugą kategorię stanowiły działania horyzontalne, skierowane do całej wspólnoty akademickiej UW. Ich celem było tworzenie lepszych warunków do prowadzenia działalności naukowej poprzez rozwój współpracy i sieci międzynarodowych, podnoszenie kompetencji oraz profesjonalizację administracyjnego wsparcia badań. Budżet programu sięgał prawie 450 mln zł.

Jednak efekty Programu IDUB są widoczne nie tylko w liczbie zrealizowanych działań i projektów, lecz przede wszystkim w rosnącej aktywności naukowej pracowników, studentów i doktorantów, międzynarodowej widoczności UW i trwałych zmianach w sposobie organizacji badań.

23 GRANTY ERC

Jednym z najważniejszych celów IDUB było zwiększenie międzynarodowej

konkurencyjności badań prowadzonych na UW i ich wpływu na naukę światową. Szczególne znaczenie miały w tym kontekście granty Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych (ERC) – należące do najbardziej prestiżowych instrumentów wsparcia badań w Europie.

W ramach IDUB zbudowano kompleksowy system wsparcia dla naukowców przygotowujących wnioski do ERC. Obejmował on wiele inicjatyw w tym obszarze, w tym mentoring prowadzony przez laureatów i byłych członków paneli oceniających w ramach Inkubatora ERC, i bieżące wsparcie zespołu menedżerów nauki oraz specjalistów z Biura Międzynarodowych Programów Badawczych.

Wsparcie obejmowało cały proces przygotowania aplikacji: od zewnętrznych recenzji i konsultacji budżetowych, przez profesjonalne wsparcie redakcyjne, po *coaching* prezentacji naukowych, weryfikację formalną aplikacji oraz dodatkowe środki finansowe na działania niezbędne do przygotowania wniosku.

W ten sposób aplikowanie o najbardziej prestiżowe granty europejskie stało się trwałym elementem systemowego wsparcia rozwoju kariery badawczej, zarówno młodych, jak i doświadczonych naukowców z UW. W okresie realizacji IDUB Europejska Rada ds. Badań Naukowych przyznała badaczom z UW 23 granty (łącznie od 2007 roku przyznano 43 granty [o najnowszych dwóch można przeczytać na s. 14–19 – przyp. red.]), umacniając swoją silną pozycję wśród czołowych instytucji badawczych regionu.

JAKOŚĆ I MIĘDZYNARODOWE ODDZIAŁYWANIE BADAŃ

Skala działalności publikacyjnej Uniwersytetu Warszawskiego w ostatniej dekadzie znacząco wzrosła. Liczba artykułów, referatów konferencyjnych i prac przeglądowych zwiększyła się z 2420 w 2015 roku do 3728 w 2024

roku, a udział UW w całym polskim dorobku publikacyjnym wzrósł z 5,53% do 6,14%. Dane te stanowią jednak przede wszystkim tło dla ważniejszego trendu: rosnącej jakości.

O sile dorobku Uniwersytetu Warszawskiego świadczy zarówno liczba publikacji, jak i ich międzynarodowe oddziaływanie. W 21 obszarach badawczych prace UW trafiają do grona 5% najczęściej cytowanych publikacji na świecie większą liczbą razy niż wynikałoby ze światowej średniej, a w pięciu obszarach – ponad dwa razy częściej. W 20 obszarach średnia cytawalność publikacji UW przewyższa poziom światowy, a w 66 średnią dla Polski. Jeszcze szerszy obraz daje analiza rozkładu cytowań: UW wypada lepiej od średniej światowej w 29 obszarach, a od polskiej aż w 72. Szczególnie silną pozycję na arenie międzynarodowej Uniwersytet ma w fizyce i astronomii.

Ten obraz umacnia niezależna analiza *ETO Map of Science* potwierdzająca przynależność UW do 10 najbardziej widocznych instytucji na świecie w 796 wyspecjalizowanych obszarach badawczych, ze szczególnie mocną reprezentacją m.in. w humanistyce, matematyce, naukach społecznych, chemii i fizyce.

PRAKTYCZNE WYKORZYSTANIE BADAŃ

Siłę uczelni badawczej mierzy się nie tylko liczbą publikacji i cytowań. Coraz ważniejsze jest także to, czy wyniki badań znajdują zastosowanie poza środowiskiem akademickim: w nowych technologiach, gospodarce i politykach publicznych.

Jednym z wyraźnych przejawów praktycznego wykorzystania badań UW są odwołania w dokumentach patentowych. W 23 obszarach publikacje Uniwersytetu są cytowane w patentach częściej niż wynosi średnia światowa, a w czterech UW osiąga pod tym względem najlepszy wynik w Polsce. Niezależnie od tego szczególnie wysokie udziały cytowań patentowych notowane są w chemii

UNIwersYTET
WARSAWSKI

INICJATYWA DOSKONAŁOŚCI
UCZELNIA
BADAWCZA

medycznej i biomolekularnej, chemii ogólnej oraz biologii rozwoju.

Wpływ badań UW wykracza poza środowisko akademickie i jest widoczny także w dokumentach wykorzystywanych przy tworzeniu polityk publicznych. Ponad 20% publikacji UW z obszaru ekonomii było cytowanych w tego rodzaju opracowaniach, a w kolejnych 10 obszarach udział ten przekraczał 10%. W 22 dyscyplinach wskaźnik cytowań w politykach publicznych jest wyższy niż średnia światowa, a w 18 z nich Uniwersytet osiągał najlepszy wynik wśród polskich uczelni. Dotyczy to m.in. prawa, komunikacji i medioznawstwa, matematyki stosowanej oraz językoznawstwa.

Badania UW są również silnie obecne w obszarach związanych z Celami Zrównoważonego Rozwoju ONZ, zwłaszcza z celami „Koniec z ubóstwem” oraz „Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje”. W przypadku pierwszego z nich prawie co czwarta publikacja UW była cytowana w dokumentach polityk publicznych. Dla celu „Mniej nierówności” odsetek ten wynosił 19,2%, a dla celu „Wzrost gospodarczy i godna praca” 18%.

PONAD 4,7 TYS. CYTOWAŃ PRZEZ NAJWIĘKSZE FIRMY TECHNOLOGICZNE

Silne oddziaływanie badań UW widać także w sektorze prywatnym. Szczególnie wyróżniają się tu prace związane ze sztuczną inteligencją i przetwarzaniem obrazów, które odpowiadają za niemal połowę wszystkich cytowań publikacji UW w materiałach sektora prywatnego.

Według danych Elsevier w latach 2020–2024 publikacje Uniwersytetu Warszawskiego były cytowane ponad 4,7 tys. razy przez największe firmy technologiczne na świecie, w tym Microsoft, Google (Alphabet), Amazon, Samsung, Meta, IBM, NVIDIA oraz chińskich gigantów Alibaba, Tencent i Huawei.

Największe zainteresowanie budziły badania z obszaru informatyki i matematyki, zwłaszcza związane ze sztuczną inteligencją i analizą obrazów, które odpowiadały za niemal połowę wszystkich cytowań publikacji UW w sektorze prywatnym. Choć skala wspólnych publikacji naukowców UW i przedstawicieli przemysłu pozostaje ograniczona, liczba cytowań pokazuje, że wyniki badań prowadzonych na Uniwersytecie są wykorzystywane w działalności badawczo-rozwojowej największych firm technologicznych.

Wyzwaniem w tym kontekście jest stworzenie warunków, które pozwolą zatrzymać na UW autorów tych publikacji, a jednocześnie wykorzystać ich wiedzę, doświadczenie i osiągnięcia na rzecz rozwoju polskiej gospodarki i społeczeństwa. Program IDUB odgrywa w tym procesie istotną rolę, wzmacniając potencjał polskiej nauki i jej zdolność do konkurencyjności na arenie międzynarodowej – co ma szczególne znaczenie w dobie globalnego wyścigu technologicznego.

UW W GLOBALNYCH SIECIACH NAUKOWYCH

Jednym z najważniejszych wymiarów umiędzynarodowienia nauki jest trwała współpraca naukowa. W latach 2020–2025 liczba publikacji UW z udziałem zagranicznych współautorów wzrosła z 1502 do 1910. Ich udział w całkowitym dorobku naukowym Uniwersytetu zwiększył się z 41,1% do 46,2%. Łącznie w tym okresie we współpracy międzynarodowej opublikowano 10 125 prac afiliowanych do UW.

Istotna jest również jakość partnerstw. Według danych Elsevier w latach 2020–2024 około 42% międzynarodowych publikacji UW powstało we współautorstwie z badaczami afiliowanymi przy uczelniach znajdujących się w pierwszej setce Rankingu Szanghajskiego (ARWU). Pokazuje to, że Uniwersytet coraz częściej współtworzy sieci badawcze skupiające czołowe ośrodki naukowe na świecie.

INSTYTUT BADAŃ ZAAWANSOWANYCH

Jednym z trwałych efektów IDUB było stworzenie Instytutu Badań Zaawansowanych (IBZ) – ogólnouniwersyteckiej jednostki wspierającej interdyscyplinarne badania, projekty o podwyższonym poziomie ryzyka oraz rozwój nowych rozwiązań na rzecz organizacji badań.

Powstanie IBZ wpisuje się w szerszą zmianę zapoczątkowaną przez IDUB: tworzenie na UW warunków, w których ambitne przedsięwzięcia badawcze mogą rozwijać się ponad tradycyjnymi granicami dyscyplin i jednostek organizacyjnych.

Po zakończeniu pierwszej edycji IDUB w IBZ znalazły swoje miejsce centra doskonałości będące rezultatem działalności Priorytetowych Obszarów Badawczych.

NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA

Doskonałość badawcza wymaga odpowiedniego zaplecza. Dlatego jednym z filarów IDUB były inwestycje w infrastrukturę badawczą – zarówno zakup aparatury, jak i zapewnienie środków na jej utrzymanie oraz modernizację.

Program IDUB pozwolił lepiej koordynować działania infrastrukturalne na poziomie Uniwersytetu, zwiększać dostępność kluczowej aparatury oraz poprawiać efektywność jej wykorzystania, m.in. poprzez tworzenie na Kampusie Ochota model *Core-Facility*. Równolegle dzięki środkom IDUB rozwijano i utrzymywano laboratoria akredytowane oraz wdrażano systemy zarządzania jakością.

Ważną zmianą organizacyjną było utworzenie korpusu operatorów. Rozwiązanie to zwiększyło efektywność wykorzystania urządzeń, zapewniło ciągłość ich pracy oraz umożliwiło profesjonalne wsparcie merytoryczne.

PRIORYTETOWE OBSZARY BADAWCZE

Inicjatywa doskonałości
– uczelnia badawcza
na Uniwersytecie Warszawskim

Badania dla Ziemi

U podstaw mikro
i makro świata

Wyzwanie petabajtów

Poszerzanie granic
humanistyki

W poszukiwaniu regionalnych
rozwiązań dla globalnych
wyzwań

#IDUB
#InicjatywaDoskonalości
#UWuczelniabadawcza

www.uw.edu.pl/idub

MIKROGRANTY

Jednym z najbardziej rozpoznawalnych instrumentów IDUB stały się mikrogranty. Ich założenie było proste: szybki dostęp do środków potrzebnych na konkretnym etapie pracy, takim jak przeprowadzenie badań wstępnych, kwerenda, udział w konferencji, wizyta studyjna, opracowania językowe czy organizacja pobytów zagranicznych badaczy na UW. Łącznie przyznano ponad 8 tys. mikrograntów, co najlepiej pokazuje, jak duże było zapotrzebowanie na tego rodzaju elastyczne wsparcie.

Znaczenie mikrograntów nie sprowadzało się jednak do ich liczby. Dostęp do niewielkich, szybko uruchamianych środków pozwalał inicjować nowe projekty, prezentować wyniki badań i zwiększać aktywność

międzynarodową – także w jednostkach, które wcześniej miały bardziej ograniczony dostęp do dodatkowego finansowania.

MIĘDZYNARODOWA KADRA UW

IDUB wspierał również zmianę samej społeczności Uniwersytetu Warszawskiego. W stosunku do okresu sprzed rozpoczęcia programu liczba pracowników zagranicznych wzrosła o ponad 50%, a liczba doktorantów z zagranicy – o niemal 30%. Oznacza to, że założone w 2019 roku cele umiędzynarodowienia zostały nie tylko osiągnięte, lecz także przekroczone.

Rosnąca międzynarodowa społeczność wymagała jednocześnie odpowiedniego

zaplecza organizacyjnego. Ważną rolę odegrał w tym zakresie Welcome Point, zapewniający zagranicznym członkom społeczności UW pomoc w sprawach administracyjnych i prawnych oraz wsparcie w integracji kulturowej. Dzięki IDUB oferta Welcome Point została rozszerzona, zespół powiększony, a jednostka zyskała siedzibę na Kampusie Ochota.

Innym instrumentem przyczyniającym się do umiędzynarodowienia kadry był program Mentor, wspierający nawiązywanie i rozwój współpracy z wybitnymi naukowcami z zagranicznych uczelni i instytucji badawczych. Do końca 2025 roku w jego ramach przyznano prawie 90 dofinansowań.

MŁODZI BADACZE

Budowanie przyszłości uczelni badawczej wymaga inwestowania w kolejne pokolenia naukowców. Dlatego ważnym elementem Programu IDUB stało się włączanie studentów i doktorantów w działalność badawczą prowadzoną w Priorytetowych Obszarach Badawczych. Program oferował im różnorodne formy wsparcia – od stypendiów, w tym dla laureatów olimpiad przedmiotowych, przez udział w zespołach badawczych, po możliwość realizacji własnych inicjatyw naukowych.

Do końca 2025 roku doktoranci uzyskali finansowanie niemal 1,5 tys. projektów o łącznej wartości ponad 20 mln zł. Studenci UW mogli natomiast korzystać m.in. ze wsparcia krótkoterminowej mobilności naukowej, obejmującej udział w konferencjach, kwerendach, szkoleniach i szkołach letnich.

Dzięki tym działaniom młodzi badacze zdobywali doświadczenie w realizacji projektów, rozwijali własne pomysły badawcze i już na wczesnym etapie kariery wchodzili w profesjonalny, także międzynarodowy, obieg naukowy. W ten sposób IDUB nie tylko wspierał ich indywidualny rozwój, lecz także budował zaplecze kadrowe dla przyszłości Uniwersytetu Warszawskiego jako uczelni badawczej.

ROZWÓJ KOMPETENCJI JAKO ELEMENT KULTURY ORGANIZACYJNEJ

Budowanie uczelni badawczej nie dokonuje się wyłącznie poprzez granty, publikacje i infrastrukturę. Wymaga również inwestycji w ludzi i ich kompetencje. IDUB pozwolił na rozbudowę oferty rozwojowej skierowanej do wszystkich grup społeczności akademickiej. Obejmowała ona szkolenia, studia

podyplomowe oraz kursy językowe, wspierając zarówno rozwój zawodowy, jak i budowanie kultury ciągłego doskonalenia.

Wśród inicjatyw z tego obszaru warto wspomnieć o „Kompleksowym programie szkoleniowym dla naukowców UW”, „Programie dla Młodych Badaczek i Dydaktyczek”, „Akademii Rozwoju Kompetencji Liderów Nauki” oraz „Akademii Komunikacji Naukowej”.

Znaczenie tych działań wykracza poza zdobywanie konkretnych umiejętności. Szkolenia stały się również przestrzenią integracji, wymiany doświadczeń i budowania sieci współpracy pomiędzy osobami z różnych części Uniwersytetu.

CYFROWE NARZĘDZIA DLA EKOSYSTEMU BADAWCZEGO

IDUB przyspieszył również rozwój infrastruktury cyfrowej wspierającej badania i zarządzanie wiedzą na Uniwersytecie. Jednym z nowych rozwiązań jest ogólnouniwersytecka platforma wydawnicza publisphere.edu.pl, zapewniająca jednolite standardy, trwałą archiwizację oraz dostępność periodyków wydawanych na UW.

Rozwijane były także rozwiązania służące otwartej nauce i zarządzaniu dorobkiem badawczym: Repozytorium „Dane Badawcze UW”, umożliwiające deponowanie i otwarte udostępnianie cyfrowych wyników badań, oraz Repozytorium Instytucjonalne UW (ReIn UW), którego zadaniem jest gromadzenie, przechowywanie i udostępnianie dorobku naukowego Uniwersytetu.

Kolejnym elementem tego ekosystemu jest Platforma Zarządzania Wiedzą (PZW), rozwijana z myślą o zapewnieniu rzetelnego i łatwego dostępu do informacji o zasobach Uniwersytetu, działalności naukowej, procesach oraz wiedzy instytucjonalnej wspierającej badania.

WIDOCZNOŚĆ BADAŃ NAUKOWYCH

Ważnym elementem Programu IDUB było przybliżanie nauki szerokiemu gronu odbiorców oraz upowszechnianie wiedzy o badaniach prowadzonych na UW. W ramach siedmiu edycji konkursu wspierającego popularyzację nauki dofinansowano ponad 90 projektów na łączną kwotę 1,5 mln zł. Były to m.in. wykłady, publikacje i pokazy prezentujące wyniki badań w przystępnej i atrakcyjnej formie. Ze środków IDUB

sfinansowano również trzy edycje konferencji TEDx, podczas których młodzi badacze UW opowiadali o swoich badaniach i ich znaczeniu dla społeczeństwa.

Istotnym krokiem w rozwijaniu komunikacji naukowej było uruchomienie w 2025 roku portalu serwisnaukowy.uw.edu.pl, który w przystępny sposób prezentuje badania prowadzone na UW, a zarazem ułatwia dostęp do wiedzy i ekspertów Uniwersytetu. Serwis stał się również źródłem informacji i inspiracji dla dziennikarzy poszukujących tematów naukowych oraz specjalistów z różnych dziedzin.

Dzięki finansowaniu IDUB powstał także uniwersytecki podcast „mUWi się”, w którym nauka, dydaktyka i sprawy ważne dla uczelni są prezentowane przez rozmowy z członkami społeczności Uniwersytetu.

Nauka przybliżana jest również w przestrzeni Uniwersytetu. Przykładem jest *Nauka w Pałacu* – cykl wystaw organizowanych w historycznych wnętrzach Pałacu Kazimierzowskiego i prezentujących dorobek naukowy jednostek UW. Uzupełnieniem tej inicjatywy są wystawy wirtualne, w tym Album Cyfrowy IDUB (idub.serwisnaukowy.uw.edu.pl), w którym osoby realizujące projekty finansowane w ramach programu mogą przedstawiać swoje badania szerszemu gronu odbiorców.

Wszystkie te działania służą budowaniu wizerunku Uniwersytetu Warszawskiego jako uczelni otwartej na społeczeństwo – prowadzącej badania na światowym poziomie, a jednocześnie potrafiącej mówić o nauce w sposób rzetelny, zrozumiały i inspirujący.

NAJWAŻNIEJSZY REZULTAT: TRWAŁA ZMIANA

Bilans IDUB z całą pewnością nie sprowadza się do liczby konkursów, grantów, publikacji czy zakupionej aparatury. Doświadczenia z realizacji Programu pokazują, że stworzenie szerokiego dostępu do finansowania i odpowiednio zaprojektowanych instrumentów wsparcia uruchomiło dodatkową aktywność badawczą w całej społeczności UW. Szczególnie widoczne było to w jednostkach i dyscyplinach, które wcześniej dysponowały bardziej ograniczonymi możliwościami finansowania ambitnych przedsięwzięć naukowych.

Rosła liczba inicjatyw badawczych, zwiększało się zaangażowanie w międzynarodowe wydarzenia naukowe. Rekordowa liczba

zgłoszeń w kolejnych edycjach konkursów na mikrogranty pokazała skalę zapotrzebowania na elastyczne instrumenty wspierania nauki.

Najważniejsze jest jednak to, że aktywność uruchomiona dzięki IDUB nie okazała się zjawiskiem krótkotrwałym, a stała się częścią kultury badawczej Uniwersytetu Warszawskiego.

Doświadczenie sześciu lat realizacji Programu pokazuje jednocześnie, że transformacja instytucjonalna tak dużej i zróżnicowanej uczelni nie zachodzi z dnia na dzień. Wymaga ciągłości, zaufania oraz stopniowego dostosowywania organizacji do zmieniających się potrzeb naukowców i jednostek.

W tym sensie największym osiągnięciem IDUB nie jest żaden konkretny wskaźnik, lecz uruchomienie procesu trwałej zmiany. Uniwersytet Warszawski lepiej rozpoznaje dziś własny potencjał, skuteczniej go wspiera i łączy, tworzy warunki do współpracy ponad granicami dyscyplin i jednostek oraz wzmacnia ambicje indywidualnych naukowców i zespołów badawczych.

Pierwsza edycja IDUB nie była więc wyłącznie programem finansowania badań. Stała się impulsem do budowy nowoczesnego ekosystemu badawczego i dydaktycznego Uniwersytetu Warszawskiego – bardziej międzynarodowego, otwartego, profesjonalnego i wzmacniającego pozycję uczelni w światowej nauce jako ważnego aktora w procesie odkrywania, rozumienia i poszukiwania skutecznych rozwiązań dla najważniejszych wyzwań regionalnych i globalnych.

Maria Golińska-Wapińska

jest koordynatorką ds. komunikacji w Pionie Prorektora UW ds. Badań oraz pełnomocniczką ds. rozwoju szkół doktorskich w Pionie Prorektora UW ds. Doktoranckich i Prawnych.

Ponad 85 tys. rejestracji i 43 tys. kandydatów – tegoroczna rekrutacja potwierdziła ogromne zainteresowanie studiami na Uniwersytecie Warszawskim. Za liczbami kryją się wybory młodych ludzi i ich plany na przyszłość. Najwięcej zgłoszeń odnotowano na ekonomię, finanse i rachunkowość, ekonometrię i Data Science, zarządzanie oraz psychologię. Największa konkurencja była natomiast na kierunku lekarskim – niemal 33 osoby na jedno miejsce.

Według danych z 1 października ponad 43 tys. kandydatów dokonało i opłaciło ponad 85 tys. rejestracji. To jeden z najlepszych wyników w historii Uniwersytetu Warszawskiego. 69 tys. rejestracji dotyczyło studiów pierwszego stopnia i jednolitych studiów magisterskich, a 15 tys. – studiów drugiego stopnia.

– Wyniki tegorocznej rekrutacji pokazują, że Uniwersytet Warszawski jest uczelnią pierwszego wyboru dla wielu młodych ludzi. Cieszy nas nie tylko skala zainteresowania, ale przede wszystkim zaufanie, jakim kandydaci obdarzają naszą uczelnię. Chcemy oferować im najwyższą jakość kształcenia, możliwość rozwoju naukowego i zdobywania doświadczeń, które pozwolą im odważnie planować swoją przyszłość – mówi prof. Alojzy Z. Nowak, rektor UW.

CO WYBIERAJĄ KANDYDACI?

Pod względem liczby opłaconych rejestracji największym zainteresowaniem cieszył się kierunek ekonomia; finanse i rachunkowość;

ekonometria i Data Science – 3494 rejestracje. Na drugim miejscu było zarządzanie (3142 rejestracje), a na trzecim psychologia (Psychology) – 2943.

Nieco inaczej przedstawia się zestawienie uwzględniające liczbę kandydatów przypadających na jedno miejsce. Jak co roku, od czterech lat, wygrywa w nim kierunek lekarski. O 60 miejsc ubiegało się 1967 osób, co oznacza 32,78 kandydata na miejsce. Na Business and Management przypadło 26,23 osoby na miejsce – 1049 kandydatów na 40 miejsc. Duża konkurencja była również na kierunku kultury Azji i Afryki – japonistyka, gdzie o 25 miejsc ubiegało się 478 osób, czyli 19,12 osób na miejsce.

UW oferuje ponad 300 programów studiów. Wybory kandydatów pokazują różnorodność ich zainteresowań – od medycyny i nauk społecznych, przez ekonomię i zarządzanie, po studia nad kulturami i językami. Jednocześnie dużym zainteresowaniem cieszą się programy odpowiadające na zmiany technologiczne i nowe potrzeby rynku pracy.

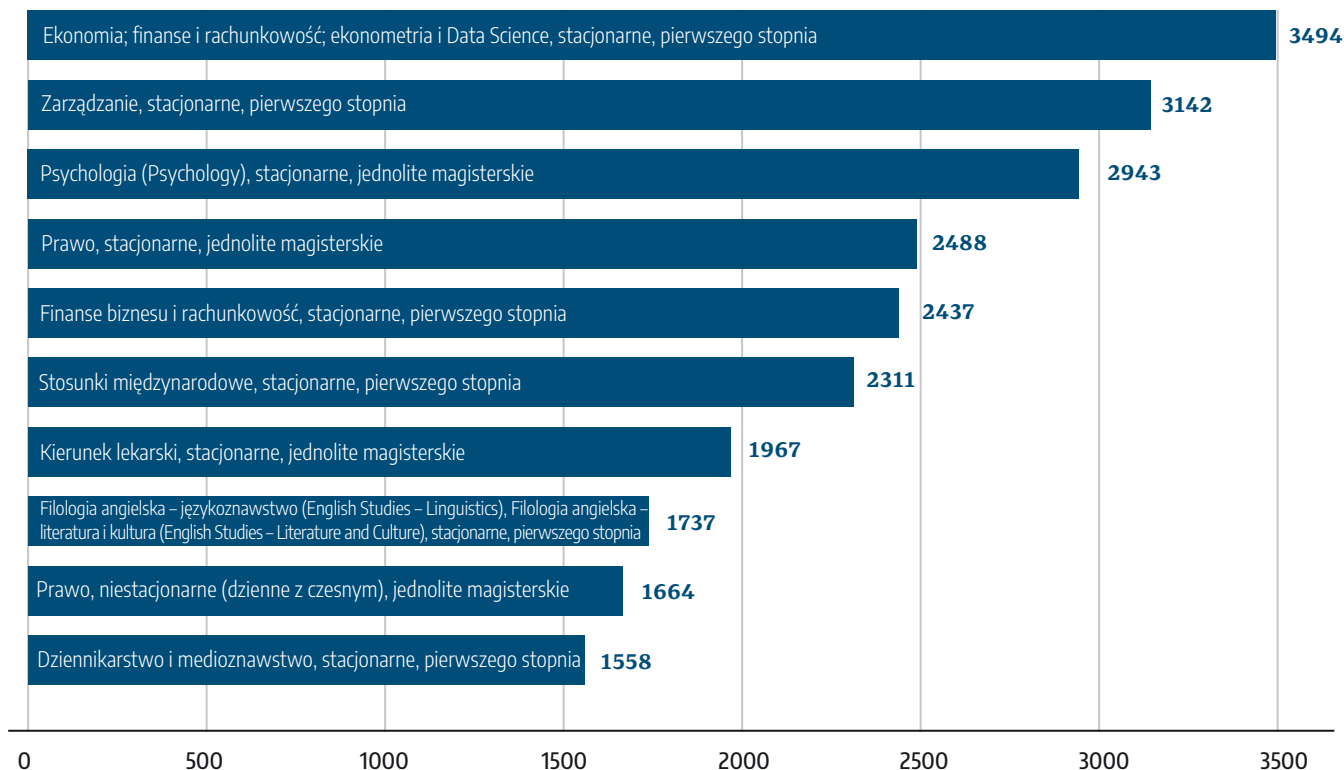
– Wybory kandydatów są dla nas ważnym sygnałem pokazującym, jak zmieniają się ich zainteresowania i oczekiwania wobec studiów. Widzimy duże zainteresowanie zarówno kierunkami od lat obecnymi w ofercie UW, jak i nowymi programami. Naszym zadaniem jest rozwijanie oferty w taki sposób, aby odpowiadała na przemiany społeczne i technologiczne, a jednocześnie zapewniała studentom solidne akademickie podstawy i kompetencje potrzebne w przyszłości – mówi prof. Maciej Raś, prorektor UW ds. studenckich i jakości kształcenia.

NOWE KIERUNKI

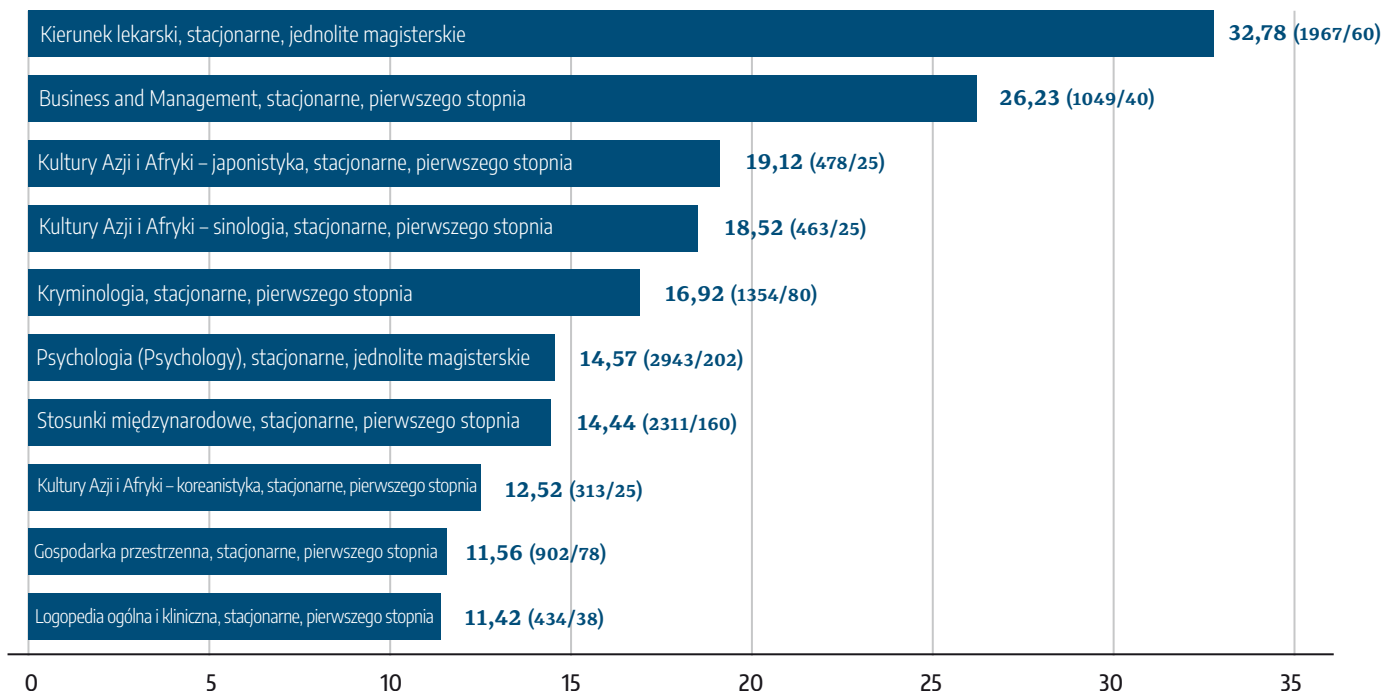
Zainteresowanie kandydatów wzbudziły także nowe propozycje w ofercie Uniwersytetu. Na pedagogikę opiekuńczo-wychowawczą i szkolną odnotowano 299 rejestracji przy 30 dostępnych miejscach. Oznacza to niemal 10 osób na jedno miejsce.

Kryminologia, po raz pierwszy oferowana w formie niestacjonarnych studiów pierwszego stopnia, przyciągnęła 327 kandydatów na 70 miejsc – 4,67 osoby na jedno miejsce.

NAJBARDZIEJ POPULARNE KIERUNKI (według liczby opłaconych zapisów)

NAJBARDZIEJ POPULARNE KIERUNKI (według liczby kandydatów na miejsce)

Według danych z 24 września na studia pierwszego stopnia i jednolite studia magisterskie zakwalifikowano ponad 32 tys. osób, a na studia drugiego stopnia – 11 tys. Dla części z nich październik będzie początkiem nowego etapu – już jako studentów Uniwersytetu Warszawskiego.

WIĘCEJ KANDYDATÓW DO SZKÓŁ DOKTORSKICH UW

Na Uniwersytecie Warszawskim działają cztery szkoły doktorskie: Szkoła Doktorska Nauk Humanistycznych, Szkoła Doktorska Nauk Ścisłych i Przyrodniczych, Szkoła Doktorska Nauk Społecznych oraz Międzydziedzinowa Szkoła Doktorska. Doktoranci i doktorantki realizują w nich swoje projekty w 26 dyscyplinach.

W tegorocznej rekrutacji zgłosiło się 1189 osób, czyli o ponad 15% więcej niż rok wcześniej. Liczba kandydatów zagranicznych wzrosła o niemal 30%. Zespoły kwalifikacyjne zarekomendowały do przyjęcia 333 osoby, które od 1 października rozpoczną kształcenie w jednej z czterech szkół doktorskich UW.

– Cieszy mnie, że tak wiele osób, w tym obcokrajowców, jest zainteresowanych realizacją kształcenia doktorskiego na Uniwersytecie Warszawskim. Nasza uczelnia to świetne miejsce do prowadzenia ambitnych badań i budowania wyróżniającego się dorobku naukowego. Zapewniają to m.in. bogata oferta wsparcia badań, doskonała kadra akademicka i stale rozwijana infrastruktura – mówi prof. Adam Niewiadomski, prorektor UW ds. doktoranckich i prawnych.

Najwięcej kandydatów w rekrutacji na rok akademicki 2026/2027 ubiegało się o przyjęcie do Międzydziedzinowej Szkoły Doktorskiej (188 osób). Największym zainteresowaniem cieszyły się dyscypliny: literaturoznawstwo (84 kandydatów), nauki prawne (80) oraz nauki chemiczne (67). Najwyższy poziom konkurencji odnotowano w przypadku etnologii i antropologii kulturowej (7 kandydatów na miejsce), nauk o kulturze i religii (6,4 kandydata na miejsce) oraz stosunków międzynarodowych (5,8 kandydata na miejsce).

Rekrutacja do szkół doktorskich obejmowała ocenę osiągnięć naukowych kandydatów, projektów badawczych oraz rozmowy kwalifikacyjne, a w przypadku Szkoły Doktorskiej Nauk Ścisłych i Przyrodniczych również egzaminy przewidziane w zasadach rekrutacji.

OGÓLNOUNIWERSYTECKIE PROGRAMY ROZWOJU

UWażni na Dostępność – Uniwersytet Równych Szans

W styczniu 2025 roku zgodnie z umową z 6 grudnia 2024 roku rozpoczęto realizację projektu *UWażni na Dostępność – Uniwersytet Równych Szans*.

Jest on skierowany do całej społeczności uczelni, tj. osób studenckich, doktoranckich i pracowniczych. Jego celem są kompleksowe działania prowadzące do wzrostu szeroko rozumianej dostępności uczelni dla osób ze szczególnymi potrzebami (w tym osób z niepełnosprawnościami), z uwzględnieniem wszystkich aspektów funkcjonowania uczelni. W pierwszym roku realizacji doposażono wypożyczalnię

sprzętu specjalistycznego dla osób z niepełnosprawnościami w zestawy telekonferencyjne, powiększalnik dla osób z niepełnosprawnością wzroku, zakupiono drukarkę do przygotowania planów dotykowych budynków uczelni. Uruchomiono dwa programy dla studentów „Wsparcie na starcie” oraz „UWażni”, powstał punkt informacyjno-konsultacyjny dla pracowników z niepełnosprawnościami. Do projektu w ramach szkoleń w zakresie świadomości niepełnosprawności lub specjalistycznych w zakresie różnych obszarów dostępności przystąpiło ponad 500 pracowników. Realizacja projektu potrwa do końca 2028 roku. Całkowita wartość projektu to niemal 8 mln zł.

Zintegrowany Program Rozwoju Dydaktyki – ZIP 2.0

1 stycznia 2025 roku rozpoczęto realizację projektu, dofinansowanego z Funduszy Europejskich dla Rozwoju Społecznego 2021–2027, o wartości niemal 50 mln zł, którego celem jest uruchomienie siedmiu nowych i modernizacja 40 istniejących programów kształcenia, podniesienie kompetencji studentów w trzech kluczowych obszarach: kompetencji cyfrowych, społeczno-przedsiębiorczych i wspierających zieloną transformację oraz kompetencji kadry: dydaktycznych, cyfrowych i wspierających zieloną transformację. Nad jego realizacją czuwa Komitet Sterujący powołany decyzją nr 26 rektora UW z 8 kwietnia 2025 roku. Projekt jest realizowany zgodnie z Regulaminem projektu „Zintegrowany Program Rozwoju Dydaktyki – ZIP 2.0”, wprowadzonym w życie decyzją prorektora ds. studenckich i jakości kształcenia z 7 stycznia 2025 roku i we współpracy z 28 jednostkami dydaktycznymi, jednostkami ogólnouniwersyteckimi (np. CKC, CNJO, UCW) oraz biurami administracji ogólnouniwersyteckiej.

Do tej pory w ramach programu:

- zmodernizowano programy studiów na 40 kierunkach, objętych wsparciem przy współpracy interesariuszy wewnętrznych i przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego;
- opracowano we współpracy z interesariuszami wewnętrznymi i przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego programy sześciu nowych kierunków studiów;
- przeprowadzono rekrutację i uruchomiono kształcenie na 45 kierunkach objętych wsparciem;
- przygotowano narzędzia informatyczne niezbędne do rekrutacji uczestników projektu, rejestracji na szkolenia dla kadry i rejestracji na zajęcia projektowe dla studentów (odrębna rejestracja OGUNowa ZIP 2.0);
- rozpoczęto doposażanie bibliotek o publikacje istotne dla kierunków studiów objętych wsparciem, zakupy niezbędnego oprogramowania i innych materiałów dydaktycznych;
- rozpoczęto zakupy środków trwałych niezbędnych do kształcenia na kierunkach studiów objętych wsparciem, w tym m.in. symulator lampy szczelinowej na potrzeby kierunku studiów optyka okularowa i optometria;
- przeprowadzono akcję informacyjną wśród studentów I roku na kierunkach objętych wsparciem i zrekrutowano do udziału w projekcie około 3,5 tys. studentów;
- uruchomiono dwa programy kompleksowe podnoszenia kompetencji kadry: „Akademia Zarządzania Dydaktyką Akademicką” oraz „Młodzi Dydaktycy”;
- uruchomiono zróżnicowane szkolenia dla nauczycieli akademickich, których oferta jest co miesiąc aktualizowana;
- powołano zespoły ds. modeli kompetencyjnych dla kadry i rozpoczęto prace koncepcyjne;
- rozpoczęto programy zagranicznych wizyt studyjnych kadry poszczególnych jednostek skoncentrowanych na dobrych praktykach dydaktycznych i konsultacjach z otoczeniem społeczno-przedsiębiorczym;
- rozpoczęto realizację programu mentoringu studenckiego (powołano w jednostkach dydaktycznych 35 opiekunów programu mentoringowego, przygotowano zasady realizacji programu, opracowano sylabus przedmiotu „Mentoring studencki – Wspólny kierunek”);
- uruchomiono ofertę zajęć ogólnouniwersyteckich ZIP 2.0 dla studentów objętych wsparciem, która jest co semestr aktualizowana;
- opracowano i uruchomiono dwa nowe kursy asynchroniczne dla studentów, podnoszące kompetencje społeczne;
- przeprowadzono pierwszy nabór projektów studenckich w Programie „Studenci dla Otoczenia”;
- przygotowano warsztaty przedsiębiorczości BraveCamp ZIP 2.0;
- opracowano scenariusze i zrealizowano filmy informujące o kierunkach studiów objętych wsparciem, adresowanych do kandydatów na studia;
- przygotowano koncepcję, rozpoczęto prace programistyczne i opracowanie treści na nową stronę internetową UW, informującą o kierunkach studiów;
- powołano zespoły ds. lektoratów i certyfikacji biegłości językowej w zakresie języków specjalistycznych (prawniczego, ekonomicznego, medycznego);
- rozpoczęto prace nad modernizacją techniczną i merytoryczną e-lektoratów, oferowanych studentom UW.

Doskonałość i rozwój dydaktyki na Uniwersytecie Warszawskim

17 grudnia 2025 roku zawarto umowę między Uniwersytetem Warszawskim a Narodowym Centrum Badań i Rozwoju na realizację projektu *Doskonałość i rozwój dydaktyki na Uniwersytecie Warszawskim*, którego celem jest kompleksowe podniesienie jakości kształcenia oraz rozwój kompetencji dydaktycznych kadry akademickiej i doktoranckiej. Przedsięwzięcie wpisuje się w strategiczne działania uczelni na rzecz nowoczesnego i wysokiej jakości nauczania. Projekt jest realizowany od 7 stycznia 2026 roku do 31 grudnia 2028 roku w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 i współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus. Przedsięwzięcie jest koordynowane przez pion prorektora ds. doktoranckich i prawnych. Istotnym elementem projektu będzie wzmocnienie systemowego wsparcia szkół doktorskich, w tym opracowanie spójnego systemu zapewniania jakości kształcenia w szkołach doktorskich. Głównym

założeniem projektu jest systemowy rozwój jakości dydaktyki na UW poprzez podnoszenie kompetencji zarówno obecnej, jak i przyszłej kadry prowadzącej zajęcia.

W ramach działań zaplanowano m.in. uruchomienie szkoleń dydaktycznych skierowanych do nauczycieli akademickich oraz doktorantek i doktorantów. Projekt obejmuje także rozwój umiejętności cyfrowych, wykorzystania narzędzi sztucznej inteligencji, kompetencji związanych z zieloną transformacją oraz projektowania uniwersalnego w dydaktyce (UDL). W działaniach rozwojowych weźmie udział kilkaset osób – zarówno doktorantów, jak i przedstawicieli kadry dydaktycznej. Program zakłada nie tylko szkolenia, lecz także tworzenie i upowszechnianie dobrych praktyk dydaktycznych. Efektem będzie m.in. opracowanie katalogu 25 przykładów innowacyjnych rozwiązań w nauczaniu, które zostaną udostępnione społeczności akademickiej. Całkowita wartość projektu to niemal 2 mln zł.

Uczelnie Przyszłości

Uniwersytet Warszawski jest w gronie 12 polskich uczelni uczestniczących w projekcie *Uczelnie Przyszłości*, którego liderem jest Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. To innowacyjny program edukacyjny, który zmienia sposób, w jaki studenci zdobywają wiedzę i rozwijają swoje kompetencje. W jego ramach wdrażany jest Model Edukacji Spersonalizowanej (MES), który pozwala uczestnikom realizować Indywidualne Projekty Innowacyjne (IPI) oraz współpracować z mentorami z różnych branż. Całkowita wartość projektu to ponad 65 mln zł.

Program jest skierowany do studentów stacjonarnych I i II roku studiów licencjackich oraz I–III roku jednolitych studiów magisterskich, którzy nie ponoszą opłat za studia lub będą z nich zwolnieni w trakcie uczestnictwa w projekcie. Udział w projekcie jest bezpłatny.

25 kwietnia 2025 roku zostały ogłoszone wyniki rekrutacji studentów uczestniczących w I naborze. Do realizacji zostało zakwalifikowanych 10 projektów studenckich spośród 110 zgłoszonych. Liczba projektów zgłoszonych w rekrutacji na Uniwersytecie Warszawskim jest największa spośród wszystkich uczelni w Polsce. Uczestnicy otrzymują stypendium w łącznej wysokości 20 tys. zł oraz możliwość zaliczenia na poczet programu studiów co najmniej 24 punktów ECTS uzyskanych w ramach realizacji projektu. Projekty studenckie będą realizowane we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Przykłady projektów realizowanych przez studentów UW:

- *Aplikacja do integracji studentów na podstawie zainteresowań;*
- *Automatyczna wektoryzacja map dawnych;*
- *Kontekstowa wyszukiwarka orzeczeń prawniczych oparta na AI;*
- *Olympiad Database – platforma dla osób, które najlepiej uczą się samemu;*
- *Regulacje prawne w zooterapii;*
- *SkiLog – Cyfrowe narzędzie do dokumentowania i porównywania profesjonalnego sprzętu narciarskiego;*
- *Snow's Eye – Akustyczny System Pomiaru Mięszkości Śniegu;*
- *System współpracy instytucjonalno-społecznej w obliczach kryzysu;*
- *The JuicySkills – Innowacyjne podejście do edukacji kompetencji miękkich;*
- *Uniora: Zintegrowany ekosystem na rzecz adaptacji społecznej migrantów.*

Program antydropoutowy – Zostań na UW!

28 lipca 2025 roku Uniwersytet Warszawski oraz Narodowe Centrum Badań i Rozwoju podpisały umowę na realizację projektu *Program antydropoutowy – Zostań na UW!*, w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus. Jego głównym celem jest wypracowanie systemowego podejścia uczelni w obliczu wyzwania, jakim jest zjawisko *dropoutu*, poprzez systematyczne i kompleksowe monitorowanie zjawiska i podjęcie działań w odpowiedzi na zidentyfikowane przez UW przyczyny porzucania studiów. Całkowita wartość projektu to niemal 5 mln zł.

Zakładane rezultaty projektu:

- wdrożenie modelu monitorowania zjawiska *dropoutu* na UW;
- opracowanie systemu upowszechniania informacji o ofercie dydaktycznej UW;
- wzmocnienie struktury Centrum Wsparcia Dydaktyki przez utworzenie dwóch stałych zespołów: do spraw monitorowania zjawiska *dropoutu* oraz do spraw upowszechniania informacji o ofercie dydaktycznej UW.

Główne zadania realizowane podczas projektu:

- przygotowanie ogólnouniwersyteckiego modelu monitorowania zjawiska *dropoutu* – analizy, opracowania modeli predykcyjnych, projektowanie działań naprawczych, realizacja programowego wsparcia dla 250 nauczycieli akademickich (kierowników jednostek dydaktycznych, członków rad dydaktycznych) w zakresie wyników analiz i doboru skutecznych metod przeciwdziałania zjawisku *dropoutu*;
- wsparcie i koordynacja funkcjonujących struktur UW odpowiedzialnych za przygotowanie informacji o ofercie dydaktycznej – wypracowanie mechanizmów współpracy, opracowanie zasad upowszechniania oferty dydaktycznej, stworzenie nowoczesnego narzędzia IT do prezentacji oferty, szkolenia dla 40 przedstawicieli kadry uczelni;
- podjęcie działań służących zwiększaniu poziomu włączenia społecznego osób studiujących i wsparciu ich kondycji psychicznej – wsparcie 1,7 tys. osób studiujących na pierwszym, drugim stopniu i studiach jednolitych magisterskich ze szczególnym uwzględnieniem osób studiujących na kierunkach humanistycznych; wsparcie 144 nauczycieli akademickich (kierowników studiów, opiekunów roku i grup) w zakresie pracy z osobami studiującymi w kryzysie psychicznym i wzmocnienia wsparcia psychicznego osób studiujących; wzmocnienie potencjału Centrum Pomocy Psychologicznej.

Medycyna na UW – tradycja i nowoczesność

Anna Modzelewska

Jedna z pięciu gwiazd w godle Uniwersytetu Warszawskiego symbolizuje Wydział Lekarski – jeden z pięciu pierwszych wydziałów uczelni. Po ponad 70 latach przerwy medycyna wróciła na UW. Dziś Wydział Medyczny kształci kolejne roczniki przyszłych lekarzy, rozwija badania i współpracę z krajowymi oraz zagranicznymi partnerami. Kierunek lekarski cieszy się dużym zainteresowaniem – w rekrutacji na rok akademicki 2026/2027 odnotowano niemal 33 kandydatów na jedno miejsce, najwięcej spośród kierunków oferowanych przez UW.

Podstawowym zadaniem Wydziału Medycznego UW jest kształcenie przyszłych lekarzy. Od października 2026 roku studia na kierunku lekarskim rozpocznie czwarty rocznik.

15 lipca 2025 roku prof. Alojzy Z. Nowak, rektor UW, powołał na stanowisko dziekana Wydziału Medycznego prof. Bolesława Kalickiego. Do kolegium dziekańskiego dołączyli prof. Arkadiusz Lubas, prodziekan ds. badań naukowych i współpracy międzynarodowej, oraz dr Agnieszka Lipińska-Opałka, prodziekan ds. klinicznych. W zespole dziekańskim jest również dr Justyna Godlewska-Szyrkowa, prodziekan ds. studenckich. Koordynatorem Wydziału Medycznego UW jest prof. Zbigniew Izdebski.

Powołano również Komisję ds. oceny projektów badawczych oraz Komisję Bioetyczną na Wydziale Medycznym UW.

Ważnym potwierdzeniem jakości kształcenia była pozytywna ocena programowa Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Po przeprowadzonej procedurze akredytacyjnej i wizytacji w lutym 2025 roku PKA w uchwale z 12 czerwca uznała, że wszystkie oceniane kryteria zostały spełnione w pełnym zakresie.

CORAZ WAŻNIEJSZE BADANIA

Obok dydaktyki ważnym obszarem działalności Wydziału są badania naukowe. Ich rozwój opiera się m.in. na współpracy z innymi jednostkami Uniwersytetu Warszawskiego oraz zewnętrznymi ośrodkami medycznymi i badawczymi.

W ramach programu grantowego dla wspólnych zespołów badawczych UW i Wojskowego Instytutu Medycznego – Państwowego Instytutu Badawczego (WIM-PIB) cztery projekty współkierowane przez pracowników Wydziału Medycznego zostały zakwalifikowane do dofinansowania ze środków Programu „Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza”.

Kontynuowane są również projekty prowadzone wspólnie z innymi jednostkami UW, m.in. Analitycznym Centrum Eksperymentalnym

i Laboratorium Badań Omicznych Centrum Nauk Biologiczno-Chemicznych UW. Rozpoczęto także nowe przedsięwzięcia z Laboratorium Radiochemii oraz Pracownią Technologii Organicznych Materiałów Funkcjonalnych.

Wydział tworzy również przestrzeń interdyscyplinarnej dyskusji naukowej. W 2025 roku odbyły się m.in. seminaria „Donacja ciała do celów naukowych i dydaktycznych – aspekty medyczne, prawne i społeczne”, zorganizowane wspólnie z Wydziałem Prawa i Administracji UW, oraz „Nauki ścisłe i przyrodnicze w kształceniu na kierunku lekarskim – znaczenie, specyfika, praktyka dydaktyczna”.

Od 2025 roku międzynarodowe czasopismo naukowe „Pediatria i Medycyna Rodzinna” jest publikowane z afiliacją przy Wydziale Medycznym UW. Redaktorem naczelnym jest dziekan prof. Bolesław Kalicki, a skład Komitetu Naukowego uzupełniają czołowi naukowcy z Uniwersytetu Warszawskiego.

WSPÓŁPRACA W POLSCE I ZA GRANICĄ

Wydział Medyczny rozwija również współpracę międzynarodową. Partnerami jednostki są m.in. Johns Hopkins University, Johns Hopkins Hospital w Baltimore, University of Oxford, George Washington University oraz MedStar Washington Hospital Center. W ramach nawiązywania nowych kontaktów odbyły się także spotkania m.in. z władzami Universidad Católica de Santa María w Arequipie w Peru oraz przedstawicielami uczelni z Algierii.

Współpraca rozwijana jest także z instytucjami krajowymi. 18 marca 2025 roku Uniwersytet Warszawski podpisał ramowe porozumienie z Naczelną Izbą Lekarską. Jego celem jest wymiana wiedzy i doświadczeń między obiema instytucjami oraz działania na rzecz podnoszenia jakości w ochronie zdrowia.

Wydział realizuje również działania skierowane do społeczności UW. Zespół Centrum Symulacji Medycznych prowadzi szkolenia z pierwszej pomocy – uczestniczyli w nich m.in. doktoranci Szkoły Doktorskiej Nauk Humanistycznych UW.

KIERUNEK LEKARSKI – NAUKA, PRAKTYKA I NOWE TECHNOLOGIE

Kierunek lekarski na UW to sześcioletnie, stacjonarne jednolite studia magisterskie o profilu ogólnoakademickim. Ich program od początku projektowany był tak, aby wykorzystywać potencjał różnych dyscyplin rozwijanych na Uniwersytecie Warszawskim.

Studenci korzystają z zaplecza laboratoryjnego i dydaktycznego różnych jednostek UW. Kształcenie łączy nauki podstawowe i przedkliniczne z przygotowaniem klinicznym, a istotną rolę odgrywają symulacje medyczne oraz nowe technologie. Bardzo ważna jest w tym kontekście także współpraca z wybitnymi ośrodkami o powszechnie uznanej renomie, m.in. ze wspomnianym wcześniej WIM-PIB, SZPZOZ im. Dzieci Warszawy w Dziekanowie Leśnym czy szpitalem w Józefowie.

Jednym z założeń jest również wczesne włączanie przyszłych lekarzy w działalność naukową. W trakcie sześcioletniego cyklu kształcenia każdy student ma uczestniczyć w co najmniej jednym projekcie naukowo-badawczym. Studenci mogą także rozwijać zainteresowania w kołach naukowych i projektach międzywydziałowych.

Wydział Medyczny przystąpił również do realizowanego na UW Zintegrowanego Programu Rozwoju Dydaktyki – ZIP 2.0. Kierunek lekarski znalazł się wśród kierunków objętych doskonaleniem programowym. W ramach programu na Wydziale utworzono także nowy kierunek studiów drugiego stopnia prowadzony w języku angielskim – Biological Therapeutics.

Studenci Wydziału Medycznego UW odnoszą już liczne sukcesy na polu naukowym: ich prace są prezentowane na zagranicznych i krajowych kongresach (np. Congress of the European Academy of Neurology czy Warsaw International Medical Congress), a także publikowane w renomowanych czasopiśmie medycznych.

Odsłonięcie tabliczki z nazwą
Wydziału Medycznego UW

REKORDY W REKRUTACJI

Kierunek lekarski cieszy się stale wysokim zainteresowaniem kandydatów. W rekrutacji na rok akademicki 2026/2027 osiągnął najwyższy na UW wskaźnik liczby kandydatów na jedno miejsce – 32,78. Przy limicie 60 miejsc odnotowano 1967 opłaconych rejestracji.

Koncepcja kształcenia przyszłych lekarzy na UW od początku zakładała wykorzystanie interdyscyplinarnego charakteru Uniwersytetu.

– Wydział Medyczny i kierunek lekarski na UW są oparte na badaniach z obszaru fizyki w medycynie, chemii w medycynie, biologii i biotechnologii w medycynie, nanotechnologii i sztucznej inteligencji w medycynie. Wykorzystujemy także wiedzę dotyczącą relacji lekarz–pacjent, opartą na psychologii, wzajemnej komunikacji, etyce i moralności. Podchodzimy do kształcenia przyszłych lekarzy w sposób nowoczesny i kompleksowy – mówi prof. Alojzy Z. Nowak, rektor UW.

Ważnym elementem programu jest humanizacja medycyny, czyli zwrócenie uwagi nie tylko na wiedzę i umiejętności kliniczne przyszłego lekarza, lecz także na komunikację z pacjentem, kompleksowe podejście do jego potrzeb, bezpieczeństwo oraz współpracę w zespołach terapeutycznych.

– UW wyróżnia podejście do kształcenia przyszłych lekarzy zgodne z ideą humanizacji medycyny, która koncentruje się na komunikacji z pacjentem, kompleksowym podejściu do jego potrzeb, bezpieczeństwie oraz współpracy zespołowej przedstawicieli różnych grup zawodowych – podkreśla rektor UW.

POWRÓT PO LATACH

Obecny Wydział Medyczny nawiązuje do tradycji kształcenia lekarzy na Uniwersytecie Warszawskim. Wydział Lekarski należał do

pięciu wydziałów tworzących trzon Uniwersytetu w XIX wieku. Medycyna była obecna na UW do końca 1949 roku. W 1950 roku decyzją władz państwowych wydziały Lekarski i Farmaceutyczny zostały odłączone od Uniwersytetu i stały się podstawą Akademii Medycznej, obecnie Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

Po ponad 70 latach kierunek lekarski wrócił na UW.

– O powrocie medycyny na UW myśleliśmy od kilkunastu, a nawet kilkudziesięciu lat – mówił prof. Alojzy Z. Nowak.

Przy tworzeniu Wydziału rozważano różne modele jego funkcjonowania. Ostatecznie Uniwersytet zdecydował się na budowę własnej jednostki, opartej na potencjale naukowym UW.

– Uważałem, że powinniśmy myśleć o czymś, co wyrośnie z nas. Wrócimy do tradycji i do kierunku lekarskiego na UW, ale samodzielnie – podkreśla rektor.

Założeniem było stworzenie wydziału, który będzie korzystał z dorobku całego Uniwersytetu.

– Uznaliśmy, że powinien powstać wydział, który da społeczeństwu coś znaczącego, wynikającego z dorobku całego Uniwersytetu. Prace naukowców z Uniwersytetu Warszawskiego pokazują, jak łączyć wiedzę humanistyczną i medyczną, prowadząc interdyscyplinarne badania o istotnym znaczeniu dla społeczeństwa – mówił prof. Alojzy Z. Nowak.

„PERSPEKTYWY MEDYCyny” DLA REKTORA UW

Koncepcja powrotu medycyny na UW została dostrzeżona również poza Uniwersytetem. 16 marca 2026 roku prof. Alojzy Z. Nowak

otrzymał w Senacie RP nagrodę „Perspektywy Medycyny” w kategorii „Lider – edukacja dla zdrowia”.

Kapituła konkursu wyróżniła rektora UW za powołanie Wydziału Medycznego po ponad 70 latach przerwy oraz propozycję nowej jakości kształcenia, integrującą badania i edukację w obszarze medycyny z dorobkiem nauk biologicznych, chemicznych, środowiskowych, społecznych i humanistycznych, a także z nowoczesnymi technologiami.

W uzasadnieniu kapituła wskazała na fundamentalne znaczenie reaktywowania Wydziału Medycznego dla organizacji kształcenia medycznego i rozwoju ochrony zdrowia w Polsce.

Nagroda odnosi się tym samym do idei, która towarzyszyła tworzeniu Wydziału od początku – medycyna na UW ma rozwijać się w ścisłym związku z badaniami prowadzonymi na całym Uniwersytecie.

– Chcielibyśmy, aby ten wydział był centrum dla innych wydziałów medycznych w kraju – dawał szansę skorzystania z wyników badań UW, umożliwiał ich prowadzenie i pozwalał na sprawdzenie i porównanie wyników badań prowadzonych przez różne instytucje z tym, co będzie się działo na UW – mówił prof. Alojzy Z. Nowak.

W czwartym roku od powrotu kierunku lekarskiego Wydział Medyczny rozwija kolejne obszary swojej działalności – od kształcenia przyszłych lekarzy, przez badania naukowe, po współpracę z polskimi i zagranicznymi partnerami. Jednocześnie realizuje podstawową ideę, która towarzyszyła jego powstaniu: wykorzystanie potencjału całego Uniwersytetu Warszawskiego do budowania interdyscyplinarnego modelu medycyny.

Uniwersytet Warszawski od lat zmienia się wraz ze swoją społecznością akademicką. Rozwija działalność naukową i dydaktyczną, inwestuje w infrastrukturę i odpowiada na nowe wyzwania. Kierunki tych zmian wyznacza dziś Strategia Uniwersytetu Warszawskiego na lata 2023–2032 „Dokonałość i rozwój”, opracowana w wyniku szerokich konsultacji ze społecznością akademicką.

Jaką wizję uczelni mamy na kolejną dekadę? W wyniku kwerendy, warsztatów i wywiadów eksperckich wyłonił się obraz, który chcielibyśmy widzieć za 10 lat, a który jest też kontynuacją misji realizowanej od ponad dwóch stuleci.

WSPÓLNA PRACA

Nowa Strategia stanowi jedno z najbardziej istotnych dokonań wspólnotowych Uniwersytetu Warszawskiego w ostatnich latach. O jej sile świadczy przede wszystkim to, że dokument jest dziełem nas wszystkich – studentów, doktorantów, pracowników. Za jego opracowanie nie odpowiadało wyłącznie wąskie grono ekspertów. To zapis doświadczeń, potrzeb i wskazówek społeczności uczelni.

Strategia określa najważniejsze cele i działania na najbliższe lata. W jaki sposób je wyznaczono? Na początku przeprowadzono analizę porównawczą w zakresie podobnych dokumentów obowiązujących zarówno w Polsce, jak i w innych krajach. Zorganizowano również cykl warsztatów strategicznych z udziałem reprezentantów różnych grup wspólnoty

akademickiej. Wzięli w nich udział m.in. dziekani, kierownicy jednostek organizacyjnych, zespół kaderski, pracownicy administracji, doktoranci i studenci. Przeanalizowano łącznie ponad 50 dokumentów zawierających propozycje zapisów do Strategii, otrzymanych w wyniku kwerendy z wydziałów i innych jednostek, a także od Kolegium Rectorskiego. Swoją opinię podczas 12 pogłębionych indywidualnych wywiadów wyrazili też przedstawiciele interesariuszy zewnętrznych (administracji publicznej, przedsiębiorstw, oświaty, agend rządowych w obszarze szkolnictwa wyższego, organizacji pozarządowych, prasy branżowej oraz absolwentów UW).

– Strategia na lata 2023–2032 to jedno z najważniejszych dokonań Uniwersytetu Warszawskiego jako wspólnoty. Równie istotny i wart uwagi jest jednak sposób jej opracowania. Dokument jest efektem szerokiego procesu partycypacyjnego. Zorganizowane przez nas warsztaty, wywiady i konsultacje z przedstawicielami wszystkich grup społeczności UW, jak również partnerami zewnętrznymi, pozwoliły na precyzyjne wskazanie

rzeczywistych celów rozwojowych i osadzenie ich w realiach działania tak ogromnej i złożonej instytucji, jaką jest Uniwersytet. Metoda warsztatowa pozwoliła nam również na wzmocnienie współpracy wewnątrzuniwersyteckiej, poczucia sprawczości i działań oddolnych, co jest niewątpliwie wartością dodaną całego przedsięwzięcia – mówi prof. Ewa Krogulec, prorektor UW ds. rozwoju, która przewodniczy Komitetowi Sterującemu i Zespołowi Koordynującemu ds. Strategii.

PODSTAWA ROZWOJU

W Strategii Uniwersytetu Warszawskiego na lata 2023–2032 określono jej cztery główne filary: wszechstronne kształcenie, doskonałość badawczą, odpowiedzialne zarządzanie uczelnią oraz rozwój infrastruktury, a także przyjazne i aktywizujące środowisko pracy. Każdy z nich odnosi się do pięciu wymiarów (wyzwań) uznanych przez społeczność akademicką za najbardziej istotne w nadchodzących latach. Są nimi: wpływ na społeczeństwo, odpowiedzialność i procesy wewnętrzne, cyfryzacja, budowanie wspólnoty oraz umiędzynarodowienie.

FILARY STRATEGII UW 2023–2032

FILAR 1	FILAR 2	FILAR 3	FILAR 4
Wszechstronne kształcenie	Dokonałość badawcza	Odpowiedzialne zarządzanie uczelnią oraz rozwój infrastruktury	Przyjazne i aktywizujące środowisko pracy
wymiar 1	WPŁYW NA SPOŁECZEŃSTWO		
wymiar 2	ODPOWIEDZIALNOŚĆ I PROCESY WEWNĘTRZNE		
wymiar 3	CYFRYZACJA		
wymiar 4	BUDOWANIE WSPÓLNOTY		
wymiar 5	UMIĘDZYNARODOWIENIE		

WIZJA UW

Pragniemy, aby Uniwersytet Warszawski był miejscem dla ludzi z pasją i ambicjami, gotowych na samodoskonalenie, gdzie promowane są postawy kreatywne, odwaga w podejmowaniu nowych wyzwań badawczych i ambitnych zajęć dydaktycznych, aktywność naukowa i dydaktyczna, wolność i niezależność uniwersytetu, szacunek dla dobra wspólnego i dobrego imienia UW, wysokie standardy etyczne, poszanowanie dla uniwersalnych wartości, praw człowieka i swobód obywatelskich oraz otwartość na różnorodność.

PRIORYTETY NA KOLEJNYCH 10 LAT:

- nowe i modyfikowane programy kształcenia, uwzględniające współczesne wyzwania, interdyscyplinarność oraz współpracę z partnerami zagranicznymi;
- wzrost liczby studentów i absolwentów Wydziału Medycznego;
- zwiększenie udziału edukacji przez całe życie w programach kształcenia;
- mobilność międzynarodowa studentów, doktorantów i pracowników;
- rosnąca satysfakcja z kształcenia;
- poprawa ocen w kategoriach naukowych;
- projekty badawcze prowadzone we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym;
- prestiżowe granty, w tym ERC;
- wzrost finansowania badań ze źródeł zewnętrznych;
- nakłady na infrastrukturę naukowo-badawczą;
- inicjatywy, projekty i przedsięwzięcia realizowane przez międzynarodowe lub interdyscyplinarne zespoły badawcze;
- konsorcja, partnerstwa oraz umowy międzynarodowe o współpracy naukowej z udziałem UW;
- wzrost liczby naukowców z zagranicy;
- kongresy, konferencje i warsztaty z udziałem zagranicznych uczestników i wykładowców;
- wspólne przedsięwzięcia i współpraca z zewnętrznymi podmiotami badawczymi, edukacyjnymi, samorządowymi i biznesowymi;

- przyjazna i zrównoważona infrastruktura uniwersytecka;
- pełne wdrożenie ogólnouniwersyteckiego systemu e-obiegu dokumentów;
- wzrost liczby procesów partycypacyjnych i konsultacyjnych;
- ocena sprawności współpracy między jednostkami administracji a osobami pracującymi i studium na uczelni;
- utrzymanie wyróżnienia „HR Excellence in Research”;
- działania związane z tematyką łączenia życia zawodowego z rodzinnym i prywatnym;
- programy i działania rozwojowe zwiększające kompetencje pracowników;
- przyjęcie akademickiego kodeksu postępowania/etyki;
- wzrost umiędzynarodowienia.

– Wszystkie filary traktujemy równorzędnie i w każdym z nich prowadzone są odpowiednie działania. Strategia nie jest zamkniętym dokumentem ani katalogiem deklaracji, lecz podstawą organizowania rozwoju Uniwersytetu – mówi prof. Ewa Krogulec.

Wdrożenie Strategii jest wspólnym zadaniem całej uczelni. W proces są zaangażowane podmioty z poziomu zarówno ogólnouniwersyteckiego, jak i wydziałowego. Choć sam dokument został uchwalony przez Senat uczelni trzy lata temu, to realizacja zawartych tam celów odbywa się w zasadzie każdego dnia z udziałem przedstawicieli wszystkich grup społeczności Uniwersytetu. Pracami Komitetu Sterującego oraz Zespołu Koordynującego ds. Strategii kieruje prof. Ewa Krogulec, prorektor ds. rozwoju. O bieżące monitorowanie działań wpisujących się w każdy ze wspomnianych wyżej czterech filarów dbają Zespoły Wykonawcze pod kierownictwem prorektorów: prof. Macieja Rasia (wszechstronne kształcenie), prof. Zygmunta Lalaka (doskonałość badawcza), prof. Adama Niewiadomskiego (odpowiedzialne zarządzanie uczelnią oraz rozwój infrastruktury) i prof. Sambora Gruczy (środowisko pracy).

W wyniku prac wszystkich zespołów opracowano Plan Wykonawczy Strategii, który

uwzględnia szerokie spektrum działań prowadzących do realizacji kluczowych celów rozwojowych uczelni na najbliższe lata. Określa również najważniejsze wskaźniki, według których będzie mierzony stopień realizacji poszczególnych celów. Założenia i zaawansowanie Planu Wykonawczego zostały omówione podczas czerwcowego, wyjazdowego posiedzenia Senatu UW.

Sprawne wdrażanie Strategii umożliwią dedykowane szkolenia dotyczące m.in. zarządzania strategicznego na uczelni, zarządzania zmianą oraz budowania zespołu. Członkowie społeczności UW mogą zgłaszać swoje pomysły w zakresie realizacji dokumentu i jego ewentualnych modyfikacji wynikających z bieżących szans i wyzwań. Realizacja Strategii jest raportowana cyklicznie członkom Senatu UW oraz Radzie Uczelni zgodnie z obowiązującymi zasadami Statutu uczelni.

PIERWSZE LATA

Implementacja działań realizujących cele zawarte w dokumencie rozpoczęła się w roku akademickim 2023/2024, co zostało poprzedzone procesem konceptualizacji wdrażania 10-letniej Strategii rozwoju. Zaplanowano poszczególne etapy uruchomienia i realizacji Strategii, przeanalizowano potrzeby wydziałów, jednostek organizacyjnych i biur, a także mechanizmy zapewniające płynność wykonawczą. Sprawozdanie z realizacji działań za lata 2023–2024 otrzymało akceptację Senatu UW i Rady Uczelni. Natomiast przełożenie pomysłów na działania praktyczne zaplanowane na następny cykl, tj. lata 2025–2026, stało się przedmiotem prac czterech Zespołów Wykonawczych ds. Strategii, prowadzonych przez czterech Koordynatorów filarowych, przy wsparciu merytorycznym ze strony Biura ds. Wspomagania Rozwoju UW. Ponad 160 osób ze społeczności akademickiej, które weszły w skład Zespołów, przedyskutowało i ułożyło w priorytety działania na lata 2025–2026 wraz z określeniem warunków ich wdrożenia. Stworzony w ten sposób Plan Wykonawczy stał się tym samym źródłem cennej wiedzy o możliwościach realizacyjnych, kompetencjach i zasobach poszczególnych jednostek i biur.

	FILAR 1	FILAR 2	FILAR 3	FILAR 4
Liczba działań w Planie Wykonawczym na lata 2025–2026	50	20	79	30

Prawie 180 zawartych w Planie działań (68 nowych, 111 w trakcie realizacji) pozwoli lepiej ukierunkować potencjał wewnętrzny Uniwersytetu i szanse pojawiające się w otoczeniu uczelni. Niebagatelne znaczenie ma przy tym zasada elastyczności wykonawczej i otwartości umożliwiające etapowanie naszych przedsięwzięć.

Potencjał Uniwersytetu w zakresie kształcenia i badań powstaje przede wszystkim na wydziałach i w poszczególnych jednostkach – dzięki prowadzonym w nich zajęciom

i projektom naukowym oraz współpracy pracowników, studentów i doktorantów. Strategia daje natomiast dodatkową siłę wzmacniania tego potencjału, również przez łączenie zawartych w Planie Wykonawczym działań z horyzontalnymi projektami ogólnouniwersyteckimi. Wiele z działań pozostaje w ścisłej synergii z dużymi i przekrojowymi programami rozwojowymi UW, np. z Programem „Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza” (IDUB), Zintegrowanym Programem Rozwoju (ZIP), Programem Wieloletnim, Sojuszem 4EU+ czy „HR Excellence in Research”.

Efektom pracy koncepcyjnej pierwszego etapu są również kluczowe dla sprawności wykonawczej karty informacyjne każdego działania w Strategii.

Zarówno one, jak i bieżące monitorowanie aktywności oraz współpraca między filarami Strategii pomagają lepiej koordynować jej realizację i stanowią ważne źródło wiedzy o postępach prac.

Wyjazdowe posiedzenie Senatu UW w Chęcinach. Źródło: UW

Krótkie kalendarium

W ciągu ostatnich 20 lat na Uniwersytecie Warszawskim powstały cztery dokumenty określające strategię uczelni (2002, 2008, 2014, 2023). Ich kształt ewoluował w zależności od bieżących wyzwań i oczekiwań społeczności. W toku zmian przeszliśmy od dokumentu określającego kierunki rozwoju do partycypacyjnie wypracowanej Strategii, która ma własny mechanizm wdrażania, monitorowania i aktualizowania działań.

Załącznik
do uchwały nr 299 Senatu Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 29 czerwca 2023 r.
w sprawie przyjęcia Strategii Uniwersytetu Warszawskiego na lata 2023-2032

Doskonałość i rozwój

Strategia
Uniwersytetu Warszawskiego
na lata 2023 – 2032

Strategia ma na celu wzmocnienie mechanizmów doskonalenia i rozwoju Uczelni w obszarze dydaktyki, badań, zarządzania uczelnią oraz środowiska pracy. Sformułowanie celów rozwojowych na najbliższe 10 lat jest efektem szerokich konsultacji ze społecznością akademicką.

Materiał zebrany w drodze konsultacji umożliwił wskazanie priorytetowych celów strategicznych i operacyjnych osadzonych w czterech filarach działalności Uczelni: wszechstronne kształcenie; doskonałość badawcza; odpowiedzialne zarządzanie uczelnią oraz rozwój infrastruktury; przyjazne i aktywizujące środowisko pracy.

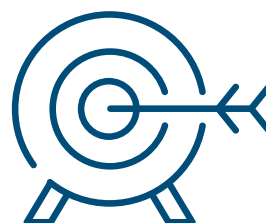
Misja

Uniwersytet Warszawski jako instytucja publiczna jest wierny podstawowym celom swojej działalności, wskazanym w roku 1816 przez jego założycieli:
Uniwersytet ma nie tylko utrzymywać w narodzie nauki i umiejętności w takim stopniu, na jakim już w świecie uczonym stanęły, ale nadto doskonalić je, rozkrzewiać i teorię ich do użytku społeczności zastosowywać.

Misja UW została uchwalona przez Senat Uniwersytetu Warszawskiego 26 września 2001 roku:

- **Fundamentem działania** Uniwersytetu jest *jedność nauki i nauczania.*
- **Społeczną misją** Uniwersytetu jest *zapewnienie dostępu do wiedzy i nabywania umiejętności wszystkim tym, którzy mają do tego prawo.*

- **Obywatelską misją** Uniwersytetu jest *kształtowanie takich elit Rzeczypospolitej, które będą w swej działalności posługiwać się imperio rationis, a nie ratione imperii.*
- **Kulturalną misją** Uniwersytetu jest *synteza wartości uniwersalnych i lokalnych.*

„HR Excellence in Research” – więcej niż wyróżnienie

! Daiwa Maksimowicz

Minęło 10 lat, od kiedy Uniwersytet Warszawski zobowiązał się do przestrzegania zapisów Europejskiej Karty Naukowca regulującej warunki pracy naukowców i uzyskał prawo do posługiwania się wyróżnieniem „HR Excellence in Research”. Prezentujemy najważniejsze działania zrealizowane w ramach Strategii HR dla naukowców w UW na lata 2022–2027.

Zasady Europejskiej Karty Naukowca znalazły odzwierciedlenie w zapisach Statutu i innych regulacjach wewnętrznych uczelni, co wskazuje na wagę, jaką Uniwersytet Warszawski przykłada do ciągłej poprawy środowiska i warunków pracy dla naukowców. Zasady Karty nieodłącznie wiążą się z długoterminową strategią oraz Strategią UW na lata 2023–2032, koncentrując się na ugruntowaniu pozycji uznanego na arenie międzynarodowej Uniwersytetu, z wysoką pozycją w Europie Środkowo-Wschodniej.

Prawo do posługiwania się prestiżowym wyróżnieniem „HR Excellence in Research” Uniwersytet Warszawski otrzymał pierwszy raz 4 lipca 2016 roku na podstawie przygotowanej przez Uniwersytet Strategii HR dla Naukowców w UW (HRS4R), a jego odnowienie wymaga ciągłego doskonalenia wewnętrznych procedur i praktyk, zgodnie ze szczegółowymi zasadami Karty, pogrupowanymi w cztery obszary: *Etyka, rzetelność, równowaga płci i otwarta nauka; Ocena i rekrutacja naukowców oraz postęp w karierze; Warunki pracy i sposoby działania; Kariera naukowa i rozwój talentów.*

Komitet Sterujący pod przewodnictwem prof. Sambora Gruczy, prorektora UW ds. współpracy i spraw pracowniczych, czuwa nad dostosowaniem działań Uniwersytetu do zasad Karty, zatwierdzając HRS4R i *Plany Działania* na kolejne lata. Za realizację przyjętego Planu odpowiedzialny jest Zespół Roboczy pod przewodnictwem prof. Julii Kubisy, dziekany Wydziału Socjologii UW.

W celu odnowienia prawa do posługiwania się wyróżnieniem „HR Excellence in Research” Uniwersytet Warszawski złożył Komisji Europejskiej w listopadzie 2025 roku Ocenę okresową wraz ze sprawozdaniem z realizacji *Planu Działania na lata 2022–2027* oraz tzw. *Kwestionariuszem Otwartej Transparentnej i opartej na Zasługach Rekrutacji*, porównującym zgodność uniwersyteckich praktyk z zaleceniami Europejskiej Karty Naukowca.

NAJWAŻNIEJSZE DZIAŁANIA W RAMACH STRATEGII HR DLA NAUKOWCÓW W UW NA LATA 2022 –2027

Wsparcie zagranicznych członków społeczności UW

W przyszłym roku minie dekada, odkąd na Uniwersytecie Warszawskim działa Welcome Point (WP). Od początku swojej działalności jednostka realizuje dwa główne cele: zapewnienie kompleksowego wsparcia w procesie adaptacji do życia, pracy i studiów w Polsce członkom zagranicznej społeczności akademickiej oraz ułatwianie ich integracji ze środowiskiem uczelni i miasta.

Od 2021 roku *Welcome Point*, we współpracy z Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców Polonicum, organizuje kursy języka polskiego dla zagranicznych pracowników. Podstawowym obszarem działalności WP jest wspieranie w sprawach związanych z pobytem i zatrudnieniem w Polsce, w tym: pomoc w legalizacji pobytu, doradztwo podatkowe, wsparcie informacyjne, prowadzenie Internetowej Rejestracji Gości Zagranicznych (IRGZ).

Od 2023 roku organizowane są spotkania *Welcome Meeting*, podczas których nowo zatrudnieni pracownicy z zagranicy poznają strukturę uczelni, otrzymują pakiety powitalne, zwiedzają kampus i nawiązują pierwsze kontakty. *Welcome Point* rozwija również inicjatywy wspierające integrację zagranicznych pracowników.

Aby wzmocnić potencjał UW w przyjmowaniu zagranicznych naukowców, *Welcome Point* koordynował przystąpienie uczelni do

sieci EURAXESS. Dzięki środkom z programu NAWA *Welcome to Poland* (2022) zakres działań Zespołu *Welcome Point* został rozszerzony także o kadre administracyjną obsługującą studentów i doktorantów zagranicznych.

Działania równościowe

Plan Równości Płci, wsparcie dla pracowników i studentów będących rodzicami, kampanie „Wszyscy jesteśmy równoważni” oraz „Hejt boli – UWażajmy na słowa”, poradnik antydyskryminacyjny, informator dotyczący przeciwdziałania molestowaniu seksualnemu, powołanie Obserwatorium Równości, wprowadzenie instytucji pełnomocnika/pełnomocniczki ds. równości na wydziałach, w szkołach doktorskich i jednostkach UW to przykłady działań podjętych na UW w związku z zasadą niedyskryminacji, zawartą w Europejskiej Karcie Naukowca.

Szczegółowy przegląd działań równościowych na uczelni znajduje się na s. 44–45.

W drodze po ERC

Zdobywanie prestiżowych grantów międzynarodowych, takich jak granty Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych (European Research Council, ERC) na pionierskie badania czy ambitne projekty badawczo-szkoleniowe realizowane w zagranicznych instytucjach naukowych, w ramach działań Marii Skłodowskiej-Curie w Programie „Horyzont Europa”, to jeden z nieodłącznych elementów rozwoju ścieżki kariery naukowej.

Naukowcy z Uniwersytetu Warszawskiego otrzymują wsparcie w procesie ubiegania się o tego rodzaju granty dzięki wieloetapowemu, kompleksowemu programowi, stworzonemu i wdrożonemu w 2023 roku w Biurze Międzynarodowych Programów Badawczych (BMPB) UW. Powstał on w ramach jednego z działań Programu „Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza” (IDUB) – Działanie IV.1.3. „*Od diamentowego grantu do grantu ERC*” – tworzenie indywidualnych planów rozwoju ścieżki kariery naukowej.

W ramach tego samego Działania BMPB oferuje również doradztwo indywidualne

HR EXCELLENCE IN RESEARCH

w zakresie planowania ścieżki rozwoju kariery naukowej. Na spotkanie z doradczyniami można umówić się, korzystając z internetowego kalendarza spotkań.

Ponadto, w ramach wsparcia indywidualnych ścieżek rozwoju kariery naukowej badaczy, w BMPB UW, w ramach działań horyzontalnych IDUB, wdrożono program finansowania projektów składanych w konkursach o Stypendia Indywidualne Wyjazdowe MSCA w ramach inicjatywy KE „Seal of Excellence” (I.1.4), którego celem było wspieranie utalentowanych naukowców w budowaniu swojej pozycji w nauce światowej przez finansowanie ich dwuletniego pobytu badawczego w wybranych renomowanych zagranicznych ośrodkach naukowych.

Działania rozwojowe dla pracowników

W 2020 roku w Biurze Spraw Pracowniczych powstała sekcja odpowiedzialna za wzmocnienie możliwości rozwoju kompetencji nauczycieli akademickich na Uniwersytecie. Opracowano liczne programy rozwojowe, łączące szkolenia z indywidualnym wsparciem takim jak tutoring dydaktyczny czy mentoring. Do najbardziej rozpoznawalnych z nich należy *Akademia Dziekanów*, *Akademia Komunikacji Naukowej*, *Program dla promotorów i promotorów rozpraw doktorskich* czy wyrównujący szanse kobiet w nauce *Program dla młodych badaczek i dydaktyczek*. Wprowadzono też program dla nowo zatrudnionych pt. *Witaj na UW!* Wszystkie te programy realizowane były dzięki środkom z Programu IDUB, w działaniach V.3.1 *Rozwój kompetencji pracowników* i IV.5.2 *Program dla młodych badaczek i dydaktyczek*.

Dodatkowo Sekcja ds. rozwoju kompetencji nauczycieli akademickich BSP w każdym miesiącu proponuje nauczycielom akademickim kilkadziesiąt szkoleń, pozwalających na rozwój kompetencji społecznych i osobistych, cyfrowych, naukowych i dydaktycznych.

Natomiast niedawno powstała Sekcja ds. rekrutacji BSP wspiera komisje konkursowe

– poprzez doradztwo, materiały edukacyjne i szkolenia – w stosowaniu wytycznych związanych z prowadzeniem Otwartej, Przejrzystej i opartej na Zasługach Rekrutacji na stanowiska naukowe, stanowiącej jeden z fundamentów Europejskiej Karty Naukowca.

Współpraca z zagranicą

UW jest członkiem licznych polskich i międzynarodowych sieci oraz stowarzyszeń o ugruntowanej pozycji i długiej tradycji, a także krajowych i międzynarodowych konsorcjów powoływanych na czas realizacji konkretnych projektów. Uczelnia należy m.in. do Sojuszu 4EU+, European University Association, European University Foundation czy Central European Universities.

Koordynowaniem współpracy UW z podmiotami zagranicznymi zajmuje się Biuro Współpracy z Zagranicą. Wśród najnowszych działań w tym zakresie można wymienić:

- › opracowanie rekomendacji dla jednostek UW pt. „Ogólnouczelniane zasady uznawalności wyjazdów Erasmus+ STA i STT w rozwoju kariery zawodowej” (w ramach działań służących wdrażaniu Strategii UW na lata 2023–2032, filar IV „Przyjazne i aktywizujące środowisko pracy”);
- › wspieranie kursów językowych i szkoleń wzmacniających kompetencje międzykulturowe pracowników UW (NA i NNA) z funduszy programu Erasmus+ (w ramach działań służących wdrażaniu Strategii UW na lata 2023–2032, filar IV „Przyjazne i aktywizujące środowisko pracy”);
- › nawiązywanie i wzmacnianie współpracy z partnerami strategicznymi w ramach Działania II.1.2 Programu „Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza” (IDUB);
- › „Wizyty badawcze na UW dla studentów i doktorantów z Ukrainy” – program realizowany w ramach Działania IDUB IV.2.2 *Włączanie utalentowanych młodych naukowców do zespołów badawczych*;

- › realizacja Działania IDUB IV.2.2 *Włączanie utalentowanych młodych naukowców do zespołów badawczych*, w ramach którego UW gościł 115 studentów i doktorantów z Francji, Hiszpanii, Niemiec, Litwy, Portugalii, Włoch, Wielkiej Brytanii, USA, Argentyny, Brazylii, Nepalu, Indii, Wietnamu, Tajwanu, Indonezji oraz Japonii.

Ku doskonałości

„Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza” (IDUB) to zakrojony na największą od dziesięcioleci skalę program wsparcia polskich uczelni prowadzących wysokiej jakości badania naukowe. Od 2020 roku Uniwersytet Warszawski, który uzyskał I miejsce w konkursie dla uczelni badawczych, ogłoszonym przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, dysponuje środkami pozwalającymi na intensyfikację prowadzonych badań, rozpoczęcie nowych inicjatyw i aktywności naukowych oraz działań je wspierających. Wdrażanie Programu na UW koordynuje Biuro Obsługi Badań (BOB).

Szczegółowe efekty Programu IDUB na UW są opisane na s. 28–31.

Otwarta nauka

W 2024 roku na Uniwersytecie Warszawskim uruchomiono dwa otwarte repozytoria: „Dane Badawcze UW” oraz Repozytorium Instytucjonalne UW (ReIn UW), które gromadzi publikacje. Repozytoria tworzą infrastrukturę, która umożliwia autorom i autorkom afiliowanym przy UW deponowanie, archiwizowanie i otwarte udostępnianie surowych danych badawczych, publikacji, materiałów konferencyjnych, materiałów dydaktycznych i innych rodzajów dokumentów.

31 lipca 2025 roku Uniwersytet Warszawski przyjął Politykę Otwartej Nauki i dołączył do grona uczelni systemowo i długofalowo wspierających otwartość w nauce.

Działania zostały sfinansowane z Programu „Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza (2020–2026)” (Działanie V.3.3. IDUB UW *Opracowanie, przyjęcie i realizacja polityki otwartej nauki Uniwersytetu Warszawskiego*).

Jak budujemy równościowy Uniwersytet

Równość na Uniwersytecie nie zaczyna się i nie kończy na reagowaniu na dyskryminację. Obejmuje także badania, dydaktykę, miejsce pracy i codzienne relacje. Na Uniwersytecie Warszawskim od lat jest rozwijany system działań wspierających tworzenie środowiska otwartego na różnorodność, bezpiecznego i dostępnego dla całej społeczności akademickiej.

Podstawą polityki równościowej UW są badania. To one pozwalają sprawdzić, jak naprawdę funkcjonuje społeczność akademicka, z jakimi problemami się mierzy i gdzie potrzebne są zmiany.

Kluczowe znaczenie w tym kontekście ma **Obserwatorium Równości**, które tworzą ekspertki należące do Zespołu Równościowego. Jest to miejsce, w którym są gromadzone i analizowane dane dotyczące równości na UW. Dzięki nim można nie tylko opisywać rzeczywistość, ale przede wszystkim projektować rozwiązania odpowiadające na realne potrzeby społeczności akademickiej. Dane nie są jednak celem samym w sobie. Mają pomóc odpowiadać na pytanie: co możemy zrobić, żeby Uniwersytet działał lepiej?

Pierwszy **Plan Równości Płci na lata 2020–2024** stworzył fundament obecnego systemu równościowego. Warto zaznaczyć, że był to pierwszy taki plan przyjęty przez polską uczelnię. Doświadczenia z jego **realizacji** oraz wyniki ogólnouniwersyteckich badań „**Równość na UW**” oraz „**Być rodzicem na UW**” pomogły zidentyfikować najważniejsze wyzwania. Na ich podstawie powstał **Inkluzywny Plan Równości Płci UW na lata 2026–2030**, który rozszerza perspektywę: obok równości kobiet i mężczyzn uwzględnia m.in. niepełnosprawność, pochodzenie, orientację seksualną, neuroróżnorodność czy sytuację rodzinną.

WIEDZA, KTÓRA POMAGA REAGOWAĆ

Jednym z najbardziej widocznych obszarów działalności Zespołu jest edukacja równościowa. Flagowy „**Kurs na Równość**” ukończyło już prawie 29 tys. osób. Powstały również kursy poświęcone **przeciwdziałaniu molestowaniu seksualnemu i mobbingowi**. Łącznie w szkoleniach online przygotowanych przez Zespół Równościowy wzięło udział ponad 50 tys. osób.

Ale edukacja to nie tylko kursy. To także materiały, do których można wrócić wtedy, kiedy naprawdę są potrzebne.

Dobrym przykładem są **infografiki dotyczące ścieżek reagowania i instytucji wsparcia na UW**. Zamiast wielostronicowych regulacji pokazują w prosty sposób: dokąd pójść, do kogo się zwrócić i czym różnią się dostępne ścieżki postępowania. Towarzyszy im **mapa instytucji wsparcia**, obejmująca m.in. Zespół Rzecznicki Akademickiej, Zespół Równościowy, Pełnomocniczki i Pełnomocników ds. równości, Centrum Pomocy Psychologicznej, Biuro ds. Osób z Niepełnosprawnościami czy Rzecznika Praw Studenta.

Równościowa strona UW – **Równoważni** – stała się rozbudowanym centrum wiedzy. Można tam znaleźć informacje o procedurach, instytucjach wsparcia, edukacji, rodzicielstwie, neuroróżnorodności, społeczności LGBTQ+, kobietach w nauce czy równości w badaniach.

Powstają również praktyczne publikacje, m.in. **Poradnik antydyskryminacyjny**, **Rekomendacje dotyczące języka niedyskryminującego** oraz **Informator o przeciwdziałaniu molestowaniu seksualnemu**.

RÓWNOŚĆ W CODZIENNYCH SPRAWACH

Polityka równościowa nie zawsze oznacza wielki program czy nową procedurę. Czasem jest to konkretne działanie, które odpowiada na realną potrzebę.

Przykładem są **Różowe Skrzyneczki** z bezpłatnymi środkami menstruacyjnymi. Są dostępne na wydziałach, w Bibliotece Uniwersyteckiej, akademikach i innych budynkach Uniwersytetu Warszawskiego. To niewielkie rozwiązanie, ale odpowiada na realną potrzebę, z którą część osób może spotkać się podczas studiowania lub pracy.

Podobnie działają rozwiązania wspierające osoby neuroróżnorodne i osoby z niepełnosprawnościami, m.in. pokoje wyciszeń, grupy wsparcia, system tutorów i pełnomocników oraz indywidualne dostosowania. Zespół Równościowy współpracuje w zakresie upowszechnienia tych inicjatyw z **Biurem ds. Osób z Niepełnosprawnościami UW**.

Równość oznacza także możliwość znalezienia odpowiedzi na pytanie: jak poradzić sobie w konkretnej sytuacji? Dlatego na **stronie Równoważni** (www.rownowazni.uw.edu.pl) są rozwijane bazy wiedzy i wskazówki dotyczące wsparcia m.in. dla osób transpłciowych i niebinarnych, rodziców i opiekunów czy kobiet w nauce.

WZMACNIANIE KOBIET W NAUCE

Jednym z obszarów działań jest wspieranie kobiet na różnych etapach kariery akademickiej.

Sieć Doktorantek UW łączy doktorantki z różnych dyscyplin i jednostek. Spotkania, mentoring i networking tworzą przestrzeń do wymiany doświadczeń, budowania kontaktów i rozmowy o wyzwaniach związanych z początkiem kariery naukowej.

W 2026 roku dołączył do niej **Program Rozwoju Liderów UW** wzmacniający kompetencje przywódcze, komunikacyjne i zarządcze kobiet pracujących i doktoryzujących się na UW. Chodzi nie tylko o rozwój indywidualnych kompetencji, ale także o zwiększanie obecności kobiet w rolach kierowniczych i ich wpływu na funkcjonowanie uczelni.

TAKŻE NA WYDZIAŁACH

Działalność Uniwersytetu nie opiera się wyłącznie na rozwiązaniach opracowywanych centralnie. Równość buduje się również w codziennym funkcjonowaniu wydziałów, szkół doktorskich i innych jednostek.

Dlatego Zespół Równościowy rozwija **sieć Pełnomocniczek i Pełnomocników ds. równości**. Są oni pierwszym punktem kontaktu w swoich społecznościach, wspierają władze jednostek, pomagają wdrażać dobre praktyki i przekazują informacje o dostępnych formach pomocy.

Zespół zbiera także **dobre praktyki realizowane na wydziałach i w jednostkach UW**. Można tam znaleźć bardzo różne przykłady – od rozwiązań wspierających *work-life balance*, przez dostosowania dydaktyczne, po działania dotyczące inkluzywności komunikacji, wsparcia osób z niepełnosprawnościami czy kobiet w naukach ścisłych.

To ważna zasada: równość nie musi być projektowana wyłącznie centralnie. Dobre rozwiązania wypracowane w jednej jednostce mogą być inspiracją dla innych i z czasem znajdować zastosowanie w całej uczelni.

RÓWNOŚĆ JAKO CZĘŚĆ KULTURY UW

Działania równościowe obejmują również komunikację. Kampania „**Wszyscy jesteście równoważni**” przypominała o znaczeniu wzajemnego szacunku i dostępnych formach wsparcia. Przez cały rok Zespół przygotowuje materiały informacyjne, infografiki i aktualności oraz angażuje się w wydarzenia poświęcone równości i przeciwdziałaniu przemocy. Ich zadaniem jest nie tylko informowanie o kolejnych inicjatywach, ale przede wszystkim ułatwianie dostępu do wiedzy i wsparcia wtedy, kiedy ktoś rzeczywiście go potrzebuje.

Wszystkie te działania łączy jedna idea: równość nie jest osobnym projektem ani zadaniem realizowanym obok podstawowych działań uczelni. Jest sposobem myślenia o tym, jak Uniwersytet powinien działać.

Badania pomagają zidentyfikować problemy. Edukacja daje narzędzia do rozpoznawania

zjawisk niepożądanych i reagowania na nie. Procedury i instytucje wsparcia pomagają rozwiązywać trudne sytuacje. Dobre praktyki pozwalają dzielić się rozwiązaniami, a działania na rzecz różnych grup pomagają tworzyć środowisko, w którym więcej osób może w pełni uczestniczyć w życiu akademickim.

Tak właśnie buduje się Uniwersytet otwarty na różnorodność – nie jednym projektem, lecz setkami codziennych decyzji, rozwiązań i działań.

Anna Grędzińska

jest główną specjalistką ds. równouprawnienia na Uniwersytecie Warszawskim oraz koordynatorką ds. przeciwdziałania dyskryminacji, nierównemu traktowaniu, mobbingowi i innym zachowaniom niepożądanym. Odpowiada za tworzenie i wdrażanie polityki antydyskryminacyjnej, działań na rzecz równego traktowania i różnorodności oraz realizację Planu Równości Płci na UW.

Za rozwój i koordynację działań równościowych odpowiada **Zespół Równościowy UW**. Tworzą go obecnie: Anna Grędzińska, główna specjalistka ds. równouprawnienia; prof. Julia Kubisa, główna specjalistka ds. badań i edukacji równościowej; Agata Wrona, specjalistka w Zespole Równościowym; Zuzanna Kaszuba, specjalistka ds. zajęć równościowych; Zofia Dolecka, samodzielna referentka ds. równouprawnienia, oraz dr Wiesława Szymanowska, starsza specjalistka ds. danych równościowych.

Uniwersytet Warszawski konsekwentnie potwierdza swoją pozycję wśród najlepszych uczelni w Polsce i ośrodków akademickich w Europie i na świecie. Jego osiągnięcia są odnotowywane w najważniejszych krajowych i międzynarodowych rankingach, które oceniają jakość badań, prestiż akademicki, umiędzynarodowienie, kształcenie oraz pozycję absolwentów na rynku pracy. To właśnie powtarzalność dobrych wyników w wielu niezależnych rankingach najlepiej pokazuje skalę sukcesu UW.

W *Academic Ranking of World Universities 2025*, czyli prestiżowym Rankingu Szanghajskim, UW znalazł się w grupie uczelni zajmujących miejsca **401–500 na świecie i został najwyżej sklasyfikowaną polską uczelnią**. UW utrzymuje pozycję krajowego lidera od lat – w okresie 2020–2026 był pierwszy lub dzielił najwyższą pozycję wśród polskich uczelni. W 2026 roku wyprzedził m.in. Uniwersytet Jagielloński i Akademię Górniczo-Hutniczą w Krakowie.

Bardzo mocną pozycję UW potwierdza także *QS World University Rankings*. W edycji 2026 Uniwersytet zajmuje **289. miejsce na świecie**, pozostając najwyżej sklasyfikowaną polską uczelnią – przed Uniwersytetem Jagiellońskim, który uplasował się na 329. pozycji. UW osiąga szczególnie dobre wyniki m.in. w reputacji akademickiej i wskaźniku dotyczącym losów absolwentów; przewagę nad UJ notuje również w umiędzynarodowieniu kadry. W rankingach dziedzinowych QS Uniwersytet jest obecny w szerokim spektrum dyscyplin – od humanistyki i nauk społecznych po matematykę, fizykę i nauki przyrodnicze.

Szczególnie wyraźnie pozycję Uniwersytetu Warszawskiego widać w rankingach dziedzinowych *Times Higher Education 2026*. UW jest numerem jeden w Polsce w sztukach i naukach humanistycznych, informatyce oraz naukach fizycznych, a także *ex aequo* na pierwszym miejscu w psychologii, naukach przyrodniczych i naukach społecznych. Najwyższą pozycję międzynarodową osiągnęły sztuki i nauki humanistyczne – 151–175 na świecie. W porównaniu z poprzednią edycją awansowały również prawo, nauki fizyczne i psychologia.

Wyraźny awans przyniosła edycja 2026 *U.S. News Best Global Universities*. UW przesunął się z 468. na 435. miejsce na świecie i ze 177. na 163. miejsce w Europie, utrzymując drugą pozycję w Polsce. Na tle Uniwersytetu Jagiellońskiego UW osiąga lepsze wyniki m.in. w regionalnej reputacji badawczej, liczbie monografii i publikacji konferencyjnych oraz w wybranych wskaźnikach współpracy międzynarodowej. To ważne potwierdzenie widoczności dorobku UW w międzynarodowym obiegu naukowym.

Pozycję lidera na krajowym rynku akademickim potwierdza również *Ranking Uczelni Akademickich Perspektywy 2026*. Uniwersytet Warszawski ponownie zajął pierwsze

miejsce – *ex aequo* – uzyskując 100 punktów (Uniwersytet Jagielloński zdobył 99,67 punktów). To kolejny bardzo dobry wynik po zwycięstwach w latach 2022, 2024 i 2025 oraz pierwszym miejscu *ex aequo* w 2023 roku.

Równie imponująco wygląda oferta dydaktyczna: w 2026 roku 17 kierunków prowadzonych na UW uznano za najlepsze w Polsce. Wśród nich były: archeologia, astronomia, administracja, dziennikarstwo i komunikacja, ekonomia, psychologia (*ex aequo* z UJ), geografia, finanse i rachunkowość, politologia, informatyka (mgr), informatyka i ekonometria, kierunki o bezpieczeństwie, matematyka, ochrona środowiska (*ex aequo* z Uniwersyte-tem Gdańskim), socjologia, stosunki międzynarodowe i historia.

Wyniki różnych zestawień tworzą spójny obraz uczelni. Sukces Uniwersytetu Warszawskiego nie opiera się na jednym rankingu czy pojedynczym wskaźniku. Potwierdzają go różne zestawienia, różne metodologie i rozpiętość w czasie. UW jest uczelnią, która skutecznie konkuruje z najlepszymi ośrodkami w Polsce i konsekwentnie umacnia swoją pozycję w międzynarodowym środowisku akademickim. O pozycji UW w najnowszych światowych rankingach piszemy też w dziale Kalejdoskop.

Rankingi
Perspektywy
UW #1

QS World
University Rankings
UW #289

Shanghai Ranking
UW #401–500

Times Higher Education
UW #601–800

U.S. News Best
Global Universities
UW #435

Działania na rzecz ochrony klimatu i zrównoważonego rozwoju są jednym z priorytetów Uniwersytetu Warszawskiego. Program „Inteligentny Zielony Uniwersytet”, a także Zespół Rectorski ds. ekologii oraz kryzysu klimatycznego łączą wiedzę naukową z konkretnymi działaniami – od ochrony bioróżnorodności i ograniczania zużycia zasobów po zielone inwestycje i edukację. W kolejnych latach UW będzie rozwijać te inicjatywy, angażując całą społeczność akademicką i współpracując z otoczeniem.

oprac. zespół Programu IZU

ZESPÓŁ REKTORSKI DS. EKOLOGII ORAZ KRYZYSU KLIMATYCZNEGO

Zespół Rectorski ds. ekologii oraz kryzysu klimatycznego pod przewodnictwem prorektor ds. rozwoju prof. Ewy Krogulec działa na Uniwersytecie Warszawskim od 2021 roku jako interdyscyplinarne zaplecze eksperckie wspierające uczelnię w odpowiedzi na wyzwania klimatyczne i środowiskowe. Jego rolą jest integrowanie działań proekologicznych prowadzonych na UW, rozpoznawanie potrzeb i problemów wymagających reakcji, a także wykorzystywanie wiedzy naukowej do wskazywania możliwych kierunków dalszych działań. Różnorodność doświadczeń i kompetencji członków Zespołu pozwala analizować wyzwania klimatyczne i środowiskowe w sposób wielodziałowy, z uwzględnieniem zarówno wiedzy naukowej, jak i praktycznych uwarunkowań funkcjonowania Uniwersytetu.

Jednym z najważniejszych efektów pierwszych lat pracy Zespołu było przygotowanie *Agendy na rzecz klimatu i zrównoważonego rozwoju UW*, która określiła długofalowe cele uczelni w takich obszarach, jak transport, korzystanie z zasobów i energii, edukacja i badania czy przygotowanie na skutki zmiany klimatu. Obecnie ekspercki charakter prac Zespołu rozwijany jest także poprzez tematyczne grupy robocze, co pozwala zajmować się zarówno kwestiami związanymi z ochroną przyrody, jak i funkcjonowaniem infrastruktury oraz kampusów, mobilnością czy społecznymi i kulturowymi aspektami relacji człowieka ze środowiskiem. W kolejnych latach istotne będzie utrzymanie tej interdyscyplinarnej perspektywy oraz bieżące odnoszenie

przyjętych wcześniej założeń do nowych wyzwań i zmieniających się uwarunkowań.

Praktycznym wymiarem działalności Zespołu jest przekładanie wiedzy eksperckiej na rozwiązania możliwe do wykorzystania w funkcjonowaniu Uniwersytetu. Przykładem jest przygotowana w 2026 roku rekomendacja dotycząca oświetlenia zewnętrznego na terenach Uniwersytetu Warszawskiego, opracowana w ramach prac nad problemem zanieczyszczenia światłem i oparta na analizie jego wpływu na środowisko, zdrowie człowieka oraz zużycie energii. W kolejnych latach podobne podejście może być rozwijane również w innych obszarach podejmowanych przez grupy robocze – poprzez diagnozowanie problemów, analizę dostępnych danych i wiedzy naukowej oraz wypracowywanie rozwiązań odpowiadających na rzeczywiste potrzeby uczelni.

Wyzwaniem pozostaje przede wszystkim coraz lepsze łączenie wiedzy powstającej na Uniwersytecie z jego codziennym funkcjonowaniem. Zespół może pełnić w tym zakresie funkcję miejsca wymiany doświadczeń i współpracy pomiędzy ekspertami, jednostkami administracyjnymi oraz społecznością akademicką, a także wspierać dialog z otoczeniem społecznym i gospodarczym. Pozwala to traktować zrównoważony rozwój nie jako zbiór odrębnych inicjatyw, lecz jako zagadnienie wymagające skoordynowanego podejścia i uwzględniania perspektywy środowiskowej w rozmaitych obszarach działalności Uniwersytetu.

PROGRAM „INTELIGENTNY ZIELONY UNIwersYTET”

Program „Inteligentny Zielony Uniwersytet” od 2021 roku jest ważnym elementem działań uczelni na rzecz zrównoważonego rozwoju i budowania świadomości ekologicznej. Istotnym punktem odniesienia dla jego działalności jest *Agenda na rzecz klimatu i zrównoważonego rozwoju UW*, której założenia wyznaczają kierunek podejmowanych w ramach IZU inicjatyw. Obszary, wokół których koncentrują się działania Programu, to w szczególności: ochrona klimatu oraz bioróżnorodności, odpowiedzialne korzystanie z zasobów, edukacja środowiskowa, zrównoważony transport oraz kształtowanie bardziej przyjaznej przestrzeni akademickiej.

Program jest również wsparciem dla innych jednostek UW. Zespół IZU, w dialogu m.in. z biurami i wydziałami, konsultuje i wdraża rozwiązania obniżające wpływ działalności Uniwersytetu Warszawskiego na środowisko naturalne. W praktyce obejmuje to zarówno sprawy organizacyjne, jak i rozwiązania dotyczące codziennego funkcjonowania Uniwersytetu. Przygotowywane są także opracowania i propozycje działań dla osób oraz gremiów odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji na uczelni. Zespół odpowiada również na doraźnie zgłaszane potrzeby związane ze środowiskiem i zrównoważonym rozwojem.

Dotychczasowa realizacja Programu IZU obejmowała wiele przedsięwzięć wpisujących się w założenia *Agendy*, służących stopniowemu ograniczaniu oddziaływania uczelni na środowisko oraz promowaniu ekologicznych rozwiązań. We wszystkich siedmiu domach studenckich utworzono jadalnie przeciwdziałające marnowaniu żywności, a na budynkach kampusów na Ochocie i Służewie zamontowano budki łęgowe dla jerzyków, wzmacniając działania na rzecz miejskiej bioróżnorodności. Ważnym elementem aktywności Programu IZU jest również wymiar edukacyjny i popularyzatorski, realizowany przede wszystkim poprzez organizowanie kolejnych edycji Zielonego Dnia na Uniwersytecie Warszawskim. Podczas tych wydarzeń tysiące uczestników mogły dowiedzieć się więcej o ekologii i zrównoważonym rozwoju ze szczególnym uwzględnieniem kwestii transformacji energetycznej oraz współpracy środowiska naukowego z otoczeniem społecznym i gospodarczym. Uzupełnieniem działań Programu była diagnoza infrastruktury rowerowej Uniwersytetu, która pozwoliła uporządkować wiedzę o istniejących rowerowniach i stojakach na rowery oraz wskazać potrzeby związane z dalszym rozwojem zrównoważonej mobilności.

Rozwinięciem dotychczasowych działań Programu jest uruchomiony w 2026 roku Konkurs „Inteligentny Zielony Uniwersytet”, którego kolejne edycje są planowane również na następne lata. Umożliwia on pracownikom, studentom, doktorantom i organizacjom działającym na UW zgłoszenie własnych inicjatyw związanych m.in. z ochroną klimatu oraz bioróżnorodności, odpowiedzialnym gospodarowaniem zasobami czy edukacją środowiskową. W pierwszej edycji dofinansowanie otrzymało łącznie dziewięć projektów, na których realizację przeznaczono ponad 80 tys. zł. Konkurs angażuje społeczność Uniwersytetu, zwiększa świadomość wpływu codziennych decyzji na środowisko i pokazuje, że również stosunkowo niewielkie działania podejmowane w jednostkach, na kampusach czy przez członków społeczności akademickiej mogą składać się na zauważalną zmianę w funkcjonowaniu całej uczelni. Kolejne edycje konkursu mogą na stałe wpisać się w działalność Programu, wzmacniając zaangażowanie społeczności akademickiej i sprzyjając powstawaniu nowych inicjatyw odpowiadających na środowiskowe potrzeby Uniwersytetu.

Równolegle Program IZU rozwija działania edukacyjne skierowane poza Uniwersytet, przede wszystkim do przyszłych członków społeczności akademickiej. Rozpoczęty program patronacki IZU dla uczniów warszawskich szkół ponadpodstawowych ma służyć budowaniu trwałej współpracy ze szkołami oraz przybliżaniu młodzieży problematyki zmiany klimatu, ochrony środowiska i odpowiedzialnego korzystania z zasobów na bazie wiedzy naukowej. Jest to szczególnie ważne w odniesieniu do młodego pokolenia, które będzie zarówno mierzyć się ze skutkami zachodzących zmian środowiskowych, jak i współdecydować o kluczowych kierunkach działań w przyszłości.

Program „Inteligentny Zielony Uniwersytet” odpowiada na aktualne potrzeby UW, jak też rozwija takie działania, które pozwolą na efektywniejsze przeciwdziałanie degradacji środowiska w przyszłości. Jego zespół będzie nadal inicjował własne projekty, rozwijając zarówno działania o charakterze praktycznym, jak i przedsięwzięcia edukacyjne oraz popularyzatorskie. Celem pozostanie wdrażanie konkretnych inicjatyw z zakresu zrównoważonego rozwoju, które mogą realnie wpływać na sposób funkcjonowania uczelni. Równolegle Program będzie wspierał jednostki UW we wprowadzaniu rozwiązań mających na celu obniżenie emisyjności uczelni. Taki sposób pracy dobrze wpisuje się w założenia Strategii UW na lata 2023–2032, wzmacniając

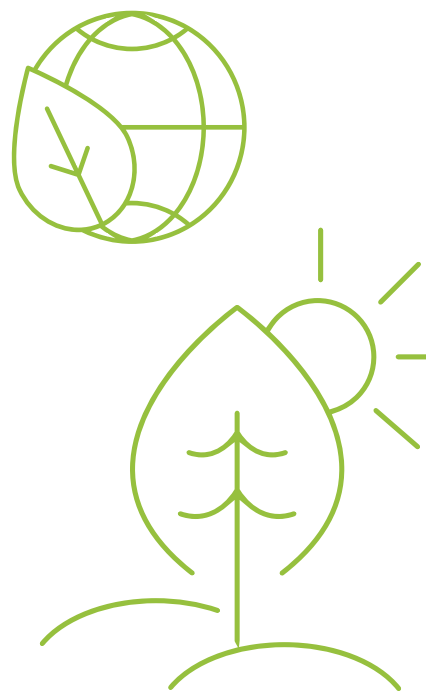

Zespół Rrektorski ds. ekologii oraz kryzysu klimatycznego UW

obecność kwestii środowiskowych w codziennym funkcjonowaniu uczelni i w planowaniu jej dalszego rozwoju.

Nowym elementem działalności Programu będzie także planowana na początek 2027 roku konferencja poświęcona zrównoważonemu rozwojowi polskich uczelni. Ma ona stanowić ogólnopolskie forum wymiany doświadczeń dotyczących zielonej transformacji szkolnictwa wyższego, skupiające przedstawicieli środowiska akademickiego, administracji publicznej oraz biznesu. Wydarzenie będzie również okazją do zaprezentowania działań UW oraz rozwijanych przez uczelnię rozwiązań prośrodowiskowych, a także do dyskusji o możliwościach współpracy ze środowiskiem społeczno-gospodarczym. Główną osią tematyczną konferencji będą zielone inwestycje oraz realizowane na UW projekty termomodernizacyjne, przedstawione jako istotny element środowiskowej transformacji uczelni. W programie wydarzenia ważną kwestią będą również doświadczenia związane z przygotowaniem Raportu Środowiskowego UW jako jednego z narzędzi wspierających ocenę wpływu uczelni na środowisko i planowanie kolejnych działań. Dokument ten, będący pierwszym tak dużym raportem środowiskowym polskiej uczelni, jest istotnym kontekstem dla dyskusji dotyczących wpływu szkół wyższych na środowisko.

Członkami zespołu Programu „Inteligentny Zielony Uniwersytet” są: Aleksander Hebda, Joanna Wielowieyska, Mateusz Staniak, Mikołaj Chmielak i Dominik Jabłoński.

W sezonie 2025/2026 reprezentanci Uniwersytetu Warszawskiego zwyciężyli w klasyfikacji generalnej Akademickich Mistrzostw Polski. Sukces ten jest nie tylko efektem osiągnięć współczesnych zawodników, lecz także symbolicznym zwieńczeniem wieloletniej pracy kolejnych pokoleń sportowców, trenerów i pracowników Akademickiego Związku Sportowego (AZS) UW. Zwycięstwo w klasyfikacji generalnej stanowi kolejny etap historii, która rozpoczęła się ponad sto lat temu.

Początki sportu akademickiego na Uniwersytecie Warszawskim sięgają 1916 roku. W kolejnych dekadach działalność AZS UW stopniowo się rozwijała, powstawały nowe sekcje, zmieniały się warunki uprawiania sportu, rozbudowywano infrastrukturę, a wraz z nimi rosły sportowe ambicje zawodników. Klub, którego działalność początkowo koncentrowała się przede wszystkim na umożliwianiu studentom aktywnego uprawiania sportu, z czasem stał się miejscem szkolenia zawodników rywalizujących na najwyższym poziomie.

Rozwój sportu na Uniwersytecie Warszawskim był ściśle związany z rozwojem samego klubu. Kolejne inwestycje w infrastrukturę, profesjonalizacja procesu szkoleniowego oraz działalność coraz większej liczby sekcji pozwalały AZS UW stopniowo umacniać swoją pozycję w polskim sporcie akademickim. Jednocześnie klub pozostawał częścią życia Uniwersytetu,

skupiając wokół sportu nie tylko zawodników wyczynowych, lecz także studentów i pracowników zainteresowanych aktywnością fizyczną.

Dziś AZS UW jest jednym z czołowych ośrodków sportu akademickiego w Polsce. Działalność klubu obejmuje zarówno sport akademicki i powszechny, jak i szkolenie wyczynowe oraz sport młodzieżowy. AZS UW organizuje również zawody sportowe i prowadzi aktywności skierowane do całej społeczności Uniwersytetu. Współczesna skala jego działalności jest rezultatem procesu, który trwa od ponad stu lat, od pierwszych akademickich inicjatyw sportowych do klubu, którego zawodnicy sięgają dziś po najwyższe miejsca w ogólnopolskiej rywalizacji.

POCZĄTKI

Uniwersytet Warszawski był jedną z pierwszych warszawskich uczelni, które przystąpiły do tworzenia własnej organizacji sportowej.

W 1916 roku UW dopiero rozpoczynał działalność po ponownym otwarciu rok wcześniej. Warszawa znajdowała się wówczas pod niemiecką okupacją, a życie akademickie organizowało się na nowo. W tym właśnie okresie pojawiła się inicjatywa utworzenia na uczelni własnej organizacji sportowej. Popierał ją ówczesny rektor UW dr Józef Brudziński – lekarz dostrzegający znaczenie kultury fizycznej dla zdrowia i rozwoju studentów. 24 lipca 1916 roku odbyło się zebranie założycielskie Związku Sportowego Słuchaczy Uniwersytetu Warszawskiego. Pierwszym prezesem został Stefan Grodzki, a pierwszą siedzibą organizacji był Pałac Kazimierzowski, później zaś Gmach Prorektorski.

Powstanie związku sportowego na UW nie było odosobnioną inicjatywą. Wiązało się to z sytuacją polityczną, ponieważ Niemcy władze okupacyjne nie wyraziły zgody na utworzenie jednej, międzyuczelnianej

organizacji zrzeszającej studentów warszawskich uczelni. W rezultacie poszczególne środowiska akademickie rozwijały własne struktury sportowe. Taki podział nie trwał jednak długo. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości możliwe stało się połączenie warszawskich organizacji uczelnianych. W 1919 roku powstał Akademicki Związek Sportowy Warszawa, skupiający dotychczas rozproszone środowiska akademickie. Utworzenie wspólnej organizacji otworzyło nowy etap w rozwoju sportu akademickiego w stolicy, a działalność rozpoczęła kilka lat wcześniej na Uniwersytecie Warszawskim stała się częścią tej szerszej historii.

OD LEKKOATLETYKI PO WIOŚLARSTWO

Od samego początku działalność Związku Sportowego Słuchaczy UW rozwijała się wokół kilku różnych dyscyplin. Studenci uprawiali m.in. lekkoatletykę, szermierkę, gimnastykę, łyżwiarstwo i wioślarstwo. W pierwszym okresie w zajęciach sportowych uczestniczyło około 200 studentów, jednak zainteresowanie sportem szybko rosło. Organizowano zawody i spotkania międzyuczelniane, a najczęstszymi rywalami reprezentantów UW byli studenci Politechniki Warszawskiej. Współzawodnictwo między uczelniami sprzyjało nie tylko rozwojowi poszczególnych dyscyplin, ale także umacnianiu sportu jako stałego elementu życia akademickiego.

Wraz z rozwojem działalności sportowej zmieniała się również rola samego klubu. Sport był przestrzenią wspólnego spędzania czasu i integracji studentów, jednak coraz częściej stawał się także obszarem regularnego treningu i sportowej rywalizacji. Wśród zawodników reprezentujących UW pojawiali się sportowcy osiągający poziom pozwalający im konkurować również poza środowiskiem akademickim.

W okresie międzywojennym wśród studentów-sportowców Uniwersytetu Warszawskiego były osoby, które zapisały się w historii polskiego sportu. Jedną z nich była Halina Konopacka, pierwsza polska złota medalistka olimpijska. Barwy UW reprezentowali również skoczek wzwyż Julian Gruner oraz hokeista Włodzimierz Krygier.

Zakładanie kolejnych sekcji, organizacja zawodów i rosnąca liczba studentów zaangażowanych w sport sprawiały, że obszar ten coraz mocniej wpisywał się w funkcjonowanie Uniwersytetu. Obok wymiaru rekreacyjnego i integracyjnego pojawiał się coraz wyraźniej także wymiar wyczynowy, który w kolejnych latach miał stać się jednym z ważnych kierunków rozwoju sportu akademickiego.

TRUDNE LATA I ODBUDOWA PO WOJNIE

Wybuch II wojny światowej przerwał rozwój sportu akademickiego, a po zakończeniu działań wojennych odbudowa działalności sportowej na Uniwersytecie Warszawskim przebiegała powoli. W pierwszych latach po wojnie swoją działalność prowadziło Koło Sportowe AZS UW, które w 1954 roku liczyło około 150 sportowców. Warunki były bardzo skromne. Brakowało przede wszystkim odpowiedniej infrastruktury, ponieważ Uniwersytet nie dysponował własnymi obiektami sportowymi, a jedynym miejscem do uprawiania sportu była niewielka sala do tenisa stołowego w piwnicy domu studenckiego przy ul. Kickiego. Mimo ograniczonych możliwości rozwijały się kolejne sekcje, m.in. siatkówki, koszykówki, piłki ręcznej, pływania i lekkoatletyki.

Odbudowie infrastruktury towarzyszył szybki wzrost zainteresowania działalnością sportową. W 1960 roku Koło Sportowe zostało przekształcone w Klub Uczelniany AZS UW, który liczył wówczas 429 członków, co stanowiło 6,2% wszystkich studentów Uniwersytetu Warszawskiego. Zaledwie trzy lata później liczba zrzeszonych członków przekroczyła 1000.

Równolegle zwiększała się również liczba sekcji sportowych. W 1968 roku powstała sekcja brydża sportowego, a następnie dołączały kolejne: szachowa, wioślarska, żeglarska, piłki nożnej, tenisa ziemnego i judo. Poszerzanie oferty dyscyplin odpowiadało rosnącemu zainteresowaniu sportem wśród studentów i stopniowo kształtowało różnorodny charakter AZS UW, który pozostaje jego cechą również współcześnie.

NARODZINY SPORTU WYCZYNOWEGO

Rzeczywistość Klubu Uczelnianego AZS UW sprzyjała stopniowemu rozwojowi sportu wyczynowego. Szczególne znaczenie w tym okresie miała sekcja judo, której zawodnicy zaczęli odnosić coraz większe sukcesy na arenie ogólnopolskiej. Ważnym impulsem dla jej rozwoju było uzyskanie w 1971 roku dostępu do sali treningowej w budynku Instytutu Socjologii przy ul. Karowej. Lepsze warunki treningowe pozwoliły na prowadzenie bardziej regularnego szkolenia i stworzyły podstawy do dalszego rozwoju sekcji. Sukcesy odnosiły również zespoły piłki ręcznej i koszykówki kobiet, występujące w rozgrywkach klasy A.

W kolejnych latach grono sekcji wyczynowych stopniowo się poszerzało. W latach 80. dołączyła do niego sekcja badmintonu. Jej

zawodnicy przez kilka sezonów utrzymywali się w I lidze, a w 1983 roku zajęli trzecie miejsce w Polsce. Na poziomie ligowym rywalizowali wówczas również szachiści i brydżyści.

Rzeczywistość sportu wyczynowego oznaczała zmianę charakteru działalności klubu. Obok sportu akademickiego i rekreacyjnego coraz większą rolę odgrywało systematyczne szkolenie zawodników oraz rywalizacja na poziomie ogólnopolskim. AZS UW stopniowo stawał się więc miejscem, w którym działalność sportowa mogła prowadzić nie tylko do udziału w zawodach akademickich, ale również do rywalizacji w krajowych rozgrywkach ligowych i budowania sportowej kariery.

DYNAMICZNY ROZWÓJ

W historii AZS UW szczególne miejsce zajmuje Włodzimierz Leśniewski. Był siatkarz rozpoczął w nim pracę w 1977 roku, a od 1981 roku przez ponad cztery dekady pełnił funkcję sekretarza Zarządu i dyrektora klubu. Jego działalność przypadła na okres intensywnych przemian organizacyjnych i sportowych, w którym klub konsekwentnie poszerzał zakres swojej działalności.

W kolejnych dekadach AZS UW zwiększał liczbę sekcji, rozwijał sport wyczynowy, a także nawiązywał kontakty z akademickimi klubami sportowymi z innych krajów. Od lat 70. współpracowano m.in. z klubami ze Szwecji, ZSRR, NRD, Węgier i Bułgarii. Wyjazdy, zawody i spotkania międzynarodowe były nie tylko okazją do sportowej rywalizacji, ale także formą wymiany doświadczeń i kontaktów między środowiskami akademickimi.

W tym samym czasie zmieniała się również struktura organizacyjna klubu. Na przestrzeni lat funkcję prezesa AZS UW pełnili m.in. profesorowie Bogdan Wiłkomirski, Jacek Migasiński oraz obecny rektor Uniwersytetu Warszawskiego prof. Alojzy Z. Nowak, który sprawuje ją *pro bono* również w obecnej kadencji (2024–2028). Kolejne kadencje władz i rozwój poszczególnych sekcji składały się na stopniowe umacnianie pozycji klubu w środowisku akademickim i sportowym. Skale tego rozwoju dobrze pokazują dane z 2019 roku. AZS UW liczył wówczas około 2,5 tys. członków, którzy trenowali w 29 sekcjach sportowych. Był to efekt wieloletniego rozwoju klubu, w którym działalność kolejnych pokoleń zawodników, trenerów i pracowników tworzyła jego dzisiejszą strukturę.

Rzeczywistość sportu akademickiego na Uniwersytecie Warszawskim przez wiele lat ograniczały problemy z infrastrukturą. Klub rozwijał

kolejne sekcje i sport wyczynowy, jednak brak własnych, odpowiednio wyposażonych obiektów utrudniał prowadzenie regularnego szkolenia i zwiększanie skali działalności.

W latach 80. zaczęto szukać sposobów, by zwrócić uwagę na potrzeby studentów-sportowców. Jednym z nich była organizowana od 1988 roku Miła Uniwersytecka – bieg dookoła uczelni, który przez kolejnych 18 lat gromadził społeczność akademicką. Impreza szybko zyskała znaczenie wykraczające poza samą rywalizację sportową. Stała się również sposobem na nagłośnienie problemów infrastrukturalnych i zwrócenie uwagi na potrzebę stworzenia na Uniwersytecie odpowiednich warunków do uprawiania sportu.

Postulat poprawy infrastruktury powracał przez kolejne lata. Po wieloletnich dyskusjach dotyczących rodzaju, wielkości i finansowania obiektów sportowych Senat UW podjął decyzję o budowie hali sportowej i basenu. W następstwie tej decyzji w 2007 roku oddano do użytku Centrum Sportu i Rekreacji

UW. Powstanie kompleksu było istotną zmianą w warunkach funkcjonowania klubu, ponieważ stworzyło zaplecze dla dalszego rozwoju sportu zarówno akademickiego, jak i wyczynowego.

Po niemal dwóch dekadach jego funkcjonowania pojawiła się potrzeba stworzenia kolejnego, nowocześniejszego zaplecza. Planowana obecnie budowa kompleksu sportowego na Ochocie ma odpowiedzieć na obecne potrzeby społeczności akademickiej i sportowców. W miejscu istniejącej hali powstanie nowoczesny obiekt obejmujący m.in. 50-metrową pływalnię, wielofunkcyjną halę sportową, ściankę wspinaczkową, sale do sportów walki oraz inne przestrzenie przeznaczone do uprawiania sportu.

OD AKADEMICKIEGO KLUBU DO SPORTOWEGO CENTRUM

Wraz z poprawą warunków treningowych rosły sportowe ambicje i możliwości AZS UW. Na początku XXI wieku zawodnicy zaczęli odnosić coraz więcej sukcesów w rywalizacji

ogólnopolskiej, a część z nich osiągnęła poziom pozwalający na udział w najważniejszych zawodach międzynarodowych.

Wśród zawodników związanych z AZS UW pojawili się również olimpijczycy. Na igrzyskach olimpijskich klub reprezentowali żeglarze – Katarzyna Szotyńska-Deberny i Anna Weinzieher, a także judoka Krzysztof Wiłkomirski. Udział zawodników AZS UW w igrzyskach olimpijskich był kolejnym etapem ewolucji klubu. Działalność sportowa, która przez pierwsze dekady koncentrowała się przede wszystkim na rywalizacji akademickiej, obejmowała już także profesjonalne szkolenie zawodników przygotowujących się do startów na najwyższym poziomie. AZS UW stał się tym samym zapleczem dla sportowców, których kariera prowadziła od zawodów akademickich i krajowych rozgrywek ligowych aż do reprezentowania Polski na igrzyskach olimpijskich.

Rozwój sportu w AZS UW nie ogranicza się do działalności wyczynowej. Współczesny klub łączy różne formy i poziomy zaangażowania – od sportu powszechnego i akademickiego po regularne szkolenie zawodników rywalizujących na poziomie krajowym i międzynarodowym.

Droga sportowa może rozpocząć się od zajęć wychowania fizycznego, a następnie prowadzić do jednej z sekcji akademickich i reprezentowania Uniwersytetu w Akademickich Mistrzostwach Warszawy i Mazowsza czy Akademickich Mistrzostwach Polski. Zawodnicy, którzy chcą rozwijać się na wyższym poziomie, mogą kontynuować szkolenie w sekcjach wyczynowych i rywalizować w krajowych oraz międzynarodowych zawodach.

Skala działalności klubu pokazuje, jak szerokie jest dziś jego zaplecze. W roku akademickim 2025/2026 AZS UW liczył 2205 członków. Jego strukturę tworzyło 35 sekcji akademickich, 10 sekcji młodzieżowych oraz 10 sekcji wyczynowych.

17 LAT DOMINACJI

Sukcesy AZS UW w sporcie akademickim nie są wynikiem pojedynczych sezonów. Przez wiele lat reprezentanci Uniwersytetu Warszawskiego zajmowali czołowe miejsca zarówno w klasyfikacji generalnej, jak i medalowej Akademickich Mistrzostw Polski. Szczególnie wyraźnie widać to w klasyfikacji uniwersyteckich, w której AZS UW przez 17 kolejnych lat utrzymywał pozycję lidera.

Tak długa seria zwycięstw ma inne znaczenie niż pojedynczy sukces sportowy. Jej utrzymanie wymaga regularnych wyników

w wielu dyscyplinach, a tym samym szerokiego zaplecza zawodników, trenerów i osób zaangażowanych w funkcjonowanie klubu. Na końcowy rezultat pracują nie tylko najbardziej utytułowane sekcje, lecz także te, które rok po roku zdobywają kolejne punkty dla Uniwersytetu.

Za sukcesem w klasyfikacji Akademickich Mistrzostw Polski stoi więc rozbudowany system działalności sportowej. Tworzą go dziesiątki sekcji, setki zawodników, trenerzy i koordynatorzy, a także osoby odpowiedzialne za organizację, logistykę i przygotowanie zawodników do rywalizacji. Istotną rolę odgrywa również infrastruktura, która pozwala prowadzić szkolenie w sposób nieprzerwany. Sezon 2025/2026 przyniósł jeden z najważniejszych sukcesów w najnowszej historii AZS UW. Reprezentanci Uniwersytetu Warszawskiego zwyciężyli w klasyfikacji generalnej Akademickich Mistrzostw Polski, zdobywając łącznie 2036 punktów. UW wyprzedził Politechnikę Gdańską oraz Akademię Górniczo-Hutniczą w Krakowie.

Sukces na poziomie ogólnopolskim został poprzedzony równie mocnym wynikiem w rywalizacji regionalnej. W Akademickich

Mistrzostwach Warszawy i Mazowsza reprezentanci UW zdobyli 429 punktów, zapewniając Uniwersytetowi pierwsze miejsce w klasyfikacji uczelni.

Końcowy wynik Akademickich Mistrzostw Polski był rezultatem startów reprezentantów wielu sekcji. Punkty zdobywali zawodnicy rywalizujący w różnych dyscyplinach, a ich wyniki składały się na końcową pozycję Uniwersytetu w klasyfikacji generalnej.

ZŁOTE DZIEWCZyny

Jednym z najważniejszych wyników AZS UW w sezonie 2025/2026 było mistrzostwo Polski reprezentacji kobiet w piłce nożnej. Zawodniczki Uniwersytetu Warszawskiego zwyciężyły w Akademickich Mistrzostwach Polski, zdobywając jednocześnie pierwsze miejsce w klasyfikacji uniwersytetów.

Sukces piłkarek był jednym z wyników, które złożyły się na zwycięstwo Uniwersytetu Warszawskiego w klasyfikacji generalnej Akademickich Mistrzostw Polski. Pokazuje również, jak istotną rolę w strukturze AZS UW odgrywają zespołowe dyscypliny sportowe, których wynik jest efektem całorocznej pracy całej drużyny.

Mistrzostwo wymagało nie tylko indywidualnych umiejętności zawodniczek, ale także konsekwentnego przygotowania i współpracy na boisku. Komunikacja, wzajemne zaufanie i podporządkowanie indywidualnych działań wspólnemu celowi przekładały się na wyniki kolejnych spotkań i ostatecznie na zwycięstwo w całych mistrzostwach.

Dla AZS UW był to kolejny przykład tego, że sport akademicki może być jednocześnie przestrzenią reprezentowania Uniwersytetu i rywalizacji na najwyższym poziomie krajowym.

Kolejny znaczący sukces reprezentantek Uniwersytetu Warszawskiego przyniosła sekcja jeździecka. Podczas jubileuszowej X edycji Akademickich Mistrzostw Polski w jeździecztwie zawodniczki UW zdobyły drużynowe mistrzostwo Polski.

Złoty medal jeźdźców był kolejnym wynikiem, który przyczynił się do sukcesu Uniwersytetu Warszawskiego w klasyfikacji Akademickich Mistrzostw Polski.

SPORT, KTÓRY MA SWOJĄ LIGĘ

Rozwój sportu wyczynowego w AZS UW nie zakończył się na rywalizacji akademickiej.

AZS UW w liczbach

1916 – powstanie Związku Sportowego Słuchaczy Uniwersytetu Warszawskiego

24 lipca 1916 – zebranie założycielskie organizacji sportowej UW

1960 – powstanie Klubu Uczelnianego AZS UW

2007 – oddanie do użytku Centrum Sportu i Rekreacji UW

2019 – około 2,5 tys. członków AZS UW i 29 sekcji sportowych

2023 – 1737 członków Klubu

2025 – 2205 członków AZS UW

około 200 – tylu studentów uprawiało sport w początkach działalności Związku

35 – tyle sekcji akademickich działa obecnie w AZS UW

10 – tyle sekcji młodzieżowych i tyle samo wyczynowych działa obecnie w AZS UW

1. miejsce Uniwersytetu Warszawskiego w klasyfikacji generalnej Akademickich Mistrzostw Polski 2025/2026

3 olimpijczyków wskazanych w materiale historycznym AZS UW: Katarzyna Szotyńska-Deberny, Anna Weinzieher i Krzysztof Wiłkomirski

ZDJĘCIA

Zawodnicy AZS UW. Fot. Marcin Selerski (1, 2, 4), Marcin Klimczak (3, 5)

Część sekcji funkcjonuje również w systemie rozgrywek ligowych, dzięki czemu zawodnicy reprezentujący Uniwersytet mogą rywalizować z klubami z całej Polski i rozwijać się w regularnej rywalizacji sportowej.

Przykładem jest piłka ręczna. Męska drużyna AZS UW od lat łączy udział w akademickiej rywalizacji z występami w rozgrywkach ligowych. Podobną drogę oferuje sekcja futsalu, która pozwala zawodnikom rozwijać się w ramach regularnych rozgrywek, równoległe z reprezentowaniem Uniwersytetu.

Funkcjonowanie sekcji ligowych poszerza możliwości, jakie AZS UW daje zawodnikom. Sport akademicki i rywalizacja klubowa nie tworzą dwóch oddzielnych ścieżek, lecz mogą wzajemnie się uzupełniać, pozwalając zawodnikom zdobywać doświadczenie zarówno w reprezentowaniu uczelni, jak i w regularnych rozgrywkach ligowych. Dla studentów oznacza to możliwość kontynuowania sportowej kariery na wysokim poziomie bez rezygnowania z kształcenia. Uniwersytet staje się w ten sposób nie tylko miejscem studiów i akademickiej rywalizacji, ale również przestrzenią, w której można łączyć edukację z profesjonalnym rozwojem sportowym.

NIE TYLKO MEDALE

Wyniki sportowe są najbardziej widoczną częścią działalności AZS UW, ale nie wyczerpują roli, jaką klub odgrywa w życiu Uniwersytetu. Sport akademicki to również przestrzeń, w której studenci mogą rozpocząć swoją przygodę ze sportem, znaleźć drużynę i rozwijać zainteresowania poza zajęciami na uczelni.

Dla wielu osób działalność w AZS UW jest także sposobem na budowanie relacji z innymi studentami. Wspólne treningi, wyjazdy na zawody i starty w barwach Uniwersytetu tworzą środowisko, które wykracza poza samą rywalizację sportową. Dla części zawodników i członków sekcji te doświadczenia stają się jednym z ważnych elementów życia akademickiego.

Sport ma również wymiar edukacyjny. Regularne treningi i udział w zawodach wymagają systematyczności, organizacji czasu oraz umiejętności reagowania na niepowodzenia. Nie każdy start kończy się zwycięstwem, a rozwój sportowy często wymaga wyciągnięcia wniosków, zmiany sposobu przygotowania i powrotu do treningu po porażce.

W tym sensie działalność AZS UW wykracza poza sam wynik sportowy. Klub jest miejscem, w którym studenci nie tylko rywalizują

o medale i punkty dla Uniwersytetu, ale również zdobywają doświadczenia, które towarzyszą im w dalszym życiu akademickim i zawodowym.

DLA CAŁEJ SPOŁECZNOŚCI

Współczesny AZS UW łączy działalność sportową na różnych poziomach, od zajęć skierowanych do studentów, którzy dopiero zaczynają swoją przygodę ze sportem, po szkolenie zawodników rywalizujących na poziomie krajowym i międzynarodowym.

Klub prowadzi zajęcia wychowania fizycznego oraz przedmioty ogólnouniwersyteckie (OGUN-y), a także angażuje się w wydarzenia organizowane przez Uniwersytet i jego jednostki. Dni otwarte, pikniki, jubileusze i inicjatywy promujące aktywność fizyczną są okazją do pokazania sportu szerszej społeczności akademickiej.

Taka działalność sprawia, że z oferty AZS UW mogą korzystać nie tylko zawodnicy reprezentujący Uniwersytet w zawodach. Dla części studentów będzie to regularna aktywność fizyczna, dla innych możliwość poznania nowej dyscypliny, poprawy kondycji czy znalezienia sposobu na aktywne spędzanie czasu.

Sport powszechny i wyczynowy tworzą dzięki temu dwa uzupełniające się poziomy działalności klubu. Jeden pozwala szeroko włączyć studentów w aktywność fizyczną, drugi daje najbardziej zaangażowanym zawodnikom możliwość dalszego rozwoju i rywalizacji na najwyższym poziomie.

Jednym z elementów współczesnego AZS UW jest również gabinet fizjoterapii, który służy zarówno sportowcom, jak i całej społeczności akademickiej. Jego zadaniem jest nie tylko pomoc w powrocie do sprawności po kontuzjach, lecz także profilaktyka i przeciwdziałanie skutkom nieprawidłowych nawyków ruchowych oraz innych problemów zdrowotnych.

ORGANIZATOR WIELKIEGO SPORTU

AZS UW jest nie tylko uczestnikiem rywalizacji sportowej, ale również jej organizatorem. Klub od lat organizuje zawody Akademickich Mistrzostw Polski, a jego doświadczenie jest wykorzystywane również przy wydarzeniach o randze międzynarodowej.

W 2015 roku AZS UW był gospodarzem Akademickich Mistrzostw Europy w badmintonie. Klub współpracował także z polskimi związkami sportowymi przy organizacji zawodów o wysokiej randze.

Rywalizacja reprezentantów AZS UW nie kończy się na Akademickich Mistrzostwach Polski. Zawodnicy klubu przez lata uczestniczyli również w Akademickich Mistrzostwach Europy i Uniwersjadach, konkurując z reprezentantami uczelni z innych państw.

Dla części sportowców jest to kolejny etap rozwoju, po startach w barwach Uniwersytetu na poziomie regionalnym i krajowym pojawia się możliwość udziału w międzynarodowej rywalizacji akademickiej. Najlepsi zawodnicy mogą natomiast trafić do reprezentacji Polski na imprezy takie jak Uniwersjada.

Międzynarodowa działalność sportowa jest więc naturalnym rozszerzeniem drogi, którą zawodnik może rozpocząć w jednej z sekcji AZS UW. Klub łączy w ten sposób sport akademicki z rywalizacją wykraczającą poza krajowe środowisko uczelniane.

Rozwój sportu wymaga nie tylko zawodników i trenerów, ale również odpowiednich warunków do treningu. Dlatego wśród kierunków dalszego rozwoju AZS UW znajdują się również projekty związane z rozbudową zaplecza sportowego.

Jednym z planowanych przedsięwzięć jest Akademickie Centrum Pływackie, którego celem ma być stworzenie warunków do szkolenia najlepszych młodych pływaków. Kolejnym jest Ośrodek Sportów Wodnych

nad Zalewem Zegrzyńskim, który ma służyć zarówno studentom Uniwersytetu Warszawskiego, jak i młodym adeptom żeglarstwa.

SPORT W UNIWERSYTECKIEJ WSPÓLNOCIE

Ponad sto lat historii AZS UW to znacznie więcej niż lista medali, wyników i kolejnych sukcesów. To przede wszystkim historia zmieniającej się wraz z Uniwersytetem społeczno-sportowej.

W 1916 roku w działalności sportowej na UW uczestniczyło około 200 studentów. W następnych dekadach klub rozwijał kolejne sekcje, zwiększał liczbę członków i stopniowo rozszerzał zakres swojej działalności. W 1963 roku liczba zrzeszonych przekroczyła 1000 osób, w 2019 roku AZS UW liczył około 2,5 tys. członków, a w roku akademickim 2025/2026 – 2205.

Zmieniały się dyscypliny, warunki treningowe i sposób organizacji klubu. Nie zmieniła się natomiast jego podstawowa rola: tworzenie przestrzeni do uprawiania sportu i reprezentowania Uniwersytetu przez kolejne pokolenia studentów.

GŁOSY SPOŁECZNOŚCI AZS UW

Zwycięstwo Uniwersytetu Warszawskiego w klasyfikacji generalnej Akademickich Mistrzostw Polski to wyjątkowy sukces, ponieważ jest efektem pracy całej społeczności sportowej Uniwersytetu Warszawskiego. Nie

zdecydowała o nim jedna dyscyplina ani jedna drużyna. Na końcowy wynik złożyły się dziesiątki sekcji, setki zawodniczek i zawodników oraz praca trenerów, koordynatorów i wszystkich osób zaangażowanych w działalność klubu. Pierwsze miejsce pokazuje, że AZS UW jest dziś nie tylko jednym z największych, ale także jednym z najbardziej wszechstronnych klubów akademickich w Polsce.

OLAF WEKER, PREZES AZS UW

Reprezentowanie Uniwersytetu Warszawskiego to coś więcej niż sam start w zawodach. Kiedy zakładam koszulkę z logo UW, wiem, że reprezentuję nie tylko siebie, ale również swoją sekcję, trenera i całą uczelnię. Szczególnie podczas Akademickich Mistrzostw Polski czuje się, że wszyscy walczymy o wspólny wynik. Możemy na co dzień trenować w różnych dyscyplinach, ale podczas zawodów tworzymy jedną reprezentację.

MARTA, ZAWODNICZKA AZS UW

Godzenie treningów ze studiami wymaga dobrej organizacji i nauczania się zarządzania czasem. Są okresy, kiedy treningi, zawody i nauka nakładają się na siebie. Sport nauczył mnie jednak systematyczności i odpowiedzialności. Z czasem nauczyłem się planować tydzień tak, aby znaleźć przestrzeń zarówno na trening, regenerację, jak i naukę. Bywa trudno, ale satysfakcja z pogodzenia obu tych światów jest ogromna.

JAN, ZAWODNIK AZS UW

Jubileusz 210-lecia Uniwersytetu Warszawskiego to dobra okazja, by przypomnieć tych, którzy zapisali się w historii nie tylko uczelni, lecz także całej światowej nauki, literatury i życia publicznego. Wśród naszych absolwentów lub byłych studentów jest sześćcioro laureatek i laureatów Nagrody Nobla.

OLGA TOKARCZUK (ur. 1962)

- ◆ absolwentka UW (1987)
- ◆ uhonorowana tytułem doktora honoris causa Uniwersytetu Warszawskiego
- ◆ laureatka Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (za 2018 rok, przyznana w 2019 roku)

OLGA TOKARCZUK urodziła się w Sulechowie, a wychowała w Klenicy w województwie lubuskim. Studia na Wydziale Psychologii UW rozpoczęła w 1981 roku, a ukończyła je 21 maja 1987 roku, uzyskując tytuł magistra psychologii. Jeszcze podczas studiów zaangażowała się jako wolontariuszka w pracę z osobami z zaburzeniami psychicznymi. – Wydaje mi się, że rzadko kiedy w wieku 18 lat, wybierając uczelnię, myślimy o przyszłym zawodzie. Wśród moich przyjaciół, z którymi studiowałam, może tylko połowa jest związana z psychologią. Ale w tym wieku studia są bardzo ważne, ponieważ budują nam język rozumienia świata, język, którego już będziemy używać często do końca życia. Czyli, można powiedzieć, formatują nam umysł. Ten format trzyma się dosyć mocno, bo młody umysł potrzebuje jakiegoś porządku, struktury, mapy, na której będzie umieszczać rezultaty swojego doświadczenia, refleksji itp. – mówiła w wywiadzie udzielonym specjalnie dla pisma uczelni „UW” w 2022 roku (nr 1/102).

Po studiach przeniosła się do Wrocławia, a następnie do Wałbrzycha, gdzie pracowała jako terapeutka. Od 1998 roku pisarka mieszka w małej wsi Krajanów k. Nowej Rudy.

Pierwsze opowiadanie opublikowała w 1979 roku w piśmie „Na przełaj” pod pseudonimem Natasza Borodin. Została uhonorowana licznymi nagrodami, m.in. dwukrotnie otrzymała Nagrodę Literacką „Nike” – w 2008 roku za *Biegunów* oraz w 2015 roku za *Księgi Jakubowe*. Pięciokrotnie została również laureatką „Nike” Czytelników: za *Prawiek i inne czasy* (1997), *Dom dzienny, dom nocny* (1999), *Grę na wielu bębenkach* (2002), *Biegunów* (2008) i *Księgi Jakubowe* (2015).

Olga Tokarczuk jest uznawana za jedną z najwybitniejszych przedstawicielek literatury najnowszej, zarówno w Polsce, jak i za granicą. Jej dorobek obejmuje m.in. powieści, zbiory esejów, tom poetycki oraz scenariusze filmowe.

Nagrodę Nobla otrzymała w 2019 roku (za rok 2018; w 2018 roku nie przyznano Nagrody Nobla w dziedzinie literatury, w związku z czym rok później ogłoszono dwoje laureatów).

Akademia Szwedzka doceniła Olę Tokarczuk „za narracyjną wyobraźnię, która z encyklopedyczną pasją reprezentuje przekraczanie granic jako formę życia” (*for a narrative imagination that with encyclopedic passion represents the crossing of boundaries as a form of life*). W przemowie noblowskiej laureatka powiedziała: „(...) wierzę, że muszę opowiadać tak, jakby świat był żywą, nieustannie stawającą się na naszych oczach jednością, a my jego – jednocześnie małą i potężną – częścią”.

W 2020 roku Uniwersytet Warszawski uhonorował Noblistkę (jako pierwszą w historii uczelni) tytułem doktora honoris causa. Ze względu na pandemię uroczystość wręczenia tytułu odbyła się dopiero 23 lutego 2022 roku w Sali Senatu Pałacu Kazimierzowskiego.

– Długo czekaliśmy na Pani powrót do korzeni, do swojego domu. Bardzo się cieszymy, że możemy Panią gościć w dniu tak ważnym zarówno dla Pani, jak i dla społeczności akademickiej. W grudniu 2020 roku Senat uczelni zdecydował przez aklamację o przyznaniu Pani tej najwyższej rangą i najbardziej wartościowej dystynkcji – doktora honoris causa UW. Podjął tę decyzję jednogłośnie, będąc przekonany, że poprzez działalność literacką oraz społeczną realizuje Pani najpiękniejszą i najważniejszą misję Uniwersytetu, na którą składają się dostojność, szacunek do człowieka, tolerancja, tożsamość i poszukiwanie prawdy – powiedział prof. Alojzy Z. Nowak, rektor UW, w wystąpieniu otwierającym uroczystość nadania tytułu doktora honorowego.

Olga Tokarczuk wspomniała wówczas początki swoich studiów na Uniwersytecie Warszawskim: – Ten moment jest wyjątkowy w całym moim życiu – to uznanie całej mojej pracy przez najważniejszą dla mnie uczelnię, moją Alma Mater. Kiedy pojawiłam się w Warszawie, na swojej uczelni, był sierpień 1980 roku. Przyjechałam wtedy z plecakiem wypchanym książkami i słoikami, żeby odbyć praktykę studencką, zanim zacznę pierwszy rok studiów. Przez pięć lat studiów ustalały się moje wewnętrzne mapy, tworzył się język, którym odtąd nazywałam rzeczywistość. Zawiązały się przyjaźnie na całe życie, wykuwały się moje poglądy polityczne. Strajki studenckie, w których brałam udział, najpierw w budynku psychologii, potem filozofii, były dla mnie jednymi z najważniejszych lekcji wychowania obywatelskiego. W tym niesamowitym i doniosłym dla mnie momencie dziękuję moim profesorom za otwarcie mi oczu i serca, za naukę żeglowania po bezmiarze wiedzy i rozbudzenie potrzeby ciągłego poszukiwania, testowania granic, krytycznego myślenia.

Źródła:

muzeum.uw.edu.pl/noblisci-zwiazani-z-uniwersytetem-warszawskim
www.nobelprize.org/prizes/economic-sciences/2007/hurwicz

Wykaz wykładów i ćwiczeń Leonida Hurwicza na Uniwersytecie Warszawskim. Źródło: Archiwum UW

LEONID HURWICZ (1917–2008)

- ◆ absolwent UW (1938)
- ◆ laureat Nagrody Banku Szwecji im. Alfreda Nobla w dziedzinie ekonomii (2007)

PROF. LEONID HURWICZ był światowej sławy autorytetem w dziedzinie ekonomii. Jego dorobek naukowy obejmował liczne publikacje poświęcone m.in. ekonomii klasycznej, organizacji i zarządzaniu, statystyce, ekonometrii, cybernetyce oraz matematyce.

Urodził się w 1917 roku w Moskwie, jednak już dwa lata później wraz z rodziną zamieszkał w Polsce. Studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego rozpoczął w 1934 roku, a ukończył je 13 czerwca 1938 roku. Następnie udał się do Wielkiej Brytanii i podjął studia ekonomiczne w London School of Economics. W 1940 roku wyjechał do USA, gdzie kształcił się na Uniwersytecie Harvarda oraz Uniwersytecie w Chicago.

Podczas swojej kariery naukowej był związany z wieloma renomowanymi ośrodkami naukowymi, jednak najważniejszym miejscem jego pracy był University of Minnesota. Z uczelnią związał się w 1951 roku i pozostał tam przez większość swojej kariery, aż do śmierci w 2008 roku.

Uniwersytet Warszawski odwiedził 4 października 1989 roku. Na Wydziale Nauk Ekonomicznych wygłosił wykład pt. „Towards the theory of economic mechanism”. Pamiątką po tej wizycie pozostaje jego wpis w uczelnianej Księdze Pamiątkowej.

W 2007 roku został laureatem Nagrody Banku Szwecji im. Alfreda Nobla w dziedzinie ekonomii (wraz z Erikiem S. Maskinem i Rogerem Myersonem). Wyróżnienie przyznano „za położenie podwalin pod teorię projektowania mechanizmów” (ang. *mechanism design theory*), która jest stosowana w naukach ekonomicznych czy politologii (*for having laid the foundations of mechanism design theory*). Jak podkreśliła Szwedzka Akademia Nauk, *Teoria projektowania mechanicznego* autorstwa Profesora „pomogła ekonomistom określić skuteczne mechanizmy rynkowe, schematy regulacji i procedury wyborów”.

Leonid Hurwicz zmarł 24 czerwca 2008 roku w Minneapolis (Stany Zjednoczone).

Źródła:

fundacjaolgitokarczuk.org/olga-tokarczuk
www.nobelprize.org/prizes/literature/2018/tokarczuk/facts
www.uw.edu.pl/olga-tokarczuk-z-tytulem-doktora-honorowego-uw

Zdjęcie: Olga Tokarczuk podczas uroczystości nadania jej tytułu doktora honoris causa UW

Józef Rotblat. Źródło: Muzeum UW

JÓZEF ROTBLAT (1908–2005)

- ◆ uczestnik ćwiczeń pedagogicznych dla kandydatów na nauczycieli na Uniwersytecie Warszawskim w latach 1932–1934
- ◆ obronił rozprawę doktorską na UW (1938)
- ◆ laureat Pokojowej Nagrody Nobla (1995)

JÓZEF ROTBLAT urodził się 4 listopada 1908 roku w Warszawie. Naukę rozpoczął w chederze, ale dość szybko przeniósł się do klasy elektromechanicznej Szkoły Rzemieślników Towarzystwa Dostarczania Pracy Ubogim Żydom. Od 1928 roku naukę kontynuował w Wolnej Wszechnicy Polskiej (WWP). Jego profesorem i mentorem był Ludwik Wertenstein, wybitny polski fizyk jądrowy, były asystent Marii Skłodowskiej-Curie.

W 1932 roku otrzymał tytuł magistra. W latach akademickich 1932/1933 oraz 1933/1934 uczęszczał na Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Warszawskiego, na roczne ćwiczenia pedagogiczne dla kandydatów na nauczycieli.

W październiku 1938 roku obronił rozprawę doktorską na UW („Badanie neutronowych procesów dezintegracyjnych przy pomocy komory jonizacyjnej i elektrometru Hoffmana”). Jego promotorem był m.in. prof. Stefan Pieńkowski.

W 1939 roku Rotblat wyjechał na stypendium do Wielkiej Brytanii, do Liverpoolu. Tam podjął współpracę z Jamesem Chadwickiem (1891–1974), laureatem Nagrody Nobla w dziedzinie fizyki z roku 1935 za odkrycie neutronu.

W 1944 roku, dzięki Chadwickowi, wziął udział w „Projekcie Manhattan”, w Los Alamos wraz z zespołem wybitnych naukowców pracował nad powstaniem bomby atomowej. Jednak w grudniu

Medal Pokojowej Nagrody Nobla przyznany Józefowi Rotblatowi (na wystawie w Muzeum UW)

1944 roku wycofał się z projektu z powodów etycznych i wrócił do Wielkiej Brytanii. Po II wojnie światowej zajął się medycyną nuklearną i pracował w Kolegium Medycznym w Szpitalu św. Bartłomieja w Londynie (ang. *St Bartholomew's Hospital*).

W 1955 roku podpisał manifest Russella–Einsteina, który był apelem ostrzegającym o zagrożeniu nuklearnym. W 1957 roku, wraz z Bertrendem Russellem, zorganizował pierwszą Konferencję Pugwash w Sprawie Nauki i Problemów Światowych (The Pugwash Conferences on Science and World Affairs). Dała ona początek międzynarodowemu ruchowi pacyfistycznemu, który skupiał badaczy z obu stron żelaznej kurtyny.

Po II wojnie światowej Józef Rotblat poświęcił swoje życie działalności na rzecz pokoju i rozbrojenia nuklearnego.

Pokojową Nagrodę Nobla otrzymał w 1995 roku wspólnie z Konferencją Pugwash „za ich wysiłki na rzecz umniejszenia roli odgrywanej przez broń jądrową w polityce międzynarodowej i, w dłuższej perspektywie, na rzecz wyeliminowania takiej broni” (*for their efforts to diminish the part played by nuclear arms in international politics and, in the longer run, to eliminate such arms*).

Do końca życia płynnie posługiwał się językiem polskim i podkreślał, że jest Polakiem z brytyjskim paszportem.

Zmarł 31 sierpnia 2005 roku w Londynie.

W 2016 roku w holu Auditorium Maximum na kampusie UW przy Krakowskim Przedmieściu odsłonięto tablicę upamiętniającą Noblistę.

W maju 2026 roku Medal Pokojowej Nagrody Nobla przyznany Józefowi Rotblatowi prezentowany był w Muzeum UW (pierwszy raz w historii UW można było obejrzeć tego typu odznaczenie należące do absolwenta UW). Unikatowości temu wydarzeniu dodaje fakt, że na co dzień Medal przechowywany jest w Thinkers Lodge National Historic Site – siedzibie Konferencji Pugwash w Nowej Szkocji w Kanadzie.

Źródła:

M. Górlikowski, *Noblista z Nowolipiek. Józefa Rotblata wojna o pokój*, Kraków 2018

J. Roszak, *Żuraw z origami. Opowieść o Józefie Rotblacie*, Sejny 2020
www.nobelprize.org/prizes/peace/1995/rotblat/facts

film dokumentalny *Sen o atomie* (ang. *The Strangest Dream*) Erica Bednarskiego o Józefie Rotblacie (2009): www.arte.tv/pl/videos/114626-000-A/sen-o-atomie

Czesław Miłosz, Kraków, 1999. Fot. Artur Pawłowski.
Źródło: Wikimedia Commons. Licencja: CC BY-SA 4.0

CZESŁAW MIŁOSZ (1911–2004)

- ◆ student (1932) i pracownik UW (w czasie II wojny światowej)
- ◆ laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1980)

CZESŁAW MIŁOSZ to jeden z najwybitniejszych polskich poetów XX wieku. Urodził się 30 czerwca 1911 roku w Szetejniach na Litwie. W 1929 roku ukończył I Gimnazjum Męskie im. Króla Zygmunta Augusta w Wilnie. Naukę jako student rozpoczął na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie. W Albumie Studentów tej uczelni jego nazwisko znajduje się pod numerem 607, z datą immatrykulacji 12 grudnia 1929 roku. W 1930 roku zadebiutował na łamach uniwersyteckiego pisma „Alma Mater Vilnensis” wierszami *Kompozycja* i *Podróż*.

W 1932 roku przeniósł się na Wydział Prawa Uniwersytetu Warszawskiego. Jednak po roku powrócił do Wilna, gdzie ukończył studia w 1934 roku.

Ponownie losy Czesława Miłosza związały się z Uniwersytetem Warszawskim w czasie II wojny światowej. W liście do ówczesnego rektora UW prof. Piotra Węgleńskiego z 17 lipca 2001 roku Miłosz pisał: „W latach II wojny światowej byłem zatrudniony przez Bibliotekę Uniwersytecką jako woźny, dzięki czemu miałem dostęp do książek, ponieważ wtedy biblioteka była dla publiczności zamknięta”.

W publikacji *Rodzinna Europa* Czesław Miłosz opisał ten czas następująco: „(...) Któregoś dnia dowiedziałem się, że można dostać pracę przy wydobywaniu z gruzów resztek biblioteki zbombardowanego Instytutu Francuskiego. Zajmowała się tym

ratownictwem Biblioteka Uniwersytecka. Jak wszystkie biblioteki zamknięta dla publiczności i podporządkowana niemieckiemu centralnemu zarządowi, zachowała dawny personel; choć płatny poniżej głodowego poziomu, trzymał się jej przez patriotyzm zakładowy – bibliotekarze zresztą to szczególne plemię, zdolne karcić się samą miłością do swoich książek. Dostawszy się do ekipy zatrudnionej przy ładowaniu i przewoźce skrzyń, przyglądnąłem do Biblioteki na stałe, z wyraźnym celem. Teraz mogłem nurzać się w lekturze i brać do domu stosy książek w różnych językach. (...) Praca fizyczna, przeplatana chwilami lektury, nieźle mi służyła i prosperowałem na zupkach z kartofli i marchwi. Za to jedno: że zakończyła moją karierę biurokraty, byłem wojnie wdzięczny. W zakamarkach magazynów żadna kontrola nie potrafiłaby wyszperać wydawnictw podziemnych wtykanych pomiędzy tomy, co było wygodne. Jeżdżąc z ładunkiem, wygrzewałem się na słońcu rozciągnąwszy się na skrzyniach i czułem się wtopiony w fascynujące miasto-dżunglę, z jego falami popłochu i wybuchającą tu i ówdzie strzelaniną. (...) Stopniowo umacniało się państwo podziemne i jak wszyscy literaci dostawałem nieduże zasiłki z tajnych funduszy. Te pochodziły z wysokiego kursu dolara na czarnym rynku, a dolary przesyłano tajemniczymi drogami z Anglii. (...) Przełom, jakim był dla mnie rok 1939, zmuszał mnie do rewizji wszystkich moich przyzwyczajęń. Czas był cenny, nie użyć go jak należy, dryfować tylko jak przed wojną, równałby się przekreśleniem najbardziej dla mnie ważnej powinności. Jeżeli uciekłem z państwa Stalina, to przecież po to, żeby móc samemu dojść do jakichś przemysłów, zamiast podlegać narzuconemu z zewnątrz światopoglądowi. (...) Książki w Bibliotece wyrobiły we mnie przekonanie, że mój polski, francuski, rosyjski nie wystarczają (...). Zabrałem się do nauki angielskiego i kiedy mogłem już czytać, pomagając sobie słownikiem, dalsze doskonalenie się szło szybko”.

W 1951 roku Miłosz poprosił o azyl polityczny we Francji, od 1960 roku przebywał zaś w Stanach Zjednoczonych, gdzie wykładał literaturę na Uniwersytecie Kalifornijskim w Berkeley.

W 1980 roku Czesław Miłosz otrzymał Nagrodę Nobla w dziedzinie literatury „za bezkompromisową wnikliwość w ujawnianiu zagrożenia człowieka w świecie pełnym gwałtownych konfliktów” (*who with uncompromising clear-sightedness voices man's exposed condition in a world of severe conflicts*).

Medal Nagrody Nobla przyznany Czesławowi Miłoszowi jest prezentowany na wystawie stałej w Pałacu Rzeczypospolitej w Warszawie – Bibliotece Narodowej.

Od 1993 roku Noblista zamieszkał na stałe w Polsce, w Krakowie, który – jak twierdził – jest „najbardziej zbliżonym do Wilna”.

Warto wspomnieć, że Czesław Miłosz i jego brat Andrzej zostali uhonorowani przez Instytut Yad Vashem tytułem Sprawiedliwych wśród Narodów Świata za pomoc udzieloną rodzinom Trossów i Wołkomińskich w czasie II wojny światowej.

Noblista zmarł 14 sierpnia 2004 roku w Krakowie.

Źródła:

www.nobelprize.org/prizes/literature/1980/milosz
muzeum.uw.edu.pl/noblisci-zwiazani-z-universytetem-warszawskim
A. Franaszek, *Miłosz. Biografia*, Kraków 2011, s. 106–107, 309–314
C. Miłosz, *Rodzinna Europa*, Kraków 1994, s. 231–233
C. Miłosz, *Książka z ruin* [w:] *Wiersze wszystkie*, Kraków 2018, s. 178–180

Wykaz wykładów i ćwiczeń Menachema Begin na Uniwersytecie Warszawskim.
Źródło: Archiwum UW

MENACHEM BEGIN (1913–1992)

- ◆ absolwent UW (1935)
- ◆ laureat Pokojowej Nagrody Nobla (1978)

MENACHEM BEGIN urodził się w 1913 roku w Brześciu Litewskim. W latach 1931–1935 studiował na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego. W czasie studiów utrzymywał się z udzielania korepetycji i korzystał z kilku stypendiów.

W 1943 roku jako kapral podchorąży, wraz z Armią Polską pod dowództwem gen. Władysława Andersa, przybył do Palestyny. Uzyskał tam zwolnienie z przysięgi wojskowej i rozpoczął karierę działacza i polityka.

W latach 1977–1983 był premierem Izraela. Przeszedł do historii jako jeden z głównych negocjatorów izraelsko-egipskiego traktatu pokojowego, zawartego w 1979 roku, obok prezydenta Egiptu Anwara as-Sadata. 16 grudnia 1978 roku obaj przywódcy otrzymali Pokojową Nagrodę Nobla „za doprowadzenie do zawarcia porozumienia” (*for jointly having negotiated peace between Egypt and Israel in 1978*).

W 1983 roku Begin ustąpił ze stanowiska premiera i wycofał się z życia politycznego z powodu pogarszającego się stanu zdrowia.

Zmarł 9 marca 1992 roku w Tel Awiwie.

W 2001 roku w holu Auditorium Maximum na kampusie UW przy Krakowskim Przedmieściu odsłonięto poświęconą mu tablicę.

Źródła:

www.begincenter.org.il/about-the-center/?lang=en
www.nobelprize.org/prizes/peace/1978/begin
muzeum.uw.edu.pl/noblisci-zwiazani-z-universytetem-warszawskim

HENRYK SIENKIEWICZ (1846–1916)

- ◆ student UW w latach 1866–1871
- ◆ laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1905)

HENRYK SIENKIEWICZ – nowelista i powieściopisarz epoki pozytywizmu – był pierwszym Noblistą związanym z Uniwersyte-tem Warszawskim.

Urodził się w 1846 roku we wsi Wola Okrzejska. W wieku 12 lat rozpoczął naukę w Gimnazjum Realnym w Warszawie. Uczęszczał również do Gimnazjum nr II oraz IV. We wrześniu 1866 roku uzyskał świadectwo dojrzałości, a 25 października 1866 roku został przyjęty na Wydział Prawa Szkoły Głównej.

Dość szybko jednak zrezygnował i zgodnie z wolą rodziców rozpoczął studia na Wydziale Lekarskim. Okazało się, że ten kierunek też nie był dla niego – przeniósł się na Wydział Filologiczno-Historyczny. Będąc uczestnikiem seminarium pedagogicznego, pobierał skromne stypendium, dorabiał również korepetycjami. Na studiach poznał m.in. Bolesława Prusa i Aleksandra Świętochowskiego. Interesował się heraldyką i genealogią.

Po zamknięciu Szkoły Głównej kontynuował studia na Cesarskim Uniwersytecie Warszawskim. W czerwcu 1871 roku nie zdał egzaminu z języka greckiego, który był częścią egzaminów końcowych. Nie napisał również pracy dyplomowej, co uniemożliwiło mu uzyskanie dyplomu.

Już podczas studiów w Szkole Głównej podejmował próby pisarskie. W 1869 roku zadebiutował recenzją opublikowaną w „Przeglądzie Tygodniowym”, a „Tygodnik Ilustrowany” zamieścił jego artykuł o Mikołaju Sepie Szarzyńskim. Od 1874 roku prowadził dział literacki w „Niwie”.

W 1876 roku wraz z grupą znajomych, m.in. Heleną Modrzejewską, odbył podróż do Stanów Zjednoczonych. Z tego okresu pochodzą *Listy z podróży do Ameryki*. Wracając ze Stanów, zatrzymał się w Londynie i Paryżu. W tym okresie powstały m.in. nowele *Janko Muzykant* (1879) czy *Latarnik* (1881). Korespondencje ze Stanów Zjednoczonych publikowane na łamach polskiej prasy spotkały się z szerokim uznaniem i przyczyniły się do wzrostu zainteresowania jego osobą. Wielką popularność przyniosła mu powieść *Ogniem i mieczem* oraz kolejne części Trylogii.

W 1896 roku wydał jedno ze swoich najważniejszych i najbardziej znanych dzieł – *Quo vadis*. W tym samym roku rozpoczął również prace nad powieścią *Kryżacy*. W 1900 roku obchodził 25-lecie pracy twórczej i otrzymał od narodu majątek ziemski Obłęgorek. Pięć lat później uhonorowano go Nagrodą Nobla w dziedzinie literatury. Komitet Noblowski zwrócił uwagę na „wybitne osiągnięcia w dziedzinie eposu” i – jak podkreślił jeden z jego członków – „rzadko spotykany geniusz, który wcielił w siebie ducha narodu” (*because of his outstanding merits as an epic writer*).

W swoim przemówieniu noblowskim, wygłoszonym 10 grudnia 1905 roku, Henryk Sienkiewicz powiedział: „Jednakże zaszczyt ten, cenny dla nas wszystkich, o ileż jeszcze cenniejszym być musi dla syna Polski!... Głoszono ją umarłą, a oto jeden z tysiącznych

Kazimierz Mordasewicz, portret Henryka Sienkiewicza.
Źródło: Muzeum UW

dowodów, że ona żyje!... Głoszono ją niezdolną do myślenia i pracy, a oto dowód, że działa!... Głoszono ją podbitą, a oto nowy dowód, że umie zwyciężać! Komuż nie przyjdą na myśl słowa Galileusza: *E pur si muove!*..., skoro uznana jest wobec całego świata potęgą jej pracy, a jedno z jej dzieł uwiecznione. Więc za to uwiecznienie – nie mojej osoby, albowiem gleba polska jest żyzna i nie brak pisarzy, którzy mnie przewyższają – ale za to uwiecznienie polskiej pracy i polskiej siły twórczej wam, panowie członkowie Akademii, którzy jesteście najwyższym wyrazem myśli i uczuć waszego szlachetnego narodu, składam jako Polak najszczerze i najgorętsze dzięki”.

W liście do Antoniego Osuchowskiego, publicysty i działacza narodowego, napisanym dwa tygodnie po odebraniu Nobla, Sienkiewicz żartobliwie podsumował swoją podróż do Sztokholmu: „Byłem, Nobla zabrałem, wróciłem”.

Zmarł 15 listopada 1916 roku w Vevey, w Szwajcarii.

Uniwersytet Warszawski upamiętnił Noblistę tablicą pamiątkową umieszczoną na szczytowej ścianie Gmachu Chopinowskiego (Kampus Główny).

Źródła:

muzeum.uw.edu.pl/noblisci-zwiazani-z-universytetem-warszawskim
www.nobelprize.org/prizes/literature/1905/sienkiewicz/speech
Dzieje Uniwersytetu Warszawskiego 1816–1915, Monumenta Universitatis Varsoviensis 1816–2016, Warszawa 2016, s. 540–543
J. Krzyżanowski, *Kalendarz życia i twórczości Henryka Sienkiewicza*, uzupełniła i opracowała M. Bokszczanin, Warszawa 2012, s. 41–47
Henryk Sienkiewicz, *Listy*, t. 3, cz. 2, oprac. M. Bokszczanin, Warszawa 2007, s. 317–318

Dr Marta Piszczałowska
pracuje w Muzeum UW.

210 lat historii, nauki i wolności

 Paulina Paul

Uniwersytet Warszawski, od momentu założenia w 1816 roku po czasy współczesne, jest jedną z najważniejszych instytucji naukowych w Europie Środkowej. Jego trudna historia, nierozzerwalnie spleciona z dziejami Warszawy i Polski pokazuje, że mimo wielokrotnego ograniczania lub odbierania akademickich swobód i wolności, nigdy nie przestał być ośrodkiem samodzielnej myśli badawczej.

Potrzebę organizacji w Warszawie uczelni dostrzegano już w połowie XVIII stulecia. W okresie stanisławowskim w Rzeczypospolitej Obojga Narodów funkcjonowały dwie Szkoły Główne, zmodernizowane i zreformowane przez Komisję Edukacji Narodowej: Szkoła Główna Koronna (Uniwersytet Krakowski) i Szkoła Główna Wielkiego Księstwa Litewskiego (Uniwersytet Wileński). W ówczesnym systemie szkolnictwa miały one najwyższą pozycję. Podlegały im szkoły niższego stopnia na terenie całego kraju. Warszawa nie miała wówczas własnego uniwersytetu, dlatego o jego organizację zabiegali m.in. Michał Jerzy Mniszech i Fryderyk August Moszyński, bliscy współpracownicy króla. Mimo przygotowania projektów akademii nauk i sztuk zamiarów tych nie udało się zrealizować. Jedną z przyczyn była trudna, pełna napięć sytuacja polityczna kraju, której ówczesną kulminacją stał się trzeci rozbiór Polski.

Warszawa czekała na swój uniwersytet do 1816 roku. Gorliwe i cierpliwe starania o jego powołanie podejmowali m.in. Stanisław Staszic

i Stanisław Kostka Potocki, minister Komisji Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Warunki sprzyjające organizacji uniwersytetu pojawiły się w okresie Księstwa Warszawskiego, ustanowionego przez Napoleona w 1807 roku. Był to okres ustrojowej i instytucjonalnej modernizacji: państwo potrzebowało wykształconej, dobrze przygotowanej kadry militarnej, urzędniczej i medycznej. Odpowiedzią na to zapotrzebowanie było powołanie Szkoły Prawa w 1808 roku i Szkoły Lekarskiej w 1809 roku, stanowiące część *Planu edukacji publicznej* Stanisława Staszica.

Ówczesne potrzeby edukacyjne zaspokajało również Liceum Warszawskie założone w 1804 roku – szkoła średnia na wysokim, akademickim poziomie, której program był zorientowany w dużej mierze na nauki humanistyczne.

Dyrektorem szkoły przez cały okres jej działalności do 1835 roku był Samuel Bogumił Linde. Językiem wykładowym był niemiecki, choć prowadzono zajęcia także po polsku i czytano literaturę w języku polskim. Początkowo siedzibą Liceum był Pałac Saski.

POWSTANIE KRÓLEWSKIEGO UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO

Dzięki staraniom i naciskom Kostki Potockiego i Staszica na mocy dekretu z 19 listopada 1816 roku powstał Królewski Uniwersytet Warszawski. Pozwolenie na założenie uczelni w Warszawie wydał car Aleksander I. Ten fakt, jako uroczystą chwilę, przedstawia ilustracja wykonana przez Francesca Corsiego w 1831 roku. Widoczny w centrum kompozycji Aleksander I we władczym geście podaje akt fundacyjny Uniwersytetu ks. Wojciechowi Anzelmowi Szwejkowskiemu, pierwszemu rektorowi. Za plecami Aleksandra stoją zaś faktycznie zasłużeni – Staszic i Kostka Potocki. Scena jest jedynie alegorią, ponieważ przedstawione wydarzenie nigdy nie miało miejsca. W rzeczywistości dokument został przesłany do Warszawy z Petersburga.

Pierwsze dwa lata działalności uczelni poświęcono koniecznej organizacji. Powołano trzy wydziały – Filozoficzny, Teologiczny oraz Nauk i Sztuk Pięknych, a także wcieliło w strukturę uniwersytetu Szkołę Prawa

i Szkołę Lekarską. Królewski Uniwersytet zajął malowniczy, położony na skarpie teren, a jedną z pierwszych jego siedzib był Pałac Kazimierzowski – dawna rezydencja polskich władców. Niedługo potem, w 1817 roku, do Pałacu Kazimierzowskiego przeniesiono również Liceum Warszawskie, a kadra szkoły mogła zamieszkać na terenie uniwersyteckiego kampusu. Sukcesywnie wznoszono nowe gmachy, które służyły uczelni. Całość założenia zrealizowano w wysmakowanym, eleganckim stylu klasycyzmu. Dla powstałego w 1815 roku Królestwa Kongresowego Królewski Uniwersytet Warszawski miał istotne znaczenie ideowe i polityczne, a razem ze swoim reprezentacyjnym kampusem przy Krakowskim Przedmieściu był jednym z najważniejszych symboli nowoczesnego państwa.

W pierwszych latach na Królewskim Uniwersytecie Warszawskim studiowało około 600 studentów. Byli to zarówno Polacy, jak i obywatele innych krajów. Uczelnia przygotowywała do zawodów urzędnika, prawnika, lekarza, artysty czy architekta, a niektóre wykłady były publiczne. Mieszkańcy Warszawy, zainteresowani zdobywaniem nowej wiedzy, chętnie brali w nich udział. Największym powodzeniem cieszyły się wówczas zajęcia profesora literatury Ludwika Osińskiego. Liczni słuchacze gromadzili się w przestrzeni największej auli w Gmachu Audytorijnym (obecnie jest to siedziba Wydziału Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych).

Królewski Uniwersytet Warszawski mógł poszczycić się nie tylko doskonale wykształconą kadram, ale także gabinetami naukowymi. Kolekcje umożliwiały rozwój nauki w duchu nowoczesności: wiedzę teoretyczną można było weryfikować empirycznie. Gabinety, których łącznie było około 20, posiadał niemal każdy wydział. Humanisci korzystali przede wszystkim z bogatego księgozbioru. Biblioteka uniwersytecka liczyła około 120 tys. woluminów, które przechowywano początkowo w Pałacu Kazimierzowskim. Historycy korzystali z obiektów zgromadzonych w Gabinetie Numizmatycznym. Artyści – z doskonałych Gipsoteki oraz Gabinetu Modeli i Rysunków Architektonicznych. Miały one znaczenie nie tylko dydaktyczne, ale również estetyczne. Wśród obiektów znajdowały się najlepsze dzieła sztuki europejskiej, pochodzące m.in. z dawnej kolekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego. Dobrze wyposażone były także gabinety dla naukowców i studentów zajmujących się naukami przyrodniczymi i ścisłymi. Dość wymienić doskonały zbiór mineralogiczny, liczący tysiące okazów z niemal całego świata, czy świetnie wyposażone Obserwatorium Astronomiczne, wybudowane w 1825 roku na terenie Ogrodu Botanicznego przy Al. Ujazdowskich. Uniwersytet nie zamykał zbiorów wyłącznie dla swojej społeczności. Najlepszym tego przykładem było Muzeum Zoologiczne i jego niezwykła

kolekcja preparatów zwierzęcych, umieszczona na piętrze Gmachu Pomuzealnego (obecnie budynek Wydziału Historii), do 1935 roku otwierana dla szerokiej publiczności.

CHOPINOWIE NA KAMPUSIE GŁÓWNYM

Jednym z najbardziej znanych studentów i absolwentów Uniwersytetu Warszawskiego był Fryderyk Chopin. Oprócz tego, że uczył się w Szkole Głównej Muzyki (należała ona do Wydziału Nauk i Sztuk Pięknych) pod kierunkiem prof. Józefa Elsnera, w latach 1817–1827 mieszkał z rodzicami i siostrami na terenie uniwersyteckiego kampusu. Było to możliwe ze względu na fakt, że Mikołaj Chopin, ojciec Fryderyka, był nauczycielem języka francuskiego i literatury francuskiej w Liceum Warszawskim. Mieszkanie Chopinów znajdowało się w południowym pawilonie zwanym dzisiaj Chopinowskim (dawniej Porektorskim; obecnie uczą się w nim studenci i studentki Wydziału Kultur Azji i Afryki oraz Wydziału Nauk o Kulturze i Sztuce). Dzięki rysunkom pomiarowym architekta Jana Tańkowskiego i korespondencji kompozytora, kolegi i sąsiada Fryderyka, Oskara Kolberga, wiadomo, że mieszkanie znajdowało się na drugiej kondygnacji, miało powierzchnię około 150 m² i otrzymało numer 18. Niektóre pokoje zajmowali pensjonariusze – uczniowie Liceum Warszawskiego. Jednym z nich był Eustachy Marylski, który tak opisał ten fakt:

„Mieszkaliśmy na II piętrze w oficynie na prawo obok liceum, które mieściło się na dole w gmachu zwanym koszarami kadeckimi [...]. W tej samej oficynie mieszkał na I piętrze Samuel Bogumił Linde, rektor liceum, i ks. Wojciech Szwejkowski, rektor Uniwersytetu Warszawskiego. Na dole mieszkali profesorowie uniwersytetu: Kolberg, Kazimierz Brodziński i wielu innych”.

Dzięki Marylskiemu wiemy również, że Fryderyk wyjątkowo lubił spędzać czas w najbliższym sąsiedztwie Pałacu Kazimierzowskiego:

„My, którzyśmy mieszkali u Chopina, spotykaliśmy go często w tak zwanym Ogrodzie Botanicznym, będącym zaraz za liceum. Tam chodziliśmy lekcji się uczyć, lub czytać książki, które nam, za poręczeniem profesorów, dawało z biblioteki publicznej”.

Przyszły wybitny kompozytor dorastał w wyjątkowym, międzynarodowym akademickim środowisku Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego. Ten czas z całą pewnością wpłynął na jego edukację i wychowanie. Kampus opuścił w 1827 roku, gdy wraz z rodziną przeprowadził się do oficyny Pałacu Czapskich po drugiej stronie Krakowskiego Przedmieścia.

W CZASACH KRYZYSU

Uniwersytet bardzo szybko zakorzenił się w naukowej i artystycznej kulturze,

a klasycystyczny kampus trwale wrósł w tkankę miasta. Niestety, po 15 latach działalności, uczelnię zamknęto. Powodem był patriotyczny zryw Polaków w powstaniu listopadowym. Społeczność akademicka wzięła udział w walce o niepodległość ojczyzny, uczestnicząc w Nocy Listopadowej i formując oddział Gwardii Akademickiej. W 1831 roku Rosjanie zamknęli zarówno Królewski Uniwersytet Warszawski, jak i Liceum Warszawskie. Część kolekcji dydaktyczno-naukowych i artystycznych wywieziono do Petersburga. To, co pozostało, zorganizowano jako Gabinety Naukowe Okręgu Naukowego Warszawskiego. Zarządzał nimi Feliks Paweł Jarocki – profesor zoologii dawnego Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego.

Zaborcom nie udało się wyrugować nauki i edukacji z kampusu przy Krakowskim Przedmieściu. Jesienią 1844 roku otworzono Szkołę Sztuk Pięknych, której siedzibą był Gmach Pomuzealny, zwany wówczas Gmachem Sztuk Pięknych, oraz Gmach Audytorijny. Uczący się w Szkole studenci korzystali z dawnych kolekcji uniwersyteckich. Do najbardziej znanych absolwentów należeli Wojciech Gerson, Józef Kostrzewski i Józef Szermentowski. W 1855 roku narodziła się natomiast idea organizacji Akademii Medyko-Chirurgicznej. Włączono do niej Szkołę Farmaceutyczną oraz utworzono dwa wydziały: pięcioletni Medyczny i dwuletni Farmaceutyczny. Początkowo wykorzystywano jedną z sal dawnego Uniwersytetu, ale później siedzibą główną Akademii został Pałac Staszica. Do grona najwybitniejszych profesorów Akademii Medyko-Chirurgicznej należał Tytus Chałubiński.

Środowisko Uniwersytetu było nieprzerwanie aktywne naukowo: dążono do reaktywacji uczelni. Udało się tego dokonać w 1862 roku, gdy car Aleksander II wyraził zgodę na założenie Szkoły Głównej Warszawskiej. Była to szkoła wyższa, którą tworzyły cztery wydziały: Filologiczno-Historyczny, Matematyczno-Fizyczny, Lekarski oraz Prawa i Administracji. Siedzibą Szkoły był budynek na terenie dawnego kampusu Uniwersytetu Warszawskiego – obecna siedziba Wydziału Archeologii. Do grona najwybitniejszych studentów Szkoły Głównej należeli m.in. Bolesław Prus i Henryk Sienkiewicz.

Reaktywowaną w postaci Szkoły Głównej uczelnię po raz drugi zamknęto z powodu zaangażowania społeczności akademickiej w powstanie styczniowe. Rosjanie w 1869 roku otworzyli Cesarski Uniwersytet Warszawski, z językiem wykładowym rosyjskim. Uczelnia miała być z jednej strony ośrodkiem dydaktyczno-naukowym, ale z drugiej także politycznym narzędziem unifikacji Królestwa Polskiego z Cesarstwem Rosyjskim. W tym

okresie wybudowano gmach Biblioteki Uniwersyteckiej (obecna Stara Biblioteka). Na mapie kampusu znalazł się on w centralnej części, zmieniając ówczesną perspektywę: całkowicie zasłonił Pałac Kazimierzowski. Gmach biblioteki, oddany do użytku w 1894 roku, prezentował najnowsze osiągnięcia techniki bibliotecznej. Swoją funkcję pełnił do 1999 roku.

POWRÓT POLSKIEGO UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO

W 1915 roku, z obawy przed wejściem do Warszawy wojsk niemieckich, Rosjanie pośpiesznie ewakuowali Cesarski Uniwersytet Warszawski do Rostowa nad Donem. Zabrali wówczas kolekcje, które w znakomitej większości nie powróciły już nigdy do Polski. Władze niemieckie zgodziły się na przywrócenie polskiego Uniwersytetu Warszawskiego oraz dawnego godła. Jedną z najistotniejszych zmian było umożliwienie kobietom studiowania na uczelni.

Początek XX wieku upłynął pod znakiem rozwoju uczelni. Studenci UW, dający się rozpoznać w przestrzeni miasta po charakterystycznych białych czapkach rogatywkach z bordowym otokiem, nadawali stolicy życia i kolorytu. Wraz ze zwiększającą się liczbą studentów zwiększały się potrzeby uczelni. Brakowało przestrzeni do prowadzenia zajęć, wykładów oraz budynków lub pomieszczeń dla administracji. Miała temu zaradzić budo- wa Auditorium Maximum – gmachu z dwukondygnacyjną aulą wykładową mieszczącą kilkaset osób. Budynek powstał z myślą o studentach i pracownikach Wydziału Prawa i Administracji, jednak dość szybko stał się również przestrzenią, w której organizowano wykłady i uroczystości. Wydarzeniem, które w październiku 1936 roku przyciągnęło tłumy, był wykład poświęcony promieniotwórczości. Wygłosili go Irène Joliot-Curie i Jean Frédéric Joliot-Curie.

UNIwersYTET PODZIEMNY

Wybuch II wojny światowej spowodował kolejne zamknięcie Uniwersytetu Warszawskiego. Na zabytkowym Kampusie Głównym stacjonowały wojska niemieckie. Kadra dydaktyczno-naukowa mierzyła się z represjami, ale mimo to kontynuowała nauczanie w warunkach podziemnych. Niemal 300 naukowców prowadziło tajne zajęcia dla ponad 1,2 tys. studentek i studentów. Wydział Lekarski wykorzystano do organizacji szpitala polowego, w którym przyjmowano pacjentów rannych w bombardowaniach. Kampus był również terenem walk w czasie Powstania Warszawskiego. Grupa Bojowa „Krybar”, założona 5 sierpnia 1944 roku przez Cypriana Odorkiewicza, trzykrotnie podejmowała próby odbicia kampusu z rąk nieprzyjaciela. Przeprowadzone szturmowały okazały się nieskuteczne.

Większość materialnego dziedzictwa uczelni, w tym tak ważne obiekty jak insygnia rektorskie i sztandar z 1826 roku, została zniszczona. Podobny los spotkał budynki uczelni, choć niektóre, m.in. Gmach Pomuzealny, Stara Biblioteka, Szkoła Główna i Budynek Chopinowski (dawny budynek Porektorski), przetrwały okres okupacji.

DROGA DO WOLNOŚCI

Latem 1945 roku podjęto decyzję o odbudowie kampusu i wznowieniu zajęć od jesieni. Ratowano też wszystko, co tylko przetrwało: np. prof. Wacław Borowy, dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej w latach 1936–1938, starał się ochronić pozostałości zbiorów przed dalszym zniszczeniem. Książki zostały rozrzucone i podeptane przez niemieckich żołnierzy, którzy stacjonowali w gmachu BUW. Żołnierze radzieccy plądrowali magazyny i budynki, które oszczędziła wojna.

Na studia w roku akademickim 1945/1946 zapisało się około 4 tys. studentów. Inaugurację świętowano 16 grudnia w Sali Kolumnowej w Budynku Pomuzealnym, mimo niezwykle trudnych warunków: gmach był częściowo uszkodzony przez pociski artyleryjskie, a w oknach nie było szyb. Dzięki determinacji społeczności akademickiej udało się uporządkować przestrzeń, ozdobić ją festonami z gałęzi świerkowych i przygotować dla uczestników uroczystości. Inaugurację odbywały się w Sali Kolumnowej aż do 1955 roku, po czym przeniesiono je do Auli im. Adama Mickiewicza w Auditorium Maximum, w której odbywają się do dziś.

W okresie powojennym Uniwersytet Warszawski był istotnym ośrodkiem opozycyjnym. Społeczność akademicka żywo reagowała na wydarzenia polityczne w kraju, co powodowało, że ówczesna władza odsuwała profesorów od zajęć dydaktycznych lub usuwała z Uniwersytetu, łamiąc jego autonomię. Na kartach historii zapisały się również takie dramatyczne wydarzenia jak Marzec '68. Jednym z najbardziej wymownych

ZDJĘCIA

- ① Marcin Zaleski, *Widok na Pałac Kazimierzowski od strony Powiśla, przed 1836*. Źródło: Muzeum Narodowe w Warszawie
- ② Franciszek Tegazzo, *Wnętrze Biblioteki Głównej w Warszawie, 1865*
- ③ Wojciech Gerson, *Gabinet zoologiczny w Warszawie, 1869*
- ④ Autor nieznany, ogólny widok wielkiej auli uniwersyteckiej (w głębi na podwyższeniu Senat Akademicki), 1930

obrazów ówczesnego kryzysu społeczno-politycznego w PRL w świadomości społeczności akademickiej jest brutalne stłumienie wiecu studentów 8 marca. Pamięć o późniejszych wielokrotnych strajkach, rządowych inwigilacjach, kontrolowaniu Uniwersytetu i ograniczaniu jego wolności jest ważną lekcją i elementem tożsamości społeczności akademickiej.

NIE TYLKO KAMPUS GŁÓWNY

Historia Kampusu Ochota, na którym obecnie znajdują się głównie wydziały nauk przyrodniczych i ścisłych, zaczęła się na początku XX wieku. Za datę początkową można uznać rok 1919, w którym Uniwersytet Warszawski otrzymał część Pola Mokotowskiego. W tym samym roku, co nie pozostaje dla tej historii bez znaczenia, tytuł profesora honorowego UW przyznano Marii Skłodowskiej-Curie. Badaczka dwa lata później zainicjowała założenie w Polsce Instytutu Radowego, w celu leczenia chorych na nowotwory. Pod gmach część swojej działki przekazał Uniwersytet Warszawski. Budowę rozpoczęto w 1925 roku: 7 czerwca wmurowano kamień węgielny, a Skłodowska-Curie wygłosiła w Pałacu Kazimierzowskim wykład o promieniotwórczości.

Pomysł założenia na Ochocie nowego miasteczka uniwersyteckiego pojawił się w 1922 roku – początkowo miały się tam znajdować wydziały Medycyny oraz Fizyki i Chemii. Drugą próbą organizacji nowego kampusu był zamiar wpisania go w ostatecznie niezrealizowany projekt reprezentacyjnej dzielnicy Marszałka Józefa Piłsudskiego w połowie lat 30. XX wieku. Wreszcie, w 1934 roku, rozpoczęto budowę pierwszego gmachu Uniwersytetu Warszawskiego na Kampusie Ochota: był to budynek zakładów chemicznych ówczesnego Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego, czyli obecny Wydział Chemii. Budowę zakończono w 1939 roku.

Budynek Wydziału Chemii ma niezwykle ciekawą bryłę zaprojektowaną przez Aleksandra

Bojowskiego. Tak zwany Gmach Chemii oddano do użytku tuż przed rozpoczęciem II wojny światowej, 26 czerwca 1939 roku. Już w pierwszych dniach agresji wojsk niemieckich został obrabowany – Uniwersytet stracił aparaturę naukową, wyposażenie i meble. Budynek przeznaczono na rezerwowo lazaret, a w maju 1941 roku przekształcono w szpital polowy Wehrmachtu. Na przełomie lat 1944/1945 Niemcy wysadzili część budynku. Po wojnie udało się przywrócić jego pierwotną funkcję. Pierwszy w Polsce samodzielny Wydział Chemii rozpoczął działalność w październiku 1955 roku.

Lata 50. XX wieku to także próby rozwoju Kampusu Ochota. Jedną z nich był projekt mokotowskiego „trójkąta nauki” autorstwa Romualda Gutta i Juliana Putermana-Sadłowskiego. Szeroko zakrojonych planów organizacji tej przestrzeni nie zrealizowano, ale powstał wówczas nowy budynek przeznaczony dla Wydziału Geologii. Intensywny rozwój Kampusu Ochota rozpoczął się już w latach 60.: rozbudowano Wydział Chemii i oddano do użytku domy studenckie Żwirek i Muchomorek. W latach 70. powstała stołówka (obecny klub Proxima), budynek dydaktyczny dla geofizyki (obecnie część Wydziału Fizyki) oraz Laboratorium Ciężkich Jonów. W 1991 roku Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki otrzymał siedzibę w przedwojennym gmachu Wolnej Wszechnicy Polskiej, który zajmuje do dziś. Również w latach 90. na terenie kampusu część nieistniejących już dzisiaj pawilonów zajmował Instytut Archeologii, w 1999 roku wybudowano zaś gmach dla Wydziału Biologii.

W 2007 roku oddano halę sportową, a trzy lata później rozpoczęto budowę Centrum Nowych Technologii, budynków Wydziału Fizyki i Centrum Nauk Biologiczno-Chemicznych. Najnowszy budynek na Kampusie Ochota, oddany w 2025 roku, należy do Wydziału Psychologii.

Trzecim kampusem Uniwersytetu Warszawskiego, którego historia sięga lat 60. i 70. ubiegłego wieku, jest kampus na Służewie. Malownicze tereny nad Dolinką Służewiecką zajmuje przede wszystkim Wydział Zarządzania – założona w 1972 roku, najstarsza w Polsce jednostka kształcąca studentów w zakresie zarządzania. Wydział – jeden z największych na uczelni – dysponuje nowoczesnymi przestrzeniami, w których nauka spotyka się z biznesem.

Ważną datą w historii Uniwersytetu Warszawskiego jest rok 1999, w którym otwarto nowoczesną Bibliotekę Uniwersytecką na Powiślu. Udostępnia ona czytelnikom ponad 2 mln książek, ale nie jest jedynie miejscem skupienia i nauki: otwarta przestrzeń i ogrody na dachu każdego roku przyciągają mieszkańców Warszawy i turystów. Architekturę BUW, jej symboliczną dekorację oraz cytaty z nauki, kultury i sztuki można czytać jak książkę. Biblioteka jest jednym z najbardziej charakterystycznych elementów Powiśla, a w ostatnich latach dołączają do niej kolejne, nowe budynki Uniwersytetu Warszawskiego.

Paulina Paul
pracuje w Muzeum UW.

Dzieje Uniwersytetu Warszawskiego 1816–1915, red. T. Kizwalter, Warszawa 2016.

Dzieje Uniwersytetu Warszawskiego 1915–1945, red. P. M. Majewski, Warszawa 2016.

Dzieje Uniwersytetu Warszawskiego po 1945, red. P. M. Majewski, Warszawa 2016.

Kamińska J., *Komisja Edukacji Narodowej (1773–1794) w 250. rocznicę powołania*, Warszawa 2025.

Kowalski H., Miziołek J., *Kronika Pałacu Kazimierzowskiego Feliksa Pawła Jarockiego*, Warszawa 2016.

Miziołek J., Kowalski H., *Uniwersytet Warszawski i młody Chopin*, Warszawa 2013.

Wspomnienia o Chopinie. Część I, oprac. P. Mysławowski, Warszawa 2023.

Każda osoba przechodząca obok Bramy Głównej Uniwersytetu Warszawskiego ma okazję ujrzeć wieńczące ją uczelniane godło. Przedstawia ono orła w koronie, otoczonego pięcioma gwiazdami i trzymającego w szponach dwie gałązki. Godło to możemy spotkać w wielu miejscach i na wielu przedmiotach, od insygniów rektorskich i sztandaru po współcześnie oferowane w uniwersyteckich sklepach bluzy czy przypinki. Jednak pomimo codziennej styczności z nim nieczęsto zastanawiamy się nad jego znaczeniem czy historią.

Obecne godło uczelni zostało przyjęte w 1817 roku na wniosek Komisji Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, ówczesnego odpowiednika dzisiejszych ministerstw edukacji i nauki, której w tamtym czasie przewodniczył minister Stanisław Kostka Potocki, jeden z założycieli Uniwersytetu Warszawskiego. Był to dość nietypowy znak, gdyż nie zawierał w sobie elementów symbolicznie nawiązujących do naukowego charakteru nowo powstałej instytucji, takich jak otwarte księgi, pochodnie czy też stworzenia typu sowy lub lwy, najczęściej wybieranych przez inne instytucje naukowe. Co więcej, nigdy też nie określono herbu uniwersyteckiego, pomimo dwukrotnego zorganizowania komisji mającej odnieść się do jego braku. Wynika to wszystko przede wszystkim z inicjatywy autora projektu godła, czyli samego Potockiego, oraz z faktu, że pierwotna funkcja godła była wyłącznie sfragistyczna.

Data przyjęcia obecnego godła Uniwersytetu przypada niemal rok po jego założeniu. Nic w tym zaskakującego – przez pierwszy rok istnienia uczelni Rada Ogólna Uniwersytetu, pod przewodnictwem Stanisława Staszica, zajmowała się stworzeniem podstaw organizacji uczelni. W tym okresie należało ustalić statut oraz program nauczania, zweryfikować i zatrudnić odpowiednich profesorów oraz zorganizować kolekcje dydaktyczne dla różnych wydziałów, które miały być wykorzystywane przy nauczaniu. W strukturę Uniwersytetu wchodziły trzy wydziały, do których dołączono dwie istniejące wcześniej szkoły, Szkołę Lekarską oraz Szkołę Prawa. Pomimo tego, że pierwsza oficjalna inauguracja roku akademickiego odbyła się dopiero w maju 1818 roku, to pierwsze „kursy” otworzono już w 1817 roku, pierwszy w lutym, a następny 13 listopada. Można przyjąć, że ma to związek z przedstawieniem projektu pieczęci tego samego miesiąca. Prowadzenie zajęć wiązało się bowiem z koniecznością uwierzytelniania dokumentów za pomocą pieczęci. Wstąpienie na Uniwersytet miało wiązać się z otrzymaniem dokumentów immatrykulacyjnych, pozwalających uniknąć poboru do wojska. Istniała jeszcze kwestia ustanowienia pozycji Uniwersytetu Warszawskiego wśród innych uczelni na świecie. Do tej pory Wydział Lekarski wydawał patenty medyków odbywających kursy z własną pieczęcią

nieposiadającą słowa „uniwersytet”, co mogło wzbudzać obawy absolwentów przed uhonorowaniem dokumentów na równi z dyplomami z innych europejskich uczelni.

JEDEN WYBÓR WŚRÓD WIELU PROPOZYCJI

Ustanowienie właśnie tego wizerunku godła wpisuje się w nastroje patriotyczne i suwerennościowe społeczeństwa polskiego w stolicy Królestwa Kongresowego. Warto przypomnieć, że przyjęty wzór godła nie był jedynym zaproponowanym projektem. Wśród konkurujących projektów znalazła się m.in. propozycja urzędowa, wniesiona przez Radę Administracyjną. Jej głównym elementem miało być cesarsko-królewskie godło Królestwa Polskiego, czyli dwugłowy orzeł, łączący symbol Cesarstwa Rosyjskiego i historyczny herb Królestwa Polskiego. Został on jednak odrzucony, gdyż zawierał w sobie hierarchizację symboli, w której jeden – zaborcy rosyjskiego – miał dominować nad historycznym polskim. Nie odpowiadało to patriotycznej polityce prowadzonej przez Potockiego.

Kolejną propozycję projektu wniosła Rada Ogólna Uniwersytetu, która w godle chciała wykorzystać obraz orła ze *Śpiewów historycznych* Juliana Niemcewicza. Dzieło to zostało wydane w 1816 roku i składa się ze zbioru pieśni patriotycznych przedstawiających najważniejsze wydarzenia i wybitne postacie w historii Polski. Publikacja zawiera ponadto ryciny oraz opis historii Polski, całość miała na celu podtrzymanie świadomości narodowej. Choć obie propozycje miały swoje mocne uzasadnienia, ostatecznie przegrały z projektem zaproponowanym przez Komisję kierowaną przez Potockiego.

SYMBOLIKA GODŁA

Opis przedstawionego do akceptacji znaku możemy znaleźć w pracy Józefa Bielińskiego *Królewski Uniwersytet Warszawski*. Brzmi on następująco: „Orzeł dawny polski w koronie z rozpostartymi skrzydłami, trzymający w lewym szponie gałązkę palmową, a w prawym laurową, oznaki cierpliwej pracowitości i nagrody; wokoło pięć gwiazd znaczących pięć akademickich wydziałów, a na brzegu napis Sigillum Universitatis Regiae Varsaviensis MDCCCXVI”. Ten właśnie projekt zatwierdził gen. Józef Zajączek, a 15 listopada

1817 roku Komisja powiadomiła Radę Ogólną o wzorze godła i poleciła zrealizowanie projektu.

Wprowadzenie dawnego symbolu Korony Królestwa Polskiego do godła uniwersyteckiego nie było przypadkowym działaniem. Orzeł miał oczywiste konotacje patriotyczne, choć na wykorzystywanie tego symbolu miało pozwolenie wyłącznie wojsko. Źródła historyczne potwierdzają jednak, że w ramach realizowania polityki patriotycznej Potocki wprowadził go do użytku również w swoim ministerstwie, oczywiście bez otrzymania na to działania jakiegokolwiek zgody. Tę decyzję można uznać za rodzaj manifestacji, gdyż w danym okresie używanie godła Orła Białego nie było zgodne z zasadami panującymi w państwie, wszystkie inne urzędy nosiły znak orła cesarsko-królewskiego. Mogło to być powodem uprzywilejowania resortu prowadzonego przez Potockiego, dla którego uczelnia była jednym z największych osiągnięć polityki edukacyjnej oraz jego własnym.

Można uznać, że Potocki chciał także, aby godło uniwersyteckie było zbliżone do godła Komisji, a jednocześnie odstawało od znaków innych władz i instytucji w państwie. W pierwszych latach funkcjonowania Uniwersytet podlegał bezpośrednio i bezwzględnie Komisji, od której był uzależniony w kwestiach finansowych i kadrowych, Komisja decydowała o nabywaniu zbiorów naukowych i kolekcji artystycznych, a także o pomieszczeniach i gmachach uniwersyteckich.

Wykorzystanie białego orła jako godła odnosiło się także do tradycji uczelni. Wcześniej jego wizerunek wykorzystywały instytucje poprzedzające Uniwersytet, takie jak Szkoła Lekarska czy Rada Ogólna. Rzeźba orła pojawiła się także na centralnym ryzalicy Pałacu Kazimierzowskiego, co uwiadamiają ryciny przedstawiające budynek w tym okresie. W godle uniwersyteckim postać orła wzbogacono o pięć gwiazd, liść palmy oraz gałązkę lauru. Każdy z tych elementów ma własne znaczenie symboliczne, które w połączeniu miało budować tożsamość uczelni.

Wokół postaci orła widnieje pięć gwiazd, symbolizujących pierwsze pięć wydziałów Uniwersytetu: Wydział Lekarski, Wydział Prawa

Tłok pieczętny Wydziału Nauk i Sztuk Pięknych, 1818. Źródło: Muzeum UW

i Administracji, Wydział Filozoficzny, Wydział Teologiczny oraz Wydział Nauk i Sztuk Pięknych. Choć z perspektywy czasu oferta ta może wydawać się skromna, w tamtym momencie napawała ona dumą, gdyż według ówczesnej kategoryzacji obejmowała wszystkie liczące się dziedziny nauki. Sprawiała, że Uniwersytet mógł przygotowywać studentów do wszelkich zawodów wymagających sprawności intelektualnej. Szkoły w Królestwie Kongresowym miały sprecyzowaną dziedzinę, ograniczającą zakres specjalizacji, w których mogły wyszkolić studentów.

Kolejnymi elementami godła są gałązka i liść, obecnie trzymane przez orła w szponach, a w tamtym okresie znajdujące się po jego bokach. W lewym szponie orzeł ma gałązkę lauru, symbol nagrody, znany i wykorzystywany w kulturach europejskich już od starożytności. Zapewne pierwszym skojarzeniem będzie wieniec laurowy, zakładany na głowy władców i zwycięzców igrzysk. Jego początki możemy prześledzić, zaczynając od mitologii greckiej. Tam, w opowieści o szaleńczej miłości Apolla do nimfy Dafne, która – chcąc uwolnić się od młodego boga – błagała o ratunek, w wyniku czego została przemieniona w drzewo laurowe. Aby ją uczcić, Apollo stworzył z gałęzi lauru wieniec, który od tamtej pory nosił, a laur (inaczej wawrzyn) stał się rośliną poświęconą właśnie jemu, bogu sztuki, poezji i światła. Wieniec laurowy stał się nagrodą dla zwycięzców igrzysk oraz poetów i artystów. Tradycję tę przejęli Rzymianie, którzy wykozystali wieniec laurowy jako symbol triumfu militarnego i władzy cesarskiej. Nie przestali jednak wierzyć laurem wybitnych uczonych, poetów i artystów. Zwyczaj ten kontynuowano na przestrzeni dziejów, w renesansie zasłużeni twórcy otrzymywali tytuł „poeta laureatus”, czyli „poeta laureat”. Do dziś w wielu włoskich

uczelniach studenci zakładają wieńce laurowe po obronie prac dyplomowych.

Dopełnieniem symboliki lauru jest liść palmy. Choć symbol ten również znany jest już z czasów starożytności, jego pojawienie się w godle uniwersyteckim nawiązuje do późniejszej symboliki chrześcijańskiej. Możemy go zauważyć w obrazach religijnych przedstawiających świętych. Trzymany przez nich w ręku liść oznacza przedstawianą postać jako męczennika. Palma staje się tym samym symbolem zwycięstwa ducha nad ciałem. Archeolodzy i historycy zakładają, że w odkrywanych grobowcach oznaczonych liściem palmowym spoczywają święci-męczennicy. Może się wydawać, że symbol męczeństwa w godle uniwersyteckim rysuje dosyć ponurą perspektywę edukacji akademickiej, jednak Potocki miał na uwadze nie tyle cierpienie, ile ciężką pracę w doskonaleniu się, która, jak mówi nam gałąź lauru, wiązać się będzie z przyszłą nagrodą.

Godło przechodziło zmienne koleje losu wraz z Uniwersytetem. Po śmierci Potockiego w 1820 roku książę Konstanty, namiestnik Królestwa, zażądał od Komisji zmiany godła. Nowy minister oświecenia Stanisław Grabowski zabronił wykorzystywania godła z Orłem Białym, wprowadzając w 1823 roku wersję cesarsko-królewską godła. Zmianie uległo także dotychczasowe godło Komisji.

Jednak żądanie zmiany godła niekoniecznie było działaniem ukierunkowanym przeciw Uniwersytetowi czy Komisji. W tamtym okresie ze względu na brak precyzyjnych wytycznych ze strony władz oraz częste wykorzystywanie usług prywatnych grawerów, mających różne zdolności, powstały duże rozbieżności w pieczęciach wykorzystywanych przez organy administracji państwowej. W związku z tym w celu ich uporządkowania i ujednolicenia w 1822 roku władze zobowiązały wszelkie komisje wojewódzkie do odebrania podległym im urządcom starych pieczęci i wprowadzenia stempli z godłem państwowym i jednolitym napisem. Od 1826 roku wyrabianiem urzędowych tłoków zajęła się Mennica Polska.

Zmiana postaci orła nie została powszechnie zaakceptowana. Grawerzy wykonujący pieczęci tworzyli również guziki do strojów profesorskich i studenckich. Mundury te były noszone przez urzędników Komisji, nauczycieli,

studentów i uczniów, ich wygląd regulował dekret królewski z maja 1821 roku. Guziki do mundurów musiały zawierać wizerunek godła oraz napis wskazujący stopień szkoły, studenci nosili mundury przeznaczone dla klas VIII z napisem „uniwersytet”. Właśnie na tych guzikach starano się umieszczać wizerunek Orła Białego, mimo zakazów i towarzyszących im konsekwencji. Pomimo zmiany wizerunku orła inne elementy godła zostały niezmienione i nadal mogły budować tożsamość uczelni.

Orzeł Biały powrócił na godło uniwersyteckie w 1830 roku wraz z wybuchem powstania listopadowego, w które zaangażowani byli również studenci. Powołana została także Gwardia Akademicka, a armia powstańcza została zasilona przez społeczność uczelnianą. W tym okresie na znak odzyskania pełnej niezawisłości przywrócono oryginalne godło uniwersyteckie. Niestety nie trwało to długo. Po upadku powstania Rosjanie zamknęli uczelnię. Gdy w 1862 roku ponownie udało się ją otworzyć pod postacią Szkoły Głównej Warszawskiej, w odnowionym gmachu Sali Audytoryjnej namalowano na suficie pięć gwiazd, odnosząc się bezpośrednio do Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego. Nie pojawił się tam jednak biały orzeł – z przyczyn politycznych umieszczenie go na budynkach nie było możliwe.

Oryginalne godło powróciło na stałe w 1916 roku, wraz ze wznowieniem działalności Uniwersytetu Warszawskiego. Po opuszczeniu Warszawy przez Rosjan polska administracja lokalna zorganizowała się w opuszczonym mieście, do którego następnie wkroczyły wojska niemieckie. Administracja uznana przez okupantów za samorząd miejski zaapelowała o ponowne otwarcie stołecznej uczelni. Niemieckie władze okupacyjne wyraziły zgodę.

Od lat symbol ten, odnoszący się zarówno do patriotyzmu, jak i tradycji antyku oraz chrześcijaństwa, towarzyszy wszystkim wchodzącym na teren Kampusu Głównego przez Bramę Główną.

Łucja Lompart
pracuje w Muzeum UW.

Bieliński J., *Królewski Uniwersytet Warszawski (1816–1831)*, t. 1–3 oraz skorowidz, Warszawa 1907, 1911, 1912, 1913.

Mordyński K., *Godło Uniwersytetu Warszawskiego. Dzieje symbolu na pieczęciach uczelni ze zbiorów Muzeum UW*, Warszawa 2023.

Kuczyński S.K., *Godło Uniwersytetu Warszawskiego*, [w:] *Kultura artystyczna Uniwersytetu Warszawskiego*. *Ars et educatio*, red. J. Miziołek, Warszawa 2003.

J.J. [Józef Łukaszewicz?], *Opis historyczno-statystyczny byłego Uniwersytetu królewsko-warszawskiego do roku 1830*, „Przyjaciół Ludu” 1845, R. 11, t. 2, nr 41–52; R. 12, nr 1–14.

KALEJDOSKOP

oprac. redakcja
współpraca: Jolanta Matuszczak

CZEŚĆ I CHWAŁA

Zgodnie z wieloletnią tradycją na Uniwersytecie Warszawskim odbyły się obchody rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego. W wydaniu na Kampusie Głównym wzięli udział Bohaterowie z Grupy Bojowej AK „Krybar”, przedstawiciele uczelni oraz społeczność Warszawy.

– Walczyliście o naszą wolność. Bez Was z pewnością nie byłibyśmy tu, gdzie jesteśmy teraz. Jesteście wzorem dla wszystkich pokoleń – zwrócił się do biorących udział w uroczystości Powstańców prof. Alojzy Z. Nowak, rektor UW.

82 lata temu, w dniu wybuchu Powstania Warszawskiego, VIII Zgrupowanie I Rejonu I Obwodu AK Warszawa-Śródmieście podjęło próbę odbicia Uniwersytetu Warszawskiego z rąk okupacyjnych wojsk niemieckich. 5 sierpnia zgrupowanie zostało połączone z dwiema innymi jednostkami, tworząc Grupę Bojową „Krybar”, której dowódcą został kpt Cyprian Odorkiewicz. Kolejne próby przejęcia terenu Uniwersytetu zostały przeprowadzone 23 sierpnia i 2 września. Co roku Uniwersytet Warszawski wraz ze Środowiskiem Grupy Bojowej „Krybar” Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej organizuje obchody rocznicowe na Kampusie Głównym przy tablicy upamiętniającej Bohaterów tamtych wydarzeń.

PRZYJACIEL UNIwersYTETU

Prof. Zbigniew Antoni Kruszewski w 1943 roku wstąpił do Szarych Szeregów, gdzie przyjął pseudonim „Jowisz”. Po wybuchu Powstania Warszawskiego walczył w Śródmieściu, w plutonie 112, a od 1 do 7 sierpnia 1944 roku w Grupie Bojowej „Krybar” (ul. Smulikowskiego). W 1952 roku wyjechał do Stanów

Zjednoczonych, gdzie otrzymał stopień profesora politologii. Wykładał na Uniwersytecie Teksańskim w El Paso (był tam dziekanem Wydziału Stosunków Międzynarodowych).

Nagrody im. Jadwigi i Zbigniewa Kruszewskich przyznawane są autorom najwybitniejszych rozpraw doktorskich z zakresu nauk humanistycznych i społecznych poświęconych problematyce granic i pograniczy Polski w XX i XXI wieku. 29 lipca w Sali Senatu Pałacu Kazimierzowskiego odbyła się uroczystość wręczenia tegorocznych Nagród im. Jadwigi i Zbigniewa Kruszewskich, organizowana przez Studium Europy Wschodniej UW. Laureatką I Nagrody została dr Małgorzata Bukiel za rozprawę *Dyskurs(y) o Ziemi Lubuskiej w polskim piśmarstwie historycznym 1945–1999*, obronioną na Uniwersytecie Szczecińskim. II Nagrodę otrzymał ks. dr Pawło Khomiak za rozprawę *Римо-католицьке духовенство Львівської та Луцької дієцезій у 1939–1991 роках: особливості діяльності, оброну на Волинському Університеті Народовим в Łucku*.

Podczas uroczystości rektor UW prof. Alojzy Z. Nowak wręczył prof. Zbigniewowi A. Kruszewskiemu Medal Uniwersytetu Warszawskiego. Stanowi on wyraz uznania dla wieloletnich zasług Profesora na rzecz UW, jego wybitnego dorobku naukowego oraz nieocenionego wkładu w rozwój kolejnych pokoleń badaczy.

DOKTORAT HONOROWY

Prof. Alojzy Z. Nowak otrzymał tytuł doktora honoris causa Karpackiego Narodowego Uniwersytetu im. Wasyla Stefanyka w Iwano-Frankiwsku. Akt nadania doktoratu honoris causa wręczył prof. Ihor Cependa, były rektor,

przewodniczący Senatu Karpackiego Narodowego Uniwersytetu im. Wasyla Stefanyka, wieloletni współpracownik Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego.

Uczelnia uhonorowała rektora UW za osiągnięcia naukowe oraz wkład w rozwój współpracy polsko-ukraińskiej, solidarności akademickiej i wsparcie ukraińskich uczelni w czasie trwającej wojny. W trakcie tej samej uroczystości doktora honoris causa otrzymał również prof. Jerzy Lis, rektor Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie.

BIAŁY SŁOŃ NA SZCZYCIE

Obserwatorium Astronomiczno-Meteorologiczne im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, nazywane „Białym Słoniem”, powstawało w latach 1936–1938 z inicjatywy Uniwersytetu Warszawskiego oraz Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej. W momencie otwarcia należało do najnowocześniejszych placówek tego typu w Europie. W czasie II wojny światowej obiekt zaczął popadać w ruinę i na początku XXI wieku trudno było sobie wyobrazić, że przedwojenne obserwatorium może wrócić do dawnej świetności.

Prace nad jego odbudową rozpoczęły się w 2012 roku. Uniwersytet Warszawski i Karpacki Narodowy Uniwersytet im. Wasyla Stefanyka rozwijają na górze Pop Iwan ośrodek polsko-ukraińskiej współpracy naukowej. Od 2017 roku działa tam również polsko-ukraińska stacja ratownictwa górskiego.

28 sierpnia odbyło się uroczyste otwarcie Obserwatorium po zakończonym III etapie jego modernizacji. Jednostkę wyposażono m.in. w nowy teleskop, ukryty pod specjalnie zaprojektowaną kopułą przystosowaną do trudnych warunków atmosferycznych panujących na wysokości ponad 2 tys. m.

W uroczystości wzięli udział dr Marcin Kulaś, minister nauki i szkolnictwa wyższego RP, Andrii Butenko, minister edukacji i nauki Ukrainy, oraz rektorzy uczelni realizujących projekt – prof. Alojzy Z. Nowak (UW) i prof. Valentyna Yakubiv, rektorka Karpackiego Narodowego Uniwersytetu im. Wasyla Stefanyka.

JAPOŃSKIE SPOTKANIA

Na początku września rektor Uniwersytetu Warszawskiego prof. Alojzy Z. Nowak odwiedził Japonię, gdzie spotkał się z przedstawicielami Shinshu University w Matsumoto oraz Daito Bunka University i Międzynarodowego Uniwersytetu Chrześcijańskiego w Tokio. Rozmowy dotyczyły przede wszystkim rozwoju współpracy badawczej oraz możliwości wymiany pracowników, doktorantów i studentów.

Rektor UW odwiedził także ośrodek Kajima Institute of International Peace oraz udzielił wywiadu agencji Nikkei.

NAJLEPSI W EWALUACJI

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego opublikowało wyniki ewaluacji jakości działalności naukowej polskich uczelni. Uniwersytet Warszawski uzyskał dziewięć najwyższych kategorii (A+), co jest najlepszym wynikiem spośród wszystkich ewaluowanych uczelni i instytucji naukowych w Polsce.

Ocenę przeprowadzono na podstawie trzech kryteriów: poziom naukowy prowadzonej działalności (publikacje i patenty), efekty finansowe badań naukowych i prac rozwojowych (projekty naukowe, przychody z usług i komercjalizacji) oraz wpływ działalności naukowej na społeczeństwo lub gospodarkę.

Na UW ewaluacji poddano 26 dyscyplin – dziewięć z nich otrzymało kategorię A+ (filozofia, historia, ekonomia i finanse, psychologia, astronomia, informatyka, matematyka, nauki chemiczne, nauki fizyczne), dziewięć – kategorię A (etnologia i antropologia kulturowa, nauki o sztuce, nauki o komunikacji społecznej i mediach, nauki o polityce i administracji, nauki o zarządzaniu i jakości, nauki prawne, nauki socjologiczne, stosunki międzynarodowe, nauki biologiczne), a osiem – kategorię B+ (archeologia, językoznawstwo, literaturoznawstwo, nauki o kulturze i religii, nauki o bezpieczeństwie, geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna, pedagogika, nauki o Ziemi i środowisku).

NOWE RANKINGI

› Według tegorocznego rankingu *Academic Ranking of World Universities*, czyli tzw. Listy Szanghajskiej, Uniwersytet Warszawski jest w gronie 500 najlepszych uczelni świata,

zajmując pozycję 401–500. To najlepszy wynik spośród polskich szkół wyższych.

› W ostatnim czasie ukazał się również najnowszy *ShanghaiRank's Global Ranking of Academic Subjects*. Wyniki tegorocznej edycji pokazują pozycję badawczą Uniwersytetu Warszawskiego w siedmiu dyscyplinach, reprezentujących nauki ścisłe, nauki o Ziemi, informatykę oraz nauki społeczne. Najwyższą pozycję z dyscyplin prowadzonych na UW uzyskała fizyka – 101–150 miejsce na świecie, awansując z przedziału 151–200 w 2025 roku. Socjologia zajęła miejsce 151–200, również poprawiając wynik z ubiegłego roku (201–300). Nauki o Ziemi oraz matematyka zostały sklasyfikowane w przedziale 201–300, przy czym matematyka awansowała z przedziału 301–400. Informatyka i inżynieria zajmują miejsce 301–400, natomiast ekonomia i psychologia – 401–500. Oznacza to, że w porównaniu z 2025 rokiem trzy dyscypliny UW – fizyka, socjologia i matematyka – poprawiły swoją pozycję w skali światowej.

› Uniwersytet Warszawski został wysoko sklasyfikowany w I edycji *Research Collaboration Index 2027* – nowego międzynarodowego rankingu oceniającego współpracę naukową uczelni. Zestawienie obejmuje 1195 szkół wyższych z 81 państw i opiera się na analizie danych bibliometrycznych oraz informacji o krajowych i międzynarodowych partnerstwach badawczych. Najwyższą pozycję UW uzyskał w dyscyplinie *Physics & Astronomy*, zajmując 122. miejsce na świecie. Wysokie miejsca uczelnia zajęła również w obszarach *Arts & Humanities* (168. miejsce), *Mathematics* (189.), *Chemistry* (249.), *Psychology* (331.) oraz *Earth & Planetary Sciences* (336.).

› Absolwenci UW odnoszą duże sukcesy w biznesie – pokazuje ranking przygotowany

przez **Venture Capital Initiative przy Stanford Graduate School of Business**. Obejmuje on 20 uczelni spoza USA, których absolwenci kończący programy studiów magisterskich zakładają w Stanach Zjednoczonych najwięcej firm jednorozcistów, czyli prywatnych start-upów o kapitalizacji przekraczającej miliard dolarów. Siódme miejsce w zestawieniu, jako jedyna polska uczelnia, zajął Uniwersytet Warszawski.

Więcej o pozycji UW w międzynarodowych rankingach można przeczytać na s. 46.

OBRADY W KARPACZU

Od 8 do 10 września w Karpaczu odbywała się XXXV edycja Forum Ekonomicznego – jednego z największych i najważniejszych wydarzeń w Europie Środkowo-Wschodniej. Hasło tegorocznego spotkania to „Architektura nowego porządku – stabilność w czasach zmian”. Uniwersytet Warszawski był partnerem akademickim Forum.

– Uniwersytet Warszawski po raz kolejny był partnerem akademickim Forum Ekonomicznego. To dla nas ważna przestrzeń dialogu nauki z biznesem i otoczeniem społeczno-gospodarczym. W czasach dynamicznych zmian szczególnego znaczenia nabierają wiedza oparta na rzetelnych badaniach, wymiana doświadczeń i umiejętność spojrzenia na najważniejsze wyzwania z różnych perspektyw. Chcemy dzielić się wiedzą i doświadczeniem naszej społeczności akademickiej, ale także słuchać naszych partnerów i wspólnie poszukiwać rozwiązań, które będą służyć rozwojowi gospodarki i społeczeństwa – powiedział prof. Alojzy Z. Nowak, rektor UW.

Podczas trzech dni obrad XXXV Forum Ekonomicznego w Karpaczu wystąpiło ponad 6 tys. przedstawicieli polityki, nauki i biznesu. UW był partnerem akademickim wydarzenia. W strefie uczelni odbyły się debaty dotyczące m.in. innowacji i wdrożeń, przywództwa w biznesie, kapitału żelaznego, rozwoju AI oraz racjonalnej debaty publicznej.

W trakcie wydarzenia podpisano deklarację współpracy w celu przygotowania raportu dotyczącego koniecznych zmian w zakresie zarządzania placówkami ochrony zdrowia. Zaprezentowano też raport „Bezpieczeństwo łańcuchów dostaw w polskim przemyśle obronnym w czasie pokoju”, przygotowany przez UW i pięć innych czołowych polskich uczelni we współpracy z resortami obrony, aktywów państwowych oraz rozwoju i technologii.

Uniwersytet Warszawski podczas Forum reprezentowali m.in.: rektor prof. Alojzy Z. Nowak, prorektor ds. badań prof. Zygmunt Lalak, kanclerz Robert Grey, rzeczniczka

prasowa dr Anna Modzelewska, badacze z Wydziału „Artes Liberales”, Wydziału Biologii, Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii, Wydziału Fizyki, Wydziału Kultur Azji i Afryki, Wydziału Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych, Wydziału Matematyki, Informatyki i Mechaniki, Wydziału Prawa i Administracji, Wydziału Psychologii, Wydziału Socjologii, Centrum Biznesu, Instytutu Ameryk i Europy oraz Studium Europy Wschodniej.

LIDER DOSTĘPNOŚCI

W konkursie architektoniczno-urbanistycznym „Lider Dostępności” nagradzane są obiekty i przestrzenie publiczne najlepiej dostosowane do potrzeb wszystkich użytkowników, w tym osób z niepełnosprawnościami. W XI edycji w kategorii „Duży obiekt użyteczności publicznej” wygrał budynek Wydziału Psychologii UW.

Gala wręczenia nagród odbyła się 15 września w Pałacu Prezydenckim. W imieniu Uniwersytetu Warszawskiego nagrodę odebrał Robert Grey, kanclerz UW.

Gmach Wydziału Psychologii UW, mieszczący się przy ul. Stefana Banacha, ma sześć kondygnacji naziemnych i dwie podziemne, a jego powierzchnia wynosi prawie 26,6 tys. m². W budynku są m.in.: aula na ponad 380 osób, sale seminaryjne, wykładowe i komputerowe, pomieszczenia do pracy grupowej oraz laboratoria badawcze. Na dachu znajduje się ogród, dostępny jest też taras widokowy. Z budynku korzysta około 2 tys. osób – przede wszystkim studentów, doktorantów i pracowników Wydziału Psychologii UW. Nowoczesne przestrzenie umożliwiają rozwój dydaktyki i badań m.in. z dziedziny psychologii, kognitywistyki i psychofizjologii.

NAUKA W DEBACIE PUBLICZNEJ

Naukowy Think Tank PAP to stała platforma współpracy środowiska naukowego i mediów. Jego działalność będzie koncentrować się zarówno na wyzwaniach stojących przed nauką i szkolnictwem wyższym, jak i zagadnieniach istotnych dla państwa i społeczeństwa. Wśród głównych obszarów znajdują się sztuczna inteligencja i nowe technologie, bezpieczeństwo informacyjne, dezinformacja, zdrowie, gospodarka oraz przemiany społeczne.

15 września w siedzibie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego podpisano umowę inaugurującą jego działalność. W imieniu rektora UW prof. Alojzego Z. Nowaka dokument podpisał kanclerz Robert Grey.

Jednym z głównych założeń projektu jest wyjście z wiedzą naukową poza tradycyjny obieg ekspercki. Wyniki badań i analiz mają

stanowić podstawę raportów, ale także materiałów informacyjnych, rozmów z naukowcami, debat, podcastów, materiałów wideo, infografik i treści przeznaczonych do mediów społecznościowych.

Naukowy Think Tank PAP tworzą wraz z Polską Agencją Prasową: Uniwersytet Warszawski, Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, Uniwersytet Wrocławski, Polska Akademia Nauk oraz Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich. Partnerem instytucjonalnym projektu jest Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

NOWA KATEDRA

Uniwersytet Warszawski i Instytut im. Wincentego Witosa podpisały porozumienie dotyczące utworzenia i funkcjonowania Katedry im. Wincentego Witosa. Współpraca będzie służyć rozwojowi badań, edukacji oraz popularyzacji wiedzy związanej z dziedzictwem trzykrotnego Premiera RP, a także problematyką społeczną, gospodarczą i historyczną. Porozumienie podpisali rektor UW prof. Alojzy Z. Nowak oraz dyrektor Instytutu im. Wincentego Witosa prof. Piotr Kosiak.

– Wincenty Witos należy do postaci, których dorobek pozwala spojrzeć na historię Polski nie tylko przez pryzmat wydarzeń politycznych, ale również odpowiedzialności za państwo, wspólnotę i rozwój społeczny. Utworzenie Katedry jego imienia na Uniwersytecie Warszawskim stwarza przestrzeń do prowadzenia badań i debaty naukowej nad tym dziedzictwem, a także nad jego znaczeniem

ZDJĘCIA

- ① Obchody 82. rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego
- ② UW podczas XXXV Forum Ekonomicznego w Karpaczu
- ③ Uroczystość nadania tytułu doktora honoris causa rektorowi UW. Źródło: Studium Europy Wschodniej UW
- ④ Uroczystość wręczenia Medalu UW prof. Zbigniewowi A. Kruszewskiemu. Źródło: Studium Europy Wschodniej UW
- ⑤ Gala wręczenia nagród w konkursie „Lider Dostępności”
- ⑥ Wizyta delegacji z Uniwersytetu Warszawskiego w Mongolii. Źródło: UW
- ⑦ Orzeł na Bramie Głównej UW po renowacji
- ⑧ Obrady ESA 2026 na UW

dla współczesności. Cieszę się, że Uniwersytet Warszawski i Instytut im. Wincentego Witosa będą rozwijały tę współpracę – powiedział prof. Alojzy Z. Nowak, rektor UW.

WYMIANA DOŚWIADCZEŃ

Przedstawiciele kilkudziesięciu polskich uczelni spotkali się na Uniwersytecie Warszawskim podczas trzydniowego Zjazdu Kanclerzy

kierunków badań mongolistycznych, jak i przyszłych wyzwań oraz możliwości rozwoju międzynarodowej współpracy naukowej.

W drugim dniu wizyty w Ułan Bator delegacja Uniwersytetu wzięła udział w spotkaniu z prof. Bayanjargalynem Ochirkhuyagem, rektorem Państwowego Uniwersytetu Mongolskiego, prof. Gombosurenem Munkhbayarem, dziekanem Wydziału Nauk Przyrodniczych PUM, oraz z prof. Erdene-Ochirem, kierownikiem Instytutu Studiów Mongolistycznych PUM. Tematem rozmów były rozwój i poszerzanie współpracy w ramach zawartej umowy, nie tylko w zakresie studiów mongolistycznych, ale również innych dyscyplin naukowych – archeologii, geologii czy nauk przyrodniczych. Rektor Ochirkhuyag wskazał na wymianę pracowników naukowych i studentów jako ważny element konstytuujący możliwość realizacji tego wyzwania. W celu nadania tej współpracy ram prawnych i realnych możliwości doszło do podpisania umowy o wymianie studentów i pracowników naukowych między UW a PUM. W imieniu UW umowę podpisała prof. Ewa Krogulec, prorektor UW ds. rozwoju.

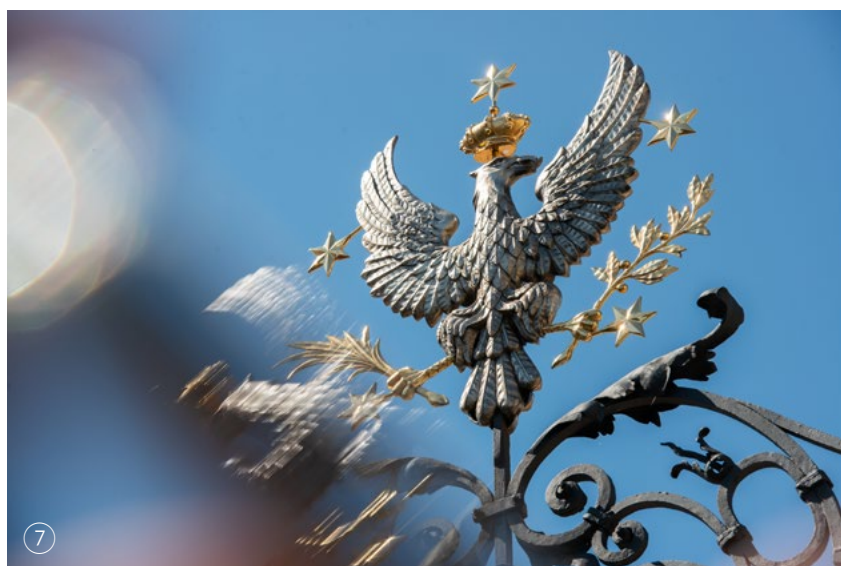
11 sierpnia delegacja UW odwiedziła klasztor buddyjski Gandan, gdzie została przyjęta na audiencji u jego przeora i najwyższego duchownego buddyzmu tybetańskiego w Mongolii Khamby Lamy Javzandorjego oraz rektora Mongolskiego Uniwersytetu Buddyjskiego im. Öndöra Gegeena Dzanabadzara w Ułan Bator dr. Lkhagvademchiga Jadamby. Kolejny dzień wizyty upłynął pod znakiem spotkań i rozmów z przedstawicielami świata nauki, biznesu oraz polskiej dyplomacji.

Podczas wizyty odbył się także m.in. rekonesans archeologiczny w środkowej Mongolii.

W skład delegacji weszli przedstawiciele kilku jednostek Uniwersytetu Warszawskiego, reprezentujący różne dyscypliny i obszary badawcze: prof. Ewa Krogulec (prorektor ds. rozwoju, przewodnicząca delegacji), prof. Agata Bareja-Starzyńska (dziekan Wydziału Kultur Azji i Afryki), prof. Ewa Falkowska (dziekan Wydziału Geologii), dr Jan Rogala (kierownik Zakładu Turkologii, Mongolistyki i Tybetologii Wydziału Kultur Azji i Afryki UW), prof. Radosław Karasiewicz-Szczypiorski (Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej im. Kazimierza Michałowskiego UW), dr hab. Mariusz Gwiazda (zastępca dyrektora Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej im. Kazimierza Michałowskiego UW) i dr Konrad Zawadzki (zastępca dyrektora Centrum Nauk Biologiczno-Chemicznych UW).

NATURA WODY I ENERGII

18 lipca na Uniwersytecie Aoyama Gakuin w Tokio odbyło się polsko-japońskie

i Kwestorów. Było to jedno z najważniejszych w tym roku ogólnopolskich spotkań środowiska odpowiedzialnego za administrację i gospodarkę finansową szkół wyższych.

Zjazd odbywał się od 17 do 19 września i połączył sesje plenarne, spotkania robocze, dyskusje środowiskowe oraz wizyty w różnych częściach Uniwersytetu Warszawskiego. Program spotkania koncentrował się na najważniejszych wyzwaniach związanych z zarządzaniem współczesną uczelnią. Rozmawiano m.in. o tym, jak skutecznie zarządzać finansami, jak przygotować uczelnie na rosnące zagrożenia cyfrowe czy jak lepiej wykorzystywać budynki i infrastrukturę oraz planować inwestycje na kolejne lata.

Z WIZYTĄ W MONGOLII

Udział w Międzynarodowym Kongresie Mongolistycznym, umowa o wymianie studentów

i pracowników między UW a Państwowym Uniwersytetem Mongolskim oraz liczne spotkania i rozmowy na temat rozwoju współpracy naukowo-dydaktycznej. Od 9 do 16 sierpnia delegacja Uniwersytetu Warszawskiego pod przewodnictwem prof. Ewy Krogulec, prorektor ds. rozwoju, uczestniczyła w podróży służbowej do Mongolii. Głównym celem wizyty był rozwój współpracy pomiędzy Uniwersytetem Warszawskim a Państwowym Uniwersytetem Mongolskim (PUM) oraz innymi uczelniami i instytucjami naukowymi w Ułan Bator.

10 sierpnia przedstawiciele UW wzięli udział w otwarciu XIII Międzynarodowego Kongresu Mongolistycznego. Wydarzenie było okazją do spotkań z naukowcami reprezentującymi różne ośrodki badawcze i prowadzącymi interdyscyplinarne studia nad Mongolią. Rozmowy dotyczyły zarówno aktualnych

symposium interdyscyplinarne „Nature, Water, and Energy in Japan and Poland. Interdisciplinary Approaches to Environmental Awareness”. W wydarzeniu wzięła udział delegacja naukowców z Uniwersytetu Warszawskiego, w tym członkowie Zespołu Rektorskiego ds. ekologii oraz kryzysu klimatycznego. W obradach uczestniczyli: prof. Ewa Krogulec (prorektor UW ds. rozwoju, przewodnicząca Zespołu Rektorskiego ds. ekologii i kryzysu klimatycznego), prof. Agata Dzielwulska (Centrum Europejskie UW, pełnomocniczka rektora UW ds. Platformy Zielonego Dialogu), prof. Artur Magnuszewski (Wydział Geografii i Studiów Regionalnych UW), prof. Marcin Zych (dyrektor Ogródu Botanicznego UW), prof. Dorota Porowska (Wydział Geologii UW) oraz dr Katarzyna Starecka (Wydział Kultur Azji i Afryki UW).

Symposium, współorganizowane przez Uniwersytet Aoyama Gakuin oraz Uniwersytet Warszawski (poprzez Platformę Polsko-Japońskiej Współpracy Akademickiej WKAiA), służyło porównaniu polskich i japońskich doświadczeń badawczych w kluczowych obszarach: ochrony bioróżnorodności, gospodarowania zasobami wodnymi, transformacji energetycznej. Przedmiotem analiz były także mechanizmy budowania odporności społecznej oraz poczucia bezpieczeństwa w obliczu współczesnych kryzysów.

FENIKS NA MODERNIZACJĘ

Uniwersytet Warszawski otrzymał dofinansowanie w wysokości prawie 32 mln zł z programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS). Środki zostaną przeznaczone na poprawę efektywności energetycznej i dostępności budynku przy ul. Hożej 69. Projekt został dofinansowany w ramach działania FENX.01.01 *Efektywność energetyczna priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności* programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027.

Zakres projektu obejmuje m.in.: prace termomodernizacyjne, takie jak ocieplenie ścian wewnętrznych poddasza i docieplenie stropu, ocieplenie dachu i ścian nadziemna budynku, renowacje ścian zewnętrznych nadziemna, wymiana stolarki okiennej oraz drzwi zewnętrznych; modernizację głównego źródła ciepła; prace instalacyjne: m.in. modernizację instalacji centralnego ogrzewania, montaż nawiewno-wywiewnej instalacji wentylacyjnej z odzyskiem ciepła, modernizację instalacji oświetlenia wraz z instalacją elektryczną; montaż instalacji fotowoltaicznej.

To czwarty projekt Uniwersytetu Warszawskiego finansowany z programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS). Dotychczas UW otrzymał

środki z programu FEnIKS na poprawę efektywności energetycznej i dostępności budynków przy ul. Żwirki i Wigury 93 oraz Nowy Świat 69 w Warszawie (łącznie ponad 88 mln zł) oraz na poprawę efektywności energetycznej i dostępności budynku przy ul. Pasteura 1 w Warszawie (ponad 21 mln zł). Wnioski dotyczące finansowania w programie zostały przygotowane przez jednostki UW, m.in. Biuro ds. Wspomagania Rozwoju i Biuro Innowacji w Przestrzeni Akademickiej oraz Wydział Chemii UW.

TRANSFORMACJA INFRASTRUKTURY

Uniwersytet Warszawski pozyskał ponad 339 mln zł preferencyjnego finansowania z Instrumentu Zielonej Transformacji Miast (IZTM), finansowanego ze środków Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego (BGK). UW jest pierwszą i obecnie jedyną uczelnią w Polsce, która podpisała umowy o finansowanie w ramach tego instrumentu.

Projekty przyczynią się do poprawy efektywności energetycznej budynków, zwiększenia ich dostępności oraz stworzenia lepszych warunków do nauki, prowadzenia badań i pracy.

Pozyskane środki zostaną przeznaczone na realizację następujących inwestycji: kompleksowa modernizacja Domu Studenta nr 3, obejmująca budynki przy ul. Kickiego 9 (51,1 mln zł) oraz ul. Kickiego 12 (6,8 mln zł); rewitalizacja zabytkowego Pałacu Zamoy-skich przy ul. Nowy Świat 69 (103,9 mln zł); przebudowa budynku Wydziału Geologii przy ul. Żwirki i Wigury 93 (178,0 mln zł).

POWRÓT ORŁA

Po kilkumiesięcznej renowacji uniwersytecki orzeł został ponownie zainstalowany na Bramie Głównej UW. Godło uczelni zostało poddane pracom konserwatorskim.

Wizerunek uniwersyteckiego godła to Orzeł Biały w otoczeniu pięciu gwiazd, trzymający w swych szponach gałąź wawrzynu i liść palmy. Jego historia sięga 1817 roku. Na Bramie Głównej UW przy Krakowskim Przedmieściu orła po raz pierwszy uroczystie zawieszono 7 października 1916 roku, przy okazji inauguracji roku akademickiego. Był tam do 1939 roku, po długiej przerwie pojawił się ponownie w latach 80. XX wieku. Od marca trwały prace dzięki którym godło odzyskało dawny blask. Orzeł wrócił na swoje miejsce 18 lipca.

NA BADAWCZEJ MAPIE

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego zaktualizowało Polską Mapę Infrastruktury Badawczej. Przedstawia ona najważniejsze dla kraju unikatowe urządzenia, laboratoria

NOWOŚCI Z 4EU+

► Projekt *Quantitative Biodiversity* (QuBiD), realizowany przez konsorcjum, którego liderem jest Uniwersytet Warszawski, otrzymał 4,6 mln euro dofinansowania w ramach Erasmus Mundus Joint Masters. Program jest rezultatem współpracy pięciu uczelni Sojuszu 4EU+ oraz Uniwersytetu w Tartu. To już czwarty program studiów wspólnych w ramach 4EU+. QuBiD połączy wiedzę z zakresu ekologii i biologii ewolucyjnej z zaawansowanymi narzędziami cyfrowymi, bioinformatyką, modelowaniem, analizą dużych zbiorów danych oraz zastosowaniami sztucznej inteligencji. Opracowaniem programu zajmie się międzynarodowe konsorcjum pod kierunkiem UW. W skład zespołu wchodzi pięć uczelni 4EU+ (poza Uniwersytetem Warszawskim są to: Uniwersytet w Mediolanie, Uniwersytet Karola w Pradze, Uniwersytet Kopenhaski i Uniwersytet Sorboński) oraz Uniwersytet w Tartu.

► Odporność multilateralizmu w świecie rosnących napięć była tematem przewodnim szkoły letniej, która odbywała się od 2 do 5 września na Wydziale Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych UW. Podczas czterech dni spotkań doktoranci i badacze z ośrodków akademickich Sojuszu 4EU+ rozmawiali o najważniejszych wyzwaniach współpracy międzynarodowej.

► Pracownicy naukowci Uniwersytetu Warszawskiego mogą ubiegać się o dofinansowanie swojego projektu albo możliwość jego realizacji u partnera Sojuszu 4EU+. Do 13 października trwa nabór zgłoszeń w dwóch konkursach: *Visiting Professors* i *SEED4EU+*.

i systemy badawcze. Wśród 165 uwzględnionych infrastruktur jest 11 zgłoszonych przez Uniwersytet Warszawski:

- Interdyscyplinarna Specjalistyczna Infrastruktura Badawcza INSPIRE;
- Narodowe Laboratorium Konwersji i Magazynowania Zielonej Energii (NLZE);
- Centrum Neuroobrazowania na UW (CNeuro UW);
- Polskie Kolekcje Przyrodnicze – Infrastruktura Badań Bioróżnorodności;

- Centrum Krystalografii Kwantowej;
- Europejskie Laboratorium Pól Magnetycznych+;
- POLRIB@HIL rozwój badań na wiązkach radioaktywnych w SLC;
- Cyfrowa infrastruktura badawcza dla humanistyki i nauk o sztuce DARIAH-PL;
- Infrastruktura Badawcza Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej;
- DestinE PL – Krajowa Infrastruktura Badawcza;
- Krajowa Infrastruktura Otwartej Nauki.

O BEZPIECZEŃSTWIE POLSKI

26 czerwca, 14 lipca i 2 września odbyły się trzy edycje Forum Bezpieczeństwa Polski na Uniwersytecie Warszawskim. W gronie ekspertów dyskutowano o bezpieczeństwie surowcowym i żywnościowym, niezależności energetycznej, rozwoju krajowego przemysłu, technologii *dual-use* oraz *local-content*. Władze uczelni podczas wydarzenia reprezentował prof. Adam Niewiadomski, prorektor ds. doktoranckich i prawnych.

Forum Bezpieczeństwa Polski jest cykliczną platformą dialogu, która skupia przedstawicieli administracji publicznej, środowiska naukowego, biznesu oraz ekspertów zajmujących się bezpieczeństwem państwa.

PROMIENIOWANIE GAMMA POD LUPĄ

We wrześniu w Środowiskowym Laboratorium Ciężkich Jonów UW odbyła się XXVI edycja konferencji AGATA Week.

Wydarzenie poświęcone było rozwojowi i planom badawczym związanym ze spektrometrem AGATA (*Advanced Gamma Tracking Array*), który jest jednym z najbardziej zaawansowanych systemów detekcji promieniowania gamma na świecie. Budowa układu

AGATA jest oparta na technologii segmentowanych elektrycznie kryształów HPGe, co umożliwia precyzyjną rekonstrukcję deponowanej energii kwantu gamma za pomocą zastosowanych zaawansowanych algorytmów analizy kształtu impulsu oraz śledzenia jego drogi w kryształach. W konferencji wzięło udział 114 uczestników z całego świata.

WZMACNIANIE DEMOKRACJI

„Strengthening Democracies: Social Action, Solidarity, and Sustainable Futures”. Pod takim hasłem odbyła się XVII Konferencja Europejskiego Stowarzyszenia Socjologicznego (ESA), jednego z największych odbywających się cyklicznie europejskich wydarzeń poświęconych socjologii i naukom społecznym. Współorganizatorem konferencji był Wydział Socjologii UW.

Otwarcie ESA 2026 odbyło się 25 sierpnia w hali COS Torwar. Wzięli w nim udział badacze, przedstawiciele uczelni, reprezentanci stowarzyszeń socjologicznych, przedstawiciele władz samorządowych oraz studenci z całego świata. Konferencję otworzył m.in. prof. Zygmunt Lalak, prorektor UW ds. badań. W otwarciu wzięli udział także m.in. prof. Michał Zasada, rektor Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, prof. Kaja Gadowska, prezydent ESA w kadencji 2024–2026, Loukia Maria Fratsea, przewodnicząca XVII Konferencji ESA, prof. Mirosława Grabowska, przewodnicząca warszawskiego komitetu organizacyjnego ESA 2026, oraz prof. Geoffrey Pleyers z Université catholique de Louvain (UCLouvain), prezydent International Sociological Association.

Po części oficjalnej odbyła się pierwsza sesja plenarna, poświęcona najważniejszym przemianom społecznym i wyzwaniom stojącym przed demokracją. Wystąpienia dotyczyły m.in. kryzysu demokracji liberalnej,

współczesnych przemian społecznych oraz roli socjologii w świecie naznaczonym konfliktami, autorytaryzmem, dezinformacją i gwałtownym rozwojem technologii. W sesji tej wzięła udział prof. Anna Giza z Wydziału Socjologii UW, która mówiła m.in. o przenikaniu mechanizmów rynkowych do sfery konsumpcji, życia towarzyskiego i komunikacji w okresie transformacji ustrojowej. Wystąpienia ogłosili także prof. Grzegorz Ekiert z Harvard University oraz prof. Geoffrey Pleyers.

Udział w konferencji oraz badania 28 pracowników i pracowniczek, 20 doktorantów i doktorantek oraz siedmiorga studentów oraz studentek z Wydziału Socjologii UW zostały sfinansowane w ramach Programu „Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza” (IDUB).

W OBRONIE GODNOŚCI I PRAW CZŁOWIEKA

29 lipca w Sali Złotej Pałacu Kazimierzowskiego odbyło się seminarium podsumowujące kadencję Rzecznika Praw Obywatelskich prof. Marcina Wiącka. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele środowiska akademickiego, prawnicy, sędziowie, przedstawiciele administracji państwowej, a także absolwenci Wydziału Prawa i Administracji UW

Głównym punktem spotkania była prezentacja książki profesora pt. *W obronie godności i praw człowieka*, która podsumowuje kadencję byłego Rzecznika i ukazuje złożoność problematyki ochrony praw człowieka i obywatela we współczesnym państwie. Rozmowę z autorem poprowadził Tomasz Pietryga, redaktor naczelny „Dziennika Gazety Prawnej”.

MÓWI SIĘ

Trwa drugi sezon cyklu *mUwi się. Podkasty Uniwersytetu Warszawskiego*. Kolejne odcinki rozmów dotyczących nauki, dydaktyki, inwestycji i różnych aspektów życia akademickiego są publikowane na stronie głównej uczelni oraz kanale YouTube Biura Prasowego UW.

Bohaterami rozmów byli już m.in. prof. Renata Włoch (Wydział Socjologii), prof. Marcin Zych (dyrektor Ogrodu Botanicznego), prof. Stefan Dziembowski (Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki), dr Agnieszka Janiak-Jasińska (pełnomocniczka rektora ds. projektów dydaktycznych), prof. Przemysław Dubel (dyrektor Centrum Transferu Technologii i Wiedzy), Anna Gredzińska (główna specjalistka ds. równouprawnienia), prof. Julia Kubisa (dziekana Wydziału Socjologii), Maciej Broniarz (Centrum Nauk Sądowych), Monika Niepiekło (kierowniczka Biura Karier), prof. Sławomir Sęk (dziekan Wydziału Chemii), dr Marta M. Kacprzak (Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie), prof. Gabriela Grotkowska (dziekan Wydziału Nauk Ekonomicznych), prof. Agata Bareja-Starzyńska (dziekan

Wydziału Nauk o Kulturze i Sztuce) i prof. Aneta Gawkowska (działan Wydziału Stosowanych Nauk Społecznych i Resocjalizacji).

Projekt finansowany jest w ramach Programu „Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza” (IDUB).

STUDENCI NA MEDAL

Tegoroczne lato przyniosło kolejne sukcesy studentów UW na międzynarodowych imprezach.

Zawody International Mathematics Competition (IMC) for University Students odbyły się na przełomie lipca i sierpnia w bułgarskim Błagowgradzie. Drużyna reprezentująca

Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki UW wystąpiła w składzie: Krzysztof Karwik, Michał Kaźmierczak, Łukasz Łopacki i Adam Naskręcki. Opiekunem zespołu był dr Rafał Martynek. Reprezentanci UW przywieźli z zawodów łącznie trzy medale. Debiutujący w rozgrywkach Michał Kaźmierczak zdobył 75 punktów, co dało mu miejsce 13–15 (*First Prize* i nagroda rzeczowa). Adam Naskręcki i Krzysztof Karwik zdobyli srebrne medale (*Second Prize*), uzyskując odpowiednio 50 i 47 punktów.

W lipcu w Irvine (Kalifornia, USA) odbyły się zawody RoboSub 2026, czyli rywalizacja konstruktorów autonomicznych pojazdów podwodnych. W tegorocznych rozgrywkach

wzięło udział 58 drużyn z dziewięciu krajów: Bangladeszu, Brazylii, Kanady, Indii, Meksyku, Polski, Singapuru, Turcji i Stanów Zjednoczonych. Nasz kraj reprezentował zespół studentów z Uniwersytetu Warszawskiego i Politechniki Warszawskiej. Drużyna z Polski – w tym studenci z Wydziału Matematyki, Informatyki i Mechaniki oraz Wydziału Fizyki działający w Kole Naukowym Systemów Pomiarowych i Automatyki UW – zaprezentowała autonomiczny pojazd podwodny (AUV) BlueSpark, który zbudowała od zera własnymi rękami. Sędziowie konkursu docenili projekt, przyznając mu *Special Award for Research za innowacyjne wykorzystanie technologii Gaussian splatting* do generowania modeli 3D.

NAGRODY I WYRÓŻNIENIA

Prof. Ewa Bulska, dyrektor Centrum Nauk Biologiczno-Chemicznych UW, zasiadła w **Radzie Naukowej Międzynarodowego Instytutu Chemii Analitycznej PAN**. Radę tworzą eksperci z Polski i zagranicy, specjalizujący się w metrologii, analizie instrumentalnej oraz chemii środowiska.

Bp prof. Michał Janocha z Wydziału „Artes Liberales” UW został tegorocznym laureatem **Nagrody im. Ks. Prof. Janusza Pasierba**.

Prof. Ewa Górecka z Wydziału Chemii UW otrzymała **Medal im. Jana Zawidzkiego** za wybitne osiągnięcia z zakresu chemii fizycznej i nieorganicznej.

Prof. Barbara Szatur-Jaworska (Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych UW) oraz dr Adam Płoszka (Wydział Prawa i Administracji UW) zostali powołani

do **Rady ds. Polityki Senioralnej**. To nowo powstałe gremium, które ma przygotować kierunki działań w obszarze polityki senioralnej państwa w odpowiedzi na wyzwania starzejącego się społeczeństwa.

Dr Marlena Kondrat z Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii UW została powołana na członka **Zespołu ds. Społecznych Aktywności Senioralnych** – nowo utworzonego gremium doradczego przy pełnomocniku rządu ds. polityki senioralnej.

Prof. Monika Kostera z Wydziału Zarządzania UW została pierwszą laureatką **Nagrody im. Profesora Barbary Czarniawskiej. Wyróżnienie przyznawane przez Nordic Academy of Management** otrzymała za książkę *University of Hope*.

Kapituła **Nagrody im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego** wskazała pięć publikacji,

spośród których zostanie wybrana najlepsza książka humanistyczna wydana w Polsce w 2025 roku. Jedną z nich jest *Socjologia cyfrowa. O uspołecznieniu technologii i technologiach uspołecznienia* autorstwa **prof. Renaty Włoch** z UW. Rozstrzygnięcie konkursu odbędzie się 22 listopada.

Prof. Krzysztof Meissner (Wydział Fizyki UW), **prof. Maria Poprzęcka** (Wydział „Artes Liberales” UW) i **prof. Elżbieta Wichrowska** (Wydział Polonistyki UW, dyrektor Centrum Badań nad Kulturą Warszawy UW) zostali uhonorowani **Nagrodą m.st. Warszawy**.

Prof. Oskar Skibski (Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki UW) i **dr Katarzyna Roguz** (Wydział Biologii UW) zostali finalistami XXVI edycji **Nagród Naukowych „Polityki”**.

NOMINACJE PROFESORSKIE

SENAT UW NA POSIEDZENIU 23 WRZEŚNIA 2026 ROKU WYRAZIŁ POZYTYWNA OPINIĘ W SPRAWIE:

zatrudnienia na Uniwersytecie Warszawskim na stanowisku profesora na Wydziale Medycznym:
prof. dr. hab. n. med. Arkadiusza Lubasa.

zatrudnienia na Uniwersytecie Warszawskim na stanowisku profesora uczelni:

dr. hab. Macieja Falskiego z Wydziału Polonistyki,
dr. hab. Marty Zapotocznej z Wydziału Medycznego.

Drogi Machu Picchu

Podczas prac archeologicznych przeprowadzonych w rejonie kompleksu Machu Picchu odkryto nieznane dotychczas drogi pochodzące z epoki Inków. Znaczący wkład w to odkrycie mają Centrum Badań Andyjskich Uniwersytetu Warszawskiego i współpracująca z nim Politechnika Wrocławska.

Odkrycie jest wynikiem badań na terenie Narodowego Parku Archeologicznego Machu Picchu, przeprowadzonych z wykorzystaniem technologii teledetekcji LiDAR – narzędzia,

które pozwala uzyskać szczegółowe informacje o terenie i wykryć obiekty ukryte pod gęstą roślinnością. Prace terenowe zrealizowane na przełomie lipca i sierpnia 2026 roku przez polsko-peruwiańską ekipę pozwoliły na identyfikację ponad 2,5 km dróg prekolumbijskich, dotychczas zupełnie nieznanymi, pokrytymi gęstym lasem tropikalnym. Przewodzą one do platform i tarasów na obszarze sąsiadującym z tzw. Murem Mandor (*Muralla de Mandor*), dokładnie naprzeciw słynnego stanowiska Machu Picchu.

Obecnie trwają ustalenia z Dirección Desconcentrada de Cultura, czyli lokalną delegaturą Ministerstwa Kultury Peru, dotyczące ram współpracy badawczej na najbliższe kilka lat.

Odkrycie było możliwe dzięki zapoczątkowanej w 2008 roku współpracy naukowej między Centrum Badań Andyjskich UW a Regionalną Dyrekcją Kultury w Cuzco (DDC Cusco) i Narodowym Parkiem Archeologicznym Sanktuarium Machu Picchu.

Starożytne znaki rozszyfrowane

Anna Kordas, doktorantka w Szkole Doktorskiej Nauk Humanistycznych UW, odczytała 620 znaków z bloków wapiennych znajdujących się na starożytnej Bramie Tauchira. Dzięki temu możliwe jest lepsze poznanie systemu pracy antycznych budowniczych.

Ptolemais to jedno z miast Cyrenajki – historycznego regionu na wybrzeżu Morza Śródziemnego – na terenie dzisiejszej Libii.

Jednym z najbardziej charakterystycznych elementów jego zachowanej antycznej

zabudowy jest brama w murach obronnych miasta, zwana Bramą Tauchira.

Budowla pochodzi z czasów, gdy Cyrenajką władała dynastia Ptolemeuszy. Do dziś zachowały się jej liczne elementy, w tym setki starannie obrobionych bloków wapiennych. Na powierzchni wielu z nich znajdują się jedno- lub kilkuliterowe oznaczenia alfabetu greckiego lub bardziej złożone znaki w postaci monogramów.

Po raz pierwszy przeprowadzono ich kompleksową analizę. Dokonała tego

archeolożka Anna Kordas, doktorantka w Szkole Doktorskiej Nauk Humanistycznych UW. Wyniki prac nad blokami z Bramy Tauchira opublikowała w „European Journal of Archaeology”.

Naukowiec odczytała 626 starożytnych greckich znaków kamieniarskich, identyfikując 27 różnych typów oznaczeń. Dzięki tej analizie można poznać sposób funkcjonowania placu budowy z II wieku p.n.e. i odtworzyć sposób organizacji pracy ówczesnych zespołów kamieniarskich.

Nowości w Novae

Tegoroczna kampania wykopaliskowa Ośrodka Badań nad Antykem Europy Południowo-Wschodniej UW w rzymskiej twierdzy legionowej Novae przyniosła niezwykle efekty. Archeologowie odkryli monumentalną budowlę, luksusowe łaźnię, malowane tynki, misternie wykonaną posadzkę, niezwykle rzeźby i ołtarze.

Wszystko wskazuje na to, że odkryta przez archeologów monumentalna budowla była luksusową rezydencją. Jej powierzchnia przekracza 3 tys. m². W tegorocznym sezonie odkryto kolejne baseny należące do zespołu łaźni, fragmenty tynków ozdobionych malowidłami oraz misternie wykonaną posadzkę z różnobarwnych cegiełek.

Po raz pierwszy uchwycono również pozostałości późnoantycznej zabudowy związanej z obecnością Awarów. To niezwykle ważne odkrycie, które dostarcza nowych argumentów w dyskusji nad migracją tego ludu na południe od Dunaju.

Prospekcja nad Dunajem. Fot. Krzysztof Narloch

Wśród odkryć są m.in. głowa boga Mitry oraz fragment marmurowej głowy stanowiącej część oficjalnego portretu cesarskiego. Archeolodzy znaleźli również zwierzchnie

budowli w kształcie szyszki piniowej – element rzadko spotykany nad dolnym Dunajem.

Prawdziwą rzadkością jest jednak niewielka figurka z brązu przedstawiająca boga Priapa. Z obszaru dolnego Dunaju znanych jest dotychczas zaledwie pięć podobnych zabytków. Do kolekcji wyjątkowych znalezisk dołączył również fragment złotej oprawy pierścienia oraz dwa inskrybowane ołtarze. Jeden z nich zachował się w niemal nienaruszonym stanie, wraz z pełną inskrypcją.

By nie zakłócać stanu

Naukowcy z Uniwersytetu w Innsbrucku, we współpracy z prof. Michałem Tomzą oraz dr. Marcinem Gronowskim z Wydziału Fizyki UW, opublikowali w czasopiśmie „Nature” artykuł opisujący nowatorską metodę badania pojedynczych jonów molekularnych. W pracy pokazano, że możliwe jest wykrycie absorpcji pojedynczego fotonu w pojedynczym wieloatomowym jonie CaOH^+ za pomocą precyzyjnych technik kwantowych.

Badacze opracowali podejście, w którym sygnał pochodzący z zaabsorbowanego fotonu nie jest obserwowany bezpośrednio, lecz poprzez niezwykle subtelny odrzut nadany cząsteczce – jonowi CaOH^+ . Ten efekt jest następnie wzmacniany z użyciem

Każdy z tych zabytków stanowi kolejny element układanki, pozwalającej lepiej poznać życie mieszkańców Novae.

Podczas tegorocznej kampanii kontynuowano również badania dawnego środowiska i klimatu, prowadzone w ramach kolejnego etapu programu Unii Europejskiej. Niski poziom wody w Dunaju stworzył natomiast

wyjątkową okazję do przeprowadzenia prospekcji. Archeolodzy dokumentowali odsłonięte obecnie antyczne elementy architektoniczne, fragmenty naczyń oraz dachówki.

Zebrane dane mogą pomóc w rozwiązaniu jednej z ważnych zagadek dotyczących Novae – ustaleniu lokalizacji antycznego portu.

nieklasycznego stanu ruchu układu dwóch współpłukowanych jonów, tzw. stanu kota Schrödingera, czyli kwantowej superpozycji dwóch różnych stanów ruchu, wyjątkowo czułej na nawet najmniejsze zaburzenia. Informacja o absorpcji zostaje następnie przekształcona w zmianę stanu drugiego, atomowego jonu Ca^+ , pełniącego funkcję czułego detektora, i odczytana za pomocą fluorescencji laserowej.

Autorzy podkreślają, że jest to pierwsze zastosowanie tej metody do detekcji absorpcji pojedynczego fotonu w jonie molekularnym.

Eksperyment został zaprojektowany i wykonany przez zespół prof. Philippa Schindlera w Innsbrucku, podczas gdy naukowcy

z UW rozwinęli dokładny teoretyczny opis właściwości badanego jonu molekularnego, niezbędny do analizy i interpretacji wyników doświadczalnych. Metodę wykorzystano do badania drgań rozciągających wiązanie O–H w pojedynczych jonach CaOH^+ wzbudzanych impulsami femtosekundowymi w zakresie średniej podczerwieni.

Opublikowane w „Nature” wyniki stanowią ważny krok w kierunku nieniszczących pomiarów złożonych cząsteczek wieloatomowych oraz bardziej zaawansowanej kontroli ich stanów kwantowych. Otwiera to nowe perspektywy zarówno dla precyzyjnej spektroskopii molekularnej, jak i dla rozwoju molekularnych technologii kwantowych.

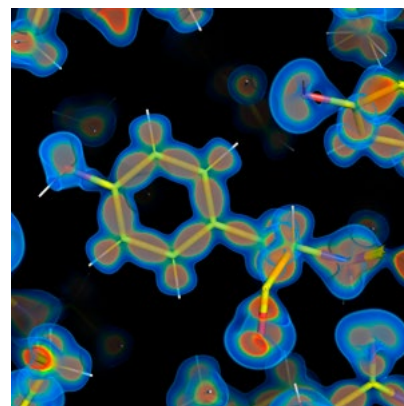
Rekordowa rozdzielczość struktury białka

Międzynarodowy zespół naukowców z udziałem badaczy z Centrum Nauk Biologiczno-Chemicznych UW określił strukturę białka rubredoksyny z rekordową rozdzielczością 0,43 Ångströma, otwierając drogę do rutynowego wykorzystania krystalografii kwantowej w badaniu makrocząsteczek biologicznych. Ta metoda może przyczynić się do opracowania nowych leków oraz zaprojektowania specjalnych enzymów na potrzeby chemii i materiałoznawstwa.

Podstawą eksperymentu były wcześniejsze badania nad wpływem promieniowania na kryształy białek. Naukowcy wykazali, że zastosowanie dużych kryształów, małych dawek promieniowania, wiązki o równomiernym profilu oraz optymalizacji procesu

zbierania danych pozwala ograniczyć uszkodzenia i uzyskiwać wiarygodne dane w skali poniżej jednego ångströma.

Prace prowadziła grupa naukowców z różnych ośrodków badawczych. W zespole byli: prof. Ashwin Chari z Instytutu Nauk Multidyscyplinarnych im. Maxa Plancka w Getyndze (kierownik grupy), prof. Gleb Bourenkov z Europejskiego Laboratorium Biologii Molekularnej (Hamburg, Niemcy), prof. Clemens Schulze-Briesse z DECTRIS (Baden-Daettwil, Szwajcaria), prof. Gérard Bricogne z Global Phasing (Cambridge, Wielka Brytania) oraz prof. Paulina Dominiak z Centrum Nauk Biologiczno-Chemicznych UW. Wyniki badań zostały opublikowane w czasopiśmie „Acta Crystallographica Section D: Structural Biology”.

Mapa deformacji elektronów walencyjnych archeonowej rubredoksyny o rozdzielczości 0,43 Ångströma. Oprac. Ashwin Chari, Gleb Bourenkov

Różnorodność w kryształach

Zespół naukowców z Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu w Aberdeen oraz Uniwersytetu w Mariborze opisuje

niezwykłą różnorodność spontanicznie tworzących się struktur helikalnych w ciekłych kryształach.

W czasopiśmie „Nature Communications” ukazała się publikacja naukowa pt. *Diverse helical structures made of achiral mesogenic*

PODIUM NAUKOWE

› Projekty zespołów kierowanych przez **prof. Łukasza Drewniaka (Wydział Biologii)**, **prof. Magdaleny Stobińską-Moretto (Wydział Fizyki)** oraz **prof. Dariusza Plewczyńskiego (Centrum Nowych Technologii)** uzyskały finansowanie z programu **Horizon Europe WIDERA Twinning**. Granty umożliwią wzmocnienie współpracy naukowców z UW z badaczami z czołowych ośrodków naukowych.

› **Narodowe Centrum Nauki** ogłosiło wyniki:

- konkursu **SONATINA 10**: finansowanie **otrzymało sześć młodych naukowców** związanych z **Uniwersytetem Warszawskim**: **dr Michał Bobula, dr Mateusz Wdowiak, dr Dorota Choińska, dr Robert Mirski, dr Greta Brancaleoni i dr Anna Przytomska**. Łączna wartość przyznanych grantów to ponad 4,5 mln zł;
- kolejnych list rankingowych konkursu **MINIATURA 10**: w ramach wszystkich list rankingowych tego konkursu granty otrzymało dotychczas **11 naukowców z UW**: **dr Anna Puławska-Czub, dr Pratik Roy, dr inż. Michał Dzikowski, dr Samuel Figueira Cardoso, dr Michał Matuszak, dr Anna Buchner, dr Kamil Frankiewicz, dr Marcin Gryszówka, dr Saeed Sovizi, dr Marta Pietruśńska i dr Martin Testa**.

› **Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej** ogłosiła wyniki IX edycji programu **Polskie Powroty**. Dzięki otrzymanemu finansowaniu do pracy naukowej w Polsce z zagranicy powróci 17 badaczy. **Najwięcej – czworo z nich – rozpocznie pracę na Uniwersytecie Warszawskim.**

› **Prof. Natalia Siudzińska z Wydziału Polonistyki UW** oraz **prof. Piotr Romanowski z Wydziału Lingwistyki Stosowanej UW** znaleźli się w gronie stypendystów **Programu Polonista NAWA**. Celem Programu jest upowszechnianie języka polskiego i popularyzacja studiów i badań polonistycznych i polonoznawczych na świecie.

› **Repozytorium „Dane Badawcze UW”** otrzymało międzynarodowy certyfikat **CoreTrustSeal**, co czyni je szóstym certyfikowanym serwisem dla danych badawczych w Polsce.

dimers, której współautorami są prof. Ewa Górecka, dr hab. Damian Pocięcha, dr Grant James Strachan i dr Magdalena Majewska z Wydziału Chemii UW.

Wyniki badań pokazują, że nawet całkowicie achiralne cząsteczki mogą samoorganizować się w złożone, skręcone struktury o wielu poziomach organizacji. Odkrycie to dostarcza

Ewolucyjne ogniwo

Naukowcy z Laboratorium Fotosyntezy i Paliw Słonecznych Centrum Nowych Technologii UW we współpracy z międzynarodowymi partnerami wyjaśnili, w jaki sposób ewoluował fotosystem I (PSI), aby skutecznie wychwytywać i przekształcać energię słoneczną w różnych organizmach fotosyntetycznych.

Fotosystem I (PSI) jest naturalnym biofotokatalizatorem, który z wyjątkowo wysoką wydajnością kwantową przekształca energię światła słonecznego w energię chemiczną. Mimo jego kluczowej roli w fotosyntezie mechanizmy ewolucji szlaków transferu energii – od sinic, przez glony, po rośliny lądowe – nie zostały dotychczas w pełni poznane.

Wykorzystując dwuwymiarową spektroskopię elektronową w ultraniskich temperaturach w połączeniu z zaawansowanym modelowaniem dynamiki kwantowej, naukowcy zbadali PSI jednokomórkowego ekstremofilnego krasnorostu *Cyanidioschyzon mero-lae*. Wyniki badań wykazały, że kompleks ten zawiera dwie przestrzennie odrębne, niskoenergetyczne „pułapki” – domeny, do których kierowana jest pochłonięta energia wzbudzenia. Są one zlokalizowane zarówno w rdzeniu PSI (gdzie zachodzi rozdział ładunku i transport elektronów pod wpływem światła), jak i w otaczającej go antenie wychwytywającej energię słoneczną.

Jak działa błona komórki minimalnej

Międzynarodowy zespół badaczy z Holandii, Polski i Australii opisał właściwości błony komórkowej syntetycznej komórki minimalnej JCVI-syn3A. Wyniki pokazują, w jaki sposób odpowiedni skład lipidów pozwala połączyć stabilność błony z jej przepuszczalnością. Współautorką publikacji, która ukazała się w „Nature Communications”, jest dr Joanna Juhaniewicz-Dębińska z Wydziału Chemii UW.

nowych informacji na temat mechanizmów spontanicznego łamania symetrii lustrzanej w materiałach miękkich oraz znacząco poszerza nasze rozumienie procesów samoorganizacji materii. Lepsze poznanie tych zjawisk stwarza nowe możliwości projektowania nowoczesnych materiałów funkcjonalnych o zaawansowanych właściwościach optycznych, fotonicznych i sensorycznych.

Taka organizacja stanowi ewolucyjne ogniwo pośrednie pomiędzy PSI u sinic, w którym energia wzbudzenia jest kierowana głównie do rdzenia, a PSI roślin lądowych, gdzie niskoenergetyczne stany są związane przede wszystkim z anteną. System występujący u krasnorostów łączy zatem elementy obu tych architektur.

Odkrycie pogłębia wiedzę na temat ewolucji fotosyntezy, a zarazem dostarcza ogólnych zasad projektowania wydajnych i stabilnych sztucznych układów konwersji energii słonecznej. Rozdzielenie energii wzbudzenia pomiędzy wiele przestrzennie odseparowanych szlaków może pomóc w opracowaniu przyszłych technologii słonecznych łączących wysoką sprawność konwersji energii ze zdolnością adaptacji do zmiennych warunków środowiskowych.

Badania przeprowadzono pod kierunkiem prof. Joanny Kargul z Laboratorium Fotosyntezy i Paliw Słonecznych CeNT UW, przy znaczącym udziale dr Miriam Izso. W pracach uczestniczyli również prof. Hong-Guang Duan i prof. Fulu Zheng wraz ze swoimi zespołami z Ningbo University, dr Ajay Jha i jego współpracownicy z University of Oxford oraz prof. R.J. Dwayne Miller wraz z zespołem z University of Toronto.

Międzynarodowy zespół badaczy z Holandii, Polski i Australii zbadali fizykochemiczne oraz strukturalne właściwości błony komórkowej syntetycznej komórki minimalnej JCVI-syn3A. Komórki minimalne, zawierające jedynie geny niezbędne do funkcjonowania, są modelami pozwalającymi poznawać podstawowe zasady rządzące życiem. Choć genom JCVI-syn3A został dobrze poznany, rola lipidów tworzących jej jedyną błonę komórkową oraz wymagania dotyczące

ich składu pozostawały dotąd słabo scharakteryzowane.

Współautorką artykułu pt. *The physicochemical design, structure and permeability of the JCVI-syn3A minimal cell membrane*, opublikowanego w czasopiśmie „Nature Communications”, jest dr Joanna Juhaniewicz-Dębińska z Wydziału Chemii UW.

Badacze wykazali, że nietypowy skład błony JCVI-syn3A pozwala zachować równowagę między jej stabilnością a płynnością.

Szczególną rolę odgrywa cholesterol, którego udział sięga 60%. Mimo tak dużej zawartości tego składnika błona pozostaje przepuszczalna dla wody oraz niewielkich cząsteczek, m.in. glicerolu i rybozy. Tempo ich pasywnego transportu jest wystarczające do wzrostu komórki.

Wyniki wskazują, że tego typu złożone funkcje mogą być realizowane przez stosunkowo prosty układ lipidowy, bez udziału wyspecjalizowanych białek transportowych. Funkcjonalna błona komórkowa nie wymaga więc

jednego „idealnego” składnika, lecz odpowiedniego współdziałania lipidów o różnych, niekiedy przeciwstawnych właściwościach.

Badania pozwoliły określić zakres właściwości fizykochemicznych, który umożliwia jednocześnie zachowanie integralności błony i wymianę substancji z otoczeniem. Wyniki mogą pomóc w lepszym zrozumieniu ewolucji pierwszych komórek, a także w projektowaniu sztucznych układów komórkowych o precyzyjnie kontrolowanych właściwościach fizykochemicznych.

Niewiarygodne źródła w mediach społecznościowych

W czasopiśmie „Science Advances” ukazały się wyniki badań, jakie wraz z międzynarodowym zespołem naukowców przeprowadziła prof. Magdalena Wojcieszak z Centrum Doskonałości w Naukach Społecznych UW oraz Uniwersytetu Kalifornijskiego w Davis. Badano ekspozycję i wpływ treści pochodzących z niewiarygodnych źródeł na użytkowników mediów społecznościowych.

Międzynarodowy zespół naukowców prowadził badania dotyczące treści publikowanych w mediach społecznościowych oraz ich wpływu na dorosłych użytkowników Facebooka i Instagrama w Stanach Zjednoczonych w okresie przed wyborami prezydenckimi w 2020 roku, w ich trakcie oraz tuż po

nich. Składały się one z dwóch części: analizy danych i eksperymentu terenowego. Naukowcy chcieli sprawdzić, jak duża była skala kontaktu z dezinformującymi treściami.

Badacze wskazują w publikacji, że przeciętni użytkownicy widzieli w swoich aktualnościach w mediach społecznościowych stosunkowo niewiele treści z niewiarygodnych źródeł. Trwający kilka miesięcy eksperyment terenowy, przeprowadzony wśród użytkowników, którzy wyrazili zgodę na udział w badaniu w okresie wyborów prezydenckich w 2020 roku, ograniczył o około 70% widoczność treści z niewiarygodnych źródeł w kanałach aktualności na obu platformach. Nie przyniósł natomiast mierzalnych skutków w odniesieniu do szeregu wcześniej

zdefiniowanych wskaźników – nawet w przypadku uczestników badania, którzy przed eksperymentem mieli z takimi treściami częsty kontakt.

Ważnym wnioskiem płynącym z badania jest fakt, że możliwe do wdrożenia przez platformy działania mogą skutecznie ograniczyć kontakt z treściami z niewiarygodnych źródeł, choć zmiany te prawdopodobnie nie będą miały natychmiastowego wpływu na postawy i przekonania.

Artykuł, którego współautorką jest prof. Wojcieszak, ukazał się w czasopiśmie „Science Advances”.

Język migowy a aktywność mózgu

Czy język migowy potrafi synchronizować mózgi rozmówców podobnie jak język mówiony? A może jest bogatszy, bo oprócz słów zawiera także gesty i mimikę? Badania nad wpływem języka migowego na aktywność mózgu przeprowadził międzynarodowy zespół z udziałem naukowców z Wydziału Psychologii UW.

Podobnie jak języki mówione, języki migowe mają bogate słownictwo, stosują generatywne reguły gramatyczne, struktury morfologiczne i są zdolne do przekazywania rozbudowanych narracji. Mają ponadto swoją specyfikę, polegającą na wykorzystaniu dłoni, wyrazu twarzy, spojrzenia, ruchu głowy czy całego tułowia do przekazywania informacji. Neurobiologicznie języki migowy i mówiony również mają wspólne podstawowe cechy. Wcześniejsze badania sugerowały, że podobnie jak języki mówione, języki migowe zależą od lewostronnej

sieci neuronowej 22–34 nerwów czołowo-skroniowych. Zarówno w przypadku języka migowego, jak i mówionego lewa dolna kora czołowa i boczna kora skroniowa są aktywne podczas przetwarzania słów i elementów gramatycznych.

Słuchanie opowieści w języku mówionym powoduje synchronizację mózgu opowiadającego i słuchacza. Podobne zjawisko obserwujemy w języku migowym. Oprócz synchronizacji systemów przetwarzania języka i narracji historii w języku migowym synchronizują również obszary mózgu odpowiedzialne za postrzeganie przestrzenne i przetwarzanie wyrazu twarzy.

Odkrycia te ujawniają zarówno uniwersalne, jak i specyficzne dla języka migowego sygnatyry neuronalne języka i opowiadania historii. Badanie dostarcza rzadkich dowodów neuronaukowych na temat tego, jak osoby

niesłyszące przetwarzają narracje, i podkreśla bogactwo językowe języków migowych. Do badań wykorzystano funkcjonalne obrazowanie metodą rezonansu magnetycznego (fMRI).

Badania zostały przeprowadzone przez zespół, w skład którego wchodził dr Maria Zimmermann z Wydziału Psychologii UW i Katedry Psychologii i Nauk o Mózgu z Uniwersytetu Johnsa Hopkinsa (Baltimore USA), prof. Piotr Tomaszewski z Wydziału Psychologii UW, prof. Marina Bedny z Katedry Psychologii i Nauk o Mózgu z Uniwersytetu Johnsa Hopkinsa (Baltimore USA), prof. Artur Marchewka z Pracowni Obrazowania Mózgu Instytutu Biologii Doświadczalnej Polskiej Akademii Nauk oraz prof. Marcin Szwed z Instytutu Psychologii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Artykuł prezentujący wyniki badań ukazał się w czasopiśmie „Nature Communications”.

210 Years of the University of Warsaw

The UW Stage

For 210 years, the University of Warsaw has not only been a place for conducting academic research and educating successive generations of students, but also an important centre of cultural life in Warsaw and Poland. Outstanding figures from the worlds of literature, music, theatre and the visual arts have been associated with the university, and for decades the university community has

been a breeding ground for artistic ideas and movements.

This culture-shaping role of the university will be highlighted as part of this year's celebrations marking its 210th anniversary. To mark the occasion, the university is organising a series of events showcasing its links to the cultural history of Poland and Warsaw.

The series will consist of four instalments, featuring performances by the university's three main representative ensembles: the UW Choir, the Hybrydy Theatre and the UW Dance Theatre.

All events in the series will take place on the university's premises and will be free of charge for the academic community.

22nd October, 7:00 pm |
Auditorium of the UW's Old Library

„ŻYCIE TO JEST TEATR. KULTURA STUDENCKA UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO”

The Hybrydy Theatre

This event will explore the phenomenon of the Hybrydy Theatre and Club – a venue which, in the 1960s, became one of the most important centres of student culture in Poland and a breeding ground for many outstanding artists.

4th November, 7:00 pm |
Auditorium Maximum, UW

„MAGICZNA MOC UW – UNIwersYTECKA EPOKA PROFESORA BRODZIŃSKIEGO”

The UW Dance Theatre

The event will transport the audience back to the early decades of the University's existence, when it was emerging as one of the most important centres of intellectual and cultural life in the Kingdom of Poland.

13th November, 7:00 pm |
Auditorium Maximum, UW

„BLIŻEJ, NIŻ MYŚLISZ. MUZYCZNE POCZĄTKI UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO”

The UW Choir

This concert by the University of Warsaw Choir will explore the university's connections with the most outstanding figures in Polish musical culture, whose work helped shape the intellectual and artistic landscape of Warsaw in the 19th and early 20th centuries.

19th November, 7:00 pm | UW Library

210 LAT UW: KONCERT GALOWY

The UW Choir, the Hybrydy Theatre, the UW Dance Theatre, special guest: Poparzeni Kawą Trzy

The gala concert is an annual gathering of the academic community to celebrate the University's anniversary together on the university stage.

In the first part of the concert, university groups will take to the stage in short performances, showcasing the most interesting elements of the anniversary programme.

In the second part, a special guest – a representative of the contemporary music scene, the band Poparzeni Kawą Trzy, co-founded by University graduates – will take to the stage.

Exhibitions

1st–31st October |
The UW Museum outdoor exhibition

„UNIwersYTET WARSZAWSKI. 210 LAT BUDOWANIA TOŻSAMOŚCI” / “University of Warsaw. 210 Years of Shaping Identity”

The exhibition tells the story of the University of Warsaw, its past and present times. Its narrative is divided into various areas of the University's activity – from the achievements of outstanding scholars and its art collections and scientific cabinets to its historic and modern architecture.

As of 1st October |
The Kazimierzowski Palace

„UNIwersYTET WARSZAWSKI. 210 LAT ROZWOJU” / “University of Warsaw: 210 Years of Development”

The exhibition presents the University from the perspectives of the past, the present and the future. It highlights its heritage, including Nobel laureates associated with the UW, and showcases its most important current programmes and projects. It also demonstrates how the UW is committed to the development of technology, society and environmental protection.

As of 16th December |
The UW Museum permanent exhibition

„UNIwersYTET WARSZAWSKI. PASJA, NAUKA I TOŻSAMOŚĆ” / “University of Warsaw. Passion, Science and Identity”

The exhibition showcases the most valuable artifacts from the collections of the University of Warsaw Museum. Over two centuries ago, many of them were part of the university's modern teaching and research collections, as well as art collections of the highest European standard.

Warszawskie ogrody botaniczne

! Marcin Zych

Pewne ślady historyczne wskazują, że idea ogrodu botanicznego – instytucji, która gromadzi i utrzymuje żywe kolekcje roślin w celach naukowych, edukacyjnych i ekspozycyjnych – towarzyszy nam od tysiącleci. Jednak wersja, jaką dzisiaj znamy, to wynalazek renesansowy, który narodził się w słonecznej Italii i od zarania był związany z ideą uniwersytetu.

Zdjęcie archiwalne Ogródu Botanicznego UW. Źródło: polona.pl

Sięgając głębiej w historię, za prototyp ogrodu botanicznego moglibyśmy zapewne uważać już choćby staroegipski ogród Totmesa III, gromadzący przywożone z wypraw wojennych rzadkie gatunki roślin. Bliskie tej idei było także słynne Liceum (*Likeion*) Arystotelesa, którego uczniowie, przechadzając się wśród roślin, mogli rozważać naturę przyrody. Warto dodać, że to właśnie uczeń Arystotelesa, Teofrast z Eresos, zyskał w historii miano „ojca botaniki” z uwagi na swoje zainteresowania roślinami.

STO TYSIĘCY GATUNKÓW

Właśnie funkcja edukacyjna przyświecała założycielom pierwszych europejskich ogrodów botanicznych lokowanych przy uniwersyteckich wydziałach medycznych – najpierw w Pizie (rok 1543, od 1591 roku istniejący w innej lokalizacji), następnie w Padwie (1545) i Florencji (1545). Pomysł rozszerzał się na inne włoskie miasta, aż w końcu dotarł także poza Italię – w pierwszej do Saksonii (Lipsk, 1580), później Niderlandów (Lejda, 1590) i Francji (Montpellier, 1593), rozleważając się później po całym kontynencie. Choć na ziemi dzisiejszej Polski idea trafiła dość

szybko, najprawdopodobniej za sprawą Wawrzyńca (Laurentiusa) Scholza, niemieckiego botanika i lekarza, który po studiach w Niemczech, Italii i Francji w latach 80. XVI wieku założył prywatny ogród botaniczny we Wrocławiu, to w ówczesnej Rzeczypospolitej pierwsze ogrody botaniczne zaczęto tworzyć dopiero pod koniec XVIII wieku (w 1776 roku w Grodnie, w 1781 roku w Wilnie, w 1783 roku w Krakowie). Był to czas, kiedy proces zakładania ogrodów ponownie przyspieszył – po pierwsze z uwagi na oświeceniowe wzmoczenie naukowe, a po drugie za sprawą europejskiej ekspansji kolonialnej, która umożliwiła intensywną botaniczną eksplorację całego świata i pozyskiwanie nowych, nieznanych wcześniej gatunków. Do Europy – poprzez kolonie – płynęły setki nowych roślin, a ogrody, zakładane także poza Europą, służyły m.in. jako stacje do aklimatyzacji ciekawych gatunków, w szczególności tych o walorach użytkowych. Dziś tych instytucji, rozsianych po całym świecie (choć z przewagą strefy umiarkowanej półkuli północnej), jest niemal 3,3 tys., a w ich zbiorach znajduje się co najmniej 100 tys. gatunków żywych roślin, czyli niemal jedna trzecia znanej różnorodności roślin na świecie.

PRZY PAŁACU KAZIMIERZOWSKIM

Na tle europejskich dziejów ogrodów botanicznych dość interesująco wygląda historia ogrodów warszawskich, których – w zależności od przyjętego sposobu liczenia – było nawet i dziesięć! Jako pierwsze chronologicznie należy wymienić tu trzy ogrody królewskie, założone w XVII wieku, z których szczególnie dwa – przy Krakowskim Przedmieściu i w Ujazdowie – wyróżniały się niezwykle bogactwem roślin (w tym egzotycznych) i z pewnością zasłużyły na miano „botanicznych”. Przez współczesnych były wymieniane zresztą jednym tchem po ogrodach botanicznych Kopenhagi i Paryża. Żywot tych kolekcji był jednak dość krótki, zapewne z uwagi na brak kadry naukowej, która zapewniłaby roślinom fachową opiekę merytoryczną i pielęgnacyjną. Na kolejne instytucje tego typu Warszawa musiała poczekać półtora wieku, a ich utworzenie wiązało się z powstaniem w 1809 roku Szkoły Lekarskiej. Od początku jej istnienia uważano bowiem, że dla celów naukowych i dydaktycznych powinno się uzupełnić ją o ogród botaniczny.

Udało się to w 1811 roku, kiedy przy Pałacu Kazimierzowskim wydzielono teren pomiędzy ulicami Browarną, Gęstą i Obozną, z przeznaczeniem na ogród botaniczny, którego dyrektorem został profesor historii naturalnej Jakub Fryderyk Hoffman. Do pomocy Hoffmanowi, jako głównego ogrodnika, przydzielono świetnego fachowca – Karola Lindnera, człowieka z doświadczeniem z Akademii Berlińskiej, cesarskich ogrodów w Wiedniu i prywatnego majątku księżnej Aleksandrowej Potockiej. W dość krótkim czasie udało się ogrodzić teren, wytyczyć alejki i nawet zbudować szklarnie (z uwagi na szczupły budżet ogrodu sfinansowane z prywatnej kiesy Stanisława Staszica), jednak z powodów finansowych pozyskiwanie roślin do kolekcji szło dość opornie. Izba Edukacyjna, czyli ówczesne Ministerstwo Oświaty, kierowana przez Stanisława Kostkę Potockiego, apelowała zatem do zamożnych kolekcjonerów o wsparcie tej inicjatywy: „Dyrekcja edukacyjna znając obywatelską gorliwość J.O. księcia Poniatowskiego, ministra wojny, oraz szczególniejszą Jego staranność o pomnożenie w kraju naszym znajomości botanicznych, mniema, że nie próżny krok czyni, prosząc Go, abyś raczył wypisać tu w załączeniu radsze rośliny, jeśli je ma podwójnie, udzielić do Ogrodu botanicznego, świeżo założonego w Warszawie, a to pod adresem Biura Dyrekcji edukacyjnej,„ (pisał Stanisław Kostka Potocki do księcia Józefa Poniatowskiego).

Szczytne założenia zderzyły się niestety z problemami natury finansowej oraz konfliktami międzyludzkimi, co doprowadziło do zwolnienia głównego ogrodnika oraz odejścia prof. Hoffmana (w 1816 roku). W poszukiwaniu nowego dyrektora Izba Edukacyjna zwróciła się z propozycją do Michała Szuberta, który niewiele wcześniej wrócił ze studiów botanicznych w Paryżu i zgodził się kierować Ogrodem, wtedy już przypisanym do nowo utworzonego Uniwersytetu Warszawskiego. Przedsięwzięta przez Szuberta analiza sytuacji oraz założone plany rozwoju jednostki wskazały jednak, że ówczesna lokalizacja nie daje szansy na utrzymanie znaczącej i różnicowanej kolekcji roślin. Rozpoczęto więc poszukiwanie nowego terenu pod nowoczesny ogród botaniczny. Ziściło się to w 1818 roku, kiedy Uniwersytet, wspierany przez Komisję Rządową, uzyskał na ten cel północno-zachodni fragment Łazienek Królewskich, będących wówczas w prywatnym władaniu cara Aleksandra I.

W Protokole CCXXIII Posiedzenia Rady Administracyjnej Królestwa Polskiego czytamy: „Na przedłożenie Ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego, postanowił Księżę Jmć. Namiestnik przydać rozkaz administracji Łazienek, aby ogrody i zabudowania pod

Belwederem, stosownie do woli Najjaśniejszego Pana odezwać Ministra Sekretarza Stanu z daty 20 sierpnia / 1 września [1818] objawionej, na zakład ogrodu botanicznego, dla Królewsko-Warszawskiego Uniwersytetu przeznaczone [...], pod zarządzenie Komisji Rządowej [...] niezwłocznie oddane były...”

Co ciekawe, teren ogrodu przy Pałacu Kazimierzowskim nie przestał służyć celom medycznym, a jego historia, przeplatana różnymi przekształceniami instytucjonalnymi (m.in. wydzieleniem z UW w 1945 roku Akademii Medycznej), zakończyła się dopiero w 1973 roku, kiedy decyzją władz miejskich przekształcono go w park miejski, zwany dziś Parkiem Kazimierzowskim.

ROZKWIAT W ALEJACH

W nowej lokalizacji w A. Ujazdowskich, pod kuratelą Michała Szuberta, Ogród Botaniczny prawdziwie rozkwita, a jego rozgłos sięga daleko poza Królestwo Polskie! W zaledwie sześć lat kolekcja roślin, usytuowana głównie na górnym tarasie Skarpy Wiślanej, ciągnącym się od dzisiejszej ul. Agrykola do Belwederu, sięga ponad 10 tys. gatunków i odmian. Wśród nich jest wiele roślin tropikalnych, uprawianych w kilku szklarniach oraz rodzimych, zbieranych przez Szuberta i jego uczniów w bliższej i dalszej okolicy – głównie z terenów Mazowsza. Pojawiają się ważne publikacje naukowe, także z wykorzystaniem nowoczesnego sprzętu badawczego, jakim był wówczas mikroskop¹. Niestety, okres *prosperity* przerywa powstanie listopadowe, po którym władze carskie zamykają Uniwersytet, a obszar Ogrodu zostaje znacznie ograniczony do dzisiejszych 4,5 ha. Michał Szubert próbuje jeszcze utrzymywać wysoki poziom merytoryczny instytucji, ale brak zaangażowanego personelu oraz przychylności władz bardzo utrudnia mu pracę – w 1846 roku zostaje pozbawiony funkcji i odchodzi na emeryturę. Świetność rozpoznawalnej instytucji gaśnie, kolejne dekady oznaczają raczej jej trwanie niż jakikolwiek rozwój.

Sytuacja poprawia się nieco wraz z objęciem kierownictwa Ogrodu przez prof. Jerzego Aleksandrowicza, który stara się o ponowne powiększenie ogrodu – uzyskał nawet w 1864 roku teren pod szkółkę pomologiczną na Marymoncie (zlikwidowaną wkrótce w związku z budową Cytadeli) oraz założył w 1870 roku, jako filię Ogrodu Botanicznego, Ogród Pomologiczny. Mieścił się on aż do II wojny światowej w okolicach dzisiejszych ulic Emilii Plater i Tytuśa Chałubińskiego, a jego kolekcja liczyła ponad 12 tys. drzew owocowych należących do ponad 1,2 tys. odmian. Ogród ten, już jako jednostka Państwowej Średniej Szkoły Ogrodniczej, przetrwał aż do czasów Powstania Warszawskiego,

a jego pozostałości zostały zlikwidowane w latach 50. XX wieku.

Wraz z odzyskaniem niepodległości przez Polskę poprawiła się także sytuacja Ogrodu Botanicznego w Al. Ujazdowskich. W 1919 roku stery instytucji obejmuje prof. Bolesław Hryniewiecki, późniejszy rektor UW, który z energią zabiera się do odbudowy instytucji – w sensie zarówno infrastrukturalnym, jak i merytorycznym. Snuje także plany powiększenia terytorialnego Ogrodu (lub założenia nowego) oraz zbudowania w nim muzeum botanicznego. Tuż przed wybuchem II wojny światowej prof. Hryniewiecki uzyskuje promesę przeznaczenia na ten cel 40 ha w pobliżu Fortu Mokotów. Wojna niweczy jednak te plany, a w powojennych realiach pomysł odżywa w postaci zupełnie nowej instytucji, związanej z Polską Akademią Nauk.

Pierwsze plany tego ogrodu pojawiają się w 1948 roku, włącza się w nie także Polskie Towarzystwo Botaniczne, a w 1957 roku powołana zostaje jednostka pod nazwą Centralny Ogród Botaniczny PAN. Jej żywot jest jednak krótki i dopiero w 1974 roku, decyzją Prezydium PAN, dochodzi do formalnego powołania Ogrodu Botanicznego Polskiej Akademii Nauk (obecna pełna nazwa to PAN Ogród Botaniczny – Centrum Zachowania Różnorodności Biologicznej), zlokalizowanego w Powsinie, który dla publiczności otwiera się jednak dopiero w 1990 roku. Ogród ten, oprócz kolekcji żywych roślin, prowadzi także bank genów, w którym w warunkach obniżonej temperatury są przechowywane nasiona i tkanki roślin uprawnych (w szczególności żyta) oraz ginących i zagrożonych gatunków rodzimej flory.

Na końcu naszego zestawienia wspomnieć wypada jeszcze jeden obiekt – najmniejszy i zapewne także najmniej znany: Szkolny Ogród Botaniczny założony w końcu lat 20. XX wieku przy II LO im. Stefana Batorego (wówczas Państwowym Gimnazjum im. S. Batorego). Ogród ten miał charakter formalny, nawiązujący do założen barokowych, i przeznaczony był głównie do celów dydaktycznych. Jego kolekcja obejmowała jednak m.in. ciekawe gatunki wodne i górskie, specjalnie sprowadzone w tym celu do Warszawy. Miejsce to przetrwało tylko do wojny i dopiero w 2020 roku – niemal po stu latach od założenia – doczekało się rekonstrukcji. Obecnie – z powodów formalnych – nie ma on jednak oficjalnego statusu ogrodu botanicznego, który posiadają tylko Ogród Botaniczny UW i Ogród Botaniczny PAN.

Prof. Marcin Zych
jest dyrektorem Ogrodu Botanicznego UW

¹ Można o tym przeczytać w piśmie uczelni „UW”, nr 1/102, 2022, s. 37–38: M. Wrzosek, M. Zych, *Naukę botaniki zaszczyć...*

Urodzinowe babeczki marchewkowe

! 📷 Marianna Darżynkiewicz-Wojcieszka

Minięło 210 lat od powstania UW. Jest co świętować! Z tej okazji zapraszamy na wyjątkowe babeczki – jesienne, marchewkowe i pełne smaku. Z jednej strony miękkie i delikatne, z drugiej – z subtelnym, orzechowym chrupnięciem. Śmiało mogą zastąpić urodzinowy tort.

URODZINOWE BABECZKI Z KREMEM na około 15 sztuk

SKŁADNIKI

- › po 30 g drobnych rodzynek i suszonej żurawiny
- › po 20 ml rumu i gorącej wody
- › 3 jajka
- › 100 g cukru trzcinowego
- › 125 ml oleju
- › 50 g płynnego miodu
- › 2 łyżeczki proszku do pieczenia
- › ½ łyżeczki sody
- › szczypta soli
- › po ⅓ łyżeczki mielonej gałki muszkatołowej, imbiru i cynamonu
- › 225 g mąki orkiszowej lub pszennej typu 650
- › 200 g marchewki (obranej i startej na drobnych oczkach)

Rodzynek i żurawinę wkładamy do miseczek, zalewamy rumem oraz wodą i odstawiamy na 15 minut. W tym czasie nagrzewamy piekarnik do 180°C z termoobiegiem, a formę na babeczki wykładamy papilotkami.

W dużej misce ucieramy jajka z cukrem, aż powstanie puszysta masa. Cienkim strumieniem wlewamy miód i olej. Delikatnie miksujemy do połączenia składników.

Mieszmamy ze sobą suche składniki i po łyżce dodajemy je do masy jajecznej. Miksujemy na niewielkich obrotach tylko do połączenia składników.

Dodajemy marchewkę oraz namoczone rodzynki i żurawinę. Mieszmamy szpatułką.

Masę nakładamy do papilotek do dwóch trzecich wysokości. Babeczki pieczemy przez około 30–35 minut, do suchego patyczka.

Wyjmujemy z piekarnika i studzimy na kratce. W tym czasie przygotowujemy krem.

KREM

- › 250 g mascarpone
- › 100 ml śmietanki 30%
- › 2 łyżki soku z cytryny
- › ½ łyżeczki drobno startej skórki z cytryny
- › 3 łyżki cukru pudru
- › posiekane orzechy włoskie do posypania
- › opcjonalnie miód do skropienia babeczek

Śmietankę ubijamy na sztywno z jedną łyżką cukru pudru. Mascarpone roztrzepujemy z pozostałym cukrem pudrem, następnie dodajemy skórkę i sok z cytryny. Łączymy serek z ubitą śmietanką i delikatnie mieszmamy.

Babeczki dekorujemy kremem i posypujemy posiekanymi orzechami. Opcjonalnie możemy dodatkowo skropić je miodem.

Marianna Darżynkiewicz-Wojcieszka

kieruje Pracownią Edukacji Ogrodu Botanicznego UW, jest współautorką książki *Botaniczny od kuchni*.

„Zmiany, zmiany, zmiany...” – o języku regulaminów uniwersyteckich na przestrzeni wieków

Monika Kresa
monika.kresa@uw.edu.pl

Fot. archiwum prywatne

W tym roku z dumą świętujemy 210. rocznicę powstania Uniwersytetu Warszawskiego. Okres 210 lat, który obejmuje XIX, XX i początek XXI wieku, w rozwoju języka polskiego porównać można do podróży nowoczesnym Pendolino, podczas gdy ewolucja polszczyzny w poprzednich stu- czy dwustuleciach to co najwyżej wycieczka dreżyną. W tym felietonie zapraszam Państwa do spojrzenia na (prosty) język z perspektywy historyka języka. Przyjrzyjmy się wspólnie dwóm dokumentom uczelnianym z XIX i XX wieku, regulującym obecność na uczelniach osób studiujących.

TYMCZASOWE URZĄDZENIE WEWNĘTRZNE UNIwersYTETU KRÓLEWSKO-WARSZAWSKIEGO (1818)

W pierwszych latach funkcjonowania Uniwersytetu nie było osobnego dokumentu, który opisywałby prawa i obowiązki osób studiujących. Funkcję współczesnego regulaminu studiów pełniło kilka rozdziałów (zwanymi tytułami) *Tymczasowego urządzenia wewnętrznego Uniwersytetu Królewsko-Warszawskiego*:

Tytuł VII: *O uczniach i karności*

Tytuł VIII: *Examina*

Tytuł IX: *Stopnie Akademickie* (częściowo)

Cały dokument odpowiadający współczesnemu statutowi uczelni składa się z 10 tytułów, podzielonych na 216 paragrafów. To, co zwraca uwagę przy pierwszym spojrzeniu na materiał, to (bardzo skądinąd współczesna i zgodna z zaleceniami specjalistów od prostego języka) ciągła numeracja paragrafów, która bardzo ułatwia orientację w liczącym około 30 stron dokumencie.

Szczególnie – co to za zapis?

Dokument z początku XIX wieku konsekwentnie zachowuje obowiązujące wówczas zasady ortograficzne, takie jak zapis *j* za pomocą *y* na końcu wyrazu, np. *szczególniey*, i zapis zbitki *ks* za pomocą *x*, np. *examen*.

Zgodnie z dziewiętnastowieczną konwencją drukarze oddali także obecność *e* ścieśnionego, czyli głośki, która powstała w XVI wieku po zaniku długiej samogłoski *e*. *E* ścieśnione, zwane też pochylonym, do końca XIX wieku realizowane było jako dźwięk pośredni między *e* i *y* lub *i*, a obowiązek jego oznaczania znosiła dopiero reforma ortograficzna z 1891 roku. Wydawcy naszego urządzenia oznaczają *e* ścieś-

nione bardzo niekonsekwentnie, co może być dowodem na to, że już w tym okresie było ono słabo odróżniane od *e* zwykłego (tzw. jasnego).

Akademiczny czy akademicki?

Uniwersyteckie urządzenie dziwi współczesnego czytelnika osobliwym słowotwórstwem, ponieważ znajdziemy w nim takie formy jak *stopień akademiczny* (dziś: *akademicki*), *utracić wolność powrotu* (dziś: *stracić*), *uawiadomić kogoś* (dziś: *powiadomić*).

Od początku XIX wieku zmieniły się nie tylko ortografia czy słowotwórstwo, lecz także fleksja, czyli schemat odmiany wyrazów. Z tego powodu w tekście urządzenia znajdziemy inne niż współcześnie końcówki rzeczowników, np. *raporta* (dziś: *raporty*). Autorzy tekstu konsekwentnie stosują także archaiczne końcówki *-em*, *-emi* w narzędniku i miejscowniku przyimotników i zaimków, np. *przypuszczonemi*, *drobnemi*. Odmianę tego typu zniosła dopiero reforma ortograficzna z 1936 roku.

To, co historyka języka zaskakuje w tym tekście najbardziej, to obecność liczby podwójnej w zdaniu „może po dwóch leciech stać się uczniem Uniwersytetu krajowego”. Liczbę tę, która odnosi się do rzeczy, osób lub zjawisk występujących parami, odziedziczyliśmy z praszowińskiego *ukiti* ‘uczyć się’), a nie *student* (od łacińskiego *studeo*, *studere*).

Nieprzytomny profesor?

Inna niż współcześnie odmiana wyrazów raczej nie spowoduje, że odbiorca nie zrozumie czytane go tekstu. Archaiczne słowa do pewnych nieporozumień mogą już jednak doprowadzić.

W analizowanym dokumencie kilka razy pojawia się wzmianka o... nieprzytomnych profesorach. Nie oznacza to, że uniwersyteccy urzędnicy przewidywali sytuację, w której ktoś w taki czy inny sposób będzie odurzać czy atakować profesorów, doprowadzając ich tym samym do nieprzytomności. Jeszcze w XIX wieku *przytomny* oznaczał tyle co ‘będący przy tym (dawniej: tom) wydarzeniu’, czyli po prostu ‘obecny’. Później przymiotnik ten zmienił swoje znaczenie na ‘obecny duchem’ i jako taki funkcjonuje do dziś.

Współczesny czytelnik zdziwi się też wyrażeniem *odbyty z zaletą examini*. Oczywiście zdany egzamin ma tę zaletę, że nie trzeba go zdawać ponownie, przywołane wyrażenie przechowuje jednak dawne znaczenie rzeczownika *zaleta* jako ‘powodzenie’.

Znamienne jest także to, że w dokumencie konsekwentnie pojawia się tylko forma uczeń (od praszowińskiego *ukiti* ‘uczyć się’), a nie *student* (od łacińskiego *studeo*, *studere*).

Dziewiętnastowieczny język urzędowy

To właśnie przede wszystkim leksyka dokumentu ujawnia jego prawniczy charakter. Poza formami obecnymi w tekstach urzędowych do dziś znajdziemy w nim takie urzędzmy, które wyszły z użycia lub które delikatnie zmodyfikowaliśmy, np.:

- urządzenie ‘zarządzenie’,
- pomieszkowanie ‘miejsce zamieszkania’,
- zaświadczenie dojrzałości ‘świadectwo dojrzałości’,
- złożyć egzamin ‘zdać egzamin’,
- zapisać w poczet uczniów ‘zostać studentem’,
- examen poprzedniczy ‘egzamin wstępny’,
- wolność powrotu ‘prawo do powrotu’,
- postępowanie ‘ocena’.

Strona bierna wiecznie żywa

O urzędowym charakterze tekstu świadczy także bardzo duża reprezentacja strony biernej, połączonej z inwersją składniową, np.:

- *jest uczeń zapisany,*
- *mogą być przypuszczonemi,*
- *spokojność i cichość największa ma być zachowana,*
- *poblizsze Uniwersytety o tem oddaleniu będą przez Rektora uwiadomione.*

Okazuje się zatem, że te cechy składniowe, które współcześni specjaliści od prostego języka wymieniają jako utrudniające rozumienie tekstu, już w XIX wieku były typowe dla stylu urzędowego i obecne w komunikacji uniwersyteckiej.

PRZEPISY DLA STUDENTÓW UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO (1915)

Prototyp współczesnego regulaminu studiów pojawił się na UW niemal sto lat po omówionych urządzeniach. Nosił tytuł *Przepisy dla studentów Uniwersytetu Warszawskiego* i liczył 28 stron. Dokument ten wydany na początku XX wieku brzmi... bardzo współcześnie, choć i przy jego lekturze możemy zaobserwować pewne językowe smaczki.

Studia czy studia

O wiele bardziej współczesna (niż w dokumencie z XIX wieku) jest ortografia tego zarządzenia. Nie mamy już możliwości obserwacji eścieśnionego ani zapisu zbitki *ks* za pomocą *x*. Jedyna rzucająca się w oczy różnica to zapis wyrazów zapożyczonych, w których występują miękkie głoski *d'* lub *l'*. Z tego powodu w przepisach przeczytamy o studiach i karcie bibliotecznej. Zapisy tego typu zniosła ostatecznie reforma z 1936 roku.

Jedną nogą w XIX wieku

O archaiczności tego tekstu świadczyć może odmiana przymiotników w narzędniku i miejscowniku liczby pojedynczej i mnogiej. Z tego powodu w przepisach, podobnie jak w dziełnastawiecznych urządzeniach, znajdujemy formy typu *ważnemi przyczynami*.

Realia uniwersyteckie początku XX wieku

Analizowane przepisy dostarczają nie tylko informacji o języku (choć te dla historyka języka są niezwykle istotne), lecz także o realiach uniwersyteckich początku XX wieku. Studenci są już w XX wieku studentami, a nie uczniami. Kandydatów na studia (choć wówczas nie byli oni nazywani kandydatami) przyjmowała komisja imatrykulacyjna (dziś jest to komisja

rekrutacyjna). Świadectwem włączenia kandydata w poczet studentów UW było wręczenie mu matrykuły, czyli współczesnej legitymacji studenckiej, choć w przepisach jest ona nazywana kartą legitymacyjną lub papierami legitymacyjnymi. W tym ostatnim wypadku mamy do czynienia z interesującym przesunięciem semantycznym – rzeczownik *papiery* w znaczeniu 'dokumenty' ma dziś wydźwięk bardzo nieoficjalny, potoczny czy wręcz deprecjonujący. I choć nie jestem purystką językową, sama niejednokrotnie z uporem maniaka poprawiałam kandydatów i kandydatki na studia, którzy przychodzili złożyć *papiery*, a nie *dokumenty*.

Inną zmianę semantyczną obserwujemy w wyrażeniu *powody zniewalające studenta do wcześniejszego opuszczenia Uniwersytetu*. Dziś powiedzielibyśmy raczej o powodach zmuszających. Na początku XX wieku *zniewalać kogoś do czegoś* znaczyło właśnie tyle co 'zmuszać'.

Urzędzmy

W tekście z 1915 roku nie ma tak wielu słów, które wyszły z użycia lub zmieniły swoje znaczenie, jak w urzędzeniu z początku XIX wieku. Pojawiają się natomiast takie, które współcześnie osoby wdrażające prosty język starają się usunąć z komunikatów kierowanych do przeciętnych odbiorców.

W przepisach dla studentów czytamy zatem, że *winni oni złożyć świadectwo, a wybór wykładów winien nastąpić* – choć ani studenci, ani wybór nie są tak naprawdę niczemu winni. Co więcej *wyбір wykładów winien nastąpić w przeciągu trzech tygodni*, mimo że nie jest on narażony na działanie wiatru przy otwartych oknach.

Studenci początku XX wieku, nie *chcieli*, lecz *pragnęli* się przenieść na inny kierunek. A żeby to jednak zrobić, musieli zachować *termin prekluzyjny*. Ech, nie mieli łatwo, prawda...?

Relacje?

Czytając współczesne regulaminy studiów, osoby zajmujące się prostym językiem podkreślają ich bezosobowy i nierelacyjny ton. Lektura przepisów z początku XX wieku prowadzi do wniosku, że w rzeczywistości pod tym względem niewiele zmieniło się przez ponad 110 lat. Czytamy tam bowiem, że:

- *wymagany jest dostateczny stopień z łaciny,*
- *student jest obowiązany nosić kartę legitymacyjną,*
- *osobom, które nie są studentami, wstęp na wykłady jest wzbroniony.*

Jeszcze bardziej bezosobowy ton daje o sobie znać w zdaniu: „Jeżeli powtórne zgłoszenie się

nie może być dokonane w czasie właściwym z powodu nieobecności, choroby albo śmierci nauczyciela, należy zwrócić się w terminie wyżej wskazanym do Dziekana danego Wydziału". Mamy w nim wszystko, z czym współcześnie walczymy, upraszczając i udostępniając teksty: stronę bierną, rzeczownik odczasownikowy i formę bezosobową. Najciekawsze jest jednak to, że z perspektywy współczesnych dokumentów to zdanie wcale nie brzmi archaicznie.

CZY COŚ SIĘ ZMieniŁO?

W świetle ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym senat każdej polskiej uczelni ma obowiązek uchwalić regulamin studiów, a wcześniej skonsultować go z samorządem studenckim. W ramach badań nad stopniem skomplikowania tych dokumentów przeanalizowałam z użyciem narzędzia StyloMetrix 262 regulaminy studiów obowiązujące na polskich uczelniach. Z analizy wynika, że dokumenty te są bardzo spójne stylistycznie, przy czym ta spójność niekoniecznie działa na korzyść czytającego. Przeciętny indeks FOG wynosi 20, co oznacza (z pełną świadomością ograniczeń tego wskaźnika), że żeby zrozumieć przeciętny regulamin studiów, trzeba się uczyć... 20 lat. Niewątpliwie nie jest to poziom osoby studiującej czy (tym bardziej) dopiero przychodzącej na studia. Co wpływa na tak wysoki poziom komplikacji? Przede wszystkim fakt, że wyrazy w ciągach rzeczownikowo-przymiotnikowych (typu *karta legitymacyjna*) stanowią aż 48% wszystkich form w tych tekstach, oraz to, że ich autorzy zdecydowanie wolą rzeczowniki (mediana: 35,27%) niż czasowniki (5,69%). Jeśli już wybierają czasowniki, to bardzo często są to czasowniki w stronie biernej (około 1% wszystkich form), a czasowników w pierwszej i drugiej osobie liczby pojedynczej i mnogiej (np. *robimy, zdasz*) nie ma w nich w ogóle.

I można byłoby powiedzieć, że regulaminy – jak to regulaminy – rządzą się swoimi prawami, że muszą być skomplikowane i nierelacyjne. W czerwcu 2026 roku jedna z uczelni pokazała, że można prościej. Ale to temat na kolejny felieton, do lektury którego już teraz Państwa zapraszam.

Dr hab. Monika Kresa, prof. ucz.
pracuje w Instytucie Języka Polskiego Wydziału Polonistyki UW. Popularyzuje wiedzę z zakresu różnicowania polszczyzny oraz prostego języka i komunikacji.

Wrzuceni w UW świat

A gdyby się urodzić na Mazowszu na początku XIX wieku? Pojawiamy się na tym świecie w takiej, a nie innej sytuacji. Nikt nas nie pyta o zgodę. Jak to ujął Martin Heidegger – zostaliśmy „rzuceni w świat”.

Marcin Trepczyński
m.trepczynski@uw.edu.pl

Gdy trochę już pożyjemy, czujemy się w naszym świecie zadomowieni. Wyobraźmy sobie jednak całkowity reset. Otwórzmy oczy.

Nagle budzimy się w świecie na nowo, nic o nim nie wiedząc. Powoli orientujemy się w sytuacji. Świat narzuca się nam na różne sposoby. Jesteśmy tu a tu, w takich a takich relacjach, z takimi a takimi możliwościami. Świat ten działa według takich a takich reguł.

W świecie tym czas liczony jest w bardzo określony sposób. A nasze życie wtłoczone zostaje w ten narzucony rytm: sekund, minut, godzin, dni, tygodni, miesięcy, lat. Jutro rano oczekuje się od nas tego a tego, a godzinę później czegoś innego. W poniedziałek to, w piątek tamto. Wreszcie pojawia się nastrój trwogi, gdy uświadamiamy sobie nieuchronny kres. I nie chodzi tu o koniec wakacji, lecz naszego bycia w świecie.

Na tym m.in. polega według wspomnianego niemieckiego filozofa bycie rzuconym w świat (opisał to dość specyficznym i niezbyt łatwym do zrozumienia językiem w swoim słynnym dziele *Bycie i czas*). Zgodnie z tą koncepcją to, co zastajemy, definiuje nas i naszą sytuację. Nie zależy to od naszych decyzji. Nie pyta się nas nawet, czy chcemy się w owym świecie pojawić. Nie mamy też żadnej wskazówki, po co w nim się zjawiamy.

Trochę jak w grze fabularnej. Dostaliśmy określoną kartę, wylosowaliśmy różne zdolności i właśnie dowiadujemy się, że stoimy przywiązani do pala na środku wsi wśród płonących chat, a w naszą stronę biegnie oddział orków. Nie wiemy, po co tam jesteśmy. I dopiero się przekonamy, jakie panują tam reguły.

DOBRA WIADOMOŚĆ?

Może perspektywa ta nie wygląda zbyt atrakcyjnie. Jest jednak dobra wiadomość: wedle Heideggera reszta należy już do nas. Jesteśmy bytami rozumiejącymi, interpretującymi, projektującymi. To, jak odnosimy się do świata, jak rozumiemy świat i siebie w świecie, oraz to, czy sami określimy, kim i jak w nim będziemy – zależy już od nas. To my sami również skłonimy się albo ku życiu podporządkowanemu dyktaturze „Się” (żyje się tak, robi się tak etc.), albo ku życiu autentycznemu, opartemu na świadomych wyborach.

A jak to było z samym Heideggerem? Wrzucony w świat, pojawił się w nim w 1889 roku w rodzinie katolickiej jako mieszkaniec południowo-zachodnich Niemiec. A co dalej? Wśród jego wyborów można odnotować np.: nowicjat u jezuitów w 1909 roku, zawarcie małżeństwa z Elfride Petri w 1917 roku, karierę akademicką w Marburgu, a potem Fryburgu Bryzgowijskim, romans ze swoją studentką, a później znaną filozofką Hanną Arendt, w latach 1925–1930, a także: od 1931 roku występy na wiecach nazistów, wstąpienie do NSDAP w 1933 roku oraz współpracę z gestapo i donoszenie na kolegów z uniwersytetu we Fryburgu. Przynajmniej w pewnej części jego „autentyczne” wybory – mówiąc delikatnie – nie wzbudzają podziwu, niezależnie od tego, w jaki sposób uzasadniał swoje fascynacje nazizmem. Napisałem przekornie: „autentyczne”, bo w jego przypadku wydaje się, że nie było to konformistyczne podporządkowanie owemu „Się”, lecz prawdziwa fascynacja ugruntowana filozoficznie, o czym później w swoich listach starał się przekonywać Arendt. Co istotne, choć po wojnie miał na to jeszcze wiele lat, nigdy publicznie nie rozliczył się z przeszłością, m.in. nie potępił wspomnianej ideologii.

DOBRE WYBORY

Mimo to mająca pochodzenie żydowskie Hanna Arendt, która rozstała się z nim, gdy zaczęła sympatyzować z nazizmem, zafascynowana jego umysłowością, po latach nawiązała z nim korespondencję. Również mimo to jest on jednym z kluczowych bohaterów filozofii XX wieku. Również dla nas – na UW, czego przykładem było zorganizowanie w czerwcu tego roku na Wydziale Filozofii dwudniowej konferencji „Przeglądu Filozoficznego” pt. „Martin Heidegger. Odsłanianie bycia”, która zgromadziła wybitnych filozofów z wielu ośrodków z całej Polski.

Przyczyną jest fakt, że jego bycie w świecie okazało się pełne głębokich i inspirujących myśli. Był pierwszym filozofem, który po wielu wiekach filozofowania wskazał, że poza analizą bytu należy się zająć również jego byciem. Stał się prekursorem egzystencjalizmu i filozoficznej hermeneutyki. Wiele ważnych spostrzeżeń sformułował również na późniejszym etapie twórczości, m.in. charakteryzując nasze „zamieszkiwanie” w świecie. W zakresie nauki i poszukiwań filozoficznych rzucony w świat Martin dokonał bardzo dobrych wyborów. Dzięki nim nadal inspiruje ludzi na całym świecie.

UW ŚWIAT

A gdyby się urodzić na Mazowszu na początku XIX wieku? Wówczas rzuceni byłibyśmy w świat, w którym za czasów naszej młodości powstałby Królewski Warszawski Uniwersytet. Gdyby jeszcze urodzić się w ciele mężczyzny z odpowiednim majątkiem, od 1818 roku mielibyśmy szansę studiować na tej nowo powstałej uczelni.

Byłaby to szansa dość unikatowa, bo już po powstaniu listopadowym uczelnia została zamknięta, by potem wrócić jako Szkoła Główna, a następnie carski uniwersytet. Wolny UW odrodził się dopiero wraz z niepodległością, ale znów – na 21 lat. Potem wojna i but komunizmu. Mieliśmy więc dużo więcej szczęścia. Zostaliśmy rzuceni w ów świat ze wspaiałym, wolnym, polskim Uniwersytetem Warszawskim. Dzięki temu mogliśmy dokonać jednego z ważniejszych autentycznych wyborów, stać się jego częścią i w nim realizować nasze bycie.

Heidegger mówił o rzuceniu w świat, by scharakteryzować bycie jestestwa (*Dasein*), jakim jest każdy z nas; by uświadomić nam, co warunkuje to nasze bycie i co mu się narzuca. Jest to jednak zarazem pstryczek do innych przemysłów. Patrzymy na świat i ludzi z – dobrze ułożonej przez lata – naszej perspektywy: obudowanej naszymi uwarunkowaniami biologicznymi, przyzwyczajeniami, poglądami, potrzebami, formami spędzania czasu i możliwościami. A co gdyby rzucono nas w świat z innym „uposażeniem”? Jak byśmy się wtedy obudowali i postrzegali nasze otoczenie? Co gdybym znalazł się w miejscu moich znajomych, a może ludzi, z którymi mi nie po drodze?

Warto spróbować spojrzeć w ten sposób – nie po to, by cieszyć się, że ma się lepiej lub czegoś zazdrościć, lecz po to, by zobaczyć świat wieloma oczami. Oczami tych, którzy też zostali tu wrzuceni, choć nikt ich nie pytał. Po to, by budować sens i świat nie na własny rachunek, lecz razem. Bo jesteśmy rzucony w świat, lecz zarazem świat ten tworzymy. Tak jak ci, którzy 210 lat temu stworzyli Uniwersytet Warszawski – dla naszych poprzedników i dla nas. Dzięki nim ów świat to dla nas UW świat.

Dr Marcin Trepczyński

jest adiunktem w Zakładzie Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej UW oraz redaktorem naczelnym „Edukacji Filozoficznej”. Niepoprawny uniwersytetofil.

Dr Krzysztof Nowiński – naukowiec, informatyk, współtwórca ICM

 oprac. pracownicy ICM UW

Krzysztof Nowiński był matematykiem i informatykiem, jednym z założycieli Interdyscyplinarnego Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego Uniwersytetu Warszawskiego i jedną z osób, które w szczególności sposób ukształtowały charakter ICM. Z Centrum związał znaczną część swojego życia zawodowego. 28 września minęła pierwsza rocznica jego śmierci.

Studiował matematykę na Uniwersytecie Warszawskim w latach 1965–1970, a następnie pracował w Instytucie Matematyki UW. Zajmował się analizą matematyczną, algebrą oraz topologią algebraiczną i różniczkową. W latach 1976–1977 prowadził badania z zakresu topologii na University of Kansas. Doktorat uzyskał na Uniwersytecie Warszawskim w 1984 roku. Równocześnie interesował się obliczeniami naukowymi – już w latach 70. uczestniczył m.in. w tworzeniu pakietu do obliczeń z zakresu mechaniki molekularnej. Od 1990 roku jego głównym obszarem pracy stała się wizualizacja naukowa.

Łączył matematykę, informatykę i wizualizację z problemami pochodzącymi z bardzo różnych dziedzin. Pracował m.in. nad numerycznymi prognozami pogody, zagadnieniami chemicznymi i elektromagnetycznymi, analizą połączeń lotniczych oraz zastosowaniami medycznymi – wizualizacją EEG, ultrasonografii i rezonansu magnetycznego, obrazowaniem aktywności mózgu i analizą zmian w układzie krążenia. Potrafił szybko rozpoznać istotę problemu z nowej dziedziny i znaleźć dla niego odpowiedni opis matematyczny lub sposób wizualizacji.

Przez wiele lat rozwijał w ICM grupę zajmującą się wizualizacją naukową i analizą wizualną. Był pomysłodawcą i głównym twórcą platformy VisNow, rozwijanej jako środowisko do analizy i wizualizacji danych naukowych. Rozwijał również koncepcję „modelowania wizualnego”, w której algorytmy numeryczne, metody przetwarzania danych i narzędzia graficzne tworzyły jeden system. Wizualizacja miała nie tylko prezentować wyniki obliczeń, ale także pomagać w tworzeniu, sprawdzaniu i rozumieniu modeli.

Szczególne miejsce w jego pracy zajmowała meteorologia. Miał znaczący udział w kształtowaniu sposobu prezentacji numerycznych prognoz pogody w ICM, w tym koncepcji meteogramów – formy przedstawiania wielu parametrów prognostycznych, która przez lata stała się jednym z najbardziej rozpoznawalnych elementów serwisów pogodowych ICM.

Ważnym obszarem jego działalności było również lotnictwo. W ramach współpracy ICM z PLL LOT tworzył wizualizacje wspierające analizę niezawodności siatki połączeń i propagacji zakłóceń. Przy projekcie Boeinga Sonic Cruiser opracował natomiast globalny model izochron pokazujący dostępność różnych miejsc na świecie w zależności od czasu podróży.

Źródło: ICM UW

Równie ważna jak własna praca naukowa była dla niego współpraca z innymi. Pomagał studentom, doktorantom i pracownikom ICM, często angażując się w problemy wykraczające poza formalny zakres jego obowiązków. Miał wyjątkową zdolność wyjaśniania trudnych zagadnień prostymi słowami i wydobywania z rozbudowanego problemu tego, co najważniejsze.

Nie zabiegał o stanowiska ani formalne uznanie. Jak wspominał Jakub Zieliński, Krzysztof żartował, że w początkach ICM, gdy wielu pracowników pełniło funkcje kierownicze, on sam „przyjął dla siebie zaszczytny tytuł pracownika”. Pracownikiem pozostał do końca – w najbardziej dosłownym, ale zarazem najpełniejszym znaczeniu tego słowa.

Współpracownicy zapamiętali go jako człowieka niezwykle inteligentnego, pełnego pomysłów, ciekawego świata i zawsze gotowego dzielić się wiedzą. Marek Niezgódka wspominał jego „niezwykłe pomysły naukowe, zaskakujące swoją prostotą skojarzenia” oraz bezinteresowną gotowość do pomocy. Witold Rudnicki określił go jako „esencję ICM-u”. To określenie dobrze oddaje jego miejsce w społeczności Centrum – nie poprzez formalne funkcje, lecz przez wiedzę, niezależność myślenia, codzienną obecność i wpływ na kolejne pokolenia współpracowników.

Do ostatnich miesięcy pozostawał aktywny intelektualnie. Nawet ciężko chory miał nowe pomysły i dzielił się nimi z innymi. Odszedł 28 września 2025 roku.

Pozostawił po sobie konkretne rozwiązania, programy i wizualizacje, ale także trwały ślad w sposobie myślenia o relacji między matematyką, obliczeniami i obrazem. Jego dziedzictwo można odnaleźć w rozwijanej przez lata platformie VisNow, w sposobie prezentowania prognoz pogody przez ICM, a przede wszystkim w pracy osób, którym pomagał i przekazywał swoją wiedzę. Dla współpracowników pozostał przede wszystkim Krzysztofem – człowiekiem o wyjątkowej wiedzy, ciekawości świata i niezwykłej zdolności dostrzegania w skomplikowanych problemach tego, co najważniejsze.

25.07.2026

DR MAŁGORZATA SZYMAŃSKA

tłumaczka, specjalistka w zakresie przekładu literackiego, a także francuskojęzycznej literatury Szwajcarii, wieloletnia pracownica Instytutu Romanistyki na Wydziale Neofilologii UW

SIERPIEŃ 2026

DAMIAN KAPTURKIEWICZ

były pracownik dziekanatu Wydziału Socjologii UW oraz Biura ds. Osób z Niepełnosprawnościami UW

3.08.2026

PROF. DR HAB. MAŁGORZATA KOŚCIELSKA

psycholożka i psychoterapeutka, autorytet w dziedzinie polskiej psychologii klinicznej dziecka, wieloletnia pracownica Wydziału Psychologii UW, była kierowniczka Katedry Psychologii Klinicznej UW

3.08.2026

GRZEGORZ RYMARZ

były pracownik Wydziału Chemii UW

5.08.2026

WOJCIECH OSTROWSKI

ekonomista i działacz opozycji demokratycznej w PRL, dyplomata, absolwent i były pracownik Uniwersytetu Warszawskiego

6.08.2026

PROF. DR HAB. JAROSŁAW PIASECKI

fizyk, były prodziekan Wydziału Fizyki UW oraz zastępca dyrektora Instytutu Fizyki Teoretycznej UW, odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski

6.08.2026

DR MAŁGORZATA SKURA

pedagożka, terapeutka pedagogiczna, wieloletnia współpracowniczką Wydziału Pedagogicznego UW

8.08.2026

PROF. DR HAB. ODED STARK

ekonomista, jeden z czołowych światowych badaczy ekonomii migracji, ludności i rozwoju, doktor honoris causa Uniwersytetu Warszawskiego, od wielu lat związany z Wydziałem Nauk Ekonomicznych UW i Ośrodkiem Badań nad Migracjami UW

11.08.2026

ALIAKSANDR MILINKIEWICZ

białoruski działacz demokratycznej opozycji, wieloletni pracownik Studium Europy Wschodniej UW

13.08.2026

DR ADAM MARCHWIŃSKI

językoznawca, rusycysta, wieloletni pracownik Instytutu Lingwistyki Stosowanej i Instytutu Komunikacji Specjalistycznej i Interkulturowej na Wydziale Lingwistyki Stosowanej UW

13.08.2026

PROF. DR HAB. WIESŁAW THEISS

pedagog, specjalista w zakresie pedagogiki społecznej i dziejów myśli społeczno-wychowawczej, wieloletni pracownik Wydziału Pedagogicznego UW, były kierownik Katedry Pedagogiki Społecznej i Pedagogiki Specjalnej UW

14.08.2026

PROF. DR HAB. ANNA PARZYMIES

orientalistka, założycielka i wieloletnia kierowniczka Zakładu Islamu Europejskiego UW, wykładowczyni na dawnym Wydziale Orientalistycznym UW

17.08.2026

ALICJA ZWIERZYŃSKA

emerytowana pracownica Sekcji Finansowej Wydziału Pedagogicznego UW

18.08.2026

WANDA TRACZYK-STAWSKA

bohatera uczestniczka Powstania Warszawskiego, żołnierka Armii Krajowej, psycholożka, nauczycielka i działaczka społeczna, absolwentka Uniwersytetu Warszawskiego i Przyjaciółka naszej uczelni, której odwaga, mądrość, siła ducha i przywiązanie do wartości pozostaną w pamięci kolejnych pokoleń

30.08.2026

DR BARBARA KLEBANOWSKA

językoznawczyni, wieloletnia pracownica Instytutu Języka Polskiego na Wydziale Polonistyki UW

WRZESIEŃ 2026

PROF. DR HAB. TOMASZ KRZESZOWSKI

językoznawca, anglista, badacz języka i procesów komunikacji językowej, pracownik Wydziału Lingwistyki Stosowanej UW, odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski

1.09.2026

PROF. DR HAB. MICHAŁ KOPCEWICZ

fizyk, wieloletni pracownik Instytutu Fizyki Doświadczalnej na Wydziale Fizyki UW

9.09.2026

PROF. DR HAB. ANDRZEJ ELŻANOWSKI

bioetyk, zoolog i paleontolog, związany z wydziałem „Artes Liberales” UW, prezes Polskiego Towarzystwa Etycznego, wielki obrońca praw zwierząt

26.09.2026

DR ANDRZEJ ĆWIEK

egiptolog, archeolog, badacz starożytnego Egiptu, były pracownik Wydziału Archeologii UW

28.09.2026

PROF. DR JACEK FURDYNA

fizyk, pionier badań nad półprzewodnikami magnetycznymi, nanostrukturami oraz zjawiskami optycznymi zachodzącymi w półprzewodnikach, doktor honoris causa Uniwersytetu Warszawskiego

28.09.2026

DR EMMA HARRIS, PROF. UCZ.

anglistka, była dziekan Wydziału Neofilologii UW, wieloletnia dyrektorka Instytutu Anglistyki UW

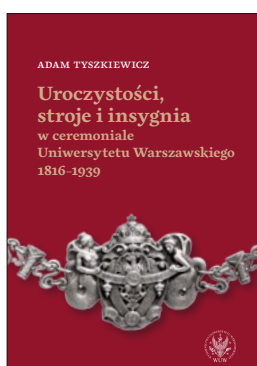
Polecamy

REDAKCJA NAUKOWA AUGUST GRABSKI

Historia polskich Żydów po Zagładzie

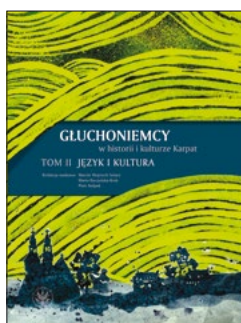
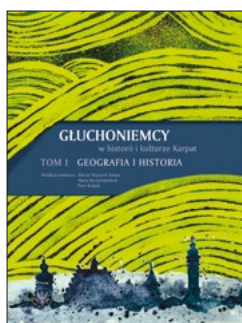
Historia polskich Żydów po Zagładzie to wieloaspektowa synteza powojennych dziejów społeczności żydowskiej w Polsce po 1945 roku. Autorzy analizują przemiany polityczne, społeczne i kulturowe zachodzące w kolejnych dekadach – od pierwszych lat po Zagładzie aż po współczesność. Publikacja podejmuje również temat relacji polsko-izraelskich, kultury polskich Żydów oraz obecności pamięci o nich w literaturze i przestrzeni muzealnej. Książka stanowi ważny głos w badaniach nad historią, pamięcią i tożsamością polskich Żydów po II wojnie światowej.

ADAM TYSZKIEWICZ

Uroczystości, stroje i insygnia w ceremoniale Uniwersytetu Warszawskiego 1816–1939

Książka jest poświęcona zwyczajom Uniwersytetu Warszawskiego od momentu jego utworzenia w 1816 roku aż po wiek XX. To pierwsza tego typu monografia dotycząca uczelnianych uroczystości oraz ceremonialnych rekwizytów UW. Autor ukazuje rolę, jaką obrzędowość akademicka odgrywała w wielu sferach funkcjonowania uniwersytetu. Swoją wywód uzupełnia reprodukcjami archiwalnych zdjęć i dokumentów oraz licznymi kolorowymi ilustracjami przybliżającymi bogaty świat ceremoniału uniwersyteckiego. Punktem wyjścia do rozważań autora były tradycje europejskich ośrodków naukowych, m.in. Bolonii, Paryża, Londynu i Berlina, oraz najstarszych polskich uczelni w Krakowie, Wilnie i we Lwowie.

REDAKCJA NAUKOWA MARCIN WOJCIECH SOLARZ,
MARTA RACZYŃSKA-KRUK, PIOTR KOŁPAK

Głuchoniemcy w historii i kulturze Karpāt

Historia Głuchoniemców sięga XIV wieku. Od średniowiecza zachodni koloniści integrowali się z ludnością polską. Tak powstała społeczność zwana od XVIII wieku Głuchoniemcami, która w XX wieku padła ofiarą konfliktu polsko-niemieckiego. Zapomniana na dekady głuchoniemiecka Atlantyda powróciła. Tom I monografii *Głuchoniemcy w historii i kulturze Karpāt* przedstawia ich historię od XIV wieku, biografię etnonimu i choronimu, położenie, granice i charakterystykę geograficzną Głuchoniemiec oraz niemieckie ślady w głuchoniemieckiej toponimii. Tom II analizuje tożsamość, język, antroponim oraz materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe Głuchoniemców. To pierwsza praca zgłębiająca temat Głuchoniemców w całej jego złożoności.

WYDAWNICTWA UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO

ul. Smyczkowska 5/7, 02-678 Warszawa; e-mail: wuw@uw.edu.pl; tel. 22 55 31 318

KSIEGARNIA INTERNETOWA: www.wuw.pl

◆ Jubileuszowe wydarzenia ◆

Od 1.10.2026 | Pałac Kazimierzowski

„UNIwersYTET WARSZAWSKI: 210 LAT ROZWOJU”

Wystawa

1.10.2026–31.10.2026 | ul. Krakowskie Przedmieście 32

„UNIwersYTET WARSZAWSKI. 210 LAT BUDOWANIA TOŻSAMOŚCI”

Wystawa Muzeum Uniwersytetu Warszawskiego

22.10.2026, godz. 19.00 | Aula im. Jana Baszkiewicza,
Gmach Audytoryjny

„ŻYCIE TO JEST TEATR. KULTURA STUDENCKA UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO”

Spektakl Teatru Hybrydy Uniwersytetu Warszawskiego

4.11.2026, godz. 19.00 | Auditorium Maximum na
Kampusie Głównym UW

„MAGICZNA MOC UW – UNIwersYTECKA EPOKA PROFESORA BRODZIŃSKIEGO”

Spektakl Teatru Tańca Uniwersytetu Warszawskiego
„Warszawianka”

13.11.2026, godz. 19.00 | Auditorium Maximum
na Kampusie Głównym UW

„BLIŻEJ, NIŻ MYŚLISZ. MUZYCZNE POCZĄTKI UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO”

Koncert Chóru Akademickiego Uniwersytetu Warszawskiego

Od 16.12.2026 | Pałac Tyszkiewiczów-Potockich

„UNIwersYTET WARSZAWSKI. PASJA, NAUKA I TOŻSAMOŚĆ”

Wystawa stała Muzeum Uniwersytetu Warszawskiego

19.11.2026, godz. 19.00 | Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie

„210 LAT UW. KONCERT GALOWY”

Chór Akademicki UW, Teatr Hybrydy UW, Teatr Tańca UW „Warszawianka”

gość specjalny: zespół Poparzeni Kawą Trzy